

План за управление на резерват „Горната кория“

Утвърдил: Министър на околната среда и водите

/...../

РЕГИОНАЛНА ИНСПЕКЦИЯ ПО ОКОЛНАТА СРЕДА И ВОДИТЕ – МОНТАНА

3400 гр. Монтана, ул. „Юлиус Ирасек“ № 4, ПК 55

тел: (+35996) 300 960, факс: (+35996) 300 961, E-mail: riosv_mont@net-surf.net, www.riosv-montana.com

ПЛАН ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА РЕЗЕРВАТ „ГОРНАТА КОРИЯ“

2015 г.

Съдържание:

РЕЧНИК НА СПЕЦИФИЧНИ ДУМИ И СЪКРАЩЕНИЯ	6
РЕЗЮМЕ	16
ЧАСТ 0: ВЪВЕДЕНИЕ	24
0.1. ОСНОВАНИЕ ЗА РАЗРАБОТВАНЕТО НА ПЛАНА.....	24
0.2. ПРОЦЕС НА РАЗРАБОТВАНЕ – УЧАСТНИЦИ, ОБЩЕСТВЕНИ ОБСЪЖДАНЯ	25
0.2.1 Колектив експерти, участвал в разработването на плана, в съответните области	25
0.2.2 Процес на изготвяне на плана за управление - основни етапи, участници и заинтересовани страни, попадащи в териториалния обхват на Р	25
0.2.3 Проведени работни срещи и консултации, обсъждания – неформални и работни срещи с участието на заинтересованите държавни органи и институции, научни, обществени и неправителствени организации.	27
0.2.4 Резултати от задължителното обществено обсъждане.	27
0.3. ПРЕДНАЗНАЧЕНИЕ И ОСОБЕНОСТИ НА ПЛАНА	28
0.3.1 Същност и предназначение на ПУ като инструмент за управление на Р, неговите особености, свързани с целите на природозащитата, регионалното развитие, баланса на интересите и координацията на институциите и други заинтересовани лица, към които е насочен.	28
ЧАСТ 1: ОПИСАНИЕ И ОЦЕНКА НА ЗАЩИТЕНАТА ТЕРИТОРИЯ	30
ОБЩА ИНФОРМАЦИЯ	30
1.0. МЕСТОПОЛОЖЕНИЕ И ГРАНИЦИ.....	30
1.0.1 Местоположение на резервата според физикогеографското райониране, административното деление, както и близки селищни образувания, градове, села и особености.....	30
1.0.2 Обзорна едромасабна карта с разположението на резервата.....	31
1.0.3 Граници на резервата съгласно Заповед № РД-562/12.07.2007 г. (ДВ бр.72/2007 г.) на Министъра на околната среда и водите. Списък с координатите на граничните точки на включените имоти	31
1.0.4 Карта, според физикогеографското райониране, административното деление, площта на Р, предмет на планиране, както и свързаните с него ЗМ "Самарите" и др. прилежащи територии с обща информация за тях и връзките със съседни населени места, селищни образувания, обекти и съоръжения, пътна мрежа и маршрути, други защитени територии и зони, основни водни площи, съседни областни, общински и землищни граници и спрямо държавната граница на Р България.....	32
1.0.5 Информация за наличието на аерофото заснемане.....	32
1.0.6 Констатирани несъответствия, установени при теренните проучвания между ККР и действителното положение на терена.....	32
1.0.7 При необходимост да се правят измервания с геодезически инструменти и GPS устройства ..32	
1.0.8 Данни за вид пътна мрежа, съществуваща в и до Р, диференцирана според вида и настилната 32	
1.0.9 Карта с отразени всички единични сгради и съоръжения, актуалните наименования на населените места и селищни образувания, местности, долове и др.	32
1.0.10. Карта с отразени границите и номерата на кадастралните/поземлени имоти	33
1.0.11. Водоизточници, термални извори, каптажи, чешми, паметници и др. на територията на Р и ЗМ 33	
1.0.12. Площ на резервата и защитената местност, изчислени аналитично, като за основа е ползван съвместният цифров модел на КВС и актуалната информация в ККР.....	33
1.1. ПЛОЩ НА ЗАЩИТЕНАТА ТЕРИТОРИЯ.....	33

План за управление на резерват „Горната кория“

1.2.	Фондова и административна принадлежност	34
1.2.1	Фондова принадлежност на резервата	34
1.2.2	РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ НА ПЛОЩЕТЕ ПО АДМИНИСТРАТИВНА ПРИНАДЛЕЖНОСТ ДА СЕ ИЛЮСТРИРА С ОБЗОРНА КАРТА НА Р И ПРИЛЕЖАЩАТА ТЕРИТОРИЯ, НА КОЯТО ДА СЕ ПОКАЖАТ НАСЕЛЕНИТЕ МЕСТА И ТЕХНИТЕ ЗЕМЛИЩНИ ГРАНИЦИ, ГРАНИЦИТЕ НА ОБЩИНИТЕ, КАКТО И РАЗПРЕДЕЛЕНИЕТО НА ГОРИТЕ И ЗЕМИТЕ В ТЯХ И ДР. ЕЛЕМЕНТИ (В КАРТАТА ПО Т.1.0.3.)	35
1.3.	Законов статут на резерват „Горната кория“	35
1.4.	Собственост	40
1.5.	Управленска структура	41
1.5.1.	Организационна структура и администрация	41
1.5.2.	Персонал-функции	44
1.5.3.	Материално-техническо обезпечаване	45
1.6.	Съществуващи проектни разработки	46
1.6.1.	Съществуващи и в процес на изпълнение програми, планове и проектни разработки за последните 10 години, свързани със строителство, ползване на ресурси и др. дейности на територията на Р	46
1.6.2.	Степента на реализация и актуалност, като цяло или на части, от описаните проектни разработки	47
1.6.3.	Опис на научните разработки, свързани с Р	47
1.6.4.	Опис на други разработки и програми, свързани с регионалното развитие, туризма и др. на различни нива, имащи някаква връзка с Р	47
1.7.	Съществуващо функционално зонироване и режими на обекта	49
1.7.1	<i>Зони и режими съгласно утвърдени проекти, отнасящи се до Р и защитената местност.</i> <i>Карта на съществуващото функционално зонироване и режими.</i>	<i>49</i>
1.7.2	<i>Информация за наличие на определени режими, произтичащи от законови и подзаконови нормативни актове.</i>	<i>49</i>
ХАРАКТЕРИСТИКА НА АБИОТИЧНИТЕ ФАКТОРИ		52
1.8.	Климат	52
1.8.1.	Фактори за формиране на местния климат	52
1.8.2.	Елементи на климата	53
1.9.	Геология и геоморфология	59
1.9.1.	Геоложки строеж, морфоструктури и морфометрия	59
1.9.2.	Геоморфология на релефа	64
1.10.	Хидрология и хидробиология	65
1.10.1.	Хидрология и хидрография	65
1.10.2.	Хидрохимия	68
1.10.3.	Хидробиология	74
1.11.	Почви	76
1.11.1.	Разпространение и характеристика на почвите	76
1.11.2.	Почвени процеси	81
БИОЛОГИЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА		83
1.12.	Екосистеми и биотопи	83
1.12.1.	Обща характеристика на биотопите на видово и екосистемно равнище	83
1.13.	Растителност	98
1.13.1.	Класификация на растителността	98
1.13.2.	Характеристика на горскодървесната растителност	103
1.14.	Флора	106
1.14.1.	Нисши растения и гъби.	106
1.14.2.	Висши растения.	111
1.14.3.	Лечебни растения.	112
1.15.	Фауна	114

План за управление на резерват „Горната кория“

1.15.1.	БЕЗГРЪБНАЧНИ ЖИВОТНИ	115
1.15.2.	РИБИ /СЛАДКОВОДНА ИХТИОФАУНА/	119
1.15.3.	ЗЕМНОВОДНИ И ВЛЕЧУГИ	121
1.15.4.	ПТИЦИ	122
1.15.5.	БОЗАЙНИЦИ	126
1.16.	ПОЛЗВАНЕ НА РЕЗЕРВАТА И СОЦИАЛНО-ИКОНОМИЧЕСКИ АСПЕКТИ	133
1.16.1.	НАСЕЛЕНИЕ И ДЕМОГРАФСКА ХАРАКТЕРИСТИКА НА ОБЩИНА БЕРКОВИЦА, ОБЛАСТ МОНТАНА	133
1.16.2.	СЕЛИЩНА МРЕЖА.....	140
1.16.3.	ТЕХНИЧЕСКА ИНФРАСТРУКТУРА, ЗАСТРОЕНИ ПЛОЩИ И СГРАДИ	142
1.16.4.	СЕЛСКО СТОПАНСТВО.....	146
1.16.5.	ГОРСКО СТОПАНСТВО	150
1.16.6.	ЛОВ, РИБОЛОВ, СЪБИРАНЕ НА ПРИРОДНИ ПРОДУКТИ:	153
1.16.7.	ТУРИЗЪМ, РЕКРЕАЦИЯ, СПОРТ, УСЛУГИ	163
1.16.8.	ПО-ЗНАЧИМИ ДЕЙНОСТИ И ЗАНАЯТИ В РАЙОНА.	168
1.16.9.	ИНФОРМИРАНост НА ОБЩЕСТВЕННОСТТА ЗА РЕЗЕРВАТА И ОТНОШЕНИЕТО КЪМ НЕГО	168
1.17.	НАСТОЯЩО ПОЛЗВАНЕ НА ПРИЛЕЖАЩИТЕ ТЕРИТОРИИ И ВЛИЯНИЕТО ВЪРХУ РЕЗЕРВАТА	170
1.18.	КУЛТУРНО – ИСТОРИЧЕСКО НАСЛЕДСТВО.....	171
1.18.1	СПИСЪК СЪС ЗНАЧИМИ АРХЕОЛОГИЧЕСКИ ОБЕКТИ И АРХИТЕКТУРНИ ПАМЕТНИЦИ И ИСТОРИЧЕСКИ МЕСТА В ПРИЛЕЖАЩИТЕ ТЕРИТОРИИ	171
1.18.2	ДЕЙНОСТИ ОТ МИНАЛОТО, СВЪРЗАНИ С ПОМИНЪКА НА НАСЕЛЕНИЕТО И МЕСТНИТЕ ЗАНАЯТИ	175
1.19.	ЛАНДШАФТ.....	176
1.19.1	СТРУКТУРА НА ЛАНДШАФТА.	176
1.19.2.	ЕСТЕТИЧЕСКИ КАЧЕСТВА	177
1.20.	СЪСТОЯНИЕ НА КОМПОНЕНТИТЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА.....	178
ПЪРВА ОЦЕНКА	179	
1.21.	ЕКОЛОГИЧНА ОЦЕНКА.....	179
1.21.1	Уязвимост.....	179
1.21.2.	Рядкост	183
1.21.3	ЕСТЕСТВЕННОСТ	186
1.21.4	ТИПИЧНОСТ.....	188
1.21.5	РАЗМЕРИ.	190
1.21.6	БИОЛОГИЧНО РАЗНООБРАЗИЕ.	192
1.21.7	СТАБИЛНОСТ И НЕСТАБИЛНОСТ	195
1.22.	СОЦИАЛНА И ИКОНОМИЧЕСКА ОЦЕНКА.....	197
1.22.1.	ФОРМИРАНЕ НА ОСНОВНИТЕ И НА СПЕЦИФИЧНИТЕ ПРОБЛЕМИ НА ТЕРИТОРИЯТА.	197
1.23.	ПОТЕНЦИАЛНА СТОЙНОСТ НА ЗАЩИТЕНАТА ТЕРИТОРИЯ	201
Ч А С Т 2: ДЪЛГОСРОЧНИ ЦЕЛИ И ОГРАНИЧЕНИЯ	205	
2.1.	ДЪЛГОСРОЧНИ ЦЕЛИ	205
2.1.1.	ГЛАВНИТЕ ЦЕЛИ	205
2.1.2.	ОПРЕДЕЛЯНЕ НА ВТОРОСТЕПЕННИТЕ ЦЕЛИ	206
2.2.	ОГРАНИЧЕНИЯ	207
2.2.1.	ТЕНДЕНЦИИ ОТ ЕСТЕСТВЕН ХАРАКТЕР.....	207
2.2.2.	ТЕНДЕНЦИИ ОТ АНТРОПОГЕНЕН ХАРАКТЕР	211
ВТОРА ОЦЕНКА	216	
2.3.	ЕФЕКТ НА ОГРАНИЧЕНИЯТА ВЪРХУ ДЪЛГОСРОЧНИТЕ ЦЕЛИ	216
2.4.	ПОТЕНЦИАЛНИ ВЪЗМОЖНОСТИ НА ЗАЩИТЕНАТА ТЕРИТОРИЯ	236

ЧАСТ 3: РЕЖИМИ, НОРМИ, УСЛОВИЯ И ПРЕПОРЪКИ ЗА ОСЪЩЕСТВЯВАНЕ НА ДЕЙНОСТИТЕ	238
3.1. Зониране и функционално предназначение на зоните.....	238
3.2. Режими и норми	238
ЧАСТ 4: ОПЕРАТИВНИ ЗАДАЧИ И ПРЕДПИСАНИЯ ЗА ОПАЗВАНЕ И ПОЛЗВАНЕ	242
4.1. Определяне на приоритетите	242
4.2. Програми.....	242
4.3. Проекти	243
4.4. Оперативни задачи.....	248
4.5. Работен план	250
ЧАСТ 5: ПРЕГЛЕД НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ЦЕЛИТЕ И ЗАДАЧИТЕ	254
5.1. Преразглеждане на целите.....	254
5.2. Преразглеждане на задачите.....	254
ПРИЛОЖЕНИЯ	255

РЕЧНИК НА СПЕЦИФИЧНИ ДУМИ И СЪКРАЩЕНИЯ

Специфични думи

Абиотичен	Свързан с неживата природа.
Абиотични фактори	Условията на неживата природа, които въздействат върху организмите и имат пряко значение за живота им.
Аборигенен, автохтонен	Първичен, местен.
Автохтонен вид	Съществуващ вид в ареала на видообразуването.
Антропогенен	Предизвикан от човека.
Антропогенни фактори	Съвкупност от разнообразни човешки дейности, които действат върху живата и неживата природа.
Ареал	Територия на географско разпространение на таксони живи организми или общества.
Асоциация	Основна синтаксономична единица при класификация на растителността.
Безпокойство	Резултата от различни човешки дейности върху дивите животни, изразяващ се в уплашено, възбудено или раздразнено състояние и невъзможност да осъществяват присъщите им поведенчески действия в заетата от тях зона.
Биологично разнообразие	Многообразието на живите организми на видово и надвидово равнище.
Биотичен	Свързан с живите организми и живата природа.
Биотични фактори	Взаимодействия между организмите при съвместния им живот.
Биоценоза (общество)	Биологична система от популации на различни видове, които са взаимно свързани и обитават определена територия с еднородни условия (биотоп).
Бракониерство	Нарушаване на законовите норми за опазване на природните ценности с цел лично облагодетелстване. Включва всички форми на посегателства към всички типове природни ценности.
Вид	Група популации, индивидите в които обменят генетичен материал свободно помежду си, но не с индивиди от популации от други видове.
Възможност за възстановяване	Усилие (във време и ресурси) за възстановяване в ЗТ на вид или хабитат (EUROSITE).
Възстановяване	Пресъздаването на цели общества от организми и местообитания по модел на естествено възникващите.

Генетични ресурси	Материали от растителен, животински или микроорганизмов произход, съдържащи функционални единици на наследственост и имащи реална или потенциална стойност.
Гола сеч	Изсичането на цялата дървесна растителност върху площ над 1 dka или сливането на голи сечища, чиято обща площ е над 1 dka.
Гори	Земя, заета от горскодървесна растителност с площ над 1 dka. (ЗГ, чл.2, ал1.)
Горски територии	Всяка територия извън строителните граници на населените места, предназначена основно за гори.
Дендробионт	Организъм, живеещ върху даден дървесен вид растение.
Диагностични видове	Група от видове с оптимално развитие в рамките на определен синтаксон.
Дива природа	Участък от природата, който не е нарушен от дейността на човека, естествен ландшафт с характерни диви растения и животни и съобщества от тях.
Доминантен вид	Вид, който преобладава по численост, оказва съществено влияние върху средата и обмена на енергия в биоценозата.
Едификатор	Вид, който обуславя условията за живот в съобществото.
Екологичен коридор	Територия, която осигурява връзката на популации, съобщества, екосистеми или местообитания и осигурява безпрепятствената миграция на индивиди и генетичен материал.
Екологични групи растения	Групи от растения със сходни приспособителни признаци, които се образуват предимно под влияние на един доминиращ фактор в дадените условия (влажност, температура, светлина, механичен и химичен състав на почвата и др.).
Екологична ниша	Пространствено и функционално място на вида в екосистемата; съвкупността от условията на живот в екосистемата, съответстващи на изискванията към средата от ценопопулациите на даден вид.
Екологично равновесие	Състояние на балансираност в екосистемата между биоценозата и биотопа на всички надорганизмови равнища.
Екологична сукцесия	Последователна смяна на една екосистема с друга под въздействието на фактори.
Екосистема	Динамичен комплекс от растителни, животински и микроорганизмови съобщества и тяхната нежива околна среда, които си взаимодействат като функционална единица.
Екотонна зона	Гранична зона между две екосистеми.
Експлеренти	Растения, които имат слаба конкурентноспособност, но способни много бързо да заемат освободените от силните конкуренти територии.
Ендемит	Вид, който се среща само в определен географски район.

Епигеобионти	Обитатели на горния приземен слой.
Естественост	Незасегнатост от човешка дейност; липса на окултуряване или опитомяване (EUROSITE).
Застрашен вид	Вид, който е заплашен от изчезване в целия си ареал или в голяма част от него.
Застрашен таксон	Таксон, чиято численост на популациите и област на разпространение намаляват по начин, по който в определен обозрим период може да престане да се среща.
Защитен таксон	Таксон, поставен под режим на опазване със закон или друг нормативен документ.
Земеделски територии	Земеделските земи по смисъла на Закона за собствеността и ползването на земеделските земи.
Зониране	Разделяне на защитената територия на части, наричани зони, които се използват за целите на управлението.
Идеална цел	Изказ, който полага идеалното управление на територията, при условие че отсъстват ограничители и модифициращи фактори и управляващата организация има пълен контрол над територията (EUROSITE).
Иманярство	Проучване, разработване, търсене и намиране на стойностни археологически и исторически обекти.
Интерпретативни дейности	Дейности, които имат за цел да представят ценностите на ЗТ, проблемите на управление и важността му за отделния човек.
Климакс	Последен, относително устойчив стадий на естествено развитие на съобществото и на екосистемата като цяло, който най-пълно съответства на екологичните условия в дадената местност в съответния период.
Конкуренция	Взаимоотношение между популациите, възникващо при използване на общ хранителен ресурс.
Консервационно значим	Вид или друг таксон, съобщество, екосистема, природно местообитание, признати в научно издание за застрашени в някаква степен или притежаващи съществена екологична роля.
Ксерофилен	Сухолюбив, приспособен към живот в условия на недостиг на вода и понижена влажност.
Ландшафт	Обособена територия, появата на някои от елементите на която е възникнал като резултат на действия и взаимодействия между природни и/или човешки фактори.
Мезофил	Организъм, предпочитащ средни (умерени) условия на овлажнение на въздуха и почвата.
Местообитание на вид	Районът, определен от специфични абиотични и биотични фактори, в който този вид се намира в някои от стадите на своя жизнен цикъл.

Мониторинг	Продължително във времето еднотипно проследяване състоянието на даден показател, фактор, структура и т.н., с цел оценка, прогнозиране, контрол и въздействие за тяхното оптимизиране; система за наблюдения.
Насаждение	Гора или горски участък, заети (покрити) с горскодървесна растителност.
Нестабилност	Степен на променливост на ЗТ и отделните ѝ елементи (EUROSITE).
Обилие	Показател за количественото участие на вида, изразен пряко или косвено.
Ограничител (ограничителен фактор)	Дейност, фактор или действие, които могат да попречат на управляващата организация да постигне целите си (EUROSITE).
Оперативна цел	Идеална цел, трансформирана от реално действащите ограничители и стимулатори. Реалистична цел, която управляващата организация се стреми да постигне при дадените обстоятелства (EUROSITE).
Орнитологично важно място	Природозащитно значима територия или акватория, определена по международно признати цифрови критерии на BirdLife International и включена в световната мрежа от такива места; местата са признати като елементи на европейските екологични мрежи по Директивата за птиците и Директивата за хабитатите;
Пластични видове	Видове с големи адаптивни възможности.
Подвид	Подразделение на вида, което се състои от група популации, придобили в процеса на еволюцията устойчиви белези и особености, изолационни бариери от пространствен или времеви тип и други белези, по които се отличават незначително от другите групи от същия вид, но с които могат да дават плодовито потомство в природата.
Поддържащи и възстановителни дейности	Комплекс от мерки и действия, които целят осигуряването на условия за поддържане настоящото състояние на дадени компоненти на природната среда или възстановяване на желано предишно тяхно състояние.
Популация	Група от индивиди на даден вид, които населяват определено пространство, взаимно се кръстосват, имат общи морфологични, физиологични и поведенчески особености и са свързани функционално помежду си.
Посетителски център	Нов тип място за почивка, забавление, обучение и възпитание.
Потенциал на територията	Възможностите на територията в екологичен, социален, културен или икономически план (EUROSITE).
Потенциално застрашен вид	Вид, за който е вероятно скорошното му преминаване в категорията на застрашените видове, ако факторите, причинили заплахата продължават да съществуват.

Приоритетен вид, Приоритетно местообитание	Видове или местообитания, които поради своята биологическа ценност се нуждаят от специални мерки за опазване, или са определени като такива по силата на международни споразумения.
Природно местообитание	Естествени или близки до естествените сухоземни или акваториални територии, характеризиращи се със специфични географски, абиотични и биотични особености.
Програма CORINE Biotopes	Общоевропейска програма, експериментален проект за събиране, координация и осигуряване на съгласуваност на информацията за състоянието на околната среда и природните ресурси в Общността.
Размер	Достатъчност на площта на територията за поддържане на жизнени популации от най-важните компоненти на нейната биота (EUROSITE).
Разнообразие	Степен на разнообразие на хабитати и хабитатни структури, биологични групи и видове в регионален и национален план (EUROSITE).
Редки видове	Видове, чиито популации са малки и ако не непосредствено, то косвено или потенциално са застрашени.
Режим на опазване	Съвкупността от разрешени и забранени действия за дадена територия, определени от закона и целите, функциите и предназначението на въпросната територия.
Реликт	Таксон, който е преживял до днешно време от минали геологични епохи.
Реликтен вид	Вид, който в миналите геологични епохи е имал широко разпространение, а днес заема неголеми територии.
Рудерализация	Разпространение на антропофити при деградация на местообитанията.
Рядкост	Малочисленост на популацията и ограничено териториално разпространение на вида.
Рядък таксон	Таксон, чиято численост на популацията е сведена до минимум или има силно разпръснато разпространение.
Селищни образувания	Вилни зони, промишлени зони и курортни комплекси.
Серия	Съвкупност от взаимносвързаните растителни съобщества в определен сукцесионен ред, който достига до климакс.
Синтаксон	Тип фитоценоза от определена синтаксономична категория; основна синтаксономична категория е асоциацията.
Синузия	Пространствено и екологично обособена част от фитоценозата, съставена от растения, принадлежащи към една или няколко близки жизнени форми.
Специален интерес	Атрактивност на елементите на територията (местообитания, хабитати, видове) за посетителите (EUROSITE).

Стабилност	Степен на устойчивост на ЗТ и отделните ѝ елементи към природните процеси и антропогенната намеса (EUROSITE).
Стенобионтен	Организъм, който живее при постоянни, непроменящи се стойности на факторите на средата.
Стенотопен	Организъм, който може да съществува само в строго специфични, много силно ограничени условия на средата. Организъм с тесни екологични изисквания.
Сциофити	Сенколюбиви растения, които не понасят пълно осветление и техният оптимум е при по-слаба интензивност на светлината.
Субдоминант	Растителен вид, който взема главно участие в състава и изграждането на определен етаж от дадена фитоценоза, но е с по-малко обилие от доминантния вид във фитоценозата.
Субендемит	Таксон, който освен в дадена област има изолирани находища и в друга близка географска област.
Съобщество (Биоценоза)	Система от съвместно живеещи в границите на определено пространство организми, представени от своите индивиди и популации; в рамките на биоценозата могат да се разграничат няколко подсистеми, в които участват различни групи организми: растения (фитоценоза), животни (зооценоза), гъби (микоценоза), водорасли (алгоценоза), бактерии (бактериоценоза).
Таксон	Съвкупност от организми, разглеждани като формални обединения на съответните нива от йерархичната класификация; наименование на класификационните единици, отразяващи мястото в системата на даден организъм.
Типичност	Обичайна реакция на растителните и животински съобщества към местните абиотични фактори (геоложки, почвени, климатични особености и воден режим) и определени ползвания в рамките на дълъг период от време (EUROSITE).
Трофична база	Хранителна база.
Трудна възстановимост	Възстановяването на вида или хабитата е възможно при усърдно управление в рамките на 10-15 г.
Уязвим таксон	Една от категориите застрашени таксони, отнасяща се до таксони, чиито екологични и биологични особености обуславят рязко влошаване на състоянието на популациите им, дори при еднократни или незначителни изменения на средата или човешки въздействия.
Уязвимост (крехкост)	Степен на чувствителност на ЗТ и нейните елементи към определени процеси и явления (EUROSITE).
Фитоценоза (Растително съобщество)	Всяка конкретна растителна групировка на известно пространство, еднородна по състав, структура и взаимодействия между съставлящите я растения и между тях и средата. Фитоценозата е съставна част на биоценоза и екосистемата.

План за управление на резерват „Горната кория“

Фауна	Всички таксони животни на определена площ.
Флора	Всички таксони растения на определена площ.
Хабитат	Виж Природно местообитание.
Хабитус	Външен вид, съвкупност от признаци, характеризиращи типа структура или телосложение на отделния индивид.
Хелиофити	Светлолюбиви растения, които се развиват оптимално при пълна слънчева светлина.
Хемисциофити	Сенкоиздръжливи растения, които се развиват при пълна слънчева светлина, но могат да понасят и голямо засенчване.
Хидробионт	Вид, който е приспособен към живот единствено във водна среда.
Хидрофил	Водолубив.
Хищничество	Взаимоотношение между популациите, при което един вид живее за сметка на друг.
Хранителна верига	Поредица от видове организми, в която всеки организъм е храна на следващия от веригата.
Численост на Популацията	Броят на индивидите в популацията на дадена територия или в даден обем.

Съкращения

БАН	Българска академия на науките
БДУВДР	Басейнова дирекция за управление на водите - Дунавски район
БДЗП	Българско Дружество за Защита на Птиците
БИ	Биотичен индекс
БК	Бернска конвенция
бк	Бук
БР	Биологично разнообразие
БРЗТЗ	Биологично разнообразие, защитени територии и зони
БТС	Български туристически съюз
ВЕЦ	Ветроелектрическа централа
ГИС	Географска информационна система
ГМО	Генно модифицирани организми
ДАГ	Държавна агенция по горите
ДГС	Държавно горско стопанство
ДЛ	Държавно лесничество

ДП	Директива за птиците
ДХ	Директива за хабитатите
ЕКАТТЕ	Единен класификатор на административно-териториалните и териториалните единици
З	Запад
ЗАНН	Закон за административните наказания и нарушения
ЗБР	Закон за биологичното разнообразие
ЗЗ	Защитена зона
ЗЗП	Закон за защита на природата
ЗЗТ	Закон за защитените територии
ЗКИР	Закон за кадастъра и имотния регистър
ЗМ	Защитена местност
ЗООС	Закон за опазване на околната среда
ЗТ	Защитена територия
ЗУТ	Закон за устройство на територията
И	Изток
ИАГ	Изпълнителна агенция по горите
ИАОС	Изпълнителна агенция по околната среда
ИБЕИ	Институт по биоразнообразие и екосистемни изследвания
ИПП	Инструмент за предприсъединителна помощ
КВС	Карта на възстановената собственост
ККР	Карта на кадастралния регистър
КОПС	Комитет за опазване на природната среда
КТ	Консервационна тежест
ЛТУ	Лесотехнически Университет
ЛУП	Лесоустройствен проект
МВР	Министерство на вътрешните работи
МГОПС	Министерство на горите и опазване на природната среда

План за управление на резерват „Горната кория“

МЗХ	Министерство на земеделието и храните
МОСВ	Министерство на околната среда и водите
МС	Министерски съвет
НПО	Неправителствени организации
НСЗП	Национална служба за защита на природата
НСИ	Национален статистически институт
ОП	Оперативна програма
ОПОС	Оперативна програма „Околна среда“
ОУП	Общ устройствен план
ПК	Поземлена комисия
ППД	Противопожарно депо
ППТ	Противопожарно табло
ПР	Поддържан резерват
ПУ	План за управление
ПУДООС	Предприятие за управление дейностите по опазване на околната среда
ПУДРИОСВ	Правилник за устройство дейността на Регионална инспекция по околната среда и водите
ПУРБ	План за управление на речните басейни
ПУП	Подробен Устройствовен План
Р	Резерват
РБ	Република България
РДВР	Регионална дирекция на вътрешните работи
РДГ	Регионална дирекция по горите
РИОСВ	Регионална инспекция по околната среда и водите
РПУ	Районно полицейско управление
РСПАБ	Районна служба „Пожарна и аварийна безопасност“
С	Север
СЗ	Северозапад

План за управление на резерват „Горната кория“

СИ	Североизток
см	Смърч
СФ	Стандартен формуляр
ТП	Териториално поделение
Ю	Юг
ЮЗ	Югозапад
ЮИ	Югоизток
DD	Недостатъчно данни
EN	Застрашен вид
EURO BATS	Споразумение за опазване на популациите на европейските прилепи
GPS	Глобална система за позициониране
IUCN	Международен съюз за защита на природата
LC	Слабо застрашен
LR	Нисък риск
NT	Потенциално застрашен

РЕЗЮМЕ

Резерват “Горната кория” попада в землището на гр. Берковица, територията на община Берковица, област Монтана. Попада и на територията на Регионална инспекция по околната среда и водите (РИОСВ) - Монтана.

Режимът на използване и управление на резервата е определен от Закона за защитените територии, Заповед на министъра на околната среда и водите за обявяване на резервата (№ 508/28.03.1968 г.) и плана за управление (ПУ) на резервата.

Финансиране

Възложител на плана за управление е РИОСВ-Монтана. Изготвянето на ПУ се финансира от Европейския фонд за регионално развитие на Европейския съюз и от държавния бюджет на Република България чрез Оперативна програма “Околна среда 2007-2013 г.”.

Задание

Разработването на ПУ се предхожда от Задание за изготвяне на ПУ, утвърдено от Министъра на околната среда и водите. Заданието определя обхвата и съдържанието на ПУ.

ПУ е резултат от планови и целенасочени проучвания, проведени през 2014 г.

При изготвянето на плана е осигурено активно участие на заинтересованите институции и лица: областна и общинска администрация, МОСВ, РИОСВ-Монтана, РДГ, ДГС, НПО, собственици, и др..

Част 1 Описание и оценка на ЗТ

Направени са основни характеристики и оценки. Представена е основната изходна информация, отнасяща се до дадености и особености на резервата във физико-географски, исторически, биологически, правен и социален аспект.

- **Абиотични фактори – включва данни за:** климат, геология и геоморфология, хидрология, хидробиология и почви.

Резултатите от анализите са коментирани с кратки обяснителни текстове. Данните от тях са представени в подходящ вид в приложение към ПУ.

- **Биологична характеристика – включва данни за:** екосистеми, биотопи и местообитания, растителност и горскодървесна растителност (таксация,

инвентаризация и др.), флора (нисши растения и гъби – мъхообразни, лишей, макромикети, висши растения, лечебни растения) и фауна (безгръбначни животни, риби, земноводни и влечуги, птици, бозайници, вкл. прилепи).

- **Културна и социално-икономическа характеристика – включва данни за:** ползване на Р и социално-икономически аспекти, настоящо ползване на прилежащите територии и влиянието върху Р, културно-историческо наследство и ландшафт.

На базата на събраната информация и анализи е описано състоянието на околната среда по компоненти. Резултатите показват, че общото състояние на основните компоненти на околната среда е добро и не съществуват значими нарушения и замърсявания.

Няма значими източници на замърсяване в района, които да повлияят върху качеството на околната среда в района.

ПЪРВА ОЦЕНКА

Направена е екологична оценка на базата на събраната информация за абиотичните и биотичните елементи и социално-икономическата характеристика, по следните критерии: **уязвимост, рядкост, естественост, типичност, размери, биологично разнообразие, стабилност и нестабилност.**

Направена е социално-икономическа оценка и е определена потенциалната стойност на защитената територия по значимост.

Резултатите от направената екологична оценка показват, че:

По отношение на критерий „уязвимост“, уязвимостта на природния комплекс по отношение на природни и антропогенни процеси е минимална и не налага мерки за премахване на фактори или намаляване на тяхното въздействие.

По отношение на критерий „рядкост“, повечето от групите на флората са с ниска степен на рядкост. От висшите растения са установени 4 терциерни реликта - *Abies borisii-regis*; *Abies alba*; *Picea abies*; *Pinus mugo*, които се приемат, че са с висока степен на рядкост. По отношение на херпетофауната – в резервата не са установени видове, които могат да се определят като редки в световен, европейски, национален или локален мащаб. По отношение

на бозайници (и прилепи), също не са установени редки и ендемични видове. Няма причини да се смята, че числеността на видовете намалява.

Концентрацията от реликтни видове и балкански ендемити дава основание за оценка на рядкостта от европейски (балкански) мащаб.

Не са установени негативни тенденции, които да влияят дефинитивно върху числеността на видовете.

По отношение на критерий „естественост“, преобладават първични екосистеми с коренни смърчови, букови и смесени иглолистни-широколистни съобщества с висока степен на естественост. Ландшафтите са с висока степен на естественост и не са повлияни от антропогенни фактори.

Установените видове лихенизирани гъби (лишеи), макромицети, мъхообразни, висши растения, лечебни растения имат естествен произход. Няма разселване на инвазивни видове. Коренната растителност доминира на територията на резервата. Установени са 4 дървесни реликтни вида.

По отношение на херпетофауната - степента на естественост е максимална. Няма основания да се очаква навлизане на чужди/инвазивни видове земноводни и влечуги.

По отношение на бозайници (и прилепи) - всички видове на територията на резервата се отличават с висока степен на естественост. С по-ниска степен на естественост се оценява районът на ски-пистата, който граничи със защитената местност.

По отношение на критерий „типичност“, отсъствието на значими антропогенни въздействия от обявяването на резервата е причина в относително малката площ да съществуват типични местообитания, свързани с букови, смърчови и клекови съобщества. Видовият състав от флората и фауната е типичен за съществуващите горски и планинска екосистеми и не са повлияни от антропогенна дейност. Резерватът има съществено значение за съхраняване на типичните за района местообитания, отразяващи закономерната вертикално-поясна зоналност на растителността, проявяваща се на малки площи по северните склонове на Стара планина.

Резерватът има висока, комплексна консервационна значимост за флората поради опазването на гори от реликтен тип, флора с доминиране на бореални видове и балкански ендемити.

По отношение на херпетофауната, значението на резервата не е голямо, тъй като основната част от територията му е заета от стари смърчови гори, които от своя страна са сред местообитанията с най-ниско видово разнообразие по отношение на земноводни и влечуги в страната. Много по-голямо значение имат откритите терени и покрайнините на гората, но тяхната площ е малка.

По отношение на критерий „размери“, резерватът „Горната кория“ и защитената местност „Самарите“ осигуряват опазването на местообитанията, растителните съобщества и видовото разнообразие, което се съдържа в тях. Установените 8 типа природни местообитания показват достатъчност на размерите на двете територии за запазване на биологичното разнообразие и за постигане на устойчиво управление на териториите. Във връзка с това не се налагат промени в границите на двете територии.

По отношение на критерий „биологично разнообразие“, на територията на резервата е формиран комплекс от ценози, типични за умерения пояс на Северното полукълбо. Установено е значително разнообразие (16 групи) на флорни елементи. По численост отделните групи флорни елементи се подреждат по следния начин: Бореални – 35 вида (32.11%); Субмедитерански – 15 вида (13.76%); Европейски – 12 вида (11.01%); Евроазиатски – 11 вида (10.09%); Евромедитерански – 8 вида (7.33%); Алпо-Карпато-Балкански – 6 вида (5.50%); Балкански – 5 вида (4.58%); Космополитни – 4 вида (3.66%); Балкано-Карпатски – 3 вида (2.75%); Суббореални – 3 вида (2.75%); Понтийско-Медитерански – 1 вид (1.83%); Понтийски – 1 вид (0.91%); Алпийско-Медитерански – 1 вид (0.91%); Карпато-Балкански – 1 вид (0.91%); Медитерански – 1 вид (0.91%); Арктоалпийски – 1 вид (0.91%). Очевидно е формирането на една флора под въздействието на формообразователни процеси с много широк географски спектър, с доминиране на бореалният елемент, допълнен от субмедитеранско влияние.

За относително малката площ на резервата установените 76 гнездящи вида, 19 вида бозайници и 8 вида прилепи показват относително голямо видово разнообразие.

Независимо от малката площ на резервата в него са установени 8 типа природни местообитания, включени в Приложение 1 на ЗБР, като 5 от тях са включени в Червената книга на Република България. Малката площ в Р на приоритетно местообитание 4070* *Храстови съобщества от Pinus tugo*, се допълва с площта на същото местообитание в съседната ЗМ „Самарите“, което има съществено значение за неговото опазване.

По отношение на критерий „стабилност и нестабилност“, не са установени популации на видове, които се намират в нестабилно състояние.

Не са необходими нови мерки за премахване на вредното въздействие на дадени фактори по отношение популациите на растителните видове.

Не са установени приоритетни местообитания и популации на видове, които са в нестабилно състояние.

Част 2 Дългосрочни цели и ограничения

Определяне на главни и второстепенни цели.

Определянето на дългосрочните цели и ограничения е направено съгласно изискванията на Закона за защитените територии и приетата система за категоризация на Международния съюз за защита на природата IUCN.

На базата на констатациите и оценките в Част 1 от ПУ са формулирани главните цели, към постигането, на които трябва да се насочат управленските решения и конкретните дейности в Р през следващите 10 години.

Формулираните главни цели са следните:

Главна цел 1: Съхраняване и опазване на естествения характер и ненарушеност на местообитанията.

Главна цел 2: Съхраняване и опазване на естествения характер и ненарушеност на популации на видове.

Главна цел 3: Опазване и съхранение на естественото състояние и целостта на ландшафта.

Формулираните второстепенни цели са следните:

Второстепенна цел 1: Опазване, поддържане или възстановяване на горите.

Второстепенна цел 2: Запазване и поддържане на условията за посещения с

познавателна цел.

Второстепенна цел 3: Създаване на условия за развитие на научни и образователни дейности.

Второстепенна цел 4: Институционално развитие.

Ограничения

Систематизирани са тенденциите и факторите, ограничаващи възможностите за постигане на целите на ПУ. Влиянието им е оценено по скала, съгласно Заданието за изготвяне на ПУ.

ВТОРА ОЦЕНКА

Ограниченията и заплахите за постигане на главните и второстепенни цели, съответстват на направените констатации и оценки. Оценката е направена като се използват един или свободно съчетание на подходящи критерии.

Оценен и анализиран е ефектът на ограниченията върху главните и второстепенните цели. Оценени са тенденциите, както от естествен (абиотични и биотични), така и от антропогенен характер.

Определени са потенциалните възможности на Р. Оценката на потенциалните възможности е направена в съответствие с определените цели. Тя е основа за определяне на програми и проекти в Част 4 от ПУ.

Част 3 Режими, норми, условия и препоръки за осъществяване на дейностите

В тази част са определени режимите за дейностите и свързаните с тях норми, условия и препоръки.

Предложените режими и норми са определени на базата на нормативно определени изисквания и аналитичната информация и оценки, представени в Част 1 от ПУ. Тяхното налагане цели преодоляване или ограничаване на въздействието на заплахите, идентифицирани в Част 2, осигуряване на условия за контрол и взимане на гъвкави управленски решения.

Зониране

Местоположението, характерът на територията и биологичното разнообразие не налагат зониране.

Част 4 Оперативни задачи и предписания за опазване и ползване

В тази част са степенувани по приоритет основните направления на работа за 10 годишния период на действие на ПУ.

Отчитайки дългосрочните цели и фактори, които оказват влияние върху тяхното изпълнение, са формулирани следните основни приоритети по отношение на устройство, организация и управление през 10-годишния период на действие на Плана за управление на резервата:

- Управление на природните ресурси чрез опазване, поддържане и възстановяване на биологичното разнообразие;
- Координация на научни изследвания и публикации;
- Подобряване на условията за познавателен туризъм в резервата чрез поддържане на пътеката за посетители, подновяване и добавяне на нови указателни табели;
- Природозащитно образование;
- Информационно осигуряване;
- Връзки с обществеността;
- Комплексен и дългосрочен мониторинг за опазване на биологичното разнообразие;
- Прилагане на законодателството и нормативната база.

Описани са програмите, които ще се изпълняват в рамките на действие на ПУ.

С Програмите се постигат целите на управлението. Групирани са в 4 направления. За всяка от програмите са посочени проекти, които могат да се изпълняват през целия период на действие на Плана за управление.

Предвидени са следните програми и проекти:

1. Програма - Научни изследвания – включва 2 проекта;
2. Програма - Комплексен и дългосрочен мониторинг – включва 4 проекта;
3. Програма - Природозащитно образование и връзки с обществеността - включва 3 проекта;
4. Програма – Усъвършенстване, политика на управление и съблюдаване на

законовата и институционална база - включва 1 проект.

Разработен е работен план, включващ дейности и проекти за първите 3 години от действие на ПУ. В него са включени проектите от всички програми, които следва да се изпълняват от началото на действие на плана.

Част 5 Преглед на изпълнението на целите и задачите

Предложена е схема за извършване на прегледа на целите, включваща участници и критерии.

Разработена е схема за текущ годишен преглед на задачите, оценка и отчет на изпълнението на задачите, дейностите и проектите.

ПРИЛОЖЕНИЯ

Неразделна част от ПУ са приложенията, съгласно Заданието за изготвяне на ПУ на резервата, вкл. тематични карти, цифров модел на територията, база данни и др..

ЧАСТ 0: ВЪВЕДЕНИЕ

0.1. ОСНОВАНИЕ ЗА РАЗРАБОТВАНЕТО НА ПЛАНА

Законовата и нормативна основа за разработване на Плана за управление (ПУ) на резерват (Р) „Горната кория“ са следните документи:

- Закон за защитените територии (обн. в ДВ бр. 133 от 11.11.1998 г., изм. ДВ. бр.98 от 28 Ноември 2014 г.),
- Наредбата за разработване на планове за управление на защитени територии (обн., ДВ, бр. 13/15.02.2000 г., изм. и доп., бр. 55 от 20.07.2012 г., в сила от 20.07.2012 г.)
- Заповеди за обявяване и промени в територията на резервата:
 - *Заповед № 508/28.03.1968 г. (ДВ бр.76/1968 г.) на министъра на Министерство на горите и горската промишленост (МГТП);*
 - *Заповед № 15/08.01.1981 г. (ДВ бр. 17/1981 г.) на председателя на Комитета по опазване на околната среда (КОПС);*
 - *Заповед № РД-562/12.07.2007 г. (ДВ бр.72/2007 г.) на Министерство на околната среда и водите;*
- Писмо с изх. № 05-08-7769/18.01.2012 г. на Министерство на околната среда и водите, с което се съгласува намерението на РИОСВ-Монтана за възлагане и финансиране на разработването на план за управление на Р "Горната кория";
- Задание за разработване на ПУ на резерват „Горната кория“, утвърдено от Министъра на околната среда и водите;
- Договор за възлагане за изготвяне на План за управление на резерват „Горната кория" № ОПОС-2-Д-13 от 02.04.2014 г., сключен между „П-Юнайтед“ ООД и Регионалната инспекция по околната среда и водите - Монтана като бенефициент и Заповед № РД-522/02.07.2012 г. на министъра на околната среда и водите за финансиране на проект „Изпълнение на дейности за устройство и управление на резерват „Чупрене“, резерват „Горната кория" и поддържан резерват „Ибиша", по приоритетна ос 3 „Опазване и възстановяване на биологичното разнообразие" на Оперативна програма „Околна среда 2007-2013 г."

В **Приложение № 5** е представено Задание за разработване на ПУ на резерват „Горната кория“, утвърдено от Министъра на околната среда и водите. В **Приложение № 6** са предствени копия от заповеди № 508, № 15 и № РД-562.

Основание за разработване на ПУ на Р ” Горната кория ” е необходимостта от:

- Съвременно управление на категорията „резерват“ в съответствие с националните и международни изисквания;
- Координирането на усилията на оторизираните държавни органи с правата и интересите на ползвателите за опазване на разнообразието в резервата;
- Създаване и стимулиране на регионален и национален интерес към ценностите на резервата.

0.2. ПРОЦЕС НА РАЗРАБОТВАНЕ – УЧАСТНИЦИ, ОБЩЕСТВЕНИ ОБСЪЖДАНЯ

0.2.1 Колектив експерти, участвал в разработването на плана, в съответните области

Планът за управление е разработен от колектив от високо квалифицирани експерти в съответните области, вкл. експерт лесовъд и биолог. Всички експерти са високо квалифицирани, с богат опит и познание в областта, в която работят, и изготвянето на ПУ на защитени територии, и са без конфликт на интереси.

Разработването на ПУ на резервата е осъществено от колектив на “П-Юнайтед” ООД, съвместно с експертни екипи на БАН, Лесотехнически университет - гр. София, Софийски университет – гр. София и др.

В **Приложение № 2 (Списък № 1)** е представен списък на колектива експерти, които са участвали в изготвянето на плана за управление.

0.2.2 Процес на изготвяне на плана за управление - основни етапи, участници и заинтересовани страни, попадащи в териториалния обхват на Р

В процеса на разработването на ПУ са спазени максимално изискванията на утвърденото “Задание за разработване на ПУ на Р ”Горната кория” – по отношение на: теренни проучвания; провеждане на работни срещи и обсъждания за всеки етап от работата, анализите, методите, оценките, зонирването и перспективните, планове, програми и проекти,

както и по отношение на оформянето и представянето на ПУ и картния материал към него и др..

Изготвянето на ПУ започва през м. Април 2014 г. Началото е поставено с подписването на Договор № ОПОС-2-Д-13 между РИОСВ-Монтана и „П-Юнайтед“ ООД на 02.04.2014 г.

Последваща стъпка е окончателното сформирание на експертни екипи; издаване на необходимите разрешителни за извършване на работата по проекта; идентифициране на заинтересованите институции и субекти; провеждане на работни срещи; идентифициране и набиране на съществуващата информация; извършване теренната работа от експертните екипи, вкл. таксация на горските територии; набиране на необходимата допълнителна информация. До края на м. Август 2014 г. са извършени теренни проучвания и експедиции, свързани със събиране на информация и материали, проведеха се работни срещи – както официални, така и в оперативен порядък.

На базата на наличната информация и проведените теренни проучвания през 2014 г. се извърши анализ на данните и оценка на екологичната и социално-икономическата значимост на резервата, отчетени бяха основните заплахи и набелязани дългосрочните цели и ограничения. За осъществяване дейностите на територията на Р бяха набелязани дългосрочни и краткосрочни програми, планове и проекти.

Последователност на процесите за изготвяне на ПУ “Стъпка по стъпка” и План-график за изпълнение са представени в **Приложение № 7**.

ПУ е изготвен със съдействието и помощта на:

- Министерство на околната среда и водите;
- Регионална инспекция на околната среда и водите - гр. Монтана;
- ИАОС;
- Община Берковица;
- Басейнова Дирекция за управление на водите Дунавски район с център Плевен;
- РДГ Берковица;
- ДГС Берковица;
- Областна администрация гр. Монтана;
- Общинска администрация Берковица;

- Обществени институции и организации от гр. Берковица;
- Неправителствени организации и др.

0.2.3 Проведени работни срещи и консултации, обсъждания – неформални и работни срещи с участието на заинтересованите държавни органи и институции, научни, обществени и неправителствени организации.

За да осигури активно участие на заинтересованите страни - МОСВ, местни институции и ведомства (Общинска, Областна администрация, РИОСВ, РДГ, ДГС, ПК, ВиК, Електроснабдяване и др.) и заинтересованите неправителствени организации, в процеса на разработване на ПУ, „П-Юнайтед“ ООД организира и проведе редица както официални срещи, така и такива в оперативен порядък, различни консултации и обсъждания.

В **Приложение № 8** е представена справка за проведените официални и неформални срещи, обсъждания и консултации, както и кратко описание на постигнатите резултати от тях.

0.2.4 Резултати от задължителното обществено обсъждане.

За да осигури активно участие на заинтересованите централни (МОСВ) и местни институции и ведомства (Общинска, Областна администрация, РИОСВ, РДГ, ДГС, ВиК, Електроснабдяване и др.) и заинтересованите неправителствени организации, в процеса на разработване на ПУ, „П-Юнайтед“ ООД, съвместно с РИОСВ – Монтана, организира и проведе предвидените в Заданието обществено обсъждане, работни срещи и съвещания.

Екипът на „П-Юнайтед“ ООД подготви дневния ред и участва в провеждането им, заедно с екипа на управление на проекта и заинтересованите страни, вкл. НПО.

Официалното обществено обсъждане бе организирано и проведено стриктно по процедурата, определена с Наредба за разработване на планове за управление с участието на всички заинтересовани централни и местни органи и на обществеността.

Общественото обсъждане на проекта на ПУ (вкл. информационно, визуализационно, разяснително и рекламно обезпечаване) се проведе на 09.10.2014 г. от 10,00 часа, в Община Берковица, гр. Берковица. Покани бяха изпратени до над 20 заинтересовани централни ведомства, научни и академични институции, НПО и др..

В **Приложение № 9** е представена информация, свързана с проведеното обществено обсъждане, както следва: обяви, публикувани в един местен и един централен вестник в

законоустановения срок; обяви, поставени на видно място в общините в законоустановения срок; справка за осигурен обществен достъп до проекта на ПУ в законоустановения срок; справка за изпратените писма-покани за общественото обсъждане в законоустановения срок; програма за общественото обсъждане; презентация; официален протокол от общественото обсъждане за изразените становища, бележки и препоръки; мотивирана справка за неотразените бележки и препоръки, възражения и становища и др..

0.3. ПРЕДНАЗНАЧЕНИЕ И ОСОБЕНОСТИ НА ПЛАНА

0.3.1 Същност и предназначение на ПУ като инструмент за управление на Р, неговите особености, свързани с целите на природозащитата, регионалното развитие, баланса на интересите и координацията на институциите и други заинтересовани лица, към които е насочен.

Планът за управление (ПУ) на резерват „Горната кория“ е инструмент за институциите, които по Закона за защитените територии са отговорни за неговото управление – МОСВ и РИОСВ. В ПУ се посочват взаимовръзките между целите на природозащитата, регионалното развитие, баланса на интересите и координацията на институциите и други заинтересовани лица, към които е насочен. Конкретните цели за управлението на територията са насочени и съобразени със спецификата на резервата. Чрез направените проучвания се допълва съществуващата база данни и се създава ГИС за резервата и защитената местност по отношение на екосистемите, биотопите, флористичното и фаунистично разнообразие, както и на взаимосвързаните с тях ландшафти.

ПУ осигурява необходимите условия за перспективно природосъобразно управление и оценка за научната и образователна стойност на резервата. Отчетени са особеностите на резервата, където смърчови и смърчово-елови гори имат девствен характер и са редки за Стара планина, намира се и едно от малкото компактни местообитания със запазени клекови съобщества в Стара планина, както и местните социално-икономически и културни условия - наличието на туристически комплекс „Ком“ в близост до ЗМ, регламентиран достъп за преминаване по туристическите маршрути и рекреационно ползване на територията на ЗМ "Самарите".

Значението на резерватната територия за формирането на цялостен природен комплекс заедно със съседната защитена местност "Самарите" и други прилежащи територии е разгледано от гледна точка създаване на възможности за екологично образование и природозащитно поведение. Идентифицирани са всички потенциални заплахи и необходимостта от преодоляването им, с цел недопускането на негативни необратими промени в състоянието на резервата.

Планът за управление на резерват „Горната кория“ е условие за финансиране на предвидените в него дейности от правителството, национални и външни спонсори и инвеститори. Залагането на партньорски проекти, където РИОСВ ще се явява координатор, дава възможност да се постигне интегрирано управление на територията чрез включване на всички заинтересовани лица и институции в нейното управление.

ЧАСТ 1: ОПИСАНИЕ И ОЦЕНКА НА ЗАЩИТЕНАТА ТЕРИТОРИЯ

ОБЩА ИНФОРМАЦИЯ

1.0. МЕСТОПОЛОЖЕНИЕ И ГРАНИЦИ

1.0.1. Местоположение на резервата според физикогеографското райониране, административното деление, както и близки селищни образувания, градове, села и особености.

Резерват „Горната кория“ попада в землището на гр. Берковица, територията на община Берковица, област Монтана.

Община Берковица е разположена в южната част на област Монтана, в планинската и полупланинската част на Западна Стара планина.

Резерватът е разположен върху склоновете на Западна Стара планина, непосредствено под билото на „Средния Ком“ в северна посока. На негова територия се намира едно от малкото в Стара планина компактно естествено находище от чисти и смесени смърчово-елово-букови гори.

В границите на резервата се намират известните с красотата си местности „Голям Самар“ и „Малък Самар“. До м. „Малък Самар“ се стига по маркирана туристическа пътека, отклонение от пътеката х. Ком.

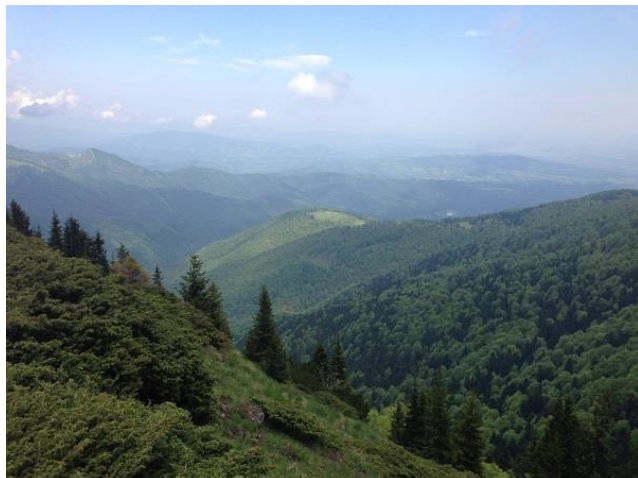
Намира се на надморска височина от 1100 до 1932 m (средно 1516 m) със северно, северозападно и североизточно изложение.

Съгласно административно-стопанското деление на Република България, се намира в Северозападна България, югозападната част на област Монтана, община Берковица. Управлява се и се стопанисва от РИОСВ - гр. Монтана.

Според възприетото Горскорастително райониране на Р България (проф. Б. Захариев – 1979 г.) територията на резервата попада в Мизийската горскорастителна област, подобласт Северна България.

Резерватът граничи със ЗМ „Самарите“ (бивша буферна зона).

На югозапад резерватът гранични с отдел 132 „с, т“ - защитена местност – клек – горна граница на гората.

1.0.2. Обзорна едромащабна карта с разположението на резервата.

Картата е представена в **Приложение № 3-1 (Карта № 1)**.

В **Приложение № 3-2** и **Приложение № 3-3** са представени съответно документ, доказващ използването на съвременна версия на лицензиран софтуер и документ, описващ базата данни.

1.0.3. Граници на резервата съгласно Заповед № РД-562/12.07.2007 г. (ДВ бр.72/2007 г.) на Министъра на околната среда и водите. Списък с координатите на граничните точки на включените имоти

Съгласно Заповед № РД-562/12.07.2007 г. на основание чл. 42, ал.6 от Закона за защитените територии, във връзка с извършени по-точни замервания, се актуализира площта на защитена територия резерват „Горната кория“, в землището на гр. Берковица, община Берковица, област Монтана, в границите, определени със Заповед № 508 от 28.03.1968 г. на Министъра на горите и горската промишленост (ДВ, бр. 76/1968г.) и Заповед № 15 от 08.01.1981 г. на Председателя на Комитета за опазване на природната среда при МС (ДВ, бр. 17/1981 г.), от 1610.000 dka на 1607.081 dka.

В границите на резерват „Горната кория“, определени със заповедите по т. 1, попада имот с номер 000548, съгласно Картата на възстановената собственост за землището на гр. Берковица, ЕКАТТЕ 03928, община Берковица, област Монтана, с площ 1607.081 dka.

В **Приложение № 10** е представен координатен регистър на граничните точки на включените имоти.

1.0.4. Карта, според физикогеографското райониране, административното деление, площта на Р, предмет на планиране, както и свързаните с него ЗМ "Самарите" и др. прилежащи територии с обща информация за тях и връзките със съседни населени места, селищни образувания, обекти и съоръжения, пътна мрежа и маршрути, други защитени територии и зони, основни водни площи, съседни областни, общински и землищни граници и спрямо държавната граница на Р България.

Картата е представена в Приложение № 3-1 (Карта № 1).

1.0.5. Информация за наличието на аерофото заснемане

Има налични данни от аерофото заснемане на територията от облитане 2010-2011 г.

1.0.6. Констатирани несъответствия, установени при теренните проучвания между ККР и действителното положение на терена

Не са констатирани несъответствия при теренните проучвания между ККР и действителното положение на терена.

1.0.7. При необходимост да се правят измервания с геодезически инструменти и GPS устройства

Не се налага провеждането на допълнителни геодезически измервания.

1.0.8. Данни за вид пътна мрежа, съществуваща в и до Р, диференцирана според вида и настилката

В границите на Р и защитената местност няма изградена пътна мрежа. В границите на Р има една, определена със Заповед на Министъра на околната среда и водите, пътека за посетители, както и части от обособени туристически маршрути (Приложение №3-1, Карта № 1).

Най-прекият достъп до резервата е с автомобил до х. Ком по асфалтов път от гр. Берковица и пеша по туристическа пътека от хижата, в посока югозапад – през долна станция на ски пистата и чайната (на около 500 m) и по познавателната пътека, в посока югозапад – от горната станция на ски-влека (на около 1000 m от хижата).

1.0.9. Карта с отразени всички единични сгради и съоръжения, актуалните наименования на населените места и селищни образувания, местности, долове и др.

Картата е представена в Приложение № 3-1 (Карта № 1).

1.0.10. Карта с отразени границите и номерата на кадастралните/поземлени имоти

Картата е представена в Приложение № 3-1 (Карта № 2).

1.0.11. Водоизточници, термални извори, каптажи, чешми, паметници и др. на територията на Р и ЗМ

Съгласно данни на БДУВДР, на територията на резервата и защитената местност няма водоизточници, термални извори, каптажи, чешми.

В границите на резервата и защитената местност няма регистрирани паметници.

1.0.12. Площ на резервата и защитената местност, изчислени аналитично, като за основа е ползван съвместеният цифров модел на КВС и актуалната информация в ККР

Площта на защитените територии, изчислени на база на цифровите модели на границите им, осъвместени с КВС/Кадастр, са както следва: резерват „Горната кория“ - 160,983 ha и защитена местност „Самарите“ - 107,329 ha.

1.1. ПЛОЩ НА ЗАЩИТЕНАТА ТЕРИТОРИЯ

На основание чл. 16 и чл. 22 от Закона за защита на природата (ЗЗП), със Заповед № 508/28.03.1968г. (ДВ бр.76/1968 г.) на Министерство на горите и горската промишленост (МГГП) е обявен Р „Горната кория“. Той е видоизменен със Заповед № 15/08.01.1981 г. (ДВ бр. 17/1981 г.) на Комитет по опазване на околната среда (КОПС) и актуализиран на основание чл. 42, ал. 6 от Закона за защитените територии (ЗЗТ) със Заповед № РД-562/12.07.2007 г. (ДВ бр.72/2007 г.) на Министъра на околната среда и водите.

Резерват „Горната кория“ е създаден с цел **„запазване девствения характер и красотата на редките за Стара планина смърчови и смърчово-елови гори, типичната растителност и като обиталище на глухари“**.

На основание чл. 3 от Наредба № 4 на Комитета за опазване на околната среда (ДВ, бр. 77 от 1980 г.) със Заповед № 887/02.10.1986 г. е обявена буферна зона около резервата.

На основание чл. 78, ал. 1 от Закона за изменение и допълнение на Закона за биологичното разнообразие (ДВ, бр. 88 от 2005 г.) във връзка с чл.5, т.6 от ЗЗТ със Заповед № РД-417/18.06.2007 г. (ДВ бр. 61/2007 г.) бившата буферна зона около резервата е прекатегоризирана в защитена местност (ЗМ) „Самарите“.

Промени в площта, обхвата и заповедта за обявяване, видоизменение и актуализиране на резервата

Основание	Обхват	Площ/ha
1. Заповед за обявяване № 508 от 01.10.1968 г. на МГГП (по ЛУП 1954 г.)	Държавна гора в м. „Горната Кория“, землище на гр. Берковица, подотдели 23 „е, ж“; 24 „д“; 34 „л“; 35 „а“ <i>Общо обявена площ:</i>	88,1
2. Видоизменена със Заповед № 15 от 08.01.1981 г. (по ЛУП 1978 г.)	Отпадат отдели 135 „в“; 151 „з“; 152 „а,1,2“ с обща площ 28,8 ha; Прибавят се отдели 133 и 134 „а, б, в, ж, 1,2,5,6,13“ с обща площ 119,2 ha; Резерватът обхваща отдели 133 и 134 от ДГС „Берковица“ <i>С обща площ:</i>	161,0
3. Актуализиран със Заповед № РД-562/ 12.07.2007 г.	Актуализира площта на резервата в същите граници, съгласно КВС за землището на Берковица ЕКАТТЕ 03928, община Берковица, област Монтана – кадастрален номер 000548 <i>Последна площ:</i>	160,7
4. По ЛУП 1998 г.	Горски територии – отдели 133 „а, б, в, г, д, з, и, к“ от „2“ до „9“; 134 „а, б, в, г, д, з“ от „2“ до „15“ <i>С обща площ:</i>	160,7

Забележка: Разликите в изброените отдели и подотдели в т. 1. и 2. се дължат на извършени пребукировки при различните лесоустройствени проекти.

1.2. ФОНДОВА И АДМИНИСТРАТИВНА ПРИНАДЛЕЖНОСТ

1.2.1 Фондова принадлежност на резервата

По вид територия, цялата площ на резерват „Горната кория“ е Горско стопанство. Собствеността е само една – изключителна държавна (**Приложение № 13**).

В ЗМ „Самарите“ собствеността е „държавна публична“ и на юридически лица, съгласно актуалната база данни от Кадастралната карта и регистър за землището на гр. Берковица.

1.2.2 Разпределение на площите по административна принадлежност да се илюстрира с обзорна карта на Р и прилежащата територия, на която да се покажат населените места и техните землишни граници, границите на общините, както и разпределението на горите и земите в тях и др. елементи (в картата по т.1.0.3.)

В Приложение № 3-1 (Карта № 2) е представена обзорна карта на Р и прилежащата територия, на която са показани населените места и техните землишни граници, границите на общините, разпределението на горите и земите в тях и др., както и разпределението на площите по фондова и административна принадлежност.

1.3. ЗАКОНОВ СТАТУТ НА РЕЗЕРВАТ „ГОРНАТА КОРИЯ“

1.3.1 Исторически преглед на статута и предназначението на територията в миналото

Исторически преглед на статута и предназначението на територията в миналото е направен в **точка 1.1** от ПУ.

1.3.2 Кратък преглед на причините и стъпките за обявяването на защитената територия

Кратък преглед на причините и стъпките за обявяването на ЗТ е направен в **точка 1.1** от ПУ.

1.3.3 Законов статут на Р „Горната кория“, произтичащ от националното законодателство – закони и техните поднормативни актове

Нормативна база

Български нормативни документи

1.3.1.1 Законов статут на резерватната територия, произтичащ от Закона за защитените територии (ЗЗТ, ДВ, бр.133/11.11.1998 г., последни изменения и допълнения ДВ, бр.103/29.12.2009 г., изм. ДВ, бр.98/ 28.11.2014 г.) и Правилник за прилагане на закона

Законът урежда подробно въпросите по устройството, управлението и опазването на защитените територии, в това число и на природните паркове. Наред с това се предвижда отделни въпроси да бъдат уреждани със заповедите за обявяване на защитените територии, плановете за управлението им, устройствените и техническите плановете и проекти за

определяне вида и обема на дейностите по ползването на природните ресурси, други заповеди и разрешения на министъра на околната среда и водите.

Съгласно **ЗЗТ** (ДВ бр. 133/1998 г.), чл. 5 територията се управлява като защитена територия **първа категория**.

Съгласно ЗЗТ, чл. 16 (2) резерватите се управляват с цел:

- Запазване на естествения им характер;
- Научна и образователна дейност и/или екологичен мониторинг;
- Опазване на генетичните ресурси;
- Запазване на естествените местообитания и популациите на защитени редки, ендемични и реликтни видове;
- Развитие на мрежа от представителни за България и Европа екосистеми и застрашени местообитания.

Съгласно ЗЗТ, чл. 17 (1) в резерватите се забраняват всякакви дейности, с изключение на:

- Тяхната охрана;
- Посещения с научна цел;
- Преминаването на хора по маркирани пътеки, включително с образователна цел;
- Събиране на семенен материал, диви растения и животни с научна цел или за възстановяването им на други места в количества, начин и време, изключващи нарушения в екосистемите;
- Потушаване на пожари и санитарни мероприятия в горите, увредени вследствие на природни бедствия и каламитети.

(2) Пътеките по ал. 1, т. 3 се определят със Заповед на Министъра на околната среда и водите.

(3) Посещенията по ал. 1, т. 2 и 4 се осъществяват с разрешение от МОСВ.

(4) Санитарните мероприятия по ал. 1, т.5 се извършват с разрешение от МОСВ, издадено след положително научно становище от БАН и положително решение на Националния съвет по биологичното разнообразие.

Със Заповед № РД-921/24.10.2005 г. (отменила Заповед № РД – 929/07.09.2004 г.) на Министъра на околната среда и водите е обособена пътека за посетители през резервата до м. „Малък Самар“, преминаваща през отдел 134 „г, д, б, з, 12, 13, 14“ по ЛУП от 1998г. При преминаване по пътеката се забранява:

- Отклоняване на посетителите и навлизане в резервата;
- Замърсяване с битови или други отпадъци;
- Бране, събиране, отрязване, изкореняване или друг начин на увреждане на екземпляри от растителни видове;
- Убиване, улавяне, преследване, обезпокояване или друг начин на увреждане на екземпляри от животински видове;
- Увреждане на скалните образувания;
- Палене на огън и бивакуване;

Съгласно Заповед № 887/02.10.1986 г. на КОПС към Р „Горната кория“ е обявена **буферна зона**, прекатегоризирана в ЗМ „Самарите“, в която **се забранява**:

- Строителство на сгради и пътища от републиканската пътна мрежа;
- Разкриване на кариери, промяна на водния режим и на естествения облик на местността;
- Използване на химични средства за растителна защита;
- Лагеруване и палене на огън извън определените места;
- Ловуване;
- Залесяване с неприсъщи за района дървесни видове;

В границата на ЗМ **се разрешават**:

- Извеждане на сечи, предвидени в горите със специално предназначение;
- Провеждане на ловно-стопански мероприятия;
- Паша на домашни животни (без кози) в определените с ЛУП пасищни площи;
- Косене на сено;

1.3.1.2 Законов статут на резерватната територия, произтичащ от Закона за биологичното разнообразие (ДВ, бр.77/09.08.2002 г., последни изменения и допълнения ДВ, бр.62/10.08.2010 г., изм. ДВ. Бр. 26 Юли 2013 г.).

Законът урежда отношенията между държавните, общинските, юридическите и физическите лица по опазването и устойчивото ползване на биологичното разнообразие в Р България. В приложения са дадени видовете и местообитанията за опазване и защита.

1.3.1.3 Законов статут на резерватната територия, произтичащ от Закона за лечебните растения (ДВ, бр. 29/07.04.2000г., последни изменения и допълнения ДВ, бр.103/29.12.2009 г., изм. ДВ. Бр. от 26 Юли 2013 г.)

Законът урежда отношенията, свързани с управлението на дейностите по опазване и устойчиво ползване на лечебните растения, включително събирането и изкупуването на получаваните от тях билки. Съществува официален списък, съдържащ всички лечебни растения в България. Използването на тези природни ресурси изисква специални разрешителни и заплащане на различни такси. Законът се прилага от Министерство на околната среда и водите, Министерство на земеделието и горите, местни власти, регионални администрации.

1.3.1.4 Законов статут на резерватната територия, произтичащ от Закона за устройство на територията (Обн. ДВ. бр.1 от 2 Януари 2001 г., изм. и доп. ДВ. бр.53 от 27 Юни 2014 г.)

Този закон урежда обществените отношения, свързани с устройството на територията, инвестиционното проектиране и строителството в Република България, и определя ограниченията върху собствеността за устройствени цели.

1.3.1.5 Законов статут на резерватната територия, произтичащ от Закона за водите (ДВ, бр. 67/27.07.1999 г., последни изменения и допълнения ДВ, бр. 61/06.08..2010 г., изм. ДВ бр 53 от 27 Юни 2014 г.)

Този закон урежда собствеността и управлението на водите на територията на Р България като общонационален неделим природен ресурс и собствеността на водностанските системи и съоръжения.

1.3.1.6 Законов статут на резервата, произтичащ от Закона за държавната собственост (ДВ, бр.44/22.05.1996 г., последни изменения и допълнения, бр. 41/02.06.2009 г.) и Правилник за прилагането му (ДВ бр.78/26.09.2006 г. последни изменения и допълнения ДВ, бр.18/05.03.2010 г., изм. ДВ бр 40 от 13 Май 2014 г.)

С този закон се уреждат придобиването, управлението и разпореждането с имоти и движими вещи - държавна собственост, както и актуването на имоти - държавна собственост.

1.3.1.7 Законов статут на резервата, произтичащ от Закона за лова и опазване на дивеча (Обн. ДВ. бр.78 от 26 Септември 2000 г., изм. ДВ. бр.26 от 20 Март 2001 г., изм. ДВ. бр.62 от 12 Юли 2013 г.)

Законът урежда отношенията, свързани със собствеността, опазването и стопанисването на дивеча, организацията на ловното стопанство, правото на лов и търговията с дивеч и дивечови продукти.

1.3.1.8 Законов статут на резервата, произтичащ от Закона за рибарството и аквакултурите (Обн. ДВ. бр.41 от 24 Април 2001 г., изм. ДВ. бр.88 от 4 Ноември 2005 г., ДВ. бр.53 от 27 Юни 2014 г.)

С този закон се уреждат отношенията, свързани със собствеността, организацията, управлението, ползването и опазването на рибните ресурси във водите на Република България, търговията с риба и други водни организми.

Законът има за цел да осигури:

- Устойчиво използване на рибните ресурси, в това число възстановяването и защитата на биологичното равновесие във водните екосистеми;
- Устойчиво развитие на риболовния сектор (индустриален и развлекателен риболов, развъждане на риби и аквакултури);
- Изпълнение на правилата на риболовните практики;
- Увеличаване на консумацията на риба и рибни продукти.

Законът се прилага от Министерство на околната среда и водите, Министерство на земеделието и горите, ИАРА, местни власти, регионални администрации.

Международни нормативни документи

➤ **Конвенция за биологичното разнообразие (Ратифицирана, ДВ, бр. 22/15.03.1996г., влязла в сила за България – 16.07.1996 г., обн., ДВ, бр. 19/02.03.1999 г.)**

➤ **Конвенция за опазване на дивата европейска флора и фауна и природни местообитания** (Ратифицирана, ДВ, бр. 13/1991г., в сила за България от 01.05.1991г., обн., ДВ, бр. 23/10.03.1995г.)

➤ **Конвенция за опазване на световното културно и природно наследство** (обн., ДВ, бр.44/27.05.2005 г., приета с Решение №13 на Министерския съвет, 04.02.1974, в сила за Р България от 17.09.1975 г.)

➤ **Директива 92/43/ЕИО на Съвета от 21.05.1992 г. за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна.**

➤ **Директива 79/409/ЕИО на Съвета от 02.04.1979г. относно опазването на дивите птици.**

➤ **Европейска конвенция за ландшафта** (Ратифицирана, ДВ, бр. 94/22.10.2004 г., в сила за България от 01.03.2005 г., обн., ДВ, бр. 22/15.03.2005г.).

1.4. СОБСТВЕНОСТ

В Конституцията на Република България са формулирани общите принципи и задължения по опазването и възпроизводството на околната среда; поддържане на равновесието на живата природа; разумното използване на природните богатства и ресурсите на страната.

Съгласно чл.8, ал.1 от ЗЗТ, природните резервати, посочени в Приложение № 2 (изм. - ДВ, бр. 28 от 2000 г., изм. - ДВ, бр. 77 от 2002 г.) (В раздел Резервати), които служат за задоволяване на обществени потребности с общонародна значимост, са публична държавна собственост.

Собствеността на териториите на резервата съгласно Акт № 1183 от 25.10.2010 г. за изключителна държавна собственост, както и Акт № 1194 от 11.04.2011 г. за поправка на Акт № 1183 от 25.10.2010 г., е изключителна държавна.

Собствеността на териториите на резервата съгласно „Карта на възстановената собственост“ (КВС) на землищата, в които попада, е изключителна държавна.

1.5. УПРАВЛЕНСКА СТРУКТУРА

1.5.1. Организационна структура и администрация

Съгласно разпоредбите на ЗЗТ, МОСВ и неговия регионален орган РИОСВ-Монтана, провеждат и осъществяват **управлението, контрола и охраната** в резервата – чл. 46 (1) и чл 47 (11).

Основна отговорна институция за управлението на резервата на държавно ниво е МОСВ, а на регионално – РИОСВ-гр. Монтана.

Министерство на околната среда и водите

Законовата база, която определя компетенциите и се прилага от МОСВ (РИОСВ), включва: *Закона за защитените територии, Закона за биологичното разнообразие, Закона за опазване на околната среда, Закон за чистотата на атмосферния въздух, Закона за водите*. С други закони, като Закона за лова и опазване на дивеча, Закона за лечебните растения и Закона за рибарството и аквакултурите се определят правомощията на МОСВ (РИОСВ) в съответните специализирани направления. Министерството на околната среда и водите отговаря за държавната политика в сферата на опазването на околната среда (Постановление 278 на Министерския съвет, 01.07.1997 г., анекс към чл.1, §1). Задачите на МОСВ включват **“опазване на биологичното разнообразие и защитената природна среда”, “опазването и природосъобразното ползване на природните ресурси”**.

Специализирана структура за управление на защитените територии в България се явява Дирекция “Национална служба за защита на природата” (НСЗП) към МОСВ.

По-важни компетенции на МОСВ са:

- Поддържа Националната екологична мрежа;
- Координира дейностите на други министерства, ведомства, общини, обществени организации, научни и академични институти по опазване на биологичното разнообразие;
- Разработва и прилага механизми за стимулиране на дейности на собствениците или ползвателите, НПО, сдружения и др., насочени към опазването, поддържането и възстановяването на биологичното разнообразие;
- Организира системата за мониторинг на състоянието на биологичното разнообразие и създава база данни и ГИС за регистриране състоянието и установяване

измененията в биологичното разнообразие, осигурява достъп и обмен на данни по опазване на биологичното разнообразие;

- Контролира състоянието на околната среда на територията на страната;
- Утвърждава норми за емисии и концентрации на вредни вещества и ползването на възобновими и невъзобновими природни ресурси;
- Упражнява изключителното право на МС за управление на водите на национално ниво;
- Разработва политика на държавата в областта на използването и опазването на водите и защитата им от вредно въздействие;
- Разработва национален водностопански план, национална програма за устойчиво ползване на водите и утвърждава ПУ на речните басейни;
- Организира и ръководи НС за мониторинг на водите и обобщава водностопанския кадастър;
- Организира изготвянето на НС за опазване и устойчиво ползване на лечебните растения.

РИОСВ-Монтана

РИОСВ-Монтана функционира в рамките на цялата Монтанска област.

Функциите на РИОСВ по отношение на биологичното разнообразие и защитените територии са определени в **Закона за защитените територии, чл. 50 и Правилник за устройство дейността на РИОСВ.**

По-важни функции на РИОСВ съгласно **чл. 50 от ЗЗТ** по отношение на резервата са:

- Координира и контролира прилагането на планове за управление в областта на научно-изследователската работа, поддържащите и възстановителните мерки за застрашени видове и местообитания, просветните и образователните екологични програми и други природозащитни дейности, осъществявани от други държавни органи, общини, неправителствени организации и лица;
- Организира мониторинг върху качествата на компонентите на околната среда;
- Организира и поддържа база данни и регионални регистри;
- Организира функционирането на посетителските центрове;

- Санкционира нарушителите в предвидените случаи.

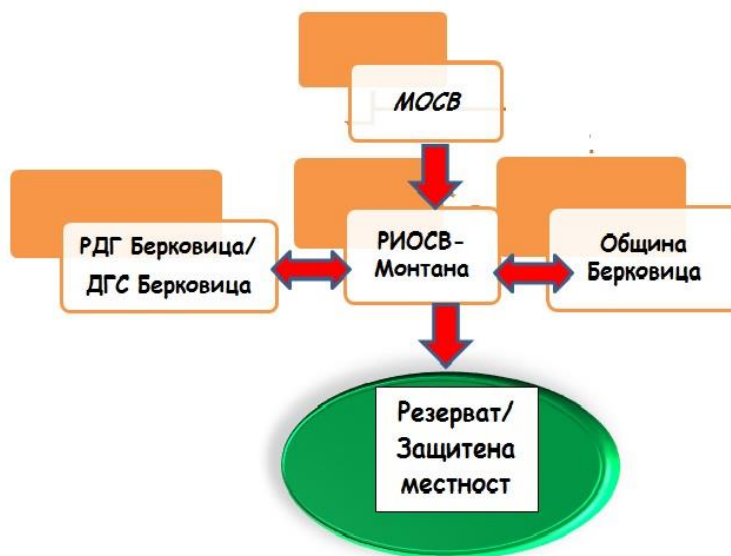
Конкретните функции и задачи на РИОСВ по отношение опазването на биологичното разнообразие и защитените територии са посочени в Правилника за устройство на дейността на РИОСВ. В най-общи линии те се свеждат до регулиращи, контролни функции, свързани с превантивен, текущ и последващ контрол върху стопанисването и опазването на възобновимите и невъзобновимите природни ресурси; контрол по опазване на биологичното разнообразие.

По-важни функции на РИОСВ по други закони са:

- Контролира спазването на изискванията за опазване на биологичното разнообразие при осъществяване на дейностите на собствениците или ползвателите на земи, гори и водни площи, включени в Националната екологична мрежа;
- Координира и контролира прилагането на ПУ, включително и интегрирането му в общинските планове и програми;
- Контролира опазването на растителните и животински видове, предмет на ЗБ;
- Обслужва общините по опазване на околната среда чрез писмени предписания и заповеди;
- Контролира изпълнението на плановите документи, свързани с ползването на лечебни растения, дейността на билкопроизводителите, видът и количеството на билките за преработка, опазването на находищата на лечебни растения.

В изпълнение на своите правомощия директорите на регионалните органи на МОСВ в своите райони осъществяват и организират управлението на ЗТ (чл. 50, т.1).

На **Фигура 1.5.1-1** са дадени връзките и съподчинеността във функционалната структура по отношение на управлението на Р.

Фигура 1.5.1-1 Връзки и съподчиненост във функционалната структура по отношение на управлението на Р

1.5.2. Персонал-функции

РИОСВ-Монтана **не разполага** със специализирана структура за управление на ЗТ – изключителна държавна собственост, като има назначен един щатен служител за охрана на защитените територии, изпълняващ функцията на служител от парковата охрана на ОУ (Охранителен участък) „Чупрене“. Другите две ЗТ не са предадени за управление от страна на МЗХ чрез ТП ДГС – Берковица (за Р „Горната кория“) и ТП ДГС – Лом (за ПР „Ибиша“) на РИОСВ–Монтана и нямат назначени служители за охрана (**Приложение № 11**).

Контролните функции по опазване на ЗТ в област Видин и област Монтана се изпълняват от гл. експерт по „опазване на ЗТ и гори“ в направление „Биологично разнообразие, защитени територии и зони“ на РИОСВ-Монтана. В същото направление има още двама експерти - гл. експерт „Опазване на БР и ГМО“ и мл. експерт „Натура 2000“.

За управлението на резерватите, няма специализирана структура. Функциите на отделните служители са определени в длъжностните характеристики, съгласно изискванията на *Закона за защитените територии, Правилника за условията и реда за управлението, възлагането на дейности по поддържане и възстановяване, възлагането на туристически*

дейности, охраната и контрола в горите, земите и водните площи в защитените територии – изключителна държавна собственост (обн., ДВ, бр. 49/14.06.2005 г.) и Правилника за устройство на РИОСВ (ПУДРИОСВ, ДВ бр.103/2011 г.).

Необходимо е обособяването на самостоятелна единица, в рамките на РИОСВ-Монтана, която да е отговорна и да извършва управлението на защитените територии в рамките на правомощията на РИОСВ-Монтана.

Предвид целите на защитените територии, в т.ч. и резерват „Горната кория“, е необходимо обособяването на структурна единица от поне двама експерта, които да отговарят за планирането на дейностите в ЗТ, изпълнението на ПУ, тяхната охрана и насърчаване на туристически и научни дейности.

1.5.3. Материално-техническо обезпечаване

Материално-техническото обезпечаване на РИОСВ-Монтана във връзка с управлението на Р:

Сграден фонд към РИОСВ-Монтана:

➤ Собствен: РИОСВ-Монтана се помещава на сграда на ул. „Юлиус Ирасек“ № 4, етаж 3, като е собственик на етаж и на гаражите, намиращи се в регулацията на гр. Монтана, ул. „Иван Каменов“ № 6;

➤ Наем: Инспекцията не разполага със собствен сграден фонд за управление на резерватите. Съгласно изискванията на НАРЕДБА № 8 от 11.05.2012 г. за условията и реда за защита на горските територии от пожари, РИОСВ-Монтана е оборудвала четири противопожарни депа (ППД) и едно противопожарно табло (ППТ) за опазване на двата горски резервата от пожари. ППД и ППТ са устроени в съществуващ сграден фонд на други институции, чрез сключени двустранни споразумения. Две от ППД са в базите на ВиК – Видин (в бившата „Реплянска застава“ и в м „Бялата вода“), едно ППД в завод „Миджур“ – с. Горни Лом, едно ППТ в ловна хижа на ДГС „Миджур“ – с. Стакевци и едно ППД в хижа „Ком-2016“ АД – гр. Берковица. В сградата, където се помещава РИОСВ-Монтана, се намира оборудването на гасаческата група на РИОСВ-Монтана;

➤ **Транспортни средства** - автомобилна техника, други превозни средства: Лодка „Terol Nordic 6020“-200 kg. с извън-бордов двигател и ремарке;

- **Комуникационни връзки** - всеки експерт (3 бр. експерти) от направлението „БРЗТЗ“ разполага с GSM мобилни апарати;
- **Офис-оборудване** – всеки от тримата експерти от направлението „БРЗТЗ“ разполага с настолна компютърна конфигурация, преносим компютър и принтер;
- **Оборудване за работа на терен** – преносими компютри (лаптопи) – 3 бр.; бинокли – 2 бр.; GPS устройства- *Trimble Juno SB* – 2 бр.; цифрови фотоапарати -2 бр.; подходящо облекло, в т. ч. спасителни жилетки (5 бр.), противопожарни и водоустойчиви костюми - 5 бр, гумени ботуши - 2 бр.,противодимни очила - 6 бр., защитни ръкавици - 6 бр., пожарникарски ботуши - 5 бр. и предпазни маски - 5 бр.; Служителят от парковата охрана има на разположение оборудван автомобил „Грейт Уолт“ - Стийд 5, предоставен от МОСВ по ОПОС, 2 бр. бинокли, оборудване за терен - дъждобран с панталон, камуфлажни ръкавици, фенер, огнестрелно оръжие-пистолет „Макаров“.

В Приложение № 11 са дадени списъци с противопожарни депа и табла, автомобилна техника и др., с които към момента разполага РИОСВ-Монтана.

Източници на финансиране

Основните източници на финансиране са ПУДООС в рамките на изпълнение на дейностите за ЗТ - изключителна държавна собственост, и държавния бюджет за транспортните средства и оборудването на служителя от парковата охрана.

Настоящият проект “Изпълнение на дейности за устройство и управление на резерват „Чупрене”, резерват „Горната кория” и поддържан резерват ”Ибиша”, приоритетна ос 3, се финансира от Европейския фонд за регионално развитие и държавния бюджет на Р България чрез оперативна програма „Околна среда 2007-2013”.

1.6. СЪЩЕСТВУВАЩИ ПРОЕКТНИ РАЗРАБОТКИ

1.6.1. Съществуващи и в процес на изпълнение програми, планове и проектни разработки за последните 10 години, свързани със строителство, ползване на ресурси и др. дейности на територията на Р

За последните 10 години, и до момента, няма програми, планове и проектни разработки, свързани със **строителство, ползване на ресурси** на територията на резервата.

Настоящият проект “Изпълнение на дейности за устройство и управление на резерват „Чупрене”, резерват „Горната кория” и поддържан резерват ”Ибиша”, приоритетна ос 3, се финансира от Европейския фонд за регионално развитие и държавния бюджет на Р България чрез оперативна програма „Околна среда 2007-2013” и се реализира на територията на резервата и ЗМ.

1.6.2. Степента на реализация и актуалност, като цяло или на части, от описаните проектни разработки

Настоящият проект “Изпълнение на дейности за устройство и управление на резерват „Чупрене”, резерват „Горната кория” и поддържан резерват ”Ибиша”, приоритетна ос 3, който се финансира от Европейския фонд за регионално развитие и държавния бюджет на Р България чрез оперативна програма „Околна среда 2007-2013”, е в процес на изпълнение.

1.6.3. Опис на научните разработки, свързани с Р

Територията на резервата е слабо проучена. Няма провеждани значими научни изследвания в резервата. Има провеждани единични проучвания и публикации, дадени в **Приложение № 2 (Списък № 18).**

1.6.4. Опис на други разработки и програми, свързани с регионалното развитие, туризма и др. на различни нива, имащи някаква връзка с Р

В **Приложение № 1** е представена Библиография, включително опис на други разработки и програми, свързани с регионалното развитие, туризма и др. на различни нива, имащи някаква връзка с Р.

В процеса на изготвяне на ПУ, бе поискана информация от съответните административни структури за разработки, планове, програми, проекти и др., които се изпълняват на територията на резервата, защитената местност, землищата и общините, в които те попадат.

Изпратени бяха редица писма, от които над 13 конкретно за искане на информация за разработки, проекти, програми, имащи отношение с резервата, съответно до:

1. Министерство на околната среда и водите, Главна Дирекция „ОПОС“, **Управляващ орган на ОП „Околна среда“;**

2. Министерство на икономиката и енергетиката, Главна Дирекция „Европейски фондове за Конкурентоспособност“, **Управляващ орган на ОП „Развитие на конкурентоспособността на българската икономика“**;
3. Министерство на земеделието и храните, Дирекция „Развитие на селските райони“, **Управляващ орган на „Програма за развитие на селските райони“**;
4. Министерство на регионалното развитие, Главна Дирекция „Програмиране на регионалното развитие“, **Управляващ орган на ОП „Регионално развитие“**;
5. Министерство на транспорта, информационните технологии и съобщенията, Дирекция „Координация на програми и проекти“, **Управляващ орган на ОП „Транспорт“**;
6. Изпълнителна агенция по рибарство и аквакултури, Дирекция „Европейски фонд за рибарство“, **Управляващ орган на ОП за развитие на сектор „Рибарство“**;
7. Министерство на финансите, Дирекция „ОП Административен капацитет“, **Управляващ орган на ОП „Административен капацитет“**;
8. Министерство на финансите, **Управляващ орган на ОП „Техническа помощ“**;
9. Министерство на труда и социалната политика, Главна Дирекция „Европейски фондове, международни програми и проекти“, **Управляващ орган на ОП „Развитие на човешките ресурси“**;
10. Министерство на околната среда и водите, Отдел „Натура 2000“, Дирекция „Национална служба за защита на природата“, **Управляващ орган на Програма Life +**;
11. Министерство на околната среда и водите, **Управляващ орган на:** Програма ИСПА/КФ, Българо-швейцарска програма за сътрудничество, Финансов механизъм на европейското икономическо пространство, Норвежка програма за сътрудничество, Програми за териториално сътрудничество;
12. Предприятие за управление на дейностите по опазване на околната среда, **Управляващ орган на Проекти, финансирани от ПУДОС**;
13. Министерство на регионалното развитие, Главна Дирекция „Управление на териториалното сътрудничество“, **Управляващ орган на Програма за трансгранично сътрудничество по ИПП България-Сърбия; Програма за трансгранично сътрудничество Румъния-България 2007-2013;**

Резултатите от събраната информация показват, че няма разработки, планове, програми, проекти, които по обхват попадат в границите на Р. В Приложение № 2 (Таблица № 10) е представена подробна сравка за изпратените писма с искане за информация и получените отговори и информация.

Община Берковица има разработен и влязъл в сила ОУП за изграждане на туристически център и ски писта, който, по данни на РИОСВ-Монтана, не се реализира.

1.7. СЪЩЕСТВУВАЩО ФУНКЦИОНАЛНО ЗОНИРАНЕ И РЕЖИМИ НА ОБЕКТА

1.7.1 Зони и режими съгласно утвърдени проекти, отнасящи се до Р и защитената местност. Карта на съществуващото функционално зонироване и режими.

Съгласно утвърдените проекти, отнасящи се до резервата и защитената местност, няма обособени зони и режими. Няма съществуващо функционално зонироване и режими, свързани с него.

Местоположението, характерът на територията и биологичното разнообразие не налагат зонироване.

1.7.2 Информация за наличие на определени режими, произтичащи от законови и подзаконовни нормативни актове.

В Приложение № 6 са дадени заповедите за обявяване, прекатегоризиране, актуализиране на площта и др. за резервата и защитената местност.

Режимите, определени в тях, са както следва:

Заповед №	От дата	Относно	Определени режими, забрани и ограничения
Резерват „Горната кория“			
508	28 март 1968 г.	Обявяване за резерват.	В района на резерватите се забраняват всякакви дейности, които нарушават самобитния характер на природата: <ul style="list-style-type: none">Паша на добитък всякакъв и през всяко време.Сечене, кастрене, чупене, изкореняване, обелване, дълбане на

План за управление на резерват „Горната кория“

			<p>подписи, засичане или каквото и да било повреждане на цели дървета или части от тях, както да се късат, изкореняват или повреждат други растения.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ловуване и гърмене с огнестрелно оръжие и други средства. • Преследване, убиване на диви животни, ловене на риба, както и събиране или повреждане яйцата и гнездата на птиците, леговищата на бозайниците. • Внасяне на нови растения или животни. • Движение на посетителите извън определените пътища, вдигане на шум и палене на огън. • Повреждане на съществуващите пътища, отваряне на нови или преминаване на превозни средства извън определените такива. • Копаенето на камъни, глина, пясък, събирането на почвена постилка, както и всякакъв вид действия, които рушат, изменят или загрозяват защитените обекти.
15	08.01.1981 г.	Видоизменяне на Заповед № 508/28.03.1968 г. – промяна в границите.	Няма

План за управление на резерват „Горната кория“

РД-921	24.10.2005 г.	Определяне на пътека за посетители в резервата.	<p>При преминаване по пътеката, определена с тази заповед, се забранява:</p> <ul style="list-style-type: none"> • отклоняване на посетители и навлизане в резервата; • замърсяване с битови и други отпадъци; • бране, събиране, отрязване, изкореняване или друг начин на увреждане на екземпляри от растителни видове; • убиване, улавяне, преследване, обезпокояване или друг начин на увреждане на екземпляри от животински видове; • увреждане на скалните образувания; • палене на огън и бивакуване.
РД-562	12.07.2007 г.	Актуализация на площта.	Няма.
Защитена местност „Самарите“			
РД-417	18.06.2007 г.	Прекатегоризиране на буферната зона на резерват „Горната кория“ в защитена местност „Самарите“.	Защитената местност запазва обхвата, границите и режимите, определени със Заповед № 887/02.10.1986 г.
РД-496	19.05.2010 г.	Актуализация на площта.	Няма.

ХАРАКТЕРИСТИКА НА АБИОТИЧНИТЕ ФАКТОРИ

1.8. КЛИМАТ

1.8.1. Фактори за формиране на местния климат

Географското положение е основен климатичен фактор, тъй като определя слънчевото греене, атмосферния пренос с неговите сезонни изменения и формира типа климат в съответния климатичен пояс.

Страната ни е разположена в южната част на умерения климатичен пояс. Географското положение определя континентално и океанско климатично влияние.

Според климатичното райониране на България (Събев и Станев, 1963 г.), територията на резервата попада в Умерено-континенталната климатична подобласт на Европейско-континенталната климатична област. В зависимост от значителните различия, които се проявяват в комплекса от физико-географски условия, имащи значение за климата на района, разглежданата територия попада в Припланинския и Планински климатични райони.

Астрономическото географско положение оказва влияние върху слънчевата радиация. Тя, като климатичен фактор, влияе чрез слънчевото греене, радиационния и топлинния баланс. Топлинните условия на територията на резервата са с добре изразена сезонност, поради различията в радиационния баланс през зимата и лятото.

Релефът е друг важен климатообразуващ фактор. Той трансформира или спира въздушните маси чрез надморската си височина, разположението и разчленението си. Релефът може да видоизменя характера на въздушните маси, например от влажни в сухи чрез изваляването им, когато те срещнат преграда. Тези особености се подсилват, когато изложението съвпада с преобладаващите ветрове и посоката на влажни въздушни течения. През студената част на годината по-съществена роля играе формата на терена, като в котловините температурата на въздуха е значително по-ниска поради ефективното земно излъчване през нощта и спускащият се по склоновете изстинал въздух, което създава условия за чести и трайни мъгли.

Язовирите също влияят върху климатичните елементи на местния климат, на няколко километра около тях: увеличават влажността на въздуха, честотата на мъглите, смекчават температурните амплитуди и пр.

Характерът на растителността оказва влияние върху климатичните особености на резервата и върху качеството на въздушната среда. Горската растителност е с най-осезаемо въздействие, определяйки в значителна степен микроклиматичните условия.

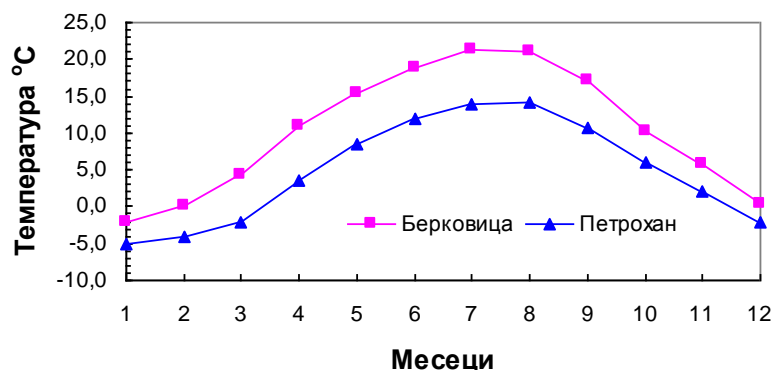
Човекът със своята дейност също се явява фактор за промяна на климата – чрез сечи или залесяване, изменя климатичните елементи.

1.8.2. Елементи на климата

Температура на въздуха:

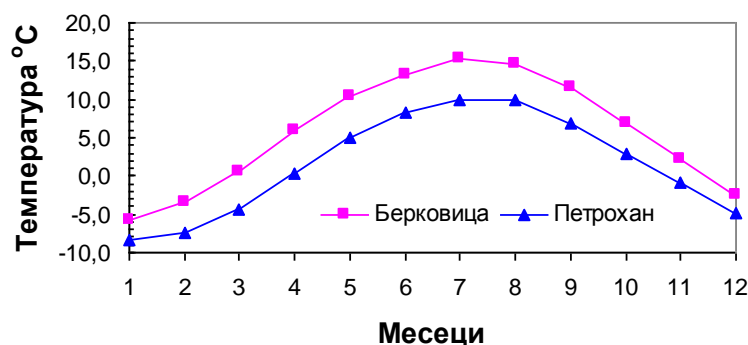
Температурата на въздуха се явява следствие на радиационния и топлинния баланс. Тя се променя, следвайки измененията в тези баланси през отделните сезони. За характеризирането на температурата се използват редица показатели, като най-често за даден многогодишен период това са средногодишните и средномесечните температури.

Вътрешногодишният ход на температурата на въздуха е с максимум през юли и минимум през януари. Най-студеният месец е януари със средни температури от -1.9 до -5.0°C (Фигура 1.8.2-1.). С повишаване на надморската височина понижението на температурите на въздуха е относително по-бавно поради честите температурни инверсии при антициклонална обстановка.

Фигура 1.8.2-1 Средномесечна температура на въздуха

Денонощният ход на температурата в ниските части се характеризира с минимум около изгрев Слънце и максимум в 13-15 часа. В терените с височина над 1000 m е възможно появяването на вторичен минимум към 21 часа, което е свързано с възникването на планинско-долинната циркулация. Средната годишна температура варира от 4,8⁰С до 7⁰С. Температурната амплитуда намалява във височина и е най-малка при върха, където интензивният въздухообмен способства за изглаждане на разликите. При нахлувания на студен въздух от север и северозапад се наблюдава рязко понижение на температурите, при което абсолютните минимуми на температурата на въздуха достигат до минус 23,2⁰С (Берковица). Броят на дните с температури под 0⁰С в зависимост от надморската височина се колебае от 65 до 80 дни в годината. Средният от абсолютните минимуми на температурата е от минус 18⁰С в ниските части на терена до минус 22⁰С в районите близки до връх Ком. Стойностите на минималните температури са отрицателни от декември до март. Средните минимални температури в района имат добре изразен годишен ход (**Фигура 1.8.2-2**).

Фигура 1.8.2-2 Средна месечна минимална температура на въздуха

Вегетационен период

Датата на устойчиво задържане на температурата на въздуха над 5⁰С настъпва в края на втората десетдневка на март, а по високите части на планината – в началото на третата десетдневка на април. Устойчивият преход през 10⁰С напролет в по-ниските части на района е в средата на април, а във високите – края на май (**Таблица 1.8.2-1**). През този сезон фронталната зона на умерените ширини е изместена по-на север, което причинява редуването на бързи и чести затопляния и захладания.

Таблица 1.8.2-1 Дата на начало и край на периодите с устойчиво задържане на температурата на въздуха над 0, 5, 10 и 15 °C

Станция	Начална дата				Крайна дата			
	0 °C	5 °C	10 °C	15 °C	0 °C	5 °C	10 °C	15 °C
Берковица	13.II	18.III	12.IV	12.V	22.XII	19.XI	22.X	26.IX
Петрохан	28.III	23.IV	28.V	-	29.XI	23.X	19.IX	-

Валежи:

Валежите са резултат от влажността на въздуха и облачността. Те зависят от особеностите на атмосферната циркулация, надморската височина и формите на релефа. Във височина се наблюдава увеличение на относителната влажност през всички сезони. Максимумът на относителната влажност е през пролетта, а минимумът – в началото на летния сезон.

Качествените и количествените характеристики на облачността зависят от преобладаващата атмосферна циркулация през различните сезони, вертикалната въздушна стратификация в атмосферата, релефа и др. Облачността е с максимум през декември и минимум през август.

Годишната сума на валежите е от 630 mm до 800 mm, в по-високите части те надхвърлят 1100 mm.

Таблица 1.8.2-2 Средна месечна сума на валежите (mm)

Станция	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Берковица	51	45	56	70	110	117	76	59	56	65	64	56
Петрохан	74	69	77	108	159	152	99	72	77	92	98	86
Бързия	61	57	64	84	126	126	86	64	69	76	81	83

Вътрешно-годишното разпределение на валежите се характеризира с максимум през май и юни и минимум през януари.

Таблица 1.8.2-3: Средна сезонна и годишна сума на валежите (mm)

Станция	Зима	Пролет	Лято	Есен	Год.
Берковица	153	236	253	185	827
Петрохан	229	345	322	267	1164
Бързия	181	274	276	226	957

През пролетта валежите нарастват в сравнение с тези през зимните месеци. Средната сума за трите пролетни месеца в по-ниските места са около 240 mm, а в по-високите части на терена до 340 mm. Средните суми на летните валежи съставляват 30 –35% от годишните. Характерно за разпределението на летните валежи е тяхната неравномерност.

Влажност на въздуха:

Ходът на относителната влажност е обратно пропорционален на хода на температурата и е с максимум през зимата (**Таблица 1.8.2-4**).

Таблица 1.8.2-4 Средна месечна относителна влажност, %

I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Годишно
86	81	77	71	74	73	67	64	69	80	86	84	76

Режимът на мъглите за този район е типичната средна честота на мъгливото време (средно 31,7 дни с мъгла годишно) – **Таблица 1.8.2-5**.

Таблица 1.8.2-5 Брой на дните с мъгла по месеци

I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Годишно
5.1	3.9	3.9	1.3	0.8	0.4	0.0	0.1	0.4	2.5	6.8	6.3	31.7

Максимумът на мъглите (декември и януари) съвпада с максимума на относителната влажност и минимума на средните температури.

Снежна покривка:

Топлинните условия не осигуряват наличието на устойчива снежна покривка. Снежната покривка се задържа главно през отделни периоди или десетдневки. В нископланинските райони броят на дните със снежна покривка е от 35 до 40 дни, а в районите с надморска височина над 1000 m (Петрохан) – 130 дни (**Таблица 1.8.2-6**).

Таблица 1.8.2-6 Брой на дни със снежна покривка по десетдневки

Станция	XI			XII			I			II			III			IV		
	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3
Берковица	4	6	6	7	6	5	3	4	2
Петрохан	1	2	5	6	7	9	9	10	11	10	10	8	10	10	10	7	5	3

Вятър:

При средногодишната честота на ветровете по посоки е характерна териториална диференциация в резултат от взаимодействието на преобладаващия атмосферен пренос с орографията. От местните ветрове най-голямо значение има фьонът. Той се проявява рано напролет по северните склонове. Предизвиква стопяване на снежната покривка. Средната му скорост е 10-20 m/s, но максималната достига до 30-40 m/s. Други местни ветрове са също с южна преобладаваща посока, затова и най-често употребяваното местно название за тях е „южняк“. Средната им скорост е около 13 m/s, но в отделни случаи може да достигне 18-20 m/s и повече. (**Таблицы 1.8.2-7 и 1.8.2-8**)

Таблица 1.8.2-7 Честота на вятъра по посока и тихо време, %

I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Годишно
1.4	1.9	1.6	1.7	1.3	1.2	1.1	1.0	1.0	1.2	1.4	1.5	1.4

Таблица 1.8.2-8 Средна скорост на вятъра по месеци и посока (m/s)

Посока	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Годишно
N	12.6	12.8	17.1	14.2	10.0	11.4	9.4	10.0	11.4	10.4	15.6	12.8	12.3
NE	5.4	7.5	8.6	9.0	7.4	7.4	7.3	7.8	12.2	6.6	18.3	16.3	9.5
E	24.0	24.9	24.9	23.8	29.1	27.4	26.4	25.9	19.6	28.6	14.8	18.7	24.0
SE	9.7	10.3	9.6	9.4	13.6	12.3	12.2	14.5	11.5	12.0	12.0	7.3	11.2
S	12.2	13.3	9.8	9.9	11.6	9.8	12.4	13.3	18.3	16.0	12.3	13.1	12.7
SW	12.5	7.0	7.6	7.7	6.6	6.0	6.2	7.0	6.1	6.8	7.7	11.2	7.8
W	18.3	15.5	15.7	18.3	15.0	17.6	18.5	16.7	14.6	14.0	12.9	15.5	16.0
NW	5.2	7.8	6.8	8.0	6.6	8.2	7.0	4.7	6.3	5.8	6.4	6.1	6.6
Тихо	57.1	47.9	46.5	46.0	51.2	50.0	51.9	53.7	54.5	53.3	55.3	54.7	52.0

Слънчево греене:

Важен фактор и климатичен елемент се явява слънчевата радиация. Преминавайки през атмосферата, тя претърпява значителна трансформация и само около половината от нея достига до земната повърхност.

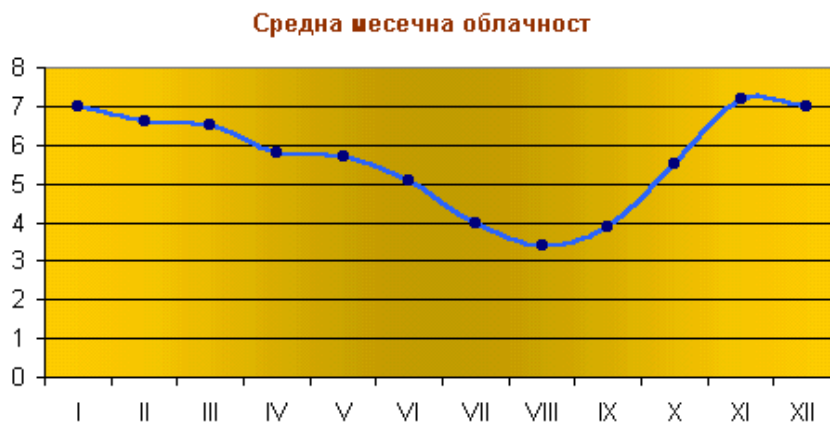
Районът се характеризира със средна за България (1894 часа) годишна продължителност на слънчево греене при нормална продължителност на температурата на въздуха над 10⁰С. През пролетта се наблюдава увеличаване продължителността на слънчевото греене. (Фигура 1.8.2-3)

Фигура 1.8.2-3 Брой на слънчевите часове по месеци

Различията в радиационния баланс през зимата и лятото обуславят добре изразена сезонност на топлинните условия.

Облачността е един от главните компоненти на климата, пряко влияещ върху слънчевата радиация. Степента на покритост на небето с облаци се оценява по десетобалната скала (бал 0 – чисто небе, бал 10 – покрито с облаци) (Фигура 1.8.2-4).

Фигура 1.8.2-4 Средна месечна облачност

1.9. ГЕОЛОГИЯ И ГЕОМОРФОЛОГИЯ

1.9.1. Геоложки строеж, морфоструктури и морфометрия

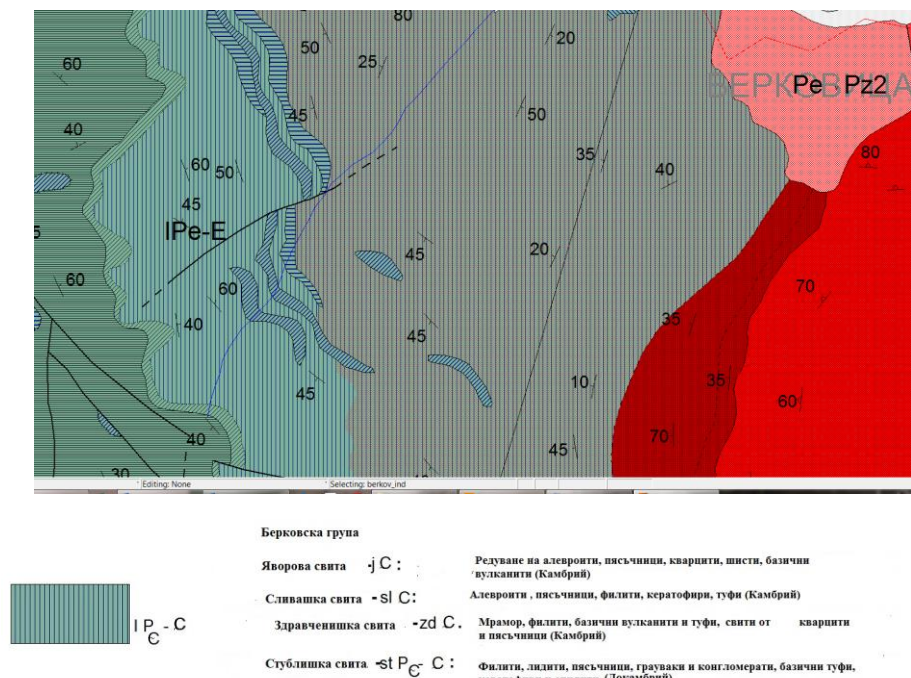
Геоложка изученост

Първите сведения за геологията на района се дават от Франц Тоула 1878, 1881. През периода 1900-1958 г. в тази част на Северозападна България работят редица български учени – Ванков, Златарски, Г. Бончев, А. Стефанов, Берегов, Ст. Бончев, Стр. Димитров, Е. Бончев и др.

Резерват „Горната кория“ попада в район, който е покрит с кондиционни геоложки картировки в М 1:25 000 (Връблянски Б. и др., 1960, 1962; Илиев К. и др., 1961, 1962). Структурните особености на гранитоидните плутони и вместиращите ги метаморфити са изследвани от Иванов, Хайдutow и др., 1970-1986 г.

Стратиграфия

Скалите в района на резерват „Горната кория“ са представени от Палеозойски скални комплекси (магмени, седимент-вулканогенни и седиментни асоциации), **Фигура 1.9.1-1.**

Фигура 1.9.1-1 Стратиграфия

Палеозойски комплекс

Берковска група (Br P_ε-ε). Групата е въведена от Хайдутков и др., 1979 г. Групата заляга дискордантно и трансгресивно върху Рупската единица. В нея е внедрен Св. Николския гранодиорит-гранитовия плутон. Берковската група представлява седимент-вулканогенна асоциация. В резерват „Горната кория“ попадат три свити – Стублишка, Здравченишка и Сливашка.

Стублишка свита (st P_ε-ε). Долната граница на свитата е такава и за групата. Свитата е изградена от метаморфозирани, предимно пелитни седименти, алтерниращи със спилити и кератофири и техните пирокластични. На места магмените компоненти преобладават и съставят до две трети от свитата. Едно от най-крупните тела в тази свита се намира около вр. Г. Язово. То е изградено от диоритови порфири (субинтрузивни кератофири).

Здравченишка свита (zd ε). Горната граница на свитата е поставена по изчезването на мраморите. Над тях следва литоложки преход към следващата свита, изграден от 10-ина метра калкошисти. Свитата е изградена от карбонатни скали, алтерниращи с филити, вулканити и

по-рядко кварцити и пясъчници. Сред вулканитите преобладават базичните разновидности. Мраморите са дребнокристалинни, плътни, бели или оцветени.

Сливашка свита (sl ε). В литоложки аспект свитата малко се отличава от Стублишката. Седиментните ѝ нива се характеризират с относително по-голямо участие на теригенни скали – алевролити, пясъчници. По-рядко сред тях се наблюдават кварцити. В горната част на свитата се разполагат филити. Вулканитите и тук са изградени от спилити, кератофири и техните пирокластити.

Яворова свита (j ε). Горната граница е размивна. Изградена е от алтернация на вулканогенни и седиментни скали. Вулканитите са значително по-малко от по-долу лежащите свити. Сред седиментите преобладават алевролити и пясъчници. Дебелина - около 500 m.

Тектонски строеж

Резерват „Горната кория“ попада в Западнобалканската тектонска зона. В структурно отношение последната е заета в по-голямата си част от Берковската антиклинала. В изграждането на зоната, респективно антиклиналата, участват два структурни етажа – каледоно-херцински и алпийски. Първият изгражда ядрото, а вторият мантията на Берковската антиклинала. Западно от Чипровци се разполага антиклинала с посока около 130⁰ и югозападна вергентност.

Резерватът попада в регион, който се отличава с извънредно сложен тектонски строеж и носи следите на многократни деформации. В него са установени реликти от допалеозойски, старопалеозойски, младопалеозойски и старокимерски структури. Съвременните регионални строежни особености на областта, са продукти преди всичко на младоалпийската тектоника. От съвременна морфотектонска гледна точка, районът се включва изцяло в обхвата на Западните Балканиди. Тук Старопланинската структурна зона е представена от Берковския антиклинорий (Ст. Бончев, 1910, Е. Бончев, 1962, 1964).

Разломни структури

В процеса на неколkokратно проявените етапи на структурообразуването се е осъществило интензивно разломяване на скалните комплекси, изграждащи ядрото на Берковския антиклинорий. Доминиращо значение в района имат надлъжните разломи, които играят първостепенна роля при моделирането на вътрешния строеж на ядрото на

антиклинория. По своята ориентировка те се групират в рамките на 90° до 120°. Косите разломи имат посока от 140° до 180°. В повечето случаи те също представляват структури със старо заложение, при които ефектите на алпийската тектоника са по-слабо проявени. Към напречните разломи се отнасят нарушения с посоки 20° до 60°. Най-често те пресичат и разместват надлъжните и косите разломи. До голяма степен тези нарушения определят съвременния блоков строеж на ядрото на Берковския антиклинорий.

Морфоструктури

Предбалкана е преходна територия в природогеографско отношение между Дунавската равнина и Главната Старопланинска верига. Той представлява система от ниски и средновисоки ридове, котловини, проломи, долини, хълмове и плата. Врачанската планина попада в границите на Предбалкана.

Предбалкана е част от морфоструктурата на Балканидите, оформила се между мезозойската и неозойската ера. Той се състои от правилни антиклинални и синклинални гънки (често наричани юротипни), разположени успоредно едни на други и изградени от мезозойски и терциерни седименти като варовици, доломити и пясъчници.

През Неоген – кватернера се формират основните морфоструктури в България. В своята същност морфоструктурите представляват едри форми на релефа, възникнали на определен етап от тектонското развитие на земната кора под въздействието на вътрешните релефообразуващи процеси. На територията на нашата страна се отделят следните основни морфоструктури: Мизийска плоча (платформа), Балканиди, Краищиди и Рило-Родопски.

Балканидите са младонагъната морфоструктура, състояща се от три надлъжно разположени части: Предбалкан, Старопланинска верига и Средногорие. Предбалканът е изграден от редица правилни антиклинални и синклинални гънки, които формират т.н. юротипен релеф.

Основните морфоструктурни зони на България се оформят през Неоген-кватернера. Резерват “Горната кория” е разположен в Старопланинската верига на Балканидите, Предбалкана и представлява младонагъната гънкова структура.

Резерват “Горната кория” е разположен по североизточните склонове на Берковската планина. Тя е част от западната част на Старопланинската хорстово-блокова зона, която влиза

в строежа на Мизийския литосферен блок. По морфоложки белези тя е позитивна, средновисокопланинска, блоково-разломна морфоструктура от четвърти ранг.

Основни морфометрични показатели

Сложният тектонски и геоложки строеж на територията обуславят разнообразния стръмен релеф, силно разчленен със скални образувания и пропасти.

Точката с най-голяма надморска височина е 1905 m. н.в., а най-ниската е с надморска височина 955 m. Разликата от 950 m на средно разстояние 2 500 m говори за много стръмен и труднодостъпен релеф.

Територията на резервата попада във Високопланинския височинен пояс.

За илюстриране на релефа се използват **морфометричните показатели**:

- абсолютна надморска височина – 1905 m;
- минимална надморска височина – 955 m;
- средна надморска височина – 1430 m;
- топографска площ – 1607.081 dka.

Преобладаващите стръмни и много стръмни терени са предпоставка за развитие на ерозионни процеси, поради бързото оттичане на повърхностните води и изнасяне на горния почвен слой.

Един от най-важните морфометрични показатели е разчленеността на релефа. Тя се диференцира на хоризонтална и вертикална.

Хоризонталната разчлененост представлява гъстотата на талвеговата мрежа и се изразява чрез дължината на речните долини, долове, суходолия в границите на квадрати с лице 1 m^2 и се отчита в метри на 1 m^2 .

Територията на обекта е разсечена от два дола на високопланински потоци, притоци на р. Берковска: Злата бара и ляв приток на Ценкова бара. И двата са типично планински със стръмни склонове и бързи течения.

Вертикалното разчленение на релефа се определя от интензивното връзване на речнодолинната мрежа. То представлява разликата от минималната и максимална височина в квадрати с площ 1 m^2 и се отчита в метри на 1 m^2 .

В тази част на Берковската планина се включват надморски височини от 950 m до 1905

m. Склоновете са предимно със североизточно изложение, много стръмни и урвести. Релефът е силно пресечен, планински.

В близост се намират върховете Ком, Малък Ком, Църклевец, Камара.

1.9.2. Геоморфология на релефа

Резерват „Горната кория“ попада в:

Северобългарска (Понто - Каспийска) провинция,

Старопланинска природогеографска област (Б),

Предбалканска подобласт (Бб), Берковско - Забърдски район (Ба1).

(Физическа география на България 1997г.- геоморфоложко райониране)

Областта е изградена от магмени плутонични тела, седиментни и метаморфни скали с палеозойска, мезозойска и палеогенна възраст. От север на юг се редуват антиклинали и синклинали в Предбалкана. Характеризира се със сложна долинна мрежа, планините и ридовете са разположени кулисообразно.

Резерват „Горната кория“ има характерен облик, придаден му от съчетанието на малките релефни форми, образувани вследствие релефоизграждащите процеси:

Изветрително – денудационни

Физическото, химическото, органичното изветряване, както и отлагането в слабо споени скали са формирали гънкови структури и скални образувания.

В района около резерват „Горната кория“ са установени разнообразни гънкови структури от различен порядък, оформени предимно по материалите на Берковската група. Повечето от тях са претърпели по-късна тектонска преработка и в една или друга степен са преориентирани, вследствие ефектите на алпийското структурообразуване.

Гравитационни – денудационни

Зависят от климатичните условия (валежи), литоложкия състав, тектонската активност, геоложки структури. Най-значими с оглед техния разрушителен ефект са свлачища, срутища, сипеи, лавини, пропадания. На територията на резервата тези форми са представени чрез сипеите. Със сипеен характер, с подвижен субстрат се характеризират билата и склоновете в горните части на резервата.

Ерозионно – денудационни

Водните потоци (временни и постоянни) в зависимост от количеството си и наклона на оттичане предизвикват размиване на дъното и бреговете. Те спомагат за транспортирането, сортирането и отлагането на ерозионния материал.

Доловете на протичащите през обекта реки в голямата си част са тесни, с големи наклони.

Антропогенни

Произтичат от социално-икономическите системи (население, производство, инфраструктура), които антропогенизират природните ландшафти. Такива фактори са битът на населението, селското и горското стопанство, урбанизацията, хидротехническите комплекси, транспортът, строителството и др. На територията на резервата такива практически няма.

В Приложение № 3-1 (Карта № 3 и Карта № 4) са представени съответно карта на reliefa в обхвата на резерват „Горната кория“ и карта на геоложката основа.

1.10. Хидрология и хидробиология

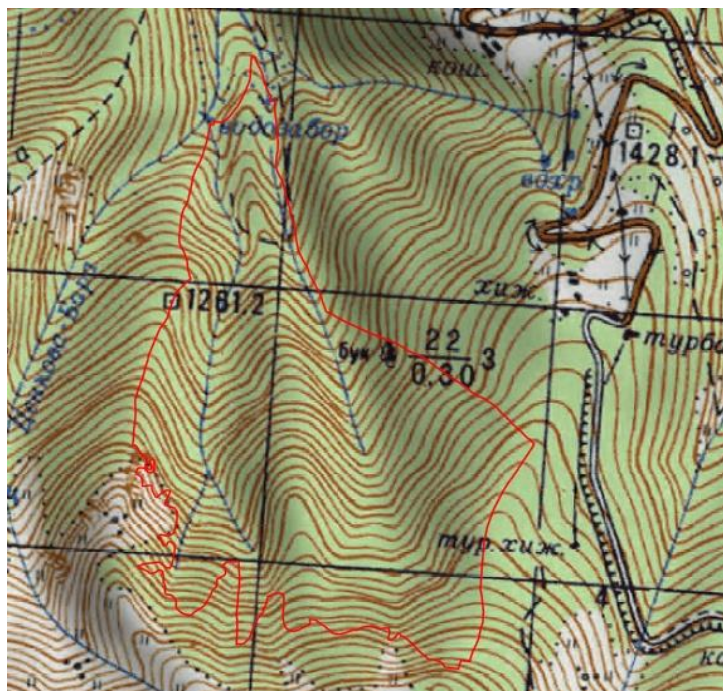
Територията на резерват „Горната кория“ попада в Черноморската водосборна област, с подобласт на директно оттичащи се води към р. Дунав, отнасящи се към Дунавския водосборен басейн, с административно управление от Басейнова дирекция за управление на водите - Дунавски район, гр. Плевен.

1.10.1. Хидрология и хидрография

Повърхностни води

Основна отводнителна артерия в района на резервата е р. Берковска.

През територията на резервата преминават две високопланински реки (потоци) - Злата бара и ляв приток на Ценкова бара. И двете са типично планински със стръмни склонове и бързи течения (Фигура 1.10.1-1).

Фигура 1.10.1-1 Повърхностни води

Реките, протичащи през резерват „Горната кория“, са част от повърхностно водно тяло BG1OG700R003 „Река Бързия от извора до яз. „Огоста““.

Река Берковска при гр. Берковица е включена в списъка на районите със значителен риск от наводнения на територията на Басейнова дирекция за управление на водите - Дунавски район (БДУВДР).

Подземни води

Районът на резерват „Горната кория“, съгласно хидрогеоложкото райониране на страната, е разположен в Западнобалканския район на Централнобългарската (Междинна) хидрогеоложка област. Тук са разпространени различни по тип води. Със спорадично разпространение са пукнатинните води в палеозойските магмени, седиментни и метаморфни скали. Порови води са разпространени в подножието на резервата. Основно значение в границите на резервата имат пукнатинните води.

План за управление на резерват „Горната кория“

Фигура 1.10.1-2 Хидрогеоложко райониране на България

Районът на резервата, е разположен в най-високите планински части на водосборните области, където се разкриват скалите от ядките на Берковската антиклинала. Това са предимно метаморфни и интрузивни скали, както и теригенни серии с карбонска и пермска възраст. В тях се формират пукнатинни води, които се дренират в речната мрежа и чрез множество малодебитни извори. Водоносността е твърде ниска и използване на тези пукнатинни води се практикува чрез каптиране на извори или чрез речни водохващания в най-горното течение. Подземните води се характеризират с голям водообмен и малка минерализация. Широко разпространение имат пукнатинните води в зоната на регионална напуканост на свързаните скали, както и пукнатинните води в зоната на тектонска напуканост.

В съответствие с изискванията на Директивата за водите 60/2000 към територията на резервата се отнася:

- Подземно водно тяло 3 слой BG1G0000TJK044 „Карстови води в Западния Балкан“ с площ 3339 km².

Основните източници на подземни води са привързани към докамбрийско – палеозойския водоносен комплекс. Той е изграден от скални формации на протерозоя, камбрия, ордовик-силура, перма и горния карбон.

Подземните води в тези скални комплекси са привързани към зоната на регионалното им напукване и карстовата среда на мраморите. Те се подхранват от инфилтрацията, а се дренират от множество извори, дебита на които варира от 0.01 до 3-4 l/sec.

Естествените ресурси на комплекса се оценяват на около 4 m³/s.

Територията на резервата не попада в уязвими зони за подземни води, определени от БДУВДР.

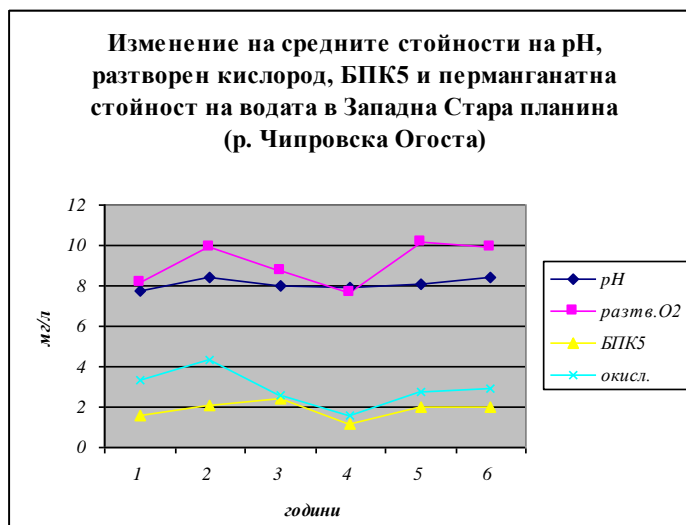
Територията на резервата попада в чувствителна зона за подземните води, определени от БДУВДР.

В Приложение № 3-1 (Карта № 1 и Карта № 4) са представени карти с разположение на хидрографската мрежа, съществуващите хидротехнически съоръжения и геоложкия строеж.

1.10.2. Хидрохимия

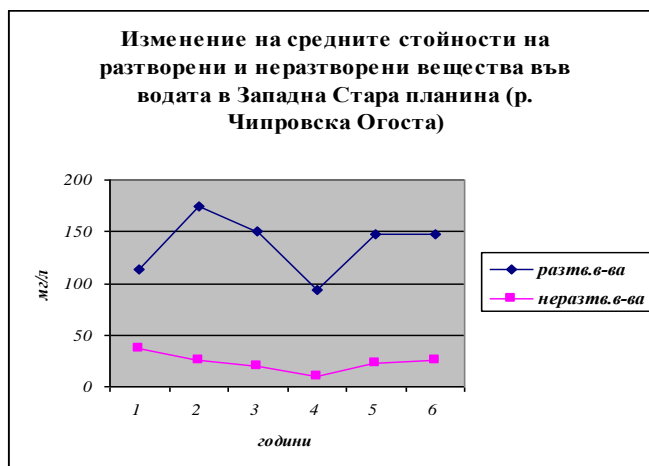
Реките в обхвата на Берковския дял на Западна Стара планина са категоризирани първа проектна категория воден обект, съгласно изискванията на Наредба № 7 от 1986 г.

Наблюденията по отделни показатели на водите на повърхностните водни обекти в Западна Стара планина, характеризиращи нейното екологично състояние за шест годишен период показват, че средните стойности на основните показатели са в интервала за реакция на водата - от 7,75 до 8,4; разтворен кислород – от 7,7 до 10,2 mg/l; БПК₅ – от 1,15 до 4,3mg/l и перманганатна окисляемост – от 1,55 до 4,3 mg/l, като стойностите на посочените показатели отговарят на нормативните изисквания за I категория повърхностен воден обект са съответно: реакция на водата - 6,5-8,5; разтворен кислород над 6,0 mg/l; БПК₅ -5 mg/l; и перманганатна окисляемост – 10 mg/l, като на **Фигура1.10.2-1** е посочено изменението на тези показатели за периода.

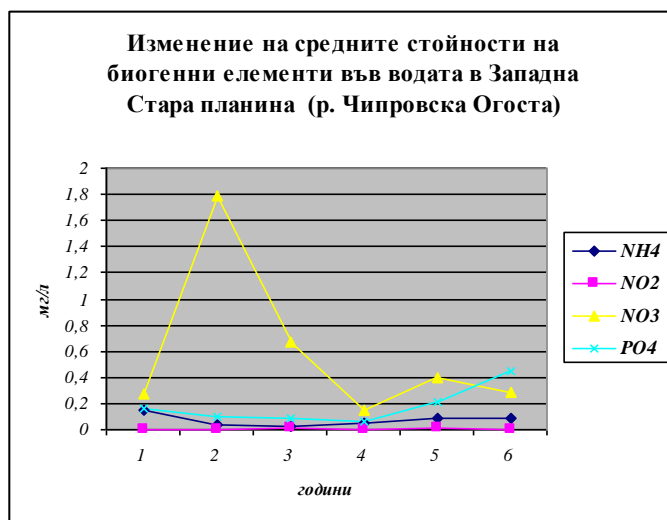
Фигура 1.10.2-1 Изменение на средните стойности на рН, разтворен кислород, БПК₅ и перманганатна окисляемост на водата в Западна Стара планина (р. Чипровска Огоста)

Средногодишните стойности за съдържание на разтворени и неразтворени вещества във водата са в интервала: разтворени вещества - от 94 до 174 mg/l и неразтворени вещества - от 10 до 37 mg/l, като посочените интервални стойности отговарят на нормативните изисквания за разтворени вещества при I категория – до 700 mg/l и неразтворени вещества при II категория – до 50 mg/l. На **Фигура 1.10.2-2** е посочено изменението на разглежданите показатели.

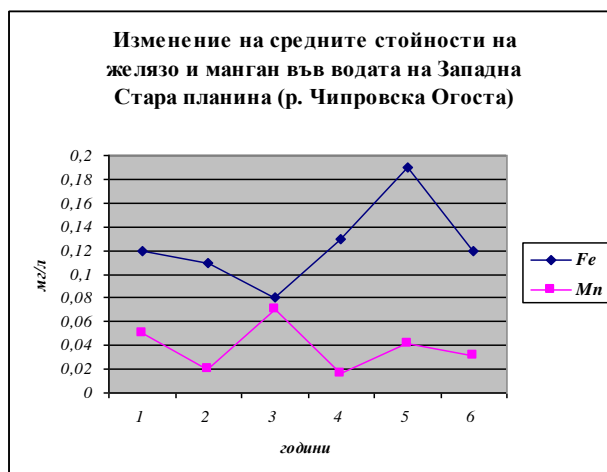
Фигура 1.10.2-2 Изменение на средните стойности на разтворени и неразтворени вещества във водите в Западна Стара планина (р. Чипровска Огоста)

Средните стойности за съдържание на биогенни елементи във водата са в интервала: амониев азот - от 0,03 до 0,145 mg/l; нитритен азот - от 0,004 до 0,007 mg/l; нитратен азот - от 0,15 до 1,79 mg/l и фосфати – от 0,06 до 0,45 mg/l, като посочените интервални стойности отговарят на нормативните изисквания за амониев азот при II категория - 2,0 mg/l; нитритен азот при II категория - 0,04 mg/l; нитратен азот при I категория – 5 mg/l и фосфати при II категория – 1,0 mg/l. На **Фигура 1.10.2-3** е посочено изменението на разглежданите показатели.

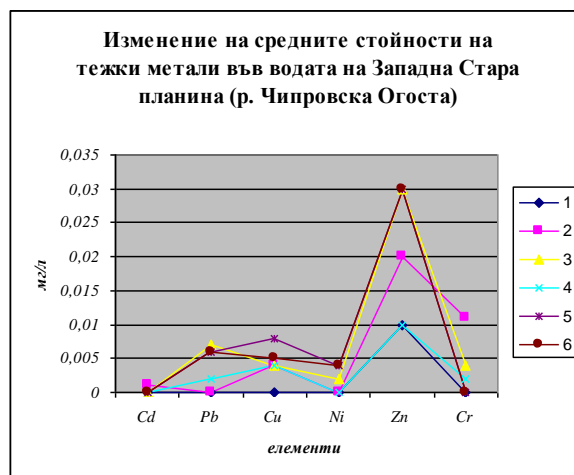
Фигура 1.10.2-3 Изменение на средните стойности на биогенни елементи във водите в Западна Стара планина (р. Чипровска Огоста)

Средногодишните стойности за съдържание на желязо и манган в речната вода се изменя в интервала съответно за: желязо – от 0,08 до 0,19 mg/l и манган – от 0,016 до 0,07 mg/l, като посочените стойности отговарят на изискванията за: I категория както по съдържание на желязо – 0,5 mg/l, така и за манган – 0,1 mg/l. На **Фигура 1.10.2-4** е посочено изменението на разглежданите показатели.

Фигура 1.10.2-4 Изменение на средните стойности на желязо и манган във водите на Западна Стара планина (р. Чипровска Огоста)

Средногодишните стойности за съдържание на тежки метали в речната вода се изменят в интервала съответно за: кадмий – от 0,0 до 0,001 mg/l; олово – от 0,0 до 0,007 mg/l, мед – от 0,0 до 0,008 mg/l; никел – от 0,0 до 0,004 mg/l, цинк – от 0,01 до 0,03 mg/l и хром – от 0,0 до 0,011 mg/l, като посочените стойности отговарят на изискванията за: I категория като стойностите са кадмий – 0,005 mg/l; олово – 0,02 mg/l, мед – 0,05 mg/l; никел – 0,05 mg/l, цинк – 1,0 mg/l и хром – 0,1 mg/l. На **Фигура 1.10.2-5** е посочено изменението на разглежданите показатели.

Фигура 1.10.2-5 Изменение на средните стойности на тежки метали във водите на Западна Стара планина (р. Чипровска Огоста)

По данни на Басейнова Дирекция за управление на водите Дунавски район с център Плевен на територията на резерват „Горната кория“ попадат:

- част от пояс II от определената със Заповед № СОЗ-79/ 28.02.2006 г. санитарно-охранителна зона (СОЗ) около речно водохващане „Бали Ефенди“ на р. Цанкова бара с разрешително № 11110033/08.04.2009 г.; и
- част от пояс II-ри и III на СОЗ, определена със Заповед № СОЗ-81/-7.03.2006 г. около речно водохващане „Бачилището“ на р. Голяма река с разрешително за водовземане № 11110035/12.05.2009 г.

Съгласно ПУРБ 2010-2015 г. в Дунавски район е направена оценка на състоянието на повърхностните и подземните водни тела, както следва:

➤ За повърхностните водни тела категория река, които не са модифицирани, е извършена оценка на екологичното състояние и химичното състояние. Като екологичното състояние се определя от компонентите: биотичен индекс – БИ, физико-химични показатели и специфични вещества. Химичното състояние (съдържание на приоритетни вещества, съгласно Директива 2008/105/ЕС, Приложение 1, Стандарти за качество на околната среда на приоритетни вещества и някои други замърсители, част А Стандарти за качество на околната среда). За силно модифицираните повърхностни водни тела категория река е оценен екологичния потенциал и химичното състояние.

➤ За подземните водни тела е извършена оценка на химичното състояние и количественото състояние.

Съгласно ПУРБ 2010 резерват „Горната кория“ попада в следните повърхностни и подземни водни тела и зони за тяхна защита:

- Повърхностни води

Таблица 1.10.2-1 Повърхностни водни тела и зони за защита в тях

Име на водното тяло	Код на водното тяло	Екологично състояние/ потенциал	Химично състояние	Екологична цел
Бързия	BG1OG700R003	умерено	добро	Предотвратяване влошаването на екологичното състояние и

План за управление на резерват „Горната кория“

Име на водното тяло	Код на водното тяло	Екологично състояние/ потенциал	Химично състояние	Екологична цел
				постигане на добро, запазване и подобряване на доброто химично състояние до 2015 г.

- Подземни води

Таблица 1.10.2-2 *Подземни водни тела и зони за защита в тях*

Подземни водни тела - име	Подземни водни тела - код	Химично състояние	Количествено състояние	Екологична цел
Карстови води в Западния Балкан	BG1G0000TJK044	добро	добро	Запазване на доброто състояние на подземните води.

- Зони за защита на водите, съгласно чл. 119а, ал. 1 от Закона за водите

Таблица 1.10.2-3 *Зона за защита на водите съгласно Закона за водите*

Вид на зоната за защита на водите	Код и/или име на зоната за защита на водите	Код на водното тяло, в което се намира зоната	Състояние на зоната за защита на водите
За защита на питейните води.	BG1DSWOG04	BG1OG700R003	добро
За защита на питейните води.	BG1DGW0000TJK044	BG1G0000TJK044	добро
В която водите са чувствителни към биогенни елементи.	Чувствителна зона	BG1WO600R012	съгласно Заповед № РД-970/28.07.2003 г. на Министъра на околната среда и водите
	Нитратно уязвима зона	BG1WO600R012	съгласно Заповед №

Вид на зоната за защита на водите	Код и/или име на зоната за защита на водите	Код на водното тяло, в което се намира зоната	Състояние на зоната за защита на водите
			РД-930/25.10.2010 г. на Министъра на околната среда и водите
Защитени територии и зони, обявени за опазване на местообитания и биологични видове, в които поддържането или подобряването на състоянието на водите е важен фактор за тяхното опазване.	BG0001040 – Западна Стара планина и Предбалкан	BG1OG700R003	неприложимо
	BG0002090 - Берковица	BG1OG700R003	неприложимо
	BG0002002 – Западен Балкан	BG1OG700R003	неприложимо

За зоните за защита на питейните води специфичната екологична цел е: „Намаляване на необходимостта от пречистване на водите преди тяхното използване и осигуряване на проектното количество във водовземните съоръжения до 2015 г.“

За чувствителните зони специфичната екологична цел е: „Намаляване и/или предотвратяване на по-нататъшното замърсяване с биогенни елементи на повърхностните води в чувствителни зони до 2015 г.“

За нитратно уязвимата зона специфичната екологична цел е: „Намаляване и/или предотвратяване на по-нататъшното замърсяване с нитрати на повърхностните води от земеделски източници в застрашените и уязвимите зони до 2015 г.

За защитените зони от „Натура 2000“ специфичната екологична цел е: „Осигуряване на устойчиво развитие на водните екосистеми и свързаните с тях сухоземни екосистеми в зоните до 2015 г.“

1.10.3. Хидробиология

Метриците и методите за хидробиологичните изследвания са според Наредба № 4 (ДВ. 22/2013) и Ръководството за биологичен анализ на Белкинова (ред., 2013). Използвани са

следните метрики: Общ брой таксони по Биотичен индекс (TTN); Общ брой таксони от разредите *Ephemeroptera*, *Plecoptera*, *Trichoptera* (EPT taxa); адаптиран Биотичен индекс (БИ). Обхватът за различните стойности е за „планински тип“ река (R-2) от екорегия № 12 „Понтийска провинция“.

1.10.3.1. Общ брой таксони по Биотичен индекс

В пункта на р. Злата Бара под х. Ком са установени общо 16 различни таксона според критериите на Биотичен индекс. За река Бързия са установени 20 таксона. И в двата случая големият брой таксони отговаря на максимално добро екологично състояние.

1.10.3.2. Общ брой таксони E, P, T.

На първия изследван пункт (р. Злата бара) се открива малко по-нисък брой видове, съответно и броят таксони от групите *Ephemeroptera*, *Plecoptera* и *Trichoptera* е по-малък в сравнение с р. Бързия (EPT taxa = 8, съотв. 14). Не може да се каже, че това се дължи на някаква антропогенна дейност, напротив, много често в по-високите части от планинските реки по естествени причини (напр. по-малко органична материя) видовият състав е намален. Вероятно някакви специфични условия позволяват вместо тези видове, масово да се развиват мамарците (*Gammarus fossarum*).

1.10.3.3. Биотичен индекс

Екологичното състояние, оценено по Биотичен индекс и в двете изследвани реки отговаря на „много добро“ и се приближава до максималната оценка, давана на референтни участъци за „планински тип“ реки. Биотичният индекс и в двата случая има стойност BI = 4,5.

1.10.3.4. Обобщена хидробиологична оценка

Екологичното състояние на изследваните реки според основната част от изследваните показатели се определя като „много добро“. Единствено показателят EPT taxa има по-ниски стойности, но това не се дължи на някакво влошаване или антропогенна намеса. Обобщената екологична оценка остава „много добра“.

Таблица 1.10.3- 1 Обобщена хидробиологична оценка на екологичното състояние на речните води от резерват „Горната кория“

Пункт / индекс	TTN	EPT taxa	BI
река Злата бара	16	8	4--5
река Бързия над Хайдушки водопади	20	14	4--5

Легенда: синьо – много добро състояние; зелено – добро екологично състояние.

1.11. Почви

1.11.1. Разпространение и характеристика на почвите.

1.11.1.1. Определение, генезис и разпространение на основните типове и видове почви

Почвите от територията на резерват „Горната кория“ са слабо проучени. За тях отсъства информация в основните източници, които характеризират почвите в страната като монография „Почвите в България“ (1960), Атлас на почвите в България (1998), монография „Реферативна база данни за почвите в България“ (2009) и др. За територията на резервата отсъства информация за дефинирането на почвите съгласно базовата класификация на почвите в страната от 1992 г., адаптирана към легенда към почвената карта на света на ФАО-ЮНЕСКО (1988 г.) на нива почвен тип и почвен вид. Същото се отнася и към съвременните изисквания за дефиниране на почвите съгласно световната класификация „Международната референтна база за почвените ресурси“ (WRBSR, 2006).

Почвите не са обект на наблюдение и в мрежата за мониторинг на горските екосистеми, която събира базова информация за физичните и физико-химичните свойства, химичния състав и провежда дългосрочни наблюдения за настъпващи промени в ключови параметри на почвите под влияние на естествени и антропогенни фактори.

Територията на резерват „Горната кория“ е заета с кафяви горски почви. На този етап класифицирането им е на базата на националната класификация от 1980 г., като се отделят подтипове светли, тъмни и преходни. В съответствие с нея най-голяма площ заемат светлите кафяви горски почви - 145.6 ha, тъмните са 8.3 ha, а в останалата площ се срещат кафяви горски

почви преходни. Факторите на почвообразуване и предимно релефът, изразен чрез стръмни склонове, сенчести изложения (северозапад и североизток) и надморска височина в границите на 1100 m - 1700 m определят доминиращо физично изветряне и транспорт на изветрителните продукти, поради което на територията на резервата се допуска наличието и на други почвени типове, преди всичко от класовете *Fluvisols* и *Lithosols*, за чието потвърждение са необходими по-подробни теренни и лабораторни изследвания.

1.11.1.2. Характеристика на почвените различия в района

Кафяви горски почви светли – срещат се на територията на отдели 133 а, 133 б, 133 в, 133 г, 133 д, 133 е, 133 ж, 133 з, 133 и, 133 к, 133-8, 134 а, 134 б и 134 в от резервата. В посочените подотдели на отдел 133 заемат скално-урвести терени. Наклоните им варират между 27° и 40°, а в отдел 134 наклоните са между 34° и 37°, което подсказва наличието и на други почвени типове.

Кафявите горски почви светли са развити върху диорит, като само в отдел 133-к почвообразуващата скала е гранит. Механичният състав е глинесто-песъчлив, което е предпоставка за отсъствие на добре развита структура. Присъствието на скални фрагменти е високо, почвите се оценяват като силно каменисти. Плътността им не е висока, те са рохкави. Профилите са маломощни, което е лимитиращ фактор за запаса на влага и хранителни вещества, поради което при теренни проучвания се оценяват като бедни и сухи.

Кафяви горски почви преходни – срещат се на територията на отдел 134, букви „з“, „д“ и „и“, където са заети от дървесна растителност, както и на поляни в същия отдел 134 (13) и 134 (14). Почвообразуващата скала е диорит, наклоните са в границите на 34°-36°. Почвите са средно каменисти, рохкави и безструктурни. Механичният състав е глинесто-песъчлив. Почвите са средно мощни до мощни, което създава по-благоприятна растежна среда, сравнено със светлите кафяви горски почви. При теренни проучвания се оценяват като средно богати и свежи.

Кафяви горски почви тъмни – определени са на територията на отдел 134, букви „е“ и „ж“ в долните части на склона, който заемат. Развити са върху диорит. Характеризират се като дълбоки. Механичният състав е песъчливо-глинест, а участието на скални фрагменти в

почвения материал е значително по-ниско, сравнено със светлите почви. Оценяват се като слабо каменисти, неерозирани, средно богати.

По отношение химичния състав на почвите и наличието на въздействия от дейностите, осъществявани в прилежащите на резервата територии, категорична оценка не може да бъде направена, поради отсъствието на конкретна за резервата информация. Може да се получи ориентировъчна представа от пробни площи на мрежата за мониторинг (МКП-Гори.1986-2008), от която най-близко разположените до резервата обекти по въздушна линия се намират на разстояния - северно на 9.2 km (*Rankers*), източно на 14.6 km (*Dystric-Eutric Cambisols*) и южно на 19 km (*Rendzinas*). Наблюдаваните кафяви горски почви (*Dystric-Eutric Cambisols*) имат пълен почвен профил, който се изразява с формулата OABC. Мъртвата горска постилка е средно мощна и е тип *moder*. С увеличаване на надморската височина мощността и масата ѝ се увеличават. Определящ е не само дървесният вид, но и условията за разлагане. На по-голяма надморска височина масата ѝ достига до 3.92 kg/m². В условията на възрастните насаждения, с по-голям достъп на светлина и топлина до почвената повърхност, масата на постилката е значително по-малка – до 0.96 kg/m². Условията за разлагане на органичното вещество, което постъпва на повърхността на почвите в района са сравнително благоприятни.

Повърхностният хумусно-акумулативен хоризонт е с мощност до 20-25 cm, тъмен на цвят, сравнително богат на органично вещество и безструктурен. Метаморфният хоризонт е оцветен в светло кафяви и жълтеникави тонове, също безструктурен. По механичен състав преобладават песъчливо-праховитите почви. Ниското участие на глина в ситнозема (5.5% - 11.9%) определя редица почвени свойства. Почвите са със слабо развита структура, висока водопропускливост и слаба водозадържаща способност. Участието на скелет в повърхностния хоризонт е ниско – под 5%. Обемната плътност на ситнозема също не е висока ($Q \div 606-935$ kg/m³). Почвите са рохкави в повърхностните хоризонти. В Таблица 1.11.1- 1 са посочени физико-химичните им характеристики. Пробните площи са означени с номер 1- над Петрохан, 2 и 3 – на запад от Берковица към резерват „Горната кория“ и са при надморска височина между 700-820 m. Почвите се характеризират със средно кисела реакция на почвения разтвор. В повърхностния почвен слой активната почвена киселинност варира между 5.2 и 5.5.

Реакцията на почвения разтвор измерена като рН в солев извлек – 4.3-4.7 е индикатор за буферността, която се реализира главно, чрез обмен на протоните с обменно адсорбирани базични катиони. Титриметрично определената обменна киселинност е много висока. Максималните стойности са във ферементационния подхоризонт на мъртвата горска постилка, което е обяснимо поради интензивното протичане на минерализационни процеси. Стойностите варират в сравнително тесни граници 27.42 – 29.52 cmol(+).kg⁻¹.

Таблица 1.11.1-1 Физико-химични свойства на кафяви горски почви (Dystric-Eutric Cambisols)

ПП №	Дълбочина	pH _{H2O}	pH CaCl2	Орг. С	Общ N	Обменна киселинност	Обменникатиони							Катионен капацитет	Наситеност с бази
							Ca	Mg	K	Na	Al	Mn	Fe		
	cm			g/kg	g/kg	cmol(+)/kg									%
1	OL	5.76	5.28												
	OFH	5.92	5.25	223	16.80	27.42	15.89	1.67	0.77	0.00	0.26	0.19	–	45.75	40
	0-10	5.49	4.73	47.1	2.25	6.59	7.20	0.63	0.66	0.02	0.53	0.03	0.01	15.10	56
	10-20	5.37	4.62	45.2	2.35	7.15	7.13	0.58	0.43	0.02	0.90	0.02	0.01	15.31	53
2	OL	5.25	4.81												
	OFH	5.47	5.07	356	8.96	29.52	37.01	2.96	1.58	–	1.94	1.64	0.02	71.08	58
	0-10	5.19	4.28	47.3	2.80	8.91	5.24	0.44	0.24	0.03	2.16	0.08	0.02	14.86	40
	10-20	5.46	4.58	39.1	1.46	8.49	3.09	0.24	0.06	0.04	0.98	0.02	0.02	11.93	29
3	OL	5.18	4.67												
	OFH	5.24	4.73	201	7.56	29.00	19.76	2.46	1.05	–	0.80	0.76	0.05	52.27	45
	0-10	5.23	4.44	21.1	3.40	7.55	2.69	0.39	0.14	0.02	1.12	0.02	0.01	10.78	30
	10-20	5.30	4.47	20.4	3.88	6.46	2.32	0.38	0.05	0.02	0.96	0.01	0.01	9.24	30

В повърхностния почвен слой съдържанието на базични катиони е средно и само в пробна площ № 1 – високо. Сума базите се формира предимно от присъствието на обменен калций. Обменният магнезий е в много ниски количества. Поради напредване на процесите излужване и вкисляване, съдържанието на обменен калий и натрий е незначително. Почвите са ненаситени с бази. Тези данни позволяват дефинирането на кафявите горски почви на ниво вид, който е *Dystric*.

Количествата на общите форми на фосфора и калция са средни, на калия – високи, а на магнезия – много високи. За микроелементите се установява акумулиране на манган, олово и мед в повърхностния почвен слой. То е последица от високото съдържание на хумус и склонността на тежките метали да се свързват с него. Изследванията за съдържанието на тежки метали показват повишени концентрации на мед (до 20 mg.kg⁻¹) и на олово (до 50 mg.kg⁻¹) в мъртвата горска постилка. Почвите са с много ниска адсорбционна способност, което се определя от лекия механичен състав, ниския катионен капацитет и ниското съдържание на хумус. Не са устойчиви към кисели атмосферни отлагания и тежки метали. Попадналите в тези почви замърсители биха имали висока мобилност и могат да замърсяват други среди – растения, води, и др.

В заключение почвите от територията на резерват „Горната кория“ са недостатъчно проучени. В литературата не се открива актуална информация за оценка на риска от различни видове въздействия под влияние на близко и далечно разположени източници на емисии. Не е установен естествения химичен фон, което не дава възможност за оценка и на настъпващи изменения в почвените свойства във времето.

1.11.2. Почвени процеси

1.11.2.1. Установени ерозионни процеси

На територията на резервата са формирани грохоти в отдел 133 (2, 3, 4, 5, 6, 7, 9) с обща площ 7 ha и в отдел 134 (4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11 и 12) с обща площ 9 ha. Процесите са свързани предимно с физично и по-слабо с химично изветряне на твърдите скали и транспорт на образувания елувий по гравитачен път, поради големите наклони на терена. Елувиално-делувиалните процеси при такива условия са естествени явления. Върху тях отсъства почвено покритие, поради което почвена ерозия не се наблюдава.

Анализът на характеристиките на насажденията от територията на резервата показва, че преобладават пълноти 0.6-0.8. В голяма част от насажденията е формиран и втори етаж или подлес и подраст, чиито пълноти варират в границите 0.2-0.3. При тези

условия и запазване на растителното покритие на почвите отсъстват предпоставки за активна съвременна плоскостна ерозия.

1.11.2.2. Съществуващи противоерозионни съоръжения и тяхното състояние.

На територията на резервата няма изградени противоерозионни съоръжения. Създаването им в горските територии е свързано преди всичко със залесителните работи, каквито не са провеждани.

1.11.2.3. Карта на почвите

Карта на почвите с отразени степените на ерозионните процеси, противоерозионните съоръжения, ако има такива и местата с повърхностно преовлажняване е представена в **Приложение № 3-1 (Карта № 5)**.

БИОЛОГИЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА

1.12. ЕКОСИСТЕМИ И БИОТОПИ

1.12.1. Обща характеристика на биотопите на видово и екосистемно равнище

Възприема се следното съдържание на понятията „екосистема“ и „биотоп“ – екосистема е съвкупността от съобщества на различни групи организми (растения, животни и гъби) развиващи се на относително еднородна територия, взаимодействащи помежду си и с абиотичната среда, при което се осъществява определен поток на енергия и кръговрат на веществата. Екосистемата се разглежда и като „динамичен комплекс от растителни, животински и микроорганизмови съобщества и тяхната нежива околна среда, които си взаимодействат като функционална единица със специфични взаимосвързани процеси и специфичен общ облик“ (ЗБР) .

Понятието „биотоп“ се възприема като идентично на понятието „местообитание“. Биотопът (местообитанието) е пространствено и функционално място (екологична ниша) в екосистемата, което заемат (обитават) популации на видове и съобщества на различни групи организми, т.е. биотопът представлява тяхното местообитание. Природно местообитание е „естествени или близки до естествените сухоземни или акваториални области, характеризиращи се с характерни географски, абиотични и биотични особености, придаващи им специфичен облик“ (ЗБР). Местообитание на вид е районът, определен от специфични абиотични и биотични фактори, в който този вид се намира постоянно или временно в някой от етапите на своя жизнен цикъл.

В съответствие с възприетото съдържание на понятията „екосистема“ и „биотоп“ (местообитание), диференциацията на територията на резерват „Горната кория“ по типове екосистеми е направено в съответствие със съществуващите закономерности във вертикално-поясното разпределение на растителността и свързаните с хидротермичния и хранителен режим на местообитанията групи растения, животни и гъби. Като диагностични признаци на екосистемите от различни равнища са възприети определените синтаксони по физиономичен, доминантен и флористичен подход за класификация на растителността. От физиономичния подход за класификация се използват синтаксоните клас формации и група формации. От доминантния подход се използват синтаксоните група асоциации. От флористичния подход за класификация се използват синтаксоните, които са свързани с природните местообитания, включени в Приложение 1 на ЗБР. Приложена е и класификацията на CORINE Land Cover.

За биотопи (местообитания) на популациите на видовете и съобществата на различни групи организми са възприети естествените природни местообитания от Приложение 1 на ЗБР и вторично преобразуваните местообитания в антропогенно формираните производни екосистеми.

Обособените основни типове биотопи (местообитания), на които при протичащите сукцесии са формирани растителни асоциации с различна степен на стабилност, са обединени в следните групи:

Среднопланински и високопланински биотопи (местообитания) на наклонени до стръмни склонове със северна и източна експозиция (1000/1100 – 1500/1600 m н.в.)

Тези биотопи се характеризират със следните групи асоциации:

- Чисти и смесени букови, буково-елови и буково-елово-смърчови асоциации;
- Чисти смърчови и смесени иглолистни асоциации с преобладаване на смърч;
- Смесени хвойнови и ерикоидни асоциации.

Високопланински биотопи (местообитания) на стръмни и много стръмни склонове с различни експозиции (1500/1600 – 1700/1800 m н.в.)

Тези биотопи се характеризира със следните групи асоциации:

- Смесени иглолистни асоциации с преобладаване на смърч;
- Смесени хвойнови и ерикоидни асоциации;
- Тревни асоциации.

Субалпийски биотопи (местообитания) на стръмни и много стръмни склонове с различни експозиции (над 1700/1800 m н.в.)

Тези биотопи се характеризира със следните групи асоциации:

- Клекови и върбови асоциации ;
- Смесени хвойнови и ерикоидни асоциации;
- Коренни и производни тревни асоциации.

1.12.1.1. Класификация на съвременните екосистеми

При възприетия методичен подход в съответствие с класификацията на CORINE Land Cover, са диференцирани следните групи **екосистеми**: горски, в т. ч. широколистни гори (по CORINE Land Cover 311), иглолистни гори (по CORINE 312) и смесени гори (по CORINE 313); храстови и храстово-тревни, в т. ч. растителни съобщества на храсти и треви (по CORINE 322); тревни, в.т. ч. пасища (по CORINE 231) и екосистеми с рядка растителност с отделни индивиди или микрогрупировки, в т.ч. площи с рядка растителност

(по CORINE 333) и голи скали (по CORINE 332). В зависимост от произхода и насоките на сукцесионните изменения обособените групи екосистеми се разделят на две групи: коренни и производни.

Коренни горски екосистеми

Заемат територии с преобладаваща дървесна растителност, включващи класовете *Широколистни гори (311)*, *Иглолистни гори (312)*, *Смесени гори (313)* и *Преходна дървесно-храстова растителност (324)* по класификацията CORINE Land Cover. Според класификацията на местообитанията по Директива 92/43 в резерват „Горна кория“ и прилежащата към него защитена местност „Самарите“, коренните горски екосистеми са формирани на 5 типа природни местообитания: *Букови гори от тина Luzulo-Fagetum (9110)*, *Букови гори от тина Asperulo-Fagetum (9130)*, *Ацидофилни гори от Picea в планинския до алпийския пояс (9410)*, *91BA Мизийски гори от обикновена ела (PAL.CLAS.: 42.162 Старопланински елови гори)*, *9180* Смесени гори от съюза Tilio-Acerion върху сипеи и стръмни склонове*.

В горските екосистеми, които заемат територии с преобладаващо участие на дървесна растителност се разграничават следните типове:

Широколистни гори (311). По физиономичен подход на класификация на растителността, към тях се включват *Клас формации Листопадни гори Aestilignosa* с Група формации *Лятнозелени мезофитни широколистни гори*.

Към този клас, на територията на резервата и защитената местност в **Средния планински пояс** на горите от бук и иглолистни, фрагментарно са формирани следните типове:

Букови екосистеми -заемат малка площ на много стръмен склон с източна експозиция на 1050 m н.в. Възрастта на дървостоя е над 160 г. Този тип екосистеми са свързани с местообитание **9130 Букови гори от тина Asperulo-Fagetum**.

Смесени широколистни екосистеми с преобладаване на явор на много стръмен северозападен склон на 1200 m н.в. Средна възраст на дървостоя е 50 г. Този тип екосистеми са свързани с местообитание **9180* Смесени гори от съюза Tilio-Acerion върху сипеи и стръмни склонове**.

Иглолистни гори (312). По физиономичен подход на класификация на растителността, към тях се включват *Клас формации Иглолистни гори Aciculilignosa* с Група формации *Планински иглолистни гори*.

Към този клас, на територията на резервата и защитената местност в **Средния планински пояс** на горите от бук и иглолистни са формирани следните типове:

Смърчови екосистеми – разположени са на северна, североизточна и северозападна експозиция с преобладаващи много стръмни склоновете върху кафяви горски почви. Смърчовите насаждения са с възраст над 170 години. Преобладаваща част от смърчовите екосистеми са свързани с местообитание **9410 Ацидофилни гори от *Picea* в планинския до алпийския пояс (*Vaccinio-Piceetea*)**.

Смесени гори (313). По физиономичен подход на класификация на растителността, към тях се включват **Клас формации Листопадни гори *Aestilignosa*** и **Клас формации Иглолистни гори *Aciculilignosa***. Към този клас са диференцирани следните типове:

Смесени широколистно- иглолистни екосистеми с преобладание на бук. Разположени са на много стръмни до урвести терени, със северна, североизточна и северозападна експозиция, върху кафяви горски почви. Заедно с бука, който заема над 60% от състава на насажденията, с по-голямо участие са елата и смърча. Единично участие имат явор и ива. Възрастта на насажденията е над 170 г. Преобладаваща част от този тип екосистеми са формирани на местообитание **9130 Букови гори от *tuna Asperulo-Fagetum***.

Смесени иглолистно-широколистни екосистеми с преобладание на смърч. Разпространени са на склонове със северозападна компонента на изложение, на урвести склонове, върху кафяви горски почви. От широколистните видове, в състава участва бук. Средната възраст на дървостоя е над 170 години. Преобладаваща част от смесените иглолистно-широколистни екосистеми с преобладание на смърч са формирани на местообитание **9410 Ацидофилни гори от *Picea* в планинския до алпийския пояс (*Vaccinio-Piceetea*)**.

Смесени иглолистно-широколистни екосистеми с преобладание на ела. Този тип екосистеми са формирани на стръмни и урвести склонове със северна компонента, върху кафяви горски почви. От широколистните видове, с преобладаващо участие е бука (между 10 и 40%). Възрастта на еловите дървета е над 180 години. Еловите екосистеми са свързани с местообитание **91BA Мизийски гори от обикновена ела (*PAL.CLAS.: 42.162 Старопланински елови гори*)**.

Храсталачни и ерикоидни екосистеми

Този тип екосистеми включва територии с преобладаващо участие на храстова растителност, отнасяща се към клас земно покритие **Растителни съобщества на храсти**

и трев (322). По физиономичния подход за класификация на растителността, в храстовите екосистеми участва *Клас Листопадни храстови формации Aestifruticeta* с Група формации *Лятнозелени широколистни храсталаци в умерените ширини Клас Иглолистни кривостъблени и ерикоидни формации Aciculifruticeta* с Група формации *Иглолистни кривостъблени и ерикоидни храсталаци*.

Местообитанията с Европейска значимост по Директива 92/43 от срещаните се в храсталачните и ерикоидни екосистеми на територията на резервата и прилежащите към него територии от защитената местност „Самарите“ са 2 типа: **Алпийски и бореални ерикоидни съобщества (4060) и Храстови съобщества с *Pinus mugo* (4070)**.

Коренни храсталачни екосистеми

Към първичните коренни типове се отнасят Клековите екосистеми, които са разпространени предимно в защитена местност „Самарите“ на много стръмни и урвисти склонове, предимно със северни и по-малко на северозападни и североизточни изложения. Почвата е планинска горска. Клекът е на възраст над 80 години. Единично участие има смърча на възраст над 120 години. Клековите екосистеми са свързани с местообитание **4070*Храстови съобщества с *Pinus mugo***, включено в Приложение 1 към ЗБР.

Производни храсталачни и ерикоидни екосистеми

Този тип екосистеми имат вторичен произход, като формираните екосистеми с преобладаване на сибирска хвойна, боровинки и мечо грозде от съюзите *Juniperion nanae* и *Rhododendro-Vaccinion* са свързани с местообитание **4060 Алпийски и бореални ерикоидни съобщества**, включено в Приложение 1 към ЗБР.

Производни тревни екосистеми

Този тип екосистеми са формиран на територии с преобладаващо участие на тревна растителност. По класове земно покритие към тези екосистеми най-често се отнасят **Пасища (231) и Естествени ливади (321)**. На територията на резервата и прилежащите към него територии, тревните екосистеми имат вторичен произход, като са формиран на места с деградирали горски и храстови екосистеми. От естествените и полуестествени местообитания с европейска значимост от тази група са установени фрагменти от местообитание: **6430 Хигрофилни съобщества от високи трев** в равнините и в планинския пояс.

Коренни екосистеми с рядка растителност и без растителност

Към този тип екосистеми се отнасят територии с оскъдна растителност, или без растителност. Класовете земно покритие, които се отнасят към тези екосистеми, са *територии с рядка растителност* (333) и *скали* (332). От скалните местообитания в резервата и ЗМ са установени фрагменти от местообитание **8110 Силикатни сипеи от планинския до снежния пояс**, включено в Приложение 1 към ЗБР.

1.12.1.2. Обща класификация на биотопите на застрашените, редките, реликтните и ендемичните видове висши растения и гръбначни животни

В съответствие с възприетото съдържание на понятията *биотоп* и *местообитание на вид*, общата класификация на биотопите на установените консервационно значими видове висши растения и гръбначни животни, се свързва с разработената обща класификация на екосистемите в резервата и установените взаимовръзки с природните местообитания, включени в Приложение 1 на ЗБР.

Възприета е следната класификация на биотопите на застрашени, редки, реликтни и ендемични видове Лихенизирани гъби, Макромицети, Висши растения, Лечебни растения:

* Среднопланински биотопи – 1000-1600 m н.в.:

Luzulo fagetum (9110); *Asperulo fagetum* (9130); *Ацидофилни гори от Picea* (9410); *Мизишки гори от Обикновена ела* (91BA).

* Високопланински биотопи – 1600-1800 m н.в.:

Ацидофилни гори от Picea (9140)

Силикатни сипеи от планинския до снежния пояс (8120)

Алтийски и субалпийски и бореални тревни съобщества (6150)

* Субалпийски биотопи – над 1800 m н.в.:

Алтийски и субалпийски и бореални съобщества (6150)

Храстови съобщества с Pinus mugo (4070)

Алпийски и бореални ерикоидни съобщества (4060)

Хигрофилни съобщества от високи треви в равнините и в планинския до алпийския пояс (6430)

Като типове местообитания за гръбначните животни, територията на резервата може да се категоризира по следния начин:

1) *открити терени и покрайнини на гори* – заемат малка площ от територията, но имат висок потенциал за видово разнообразие както за земноводни и влечуги, така и за останалата сухоземна гръбначна фауна.

2) *водни течения* – заемат малка площ от територията, но висок потенциал за видово разнообразие на безгръбначни животни и на земноводни и влечуги;

3) *гори* – заемат по-голямата част от територията на резервата, но имат много нисък потенциал за видово разнообразие както за земноводни и влечуги, така и за останалата сухоземна гръбначна фауна (това се отнася в най-голяма степен за смърчовите гори и в най-малка за широколистните).

Застрашени видове животни

Земноводни и влечуги - на територията на резервата и ЗМ “Самарите” не са установени застрашени видове от Червената книга на България.

Птици - на територията на резервата и ЗМ “Самарите” са установени 7 вида от категорията “застрашен” (EN) и 5 вида от категорията “уязвим” (VU) на Червената книга на България.

Бозайници - на територията на резервата и ЗМ “Самарите” не са установени застрашени видове с изключение на Европейския вълк, чиито местообитания са защитени по националното и европейско законодателство.

Редки

Земноводни и влечуги - на територията на резервата и ЗМ “Самарите” не са установени застрашени видове.

Птици - относително редки за България са глухарят (*Tetrao urogallus*), скалният орел (*Aquila chrysaetos*), пернатоногата кукумявка (*Aegolius funereus*).

Бозайници - на територията на резервата и ЗМ “Самарите” не са установени редки видове.

Реликтни

Земноводни и влечуги – в тази група са установени 3 глациални ректи: планинска водна жаба (*Rana temporaria*), живородният гущер (*Zootoca vivipara*) и усойница (*Vipera berus*).

Птици - на територията на резервата и ЗМ “Самарите” не са установени реликтни видове.

Бозайници - На територията на резервата и ЗМ “Самарите” са установени два глациални реликта: снежна полевка (*Chionomys (Microtus) nivalis*) и кафява горска полевка (*Clethrionomys (Myodes) glareolus*).

Ендемични

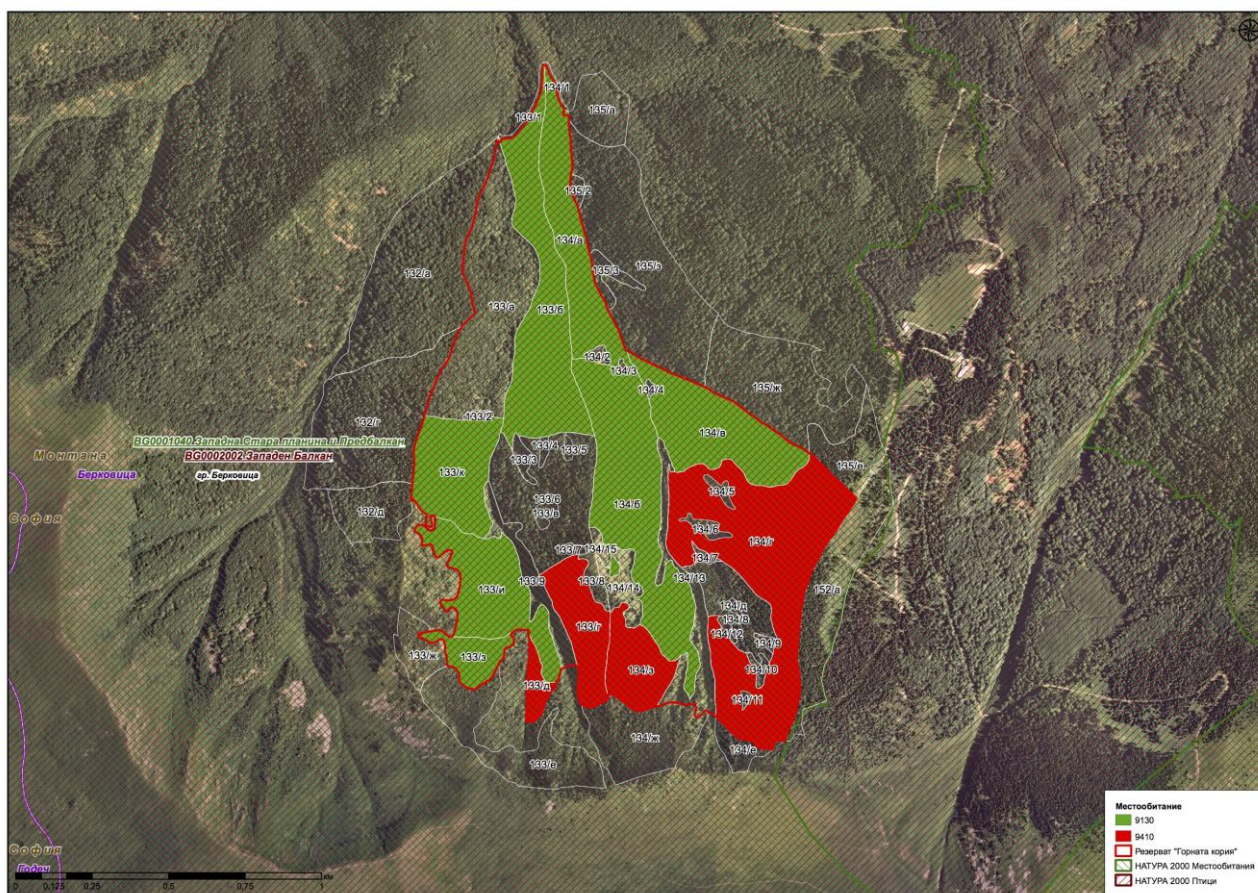
Земноводни и влечуги - на територията на резервата и ЗМ “Самарите” не са установени ендемични видове.

Птици - на територията на резервата и ЗМ “Самарите” не са установени ендемични видове.

Бозайници - на територията на резервата и ЗМ “Самарите” не са установени ендемични видове.

1.12.1.3. Картиране на природните местообитанията и местообитания на видове

Въз основа на резултатите от изпълнение на проекта „Картиране и определяне на природозащитното състояние на природни местообитания и видове - фаза I“ в ЗЗ ВГ 0001040 „Западна Стара планина и Предбалкан“, в резерват „Горната кория“ са установени 2 типа природни местообитания, включени в Приложение 1 на ЗБР - 9130 *Букови гори от тина Asperulo-Fagetum* и 9410 *Ацидофилни гори от Picea в планинския до алтйския пояс (Vaccinio-Piceetea)* – **Фигура 1.12.1-1.**

Фигура 1.12.1-1 Местообитания по проект „Картиране и определяне на природозащитното състояние на природни местообитания и видове - фаза I“

При проведените проучвания през 2014 г. въз основа на формираните синтаксони по флористичния подход за класификация на растителността в обособените екосистеми, в резервата са установени територии и мозаечни фрагменти от 8 типа природни местообитания, включени в Приложение 1 на ЗБР (**Приложение № 3-1, Карта № 7**).

В легендата на картата на природните местообитания в резервата са възприети следните картируеми полигони:

1. 9130 Букови гори от тина *Asperulo-Fagetum*;
2. 9110 Букови гори от тина *Luzulo-Fagetum*;
3. 91BA Мизийски гори от обикновена ела (*PAL.CLAS.: 42.162 Старопланински елови гори*);
4. 9410 Ацидофилни гори от *Picea* в планинския до алтийския пояс (*Vaccinio-Piceetea*);
5. 4070*Храстови съобщества с *Pinus tugo*;
6. 4060 Алтийски и бореални ерикоидни съобщества;
7. 8110 Силикатни сипеи от планинския до снежния пояс;
8. 6430 Хигрофилни съобщества от високи тревы в равнините и в планинския до алтийския пояс.

По набора от характерни видове, растителните съобщества с преобладаване на обикновен бук, се отнасят към съюз *Fagion sylvaticae*, като в зависимост от диагностичните видове са свързани с 2 типа природни местообитания (9110 и 9130), включени в Приложение 1 на ЗБР.

Местообитание 9130 Букови гори от тина *Asperulo-Fagetum* в резервата е представено от подтип *Смесени елово-букови и смърчово букови гори*. На този подтип местообитание има формирани смесени иглолистно-букови гори, като съотношението между едификаторните дървесни видове е динамично.

Местообитание 9110 Букови гори от тина *Luzulo-Fagetum*, които се развиват на бедни, кисели почви, върху каменисти терени, в резервата е представено от подтип *Ацидофилни букови гори върху сипеи и каменисти терени*. Често в буковите групировки на това местообитание участват обикновена ела и смърч. От този тип местообитание са установени фрагменти на малки площи.

Горските съобщества с преобладаване на обикновена ела (*Community of Abies alba and Picea abies*) от съюз *Abieto-Piceion*, разпространени в долните части на склоновете на

сенчести влажни места са свързани с природно местообитание 91BA Мизийски гори от обикновена ела (PAL.CLAS.: 42.162 Старопланински елови гори).

Смърчовите гори от съюзите *Abieto-Piceenion* и *Eu-Piceenion* са свързани с местообитание 9410 Ацидофилни гори от *Picea* в планинския до алпийския пояс (*Vaccinio-Piceetea*). Подтипът Среднопланинските смърчови гори (*Abieto-Piceenion*) е разпространен предимно в средната част на резервата, а подтипът Високопланински смърчови гори е в горната част, в близост до горната граница на гората и клековите съобщества.

Местообитание 9180* Смесени гори от съюза *Tilio-Acerion* върху сипеи и стръмни склонове е разположено на малка площ в прилежаща до резервата територия от ЗМ „Самарите“, на много стръмен северозападен склон на 1200 m н.в. е формирано широколистно съобщество с преобладаване на явор.

В близост до горната граница на резервата и в ЗМ „Самарите“ са запазени клекови екосистеми от съюз *Pinion tugo*. Те са формирани на приоритетното местообитание 4070*Храстови съобщества с *Pinus tugo*, включено в Приложение 1 към ЗБР.

Формираните съобщества с преобладаване на сибирска хвойна, боровинки и мечо грозде от съюзите *Juneperion nanae* и *Rhododendro-Vaccinion* са свързани с местообитание 4060 Алпийски и бореални ерикоидни съобщества. На това местообитание се формират най-често вторични съобщества с преобладаване на *Juniperus sibirica*, *Vaccinium myrtillus*, *Arctostaphylos uva-ursi*.

Фрагменти от растителни групировки върху скални сипеи с различни размери на скалните късове във високопланинския пояс са отнасени към местообитание 8110 Силикатни сипеи от планинския до снежния пояс.

Формираните фрагменти от хидрофилни съобщества с високи треви, в отделни участъци покрай доловете, които се отнасят към клас *Betulo-Adenostyletea*, са свързани с природно местообитание 6430 Хигрофилни съобщества от високи треви в равнините и в планинския до алпийския пояс.

Таблица 1.12.1-1 Природозащитен статут на типовете местообитания

Тип местообитание	Природозащитен статут	Категория
4060 Алпийски и бореални ерикоидни съобщества	ЗБР, ДХ	Потенциално застрашено (NT)

Тип местообитание	Природозащитен статут	Категория
4070*Храстови съобщества с <i>Pinus tugo</i>	ЗБР, ДХ	Уязвимо(VU)
6430 Хигрофилни съобщества от високи треви в равнините и в планинския до алпийския пояс	ЗБР	-
8110 Силикатни сипеи от планинския до снежния пояс	ЗБР	-
9110 Букови гори от типа <i>Luzulo-Fagetum</i>	ЗБР,БК, ДХ	Уязвимо(VU)
9130 Букови гори от типа <i>Asperulo-Fagetum</i>	ЗБР	-
91ВА Мизийски гори от обикновена ела	ЗБР,БК, ДХ	Застрашено(EN)
9410 Ацидофилни гори от <i>Picea</i> в планинския до алпийския пояс (<i>Vaccinio-Piceetea</i>).	ЗБР,БК, ДХ	Потенциално застрашено (NT)

Безгръбначни животни

В стандартния формуляр на 33 BG00001040 „Западна Стара планина и Предбалкан“ предмет на опазване от безгръбначните животни и техните местообитания са посочени следните видове:

Ивичест теодоксус (*Theodoxus transversalis*), кордулегастер (*Cordulegaster heros*), ручеен рак (* *Austropotamobius torrentium*), бисерна мида (*Unio crassus*), обикновен паракалоптенус (*Paracaloptenus caloptenoides*), одонтоподизма (*Odontopodisma rubripes*), торбогнездница (*Eriogaster catax*), *Callimorpha quadripunctaria*, *Gortyna borelii lunata*, лицена (*Lycaena dispar*), полиоматус (*Polyommatus eroides*), карабус (*Carabus variolosus*), обикновен сечко (*Cerambyx cerdo*), бръмбар рогащ (*Lucanus cervus*), буков сечко (*Morimus funereus*), осмодерма (* *Osmoderma eremita*), рисодец (*Rhysodes sulcatus*), алпийска розалия (* *Rosalia alpina*) [* = Приоритетно местообитание или вид от Директива 92/43/ЕЕС].

От съществуващата информация по проекта за територията на резервата и ЗМ няма сведения за намирането и картирането на тези целеви видове.

Според моделите на потенциалното разпространение на видовете, включени в Прил. II на Дир. 92/43, на територията на резервата попадат пригодни местообитания (но с относително малка площ) на ограничен брой от целевите видове. Това са:

- *буковите гори и гори с участието на бука* за буковия сечко (*Morimus funereus*) и алпийската розалия (*Rosalia alpina*), и
- *тревистите и/или скалисти места по планинските склонове и върхове, в покрайнините на гори, речни долини до около 2400 m н. в.* за полиоматуса (*Polyommatus*

eroides). (Дневните пеперуди на България:
<http://www.butterfliesofbulgaria.com/poleroibg.html>).

Конкретни находища на тези три вида в резервата, в рамките на работата по проекта, не бяха установени.

Земноводни и влечуги

Според данните от проекта „Картиране и определяне на природозащитното състояние на природни местообитания и видове - фаза I” в територията на резервата попадат пригодни местообитания на два от целевите видове – жълтокоремна бумка (*Bombina variegata*) и северен гребенест тритон (*Triturus cristatus*). По отношение на втория вид, местообитанията са с много малка площ и ниска степен на пригодност. Конкретни находища на двата вида в резервата в рамките на работата по проекта не са установени.

Птици – Липсват данни за територията от проекта „Картиране и определяне на природозащитното състояние на природни местообитания и видове - фаза I”.

Бозайници - От съществуващата информация по проекта „Картиране и определяне на природозащитното състояние на природни местообитания и видове - фаза I” на територията на резервата и защитената местност са дадени подробни сведения за три целеви вида: един хищник - европейски вълк (*Canis lupus*) и два вида прилепи - малък подковонос (*Rhynolophus hipposideros*) и трицветен нощник (*Myotis emarginatus*).

Европейски вълк (*Canis lupus*)

Европейският вълк е установен в реалните му находища в ЗЗ „Западна Стара планина и Предбалкан“ по екскременти и следи и фото-капани. Предвид площта на пригодните местообитания и хранителния потенциал в зоната се счита, че плътността на вида е близка до референтната, приета за оптималните местообитания – 0.025 инд./km² или 2.5 инд./100 km². Защитената зона се обитава от 30 - 35 индивида в шест семейни двойки.

Според анкетата, проведена с общини и ДГС има данни за наблюдавани групи вълци с малки, в частта на зоната, в близост до Берковица през 2011 г.. Природозащитното състояние по този параметър е благоприятно.

Прилепи

Малък подковонос (*Rhynolophus hipposideros*)

В известните летни находища в ЗЗ са били установени общо 234 екземпляра малък подковонос (*Rhynolophus hipposideros*). Стойността се приема за референтна и благоприятна.

Трицветен нощник (*Myotis emarginatus*).

В известните летни находища в зоната са били установени общо 92 екземпляра трицветен нощник (*Myotis emarginatus*). Стойността приемаме като референтна и благоприятна.

1.12.1.4. Литературен преглед на проучвания на видове и екосистеми в резерватната територия

Не са установени проведени проучвания на ниво екосистема в резервата. Частични сведения за мъховата флора на резерват „Горната кория“ се съдържат в едно по-голямо проучване на мъховете в Западна Стара планина (Ganeva & al. 2000). Изследването на лихенизираните и лихениколните гъби в България датира от повече от един век (Казанджиев 1900). За тях е публикувана специализирана книга (Попниколов, Железова 1964), а през последните години беше издаден каталог на всички публикувани лихенизирани и лихениколни гъби на страната (Mayrhofer et al. 2003). Според достъпната ни литература, досега няма целенасочено специализирано изследване на лишките в резервата „Горната кория“. Флористичната информация за резерват „Горна кория“ е недостатъчна и се компилира от общите данни за Западна Стара планина (1700 вида). Не са известни проекти с подобна цел на проучването. Някои данни има по „Проект за разпространение на видове лечебни растения (Виткова, 2012, 2013).

И. Бондев, М. Любенова (1996) при проучване на растителността на резерват „Горната кория“, буферната зона и прилежащите субалпийски територии до връх Ком, установяват 42 асоциации, които отнасят към 12 растителни формации.

Към първичната коренна растителност са отнесени 8 формации: 1. *Формация Fageta sylvaticae*; 2. *Формация Abieta albae*; 3. *Формация Acereta pseudoplatani*; 4. *Формация Piceeta abietis*; 5. *Формация Pineta mugii*; 6. *Формация Saliceta silesiace*; 7. *Формация Vaccineta uliginosi*; 8. *Формация Festuceta airoides*.

Към вторичната производна растителност са отнесени 4 формации: 1. *Формация Junipereta sibiricae*; 2. *Формация Arctostaphyleta uva-ursi*; 3. *Формация Vaccineta myrtilli*; 4. *Тревни формации*

Западна Стара планина е една от слабо проучените територии на България по отношение на безгръбначната фауна. В българската зоологична литература (фауни, чек-листове, каталози и др.) обикновено се споменават фаунистични данни за района на „Стара планина“ или за „Западна Стара планина“, без конкретни находища. Малко са

работите, посветени на безгръбначните от Западна Стара планина (Атанасов, 1972а,б, Георгиев, 2011); в тях са посочени 360 таксона за района. Георгиев (2011) съобщава за района на Берковица 2 вида сечковци, но конкретни литературни данни за безгръбначните животни от територията на резерват „Горната кория“ има само в работата на Атанасов (1972 г.). В нея от 270 вида ципокрили от Западна Стара планина за района на Берковица се споменават 41 вида, за района на х. Ком, съответно – 8 вида, като за територията на резервата (съобщена като „м. Горната кория“) се посочват единствено 8 вида. Водните безгръбначни в България са относително добре проучени. За поречието на река Огоста, събираща водите от резерват „Горната кория“ са отбелязани 66 вида от сем. *Chironomidae* (Diptera); 44 таксона от разр. *Ephemeroptera*; 36 таксона от клас *Oligochaeta*; 31 таксона от разр. *Plecoptera*; 20 таксона от разр. *Coleoptera* и други. В редица райони на страната херпетофауната все още не е достатъчно проучена. Към тях спада и голяма част от Западна Стара планина. Конкретни литературни данни за земноводни и влечуги от територията на резерват „Горната кория“ няма. В близост са намирани дъждовник (*Salamandra salamandra*), жълтокоремна бумка (*Bombina variegata*) и планинска жаба (*Rana temporaria*) (съответно „Северния склон на вр. Ком“, „При вр. Ком“ и „Голямото мочурище под вр. Ком“ (Бешков, 1993, 1972; Буреш и Цонков, 1942)). Според моделите на потенциалното разпространение на видовете, включени в Прил. II на Дир. 92/43 в територията на резервата попадат пригодни местообитания на жълтокоремната бумка и северния гребенест тритон. Предвид мозаечния характер на разпространението на втория вид у нас (Stojanov et al., 2011) присъствието му в дадена територия се нуждае от категорично доказателство (пряко наблюдение).

Няма проучвания в резервата за птици и бозайници. Конкретни изследвания на прилепната фауна в района на резервата липсват. Данни за ЗМ са представени единствено по проект DIR59318-1-2 „Картиране и определяне на природозащитното състояние на природни местообитания и видове – фаза I“, в т. ч. GPS данни от изследвания сезони 2011 и 2012 г.

1.12.1.5. Оценка на съвременното състояние на екосистемите

Анализът на съвременното състояние на екосистемите, свързано с техния състав, структура и устойчивост дава основание да се направят следните обобщени изводи:

1. Екосистемите от коренни широколистни, широколистно-иглолистни и иглолистни гори са с характерни растителни видове за типове природни местообитания с

преобладаване на дървесна растителност (*Букови гори от типа Luzulo-Fagetum (9110)*, *Букови гори от типа Asperulo-Fagetum (9130)*, *Ацидофилни гори от Picea в планинския до алпийския пояс (9410)*, *91BA Мизийски гори от обикновена ела и 9180* Смесени гори от съюза Tilio-Acerion върху сипеи и стръмни склонове*). Това показва, че в резервата и в прилежащите територии екосистемите не са подложени на антропогенно натоварване и са в относително устойчиво състояние. Това заключение се потвърждава и от бонитета на насажденията, който съответства на хидротермичния режим на местообитанията и на запасите на хранителни вещества в почвата. Двуетажната и триетажна структура на насажденията и наличието на подраст, дават основание да се прогнозира в бъдеще сукцесии на растителните съобщества в направление на климакс.

2. Екосистемите с участие на първични коренни типове клекови насаждения са с преобладание на характерни растителни видове за природно местообитание 4070* *Храстови съобщества с Pinus mugo*. Независимо, че продуктивността на клековите насаждения е относително ниска и бонитетът на насаждения е V-ти, съвременното състояние на клековите екосистеми се оценява, като относително стабилно и съответства на хидротермичния режим на местообитанията и на режима на хранителни вещества в почвата. В бъдеще могат да се прогнозира различни насоки на протичащите сукцесии.

3. Екосистемите от производни храстови и храстчеви съобщества са с характерни видове за природно местообитание 4060 *Алпийски и бореални ерикоидни съобщества*. Те имат вторичен произход и са формирани на местообитания, заемани в миналото от горски съобщества. При деградация на горските екосистеми, в резултат на природни катаклизми или на антропогенно въздействие, са формирани производни съобщества с преобладаване на сибирска хвойна, черни боровинки, червени боровинки и др. ерикоидни храстчеви и тревни житни видове. Съвременните екосистеми на тези местообитания се оценяват като относително нестабилни и са възможни насоки на протичащи сукцесии в различни направления.

4. Производните тревни екосистеми имат вторичен произход, като са формирани след протекли сукцесии на места на деградирали горски и храстови съобщества. Съвременното състояние на тревните екосистеми се оценява като относително стабилно като са възможни сукцесионни изменения в различни направления. В най-голяма степен нестабилността може да се прояви при фрагментите от местообитание 6430 *Хигрофилни съобщества от високи тревы в равнинния и планинския пояс*.

5. Съвременното състояние на формираните фрагменти от екосистеми на местообитание 8110 Силикатни сипеи от планинския до снежния пояс се оценява като относително стабилно в различни фази на протичащите сукцесии.

1.13. РАСТИТЕЛНОСТ

1.13.1. Класификация на растителността

При проведеното проучване на растителността през 2014 г. са приложени три различни подхода за класификация (физиономичен, доминантен и флористичен), в резултат на което са обособени различен брой синтаксони.

Системата от синтаксономични категории при флористичния подход за класификация включва: тип растителност, клас формации и формация. Основните диагностични признаци на синтаксоните от различни равнища са структура на съобществата, жизнена форма на преобладаващите видове и условията на местообитанията. Основна синтаксономична категория при този подход е клас формации.

При физиономичен подход за класификация в съвременната растителност на резерват „Горна кория“ се разграничават фрагменти от следните физиономични категории:

Дървесен тип горска растителност - *Lignosa*

Клас формации *Листопадни гори Aestilignosa*

Група формации *Лятнозелени мезофитни широколистни гори*

Клас формации *Иглолистни гори Aciculilignosa*

Група формации *Планински иглолистни гори*

Храстов тип растителност – *Fruticeta*

Клас *Листопадни храстови формации Aestifruticeta*

Група формации *Лятнозелени широколистни храсталаци в умерените ширини*

Клас *Иглолистни кривостъблени и ерикоидни формации Aciculifruticeta*

Група формации *Иглолистни кривостъблени и ерикоидни храсталаци*

Клас формации *от храстчета и полухрасти Fruticeto-Herbosa*

Група *скални формации*

Алпийски формации на каменисти сипеи

Тревен тип растителност *Herbosa*

Клас *Тревисти лятнозелени ксерофилни формации Aestiduriherbosa*

Клас *Тревисти алпийски формации Frigoherbosa*

Група *Алпийски формации*

При доминантен подход на класификация, в съвременната растителност на резервата, се разграничават две синтаксономични категории: група растителни асоциации и асоциация. Основни диагностични признаци на равнище „група растителни асоциации“ са преобладаващите видове в едификаторния и субедификаторния етаж; на равнище „растителна асоциация“ като диагностични признаци се използват диференциращи доминантни видове в отделни етажи.

При така възприетата система от синтаксономични категории на равнище група асоциации в резервата, ЗМ и прилежащи към тях територии са обособени следните синтаксони:

Коренна растителност

1. Група асоциации с преобладаване на бук
 - *Acoц. Fagus sylvatica + Abies alba + Picea abies – Galium odoratum*
 - *Acoц. Fagus sylvatica + Abies alba + Picea abies + Ulmus glabra – Impatiens noli-tangere*
 - *Fagus sylvatica + Picea abies – Luzula sylvatica*
 - *Acoц. Fagus sylvatica + Picea abies – Dryopteris filix-mas*
 - *Acoц. Fagus sylvatica + Picea abies – Luzula sylvatica + Calamagrostis arundinacea*
2. Група асоциации с преобладаване на явор
 - *Acoц. Acer pseudoplatanus + Fraxinus excelsior + Abies alba + Fagus sylvatica – Mercurialis perennis + Urtica dioica – Hypnum cupressiforme*
3. Група асоциации с преобладаване на ела
 - *Abies alba+ Fagus sylvatica + Acer pseudoplatanus – Galium odoratum*
 - *Abies alba + Fagus sylvatica – Luzula sylvatica*
 - *Abies alba subnudum*
4. Група асоциации с преобладаване на смърч.
 - *Picea abies – subnudum*
 - *Picea abies – Luzula sylvatica*
 - *Picea abies – Luzula sylvatica + Calamagrostis arundinacea*
 - *Picea abies - Calamagrostis arundinacea + Vaccinium myrtillus*
 - *Picea abies + Abies alba – Calamagrostis arundinacea*

- *Picea abies* + *Fagus sylvatica* – *Luzula sylvatica*
 - *Picea abies* + *Fagus sylvatica* + *Abies alba* – *Calamagrostis arundinacea* + *Vaccinium myrtillus*
 - *Picea abies* + *Sorbus aucuparia* – *Vaccinium myrtillus* – *Hypnum cupressiforme*
 - *Picea abies* + *Betula pendula* – *Calamagrostis arundinacea*
 - 5 Група асоциации с преобладаване на клек
 - *Pinus mugo* – *Vaccinium myrtillus*
 - *Pinus mugo* – *Vaccinium myrtillus* – *Pleurozium schreberi*
 - *Pinus mugo* – *Vaccinium myrtillus* – *Lerchenfeldia flexuosa* - *Pleurozium schreberi*
 - *Pinus mugo* – *Vaccinium myrtillus* + *Lerchenfeldia flexuosa*
 - *Pinus mugo* – *Vaccinium myrtillus* + *Calamagrostis arundinacea* + *Vaccinium uliginosum*
 - *Pinus mugo* + *Salix silesiaca* – *Vaccinium myrtillus* + *Lerchenfeldia flexuosa* – *Pleurozium schreberi*
 - *Pinus mugo* + *Salix silesiaca* – *Vaccinium myrtillus* – *Pleurozium schreberi*
 - 6 Група асоциации с преобладаване на силезийска върба
 - *Salix silesiaca* – *Vaccinium myrtillus* + *Luzula sylvatica*
 - *Salix silesiaca* – *Calamagrostis arundinacea* + *Luzula sylvatica*
 - 7 Група асоциации с преобладаване на синя боровинка
 - *Vaccinium uliginosum* + *Sesleria comosa*
 - *Vaccinium uliginosum* + *Vaccinium myrtillus*
 - 8 Група асоциации с преобладаване на бролова власатка *Festuca airoides*
 - *Festuca airoides* + *Sesleria comosa* + *Luzula italica*
- Производна растителност**
- 9 Група асоциации с преобладаване на сибирска хвойна
 - *Juniperus sibirica* – *Vaccinium myrtillus* + *Sesleria comosa*
 - 10 Група асоциации с преобладаване на мечо грозде
 - *Arctostaphylos uva-ursi*
 - *Arctostaphylos uva-ursi* + *Vaccinium uliginosum* + *Vaccinium vitis-idaea* – *Cetraria islandica*
 - 11 Група асоциации с преобладаване на черна боровинка

- *Vaccinium myrtillus* + *Sesleria comosa*.

12 Група асоциации с преобладаване на власатка, вейник, острица, къдрава овесица и нарцисова съсънка

- *Festuca paniculata* + *Festuca nigrescens* + *Luzula luzuloides*
- *Festuca valida* + *Festuca dalmatica* + *Lerchenfeldia flexuosa*
- *Calamagrostis arundinacea* – *Dryopteris filix-mas* + *Luzula sylvatica*
- *Calamagrostis arundinacea* + *Vaccinium myrtillus*
- *Calamagrostis arundinacea* + *Luzula luzuloides*
- *Lerchenfeldia flexuosa* + *Luzula luzuloides*
- *Carex tricolor* + *Festuca dalmatica*
- *Carex tricolor*
- *Anemone narcissiflora* + *Luzula luzuloides* + *Vaccinium myrtillus*

При флористичния подход за класификация се използва целия флористичен състав на растителните съобщества, като в зависимост от установените диагностични видове, фитоценозите се отнасят към синтаксони от следните синтаксономични категории: асоциация, съюз, разред и клас. Растителните съобщества с неустановен ранг се посочват като безрангова категория „Съобщество от..“ (Community of..). По флористичния подход за класификация, установените растителни съобщества в резервата са включени в следната йерархична синтаксономична система:

Клас *Querco-Fagetum Br.-Bl. et Vlieger 1937*

Разред *Fagetalia-sylvaticae Pawl. et al. 1928*

Съюз *Fagion-sylvaticae Luquet 1926*

Асоциация *Luzulo-Fagetum sylvaticae Meusel 1937*

Растително съобщество от *Fagus sylvatica* и *Geranium macrorrhizum*

Асоц. *Asperulo-Fagetum sylvaticae Sougez et Thill 1959*

Растително съобщество от *Fagus sylvatica* and *Luzula sylvatica*

Клас *Vaccinio-Piceetum Br.-Bl. in Br.-Bl. et al. 1939*

Разред *Junipero-Pinetalia mugo Boscai 1971*

Съюз *Pinion mugo Pawl. 1928*

Асоц. *Lerchenfeldio-Pinetum mugo Roussakova 2000*

Растително съобщество от *Pinus mugo* и *Vaccinium myrtillus*

Разред *Piceetalia exelsae Pawl. in Pawl. et al. 1928*

Съюз *Abieto-Picenion*

Растително съобщество от *Abies alba* и *Picea abies*

Съюз *Eu-piceenion*

Асоц. *Moehringio pendulae-Piccetum abietis*

Растително съобщество от *Picea abies* и *Moehringia pendula*

Клас *Loiseleurio-Vaccinetea Eggler ex R. Schub. 1960*

Разред *Rhododendro-Vaccineta Br.-Bl. in Br.Bl. et Jenny 1926*

Съюз *Rhododendro-Vaccinion A. Schnyd. 1930*

Растително съобщество от *Vaccinium uliginosum* и *Vaccinium myrtillus*

Съюз *Juneperion nanae Br.-Bl. et al. 1939*

Растително съобщество от *Juniperus sibirica* и *Sesleria comosa*

Клас *Epilobietea angustifolii Tuxen et Preising ex von Rochow*

Разред *Atropetalia Vlieger 1937*

Съюз *Epilobion angustifolii (Rubel 1933) Soo 1933*

Растително съобщество от *Epilobium angustifolium* и *Senecio nemorensis*

Клас *Juncetea trifidii Hadac in Klica et Hadac 1944*

Разред *Seslerietalia comosae Simon 1958*

Съюз *Seslerion comosae Horvat 1935*

Асоц. *Agrostio –Seslerietum comosae Horvat et al. 1937*

Клас *Mulgedio-Aconitetea Hadac et Klika in Klika 1948*

Разред *Rumecetalia alpinae Mucina in Kerner et Mucina 1993*

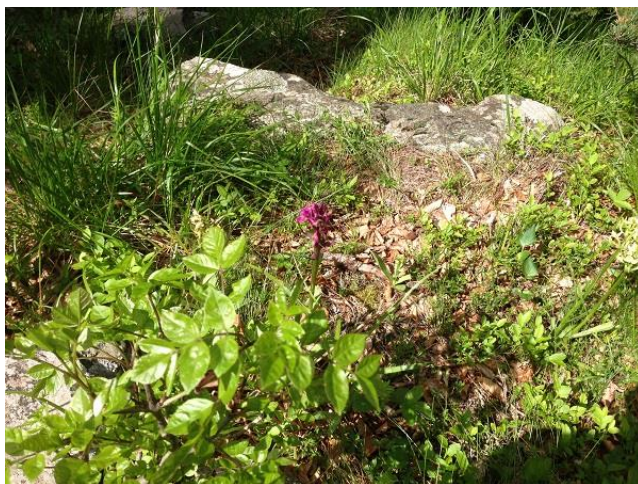
Съюз *Rumicion alpini Rubel ex Scharf. 1933*

Асоц. *Senecioni-Rumicetum alpine Horvat 1949*

За отразяване на съществуващите взаимовръзки между природните местообитания и растителността, при съставяне на легендата на картата на растителността са възприети класификационните единици на синтаксономично равнище *съюз* от флористичния метод за класификация. В легендата на картата на растителността в резервата са възприети следните картируеми полигони:

1. Съюз *Fagion sylvaticae*
2. Съюз *Pinion mugo*
3. Съюз *Abieto-Picenion*
4. Съюз *Eu-piceenion*

5. Съюз *Rhododendro-Vaccinion*
6. Съюз *Juneperion nanae*
7. Съюз *Epilobion angustifolii* (Rubel 1933) Soo 1933
8. Съюз *Seslerion comosae* Horvat 1935
9. Съюз *Cirsion appendiculati*

В Приложение № 3-1 (Карта № 6) е представена карта на растителността в резервата.

1.13.2. Характеристика на горскодървесната растителност

1.13.2.1 Анализ на наличната към момента информация и исторически преглед за управлението и ползването на горите в резервата и предходни управленски действия

Направен е хронологичен преглед на историята и досегашните устройства от обявяването на резервата, като за последното устройство са отразени номерата на отделите, ползвана картна основа, методи за определяне на запаса и др. особености (**Приложение № 4**).

В **Приложение № 4** са представени и таксационни данни на горско-дървесната растителност (по дървесни видове) – биомаса на живи и мъртви дървета, височина, дебелина, възраст, склопеност и др., както и данни за съществуващи карти и схеми.

В **Приложение № 4** са представени резултатите от направения преглед на проведените горскостопански мероприятия и съществуващи публикации и научни разработки за проучваната територия.

1.13.2.2 Събиране и обработка на данни

Събирането на данни е извършено на цялата територия на резервата. Върху картите на резервата са отразени границите на всички територии, представляващи гори по смисъла на Закона за горите, независимо от това дали са отбелязани в кадастралната карта или КВС, незалесените горски площи, отразени в КВС като „горски територии“ и неотразени досега в горските карти (актуалното състояние на територията).

Картите са представени в **Приложение № 3-1 (Карта № 2 и Карта № 8)**.

1.13.2.3 Теренни проучвания

На територията на резервата са извършени проучвания за здравословното състояние на горскодървесната растителност. За лесопатологично обследване и оценка на здравословното състояние на дърветата и насажденията е ползвана Наредба № 12 от 16.12.2011 ДВ, бр. 2/2012 г. за защита на горските територии от вредители, болести и други повреди и приложение № 7 на Наредба № 6 за устройство на горите и земите от горския фонд и на ловностопанските райони в Р България.

За всяко насаждение са описани видът, степента и процентът на констатираните повреди. Изготвен е списък на насажденията, засегнати от болести и вредители.

При констатиране на повреди по насажденията и културите, причинени от биотични и абиотични фактори, са представени по подотдели, засегнатите гори и видовете повреди.

Резултатите от проучванията са представени в **Приложение № 4**. В същото приложение е направено и сравнение на извършеното фитосанитарно обследване с данните от извършеното през 2009 г. изследване от „Агролеспроект“ ЕООД, като са анализирани промените и са посочени прогнозните тенденции. Предложени са и мерки за подобряване на здравословното състояние на насажденията в резервата.

При теренните проучвания е направена инвентаризация на горскодървесната растителност, включваща:

- **Разделяне на площта на отдели**

Запазена е досегашната номерация на отделите.

- **Таксиране на горските площи**

Не са обособявани нови подотдели.

На залесените площи са определени следните таксационни елементи по дървесни видове: произход, участие в състава, възраст, пълнота, височина, бонитет, диаметър, строеж, форма на склопа, състояние, дървесен запас, възобновяване, и др. На

таксационното описание в числител е отразена склопеността, а в знаменател - пълнотата на насажденията и културите, определена по кръгова площ (**Приложение № 4**).

При таксирането, особено внимание е обърнато на точното описание на подраста, подлеса, храстите и тревната покривка.

Стъбленият запас е определен по окомерна пълнота (склопеност) и растежни таблици, посочени в Наредба № 6 за устройство на горите и земите от горския фонд и на ловностопанските райони в Р България, като при добра видимост, пълнотата задължително е контролирана по кръгова площ, която се записва в знаменател под склопеността (**Приложение № 4**).

Приложен е списък на насажденията, чийто запас е определен чрез пробни ленти и по математико-статистически методи.

Запасът е определян и на подлесната растителност, когато е достигнала височина над 3m.

В таксационите описания, запасът е посочен с клони.

- **Пробни площи**

В резервата е заложена една постоянна пробна площ - № 1, в подотдел: 133 д (г-част стар); с кръгова форма и площ 0,2827 ha с радиус 30 m, при наклон 40 °, и северо-западно изложение.

Географските координати са 180304,7861 X и 4788330,9629 Y (23,066452 И и 43,180104 С).

Средната височина за смърча е установена с висотомер – 24 m и средния диаметър 44 cm. За площ 0,2827 ha е установен общ запас с клони 153,06898 m³. За 1 ha запасът е 541 m³. За подотдел 133 д; таксационната характеристика е см 9 ела 1; с пълнота 0,7 ha, обща площ 2,8 ha и запас без клони 443 m³/ha. Запасът с клони е 507 m³.

Местоположението на пробната площ е показано в **Приложение № 3-1 (Карта № 8)**.

Данните от измерванията са представени в т. нар. “Досие на ППП” (**Приложение № 12**).

1.13.2.4. Характеристика на горско-дървесната растителност по основни таксационни показатели.

Въз основа на теренни проучвания е направена характеристика на горско-дървесната растителност по основни таксационни показатели (дървесен вид, възраст, произход, участие, пълнота, покритие, височина, строеж, форма на склопа, бонитет) по площи и

процентното им съотношение за нуждите на управление на резервата. Изготвеният доклад е представен в **Приложение № 4**.

Таксационни описания са представени в **Приложение № 4**.

В **Приложение № 3-1** са представени карти на:

- типове месторастения (**Карта № 9**);
- видове гора (**Карта № 10**);
- видове насаждения (**Карта № 11**);
- здравословното състояние на насажденията (**Карта № 12**);

В **Приложение № 4** са представени отчетни форми на горските територии – 1, 2, 3, 4, 6, 7, ГФ.

1.14. ФЛОРА

1.14.1. Нисши растения и гъби.

1.14.1.1. Мъхообразни.

Теренни проучвания и инвентаризация

Проучването е направено през лятото на 2014 г. Използван е трансектен метод, като при подбирането на трансектите се целеше да се покрие максимално разнообразието от микроместообитания. Събрани са представителни мъхови проби, които са определени в камерални условия. Образци от всички установени видове са внесени в бриологичната сбирка на хербариума на ИБЕИ-БАН (SOM).

Номенклатурата на листнатите мъхове следва Hill & al. (2006), а на чернодробните – Ros & al. (2007).

Съставяне на списъци по литературни източници за допълване на данните

Списък за допълване на данните за флористичния състав на Мъхообразните е представен в **Приложение № 2 (Списък № 3)**.

Отрицателно действащи фактори

Естествени фактори

Прогресивното глобално и локално засушаване води до намаляване броя на видовете.

Антропогенни фактори

- Потенциалното прочистване на горите от паднала дървесина редуцира броя на микроместообитанията;

- Пресушаването на потоци в зоната, също води до подобен ефект, свързан с намаляване броя на видовете.

Препоръките са: Да не се изнася падналата дървесина.

Видове, които трябва да бъдат обект на специални мерки

- Не са установени такива видове.

Пропуски в познанията

- Не е провеждано целенасочено, мащабно проучване на богатството и микротопографското разпространение на мъхообразните.

Богатство на таксоните, общ брой на видовете и др.

В резултат на настоящото проучване беше установен относително богат видов състав на мъховете в резерват „Горната кория“. Бяха намерени 54 вида, от които 15 вида са Чернодробни (Marchantiophyta) и 39 вида са Листнати (Bryophyta) мъхове. Чернодробните мъхове принадлежат към 7 семейства. 19 семейства са Листнати мъхове. С най-много видове са семействата *Grimmiaceae* (6), *Jungermanniaceae* (5), *Scapaniaceae* (4), *Hylocomiaceae* (4) и *Polytrichaceae* (4).

На територията на резервата се срещат 5 вида с конзервационно значение, включени в Червения списък на мъховете в България (Natcheva&al. 2006). От тях един е с категорията Застрашен (EN), 3 са Уязвим (VU) и един - Недостатъчно данни (DD).

Местообитанията на мъховете в резерват „Горната кория“ са разнообразни и в добро състояние. Заплахи от антропогенен произход не са наблюдавани. Наличието на стара смърчова гора с голямо количество мъртва дървесина в различни стадии на разлагане е предпоставка за развитието на разнообразни епиксилни видове.

Списък с установените видове

Списък с видовете, установени на територията на резерват „Горната кория“ и конзервационен статут (IUCN), е представен в **Приложение № 2 (Списък № 4)**.

Списък с конзервационно значимите Мъхообразни е представен в **Приложение № 2 (Списък № 2)**.

1.14.1.2. Лихенизирани гъби (лишеи).

Теренни проучвания и инвентаризация

Според достъпната ни литература, досега няма целенасочено специализирано изследване на лишеите в резервата „Горната Кория“.

Представителите на лихенизираните гъби у нас не са включени в списъците на защитени от ЗБР растения, в Червен списък и в Червената книга на Р. България (Пеев, 2011). Единственото предложение за обявяване на защитени видове лишеи е публикувано от Драганов, Стойнева (1994). Обработени са камерално материали, събрани през сезон 2014 г. Събраните материали включват представители на няколко екологически групи: епилити (по скали и камъни), епифлеодни (по кори на дървета) и епигейни лишеи (по повърхността на почвата и сред мъхове) от разнообразни по характер местообитания (широколистни, смесени и иглолистни гори, открити скални терени и др.).

Определянето на събрания материал е извършено камерално, в лабораторни условия, поради необходимостта от работа с микроскопски прерези, оцветяване на талусите и др. по стандартна методика (Попниколов, Железова 1964; Nash III 1996, 2008; Wirth et al. 2013 и др.). Класификационната система, по която е изготвен списъкът на видовете следва основно Wirth et al. 2013.

Списък на конзервационно значимите видове Лихенизирани гъби*

№	Семейство, род вид	Категория	Субстрат
1	<i>Cetraria islandica</i>	Застрашен	Почва всред тревна растителност
2	<i>Lobaria pulmonaria</i>	Застрашен	По стволите на бук

* Не са включени в законовите уредби.

Списък по литературни източници за допълване данните за Лихенизирани гъби

Не може да бъде съставен поради липса на конкретни изследвания за тази или сходна територия.

Отрицателно действащи фактори

Естествени фактори

- Тоталното засушаване води до редуциране на потенциалния брой.

Антропогенни фактори

- Замърсяването на въздуха от далечен и близък пренос има същия ефект.
- Изнасянето на падналата дървесина влияе отрицателно върху групата лишеи, развиващи се върху нея.

Препоръки: Да не се изнася падналата дървесина.

Видове, които трябва да бъдат обект на специални мерки

Предложените два вида *Cetraria islandica* и *Lobaria pulmonaria* да бъдат включени в Приложение 3 на Закона за биологичното разнообразие.

Пропуски в познанията

- Липсват конкретни данни за цялостния видов състав, разпространение и състояние на различните екологични групи лишей.

Богатство на таксоните, общ брой на видовете и др.

Установените на територията на резервата лихенизирани гъби са от **два класа** – на торбестите гъби, *Ascomycetes* и на изкуствения клас на митоспоричните гъби с неизвестен полов процес, условно записани като *“Imperfect Lichenized fungi”* по класификацията в Nash III (1996, 2008). Общо са намерени представители на **9 семейства, 17 рода и 27 вида**.

Сред тях няма нови за България видове, но са намерени два интересни вида:

- ***Lobaria pulmonaria* (L.) Hoffm.** – предложен от нас за защита още през 1992 г. (вж. Драганов, Стойнева 1994) поради две причини: а) обитаването на мезофилни букови гори с висока въздушна влажност и чист атмосферен въздух; б) лечебния му характер и включването му в билкарските наръчници като средство срещу кашлица. Този лишей е разглеждан като застрашен и включен в Червените списъци на редица страни и региони в Европа (напр. Türk & Hafellner 1999; Juriado & Liira 2010):

- ***Cetraria islandica* (L.) Ach.**, който според нас отдавна е сред застрашените в страната видове поради лечебния му характер и включването му в билкарските наръчници като средство срещу кашлица. Забранен за събиране!

Поради това може да се твърди, че сред представителите на видовете лихенизирани гъби в резервата има видове с консервационна значимост.

Списък с установените видове

Списък на Лихенизираните гъби, установени на територията на резерват „Горната кория“, е представен в **Приложение № 2 (Списък № 5)**.

1.14.1.3. Макромицети

Теренни проучвания и инвентаризация

До този момент от резерват „Горната кория“ в научната литература са публикувани само 2 вида макромицети от отдел *Basidiomycota* (базидиални гъби), а именно: *Phellinus pini* (Brot.: Fr.) A. Ames (Стойчев, 1995) и *Strobilomyces strobilaceus* (Scop.: Fr.) Berk (Assyov et al., 2011). Шишарковидна манатарка (*S. strobilaceus*) е включен в Червения списък на гъбите в България (Gyosheva et al, 2006) – категория Уязвим (VU).

Списък на консервационно значимите видове е представен в **Приложение № 2 (Списък № 6)**.

Стопански важни видове гъби

В резервата са установени 5 вида ценни ядливи гъби: обикновена манатарка (*Boletus edulis*), пачи крак (*Cantharellus cibarius*), лютива млечница (*Lactarius piperatus*), сярножълта коралка (*Ramaria flava*) и сивовиолетова гълъбка (*Russula cyanoxantha*).

Преобладаващата част от гъбите се развиват върху дървесина (28 вида), сред които 2 вида (*Fomes fomentarius* и *Fomitopsis pinicola*) са опасни патогени по дървесни растения. Дванадесет вида макромицети са микоризни гъби.

Списък по литературни източници за допълване данните за макромицетите е представен в **Приложение № 2 (Списък № 7)**.

Отрицателно действащи фактори

Естествени фактори

Прогресивното засушаване нарушава водния баланс, който има пряко влияние върху разнообразието от макромицети.

Антропогенни фактори

Екологичният анализ показва, че доминират гъбите, развиващи се върху дървесина. Ето защо видовото разнообразие е (в известна степен) функция от възрастта на гората и количеството паднала дървесина.

Препоръка:

- Да не се изнася падналата дървесина.

Видове, обект на специални мерки

Не са установени видове, нуждаещи се от специални мерки.

Пропуски в познанията

Липсват конкретни проучвания на територията на резерват „Горната кория“ за видовото богатство, разпределението на микрохабитати на отделните групи, както и ресурсологична оценка на стопански важните видове гъби.

Обобщена информация за богатството на таксони

В резерват „Горната кория“ са регистрирани и определени макромицети от 3 отдела, 6 класа, 16 разряда, 28 семейства, 41 рода и 54 вида. Всички таксони са дадени в **Приложение № 2 (Списък № 8)**.

Семейството с най-много видове - *Marasmiaceae* - със 6 вида; *Polyporaceae* – със 5 вида.

По отношение на консервационно значимите видове гъби в страната 149 вида, гъбите в резерват „Горната кория“ представляват 2 %.

Списък с установените видове

Списък на макромицетите, регистрирани в резервата, е представен в **Приложение № 2 (Списък № 8)**.

Данните, получени при теренните изследвания в резерват „Горната кория“ свидетелстват за това, че тази защитена територия се отличава с богато гъбно разнообразие.

1.14.2. Висши растения.

Теренни проучвания и инвентаризация

На територията на резерват „Горната кория“ (сезон 2014) са установени популации (и) или индивиди от 9 консервационно значими вида, отнасящи се към 8 рода на 7 семейства, факт, който говори за значимата консервационна стойност на тази територия.

Списък на консервационно значимите видове висши растения, е представен в **Приложение № 2 (Списък № 10)**.

Списък за допълване на данните за флористичния състав на територията на Р „Горната кория“, е представен в **Приложение № 2 (Списък № 11)**.

Отрицателно действащи фактори

От естествен произход

- Общо засушаване – няма видим ефект

От антропогенен характер

- Наличие на писта за ски в непосредствена близост до източната граница.

Отрицателното действие е минимално – само през зимата.

- Свободно отглеждане на коне в зоната на вр. Комовете – в близост до горната граница на резервата.

- Бране на цветя, билки и гъби за лични нужди.

Обстановката се характеризира със сравнително по-плътен туристически поток, тъй като новата хижа Ком (и старата хижа Ком) са изходни точки за важни маршрути (Ком-Емине напр.). Не са установени браконьерски сечи.

Няма видове, които се нуждаят от специални мерки.

Не са необходими специални препоръки за опазване на растителните видове, тъй като средата е естествена.

Пропуски в познанията

Не са известни специални изследвания на висшата флора в резерват „Горната кория“. Както бе отбелязано, подобна информация може да се компилира от общия списък на Западна Стара планина в кореспондиращия височинен интервал и географско положение.

Обобщена информация за богатство на таксоните

Общ брой видове по семейства и родове

Брой на семействата	39
Брой на родовете	87
Брой на видовете	109
Брой на конзервационно значимите видове	9
Семейство с най-много видове	<i>Asteraceae</i> (14) <i>Poaceae</i> (12)
Семейство с най-много конзервационни видове	<i>Liliaceae</i> (2)
Доминиращ флорен елемент в „Горна кория“	1. Бореален 2. Субмедитерански 3. Евроазиатски

Значителният брой на семействата (приблизително 25% от българската висша флора) кореспондира със разнообразния флорен елемент. Доколкото Западна Стара планина е продължение на Карпато-Балканската система, прави впечатление, че доминира бореалният елемент. По-южният тип флора се илюстрира с присъствието на субмедитеранските елементи. Като общ брой видове са около 2% от общия видов състав за страната. Еднородните горски условия не предполагат особено богат видов състав.

Списък с установените видове

Списък на видовете висши растения в Р „Горната кория“, е представен в Приложение № 2 (Списък № 12).

1.14.3. Лечебни растения.

Теренни проучвания и инвентаризация

Теренните проучвания на лечебните растения в резерват „Горната кория“ са проведени по трансектния метод – с два вертикални (от 1300 m н.в. до 2000 m н.в.) и два хоризонтални трансекта (към „Малкия самар“ и към „Вазов камък“). В сравнително

еднородната среда на доминиращите смърчови гори, лечебните растения не формират големи площи.

Като се изключи голямата териториална представеност на синята боровинка, останалите формират точкови находища. Количеството в тези находища е определено в тристепенна скала:

- единични индивиди - до 10 индивида (x)
- групи индивиди - 11-15 индивида (xx)
- множество индивиди - от 50 индивида нагоре (xxx)

Координатите на точковите находища по видове са представени в **Приложение № 2 (Списък № 13)** и в **Приложение № 3-1 (Карта № 13)**.

Отрицателно действащи фактори

От естествен произход

• Общото засушаване вероятно се отразява негативно на големината на популациите, които се формират на просветлените места в горите.

От антропогенен характер

• Бране на лечебни растения за лични нужди. Труднодостъпният терен, относително малките достъпни количества правят събирането неефективно.

- Туристическият поток не влияе върху гъбното разнообразие.
- Няма видове, които се нуждаят от специални мерки.
- Не са необходими специални препоръки за опазване на лечебните растения.

Пропуски в познанията

• Липсва инвентаризация и оценка на ресурса от лечебни растения – вероятно поради забранителния режим на събиране.

Обобщена информация за богатството на таксоните

• Установените лечебни растения принадлежат към 53 вида от 44 рода на 29 семейства. За сравнително однородната среда на доминиращите смърчови гори и малките просветлени пространства в тях, това разнообразие е нормално, т.е. при 700 вида лечебни растения 7% от това богатство е представено на територията на резерват „Горната кория“. В количествено отношение видовете се характеризират, както следва:

- с единични индивиди – 22 вида
- с групи индивиди – 23 вида
- с множества – 6 вида

* Няма лечебни растения в „Списъка с забранителен режим на събирана на МОСВ“.

Списък с установените видове

Списък на установените лечебни растения в Р „Горната кория“ е представен в **Приложение № 2 (Списък № 13).**

1.15. ФАУНА

Резерватът се намира на сравнително голяма надморска височина и попада в зоната на смесените и иглолистните гори, като достига горната граница на гората. Това създава предпоставки за обитаване на широко разпространени в умерено-континенталния климатичен пояс на Европа видове. Фауната може да се характеризира като типична за северозападна България и Западна Стара планина.

Територията не предоставя голям брой местообитания, а предимно такива, свързани с иглолистни и смесени гори. Най-голям брой видове са установени в широколистните гори в граничните територии на резервата.

В резерват „Горната Кория“ са установени 262 животински вида, от които 147 безгръбначни животни и 115 вида гръбначни, в т.ч. 11 вида земноводни и влечуги, 1 вид риба, 101 вида птици (освен гнездящи и прелитащи), 27 вида бозайници, от които 8 вида прилепи. Категорично липсват данни за тяхната численост, поради което не биха могли да бъдат направени и заключения относно тяхната популационна стабилност.

От безгръбначните животни български и балкански ендемити са общо 9 (4.1%).

От гръбначните 17 (14.8%) вида са категоризирани като реликти и глациални реликти

Национално консервационно значими видове на територията на резервата се обобщават като: Защитени по смисъла на ЗБР безгръбначни животни са 4 (2.7%) и 81 гръбначни (70.4%). Гръбначни животни, вписани в ЧК (застрашени) са 18 вида (15.5%).

С европейска значимост, защитени по Директива 92/43, от безгръбначните животни са 4 вида (2.7%) и 10 вида (9.3%) гръбначни животни и по Директива 79/409 за защита на дивите птици 20 (33.3%).

Защитени по смисъла на Бернската конвенция са 33 вида гръбначни животни (28.7%).

Световна значимост по CITES има 1 вид. С цел максимално аргументирано и обективно определяне на видовете птици и бозайници, обект на специални мерки, е въведен показател “Консервационна тежест” (КТ). КТ на всеки един вид е сумарен показател,

формиран от обединените бални оценки за степен на застрашеност на европейско и национално ниво и принадлежност на даден вид/хабитат към съответни нормативни документи, като е използвана матрицата, дадена в **Приложение № 2 (Таблица № 1)**.

1.15.1. Безгръбначни животни

А) Сухоzemни безгръбначни животни

В рамките на теренните изследвания, осъществени в периода юни-юли 2014 г., са установени **общо 81 вида сухоzemни безгръбначни**, разпределени в 49 семейства. Списък е представен в **Приложение № 2 (Списък № 14)**.

Видове с природозащитен статус

От установените видове сухоzemни безгръбначни единствено един представител, този на охлювите (*Helix pomatia*) е включен в Приложение № 4 на ЗБР, както и в Приложение V на ЕЕС Директива за хабитатите 92/43. Видът е в Червения списък на Международния съюз за опазване на природата и природните ресурси IUCN Red List of Threatened Species.

Два целеви вида насекоми червената горска мравка (*Formica rufa*) и буковият сечко (*Morium asper funereus*) бяха установени извън него, в близост с неговата периферия. За тях допускаме, че могат да бъдат намерени в границите на резервата и консервационният им статут е както следва: червената горска мравка (*Formica rufa*) е включена в Приложение № 3 на ЗБР; CORINE biotopes checklist – анекс 4; IUCN: категория Lower Risk/ near threatened.

Буковият сечко (*Morium asper funereus*) е включен в Приложение 2 на ЗБР, в Приложение II на ЕЕС Директива за хабитатите 92/43, IUCN –VU и **изисква приоритетно съхранение на местообитанието**.

В резервата: **редки видове** са: (*Macrargus rufus* (*Formica sanguinea*)); **ендемичните видове** *Dendrobaena rhodopensis*, от опилионите – **един български** (*Leiobunum rumelicum*) и **три балкански ендемита** (*Paranemastoma radewi*, *Pyza bosnica*, *Rilaena serbica*); последният е включен и в Червения списък на българските паякообразни (*non Acari*).

Сред бръмбарите-бегачи има **един български** (*Molops alpestris kalofericus*) и **три балкански ендемита** (*Pterostichus brucki*, *Tapinopterus cognatus winkleri*, *Cychrus semigranulosus balcanicus*); **реликтните видове** (те са сред групата на паяците и са два: *Segestria senoculata* (гласиален реликт) и *Gonatium orientale*).

В Приложение № 2 (Списък № 15) са представени видовете безгръбначни с природозащитен статус на територията на резерват „Горната кория“.

Територии и съобщества с природозащитна стойност

От значение за опазване на популациите и разнообразието от безгръбначни са влажните местообитания – главно букови гори, тревни съобщества край потоци, както и екотонните съобщества, където се наблюдава най-високо разнообразие и плътност на таксоценозите от сухоземни безгръбначни животни.

Литературни източници за допълване на данните

Конкретни литературни данни за безгръбначните животни от територията на резерват „Горната кория“ има само в работата на Атанасов (1972a). В нея от 270 вида ципокрили от Западна Стара планина, за територията на резервата (съобщена като „м. Горната кория“) се посочват единствено 8 вида. Това са *Halictus calceatus*, *Bombus terrestris*, *Bombus lucorum*, *Bombus pyrenaeus*, *Bombus haematurus*, *Psithyrus distinctus*, *Psithyrus barbutellus*, *Psithyrus silvestris*. Справка за литературните източници е представена в Приложение № 1.

Отрицателно действащи фактори – естествени, антропогенни

Естествени

Конкретни фактори, които действат отрицателно върху безгръбначната фауна като цяло или върху отделни нейни компоненти за сега не могат да се посочат. По-ниското видово разнообразие на безгръбначните в резервата като цяло е обусловено главно от климатичните условия в района, респективно от еднообразието на хабитати.

Антропогенни

Към настоящия момент няма основание за предприемане на специални мерки за опазване на определени видове безгръбначни или на техните местообитания.

Като препоръки могат да се предложат: 1) засилен контрол по отношение на противопожарните мерки в резервата, заедно с увеличаване на информативните табели около резервата и по пътека за посетители „Малкия Самар“; 2) да не се позволява използването на голям брой силни осветителни тела в района около резервата и ЗМ, т.к. те привличат и дезориентират летящите при здрач и през нощта насекоми, сред които има и такива с висока природозащитна стойност. Това може да доведе до тяхната смърт, преди да са се размножили; 3) да не се допуска изнасянето на гниещи стволоче на широколистни

дървесни видове, т.к. те са жизнено важни за развитието на ксилофагите, някои от които са целеви видове (напр. Алпийската розалия, Рисодеса (*Rhysodes sulcatus*), Буковия сечко).

Видове, които трябва да бъдат обект на специални мерки

Два вида, червената горска мравка (*Formica rufa*) и буковият сечко (*Morimus asper funereus*) бяха установени извън резервата, в близост с неговата периферия. Но те са потенциални за видовия състав на резервата, т.к. в него има подходящи местообитания за тях: крайнини на гори, просветлени горски участъци, горски поляни до 2000 m н. в. (за червената горска мравка) и букови гори (за буковия сечко):

Червената горска мравка (*Formica rufa*) е включена в Приложение 3 на ЗБР.

Буковият сечко (*Morimus asper funereus*) е включен в Приложение 2 на ЗБР и в Приложение II на Директива за хабитатите 92/43 – изисква приоритетно съхранение на местообитанието на вида. Буковият сечко беше установен на 1544 m н. в., т.е. под границите на горната част на резервата, но т.к. ларвите на вида са трофично свързани и с *Abies*, вероятно имагото ще бъде установено и на територията на резервата с иглолистни формации.

Сред безгръбначните, установени в резервата и ЗМ, е градинският охлюв (*Helix pomatia*). Консервационен статус – Приложение 4 на ЗБР, Приложение V на ЕЕС Директива за хабитатите 92/43 – в списъка на животински видове от интерес за общността, чието взимане от дивата природа и експлоатация могат да бъдат предмет на мерки за управление.

В резервата, от природозащитна гледна точка, интерес представляват: *редките видове* [един от паяците (*Macrargus rufus*), един от насекомите (*Formica sanguinea*)]; *ендемичните видове* [един от земните червеи (*Dendrobaena rhodopensis*), от опилионите – един български (*Leiobunum rumelicum*) и три балкански ендемита (*Paranemastoma radewi*, *Puzos bosnica*, *Rilaena serbica*); последният е включен и в Червения списък на българските паякообразни (*non Acari*); Сред бръмбарите-бегачи има един български (*Molops alpestris kalofericus*) и три балкански ендемита (*Pterostichus brucki*, *Tapinopterus cognatus winkleri*, *Cychrus semigranosus balcanicus*); *реликтните видове* [те са сред групата на паяците и са два: *Segestria senoculata* (гласиален реликт) и *Gonatium orientale*].

Б) Водни безгръбначни животни

Общо за поречието на Огоста се посочват 365 известни вида. Последните проучвания на Trichkova et al. (2013); засягат някои застрашени или видове с консервационно значение като поточния рак (*Austropotamobius torrentium*) (Schrank, 1803) и речния рак (*Astacus astacus*) (Linnaeus, 1758) от райони в голяма близост до резерват

„Горната кория“ (Предбалкан - поречие на Огоста; река Ботуня при Вършец и др.). Конкретни изследвания върху водната безгръбначна фауна от района на резервата не са известни.

В рамките на теренните изследвания през 2014 г., са открити общо 28 различни таксона - **Приложение № 2 (Списък № 14).**

Може да се приеме, че видовият състав на безгръбначната водна фауна на резервата е проучена в по-голямата си част. Вероятно част от насекомите, имащи водно-въздушен жизнен цикъл не са били установени – такива видове, които в момента на проучването са напуснали водната среда и за които е необходим сезонен анализ. Може да се очаква и намиране на по-голям брой видове от разред *Plecoptera*, характерни за планински тип реки и видове от разред *Odonata* (водни кончета) – в по-ниските части на резервата или свързаните с него речни екосистеми. В по-ниските зони на и под резервата (след сливането на трите потока и формиране на р. Бързия) може да се очаква намирането на речния рак (*Astacus astacus*), но в рамките на настоящото изследване този вид не бе установен. Основни причини за липсата на част от очакваните видове – характерни за планински тип река, са високата надморска височина и малките водни количества.

Видове с природозащитен статус

От установените видове водни безгръбначни не се откриват такива, които са включени в националното или световно законодателство и имат консервационен статут. За видовете, за които се допуска, че може да бъдат намерени в границите на резервата, консервационният статут е както следва:

1. Речен рак (*Astacus astacus*): ЗБР- Прил № 4; БК- Прил. № 3; Дир. 92/43- Прил. № 5.
2. Поточен рак (*Astropotamobius torrentium*): ЗБР- Прил. № 2 и Прил. № 4; БК- Прил. № 3; Дир. 92/43- Прил. № 2 (v) и Прил. № 5.
3. *Ophiogomphus cecilia* (*Odonata*): ЗБР- Прил № 2 и Прил. № 3; БК- Прил. № 2; ЧК – Прил. № 1, категория „уязвим“.
4. *Cordulega-ster heros* (*Odonata*): ЗБР- Прил № 3; Дир. 92/43- Прил. № 2. и Прил. № 4; ЧК – Прил. № 1, категория „уязвим“.

Литературни източници за допълване на данните

Литературни източници за допълване на данните върху водната безгръбначна фауна от района на резервата не са известни.

Отрицателно действащи фактори – естествени, антропогенни

- **Естествени** - Действащи отрицателно фактори върху водната безгръбначна фауна не могат да се посочат. Сравнително ниското видово разнообразие се дължи на речния тип – планинска река, водните количества – вероятно ниски целогодишно със силни прииждания по време на снеготопене или порои, силната засенченост на речното корито (която намалява собствената първична продукция на реката).

- **Антропогенни** - Понастоящем няма причина за предприемане на конкретни мерки за опазване на определени видове водни безгръбначни или техни местообитания.

Видове, които трябва да бъдат обект на специални мерки за защита

Не са установени видове по отношение на които трябва да бъдат взети специални мерки.

1.15.2. Рибни /сладководна ихтиофауна/

Теренните проучвания са проведени през м. юли 2014 г. Установи се наличие на вида балканска пъстърва (*Salmo trutta*) в участъка над местност „Хайдушки водопади“. Може да се допусне, че балканската пъстърва се придвижва нагоре по течението на реките от резервата, но само до участъците с по-големи водни количества (най-долните зони на резервата). В участък от около 100 m по време на събирането на макрозообентосни проби в хидробиологичния кеп попаднаха 2 екземпляра, но още 4 екземпляра, вероятно от същия вид бяха констатирани в реката. Уловените екземпляри са фотографирани и освободени в природата (Фигура 1.15.2-1 а, б).

Фигура 1.15.2-1 Балканска пъстърва от реката над „Хайдушки водопади“

а) уловена б) снимка отблизо

Като потенциални съпътстващи не могат да се посочат други рибни видове. Характерните за подобни биотопи видове като главоч (*Cottus gobio*) и лещанка (*Phoxinus phoxinus*) вероятно не се срещат, тъй като не са способни да преодоляват големите

естествени прегради като речни прагове, водопади, стръмни спускания на водата по изгладени скални речни легла и др. (**Фигура 1.15.2-2**). Вероятно неподходящата за обитаване на рибни видове геоморфология на речното корито ограничава и разпространението на констатираната балканска пъстърва, което е причина да се допусне, че тя е умишлено зарибявана.

Фигура 1.15.2-2 Естествени речни препятствия

а) част от системата на „Хайдушки водопади“ б) реката над „Хайдушки водопади“

Видове с природозащитен статус

Консервационен статут: Балканската пъстърва не е упомената в нормативните документи, регламентиращи консервационното ѝ значение. В том 3 на Червената книга (Природни местообитания) в категория „Планински потоци и реки с бързо течение“ видът е посочен като характеризиращ това местообитание.

Литературни източници за допълване на данни

Литературни източници за допълване на данните върху ихтиофауната от района на резервата не са известни.

Отрицателно действащи фактори – естествени и антропогенни

Естествени

Основна заплаха за ихтиофауната на резерват „Горна кория“ е наличието на естествени прегради (водопади) по речното корито.

Антропогенни

Баражирането на речните корита и нерегламентираното зарибяване са отрицателно действащи фактори. По време на теренното проучване през м. юли 2014г. на много места по течението на р. Берковска бяха констатирани изкуствени прагове, които се явяват непреодолимо препятствие за повечето видове риби, за които се допуска, че могат да

обитават речните течения в района. Наличието на балканска пъстърва в района може да се дължи на изкуствено зарибяване.

Видове, които трябва да бъдат обект на специална защита

Няма видове, които да бъдат обект на специална защита.

1.15.3. Земноводни и влечуги

Въз основа на направената съпоставка и резултатите от теренните изследвания, проведени през м. юли 2014 г. се приема, че в резервата се срещат 5 вида земноводни (един вид от разред Опашати земноводни и 4 вида от разред Жаби) и 6 вида влечуги (3 вида от подразред Гущери и 3 вида от подразред Змии). Изразено в проценти, това означава, че в резервата се срещат 22% от известните видове земноводни в България и 16% от известните видове влечуги.

Използваните методи за установяване на видовия състав на херпетофауната на територията на резервата и защитената местност, включително установените на терен видове, са представени в **Приложение № 2 (Таблица № 2)**.

Видове с природозащитен статус

В **Приложение № 2 (Таблица № 3)** са представени природозащитният/законов статут и “Консервационната тежест” (КТ) в национален и международен мащаб на видовете земноводни и влечуги, установени на територията на резервата. КТ е сумарен показател, формиран от обединените бални оценки за степен на застрашеност на европейско и национално ниво и принадлежност на даден вид към съответни нормативни документи, като е използвана матрицата, дадена в **Приложение № 2 (Таблица № 1)**. Според природозащитния си статус видовете се групират по следния начин:

- защитени по смисъла на ЗБР – 8 вида, от които 1 вид в Прил. II и III, и 7 вида в Прил. III;
- защитени по смисъла на Дир. 92/43 – 5 вида, от които 1 вид в Прил. II и IV, и 4 вида в Прил. IV;
- защитени по смисъла на Бернската конвенция – всички видове, от които 5 са в Прил. II;
- оценени по критериите на IUCN – 8 вида, всички в категорията „Слабо засегнати“;
- един вид е под режим на регулирано ползване по смисъла на Прил. IV на ЗБР и Прил. V на Дир. 92/43.

Литературни източници за допълване на данните

Списъци на видове от херпетофауната по литературни източници не са изготвяни, тъй като литература за конкретната територия липсва.

Отрицателно действащи фактори – естествени, антропогенни

Естествени

Сравнително ниското видово разнообразие на херпетофауната в резервата е обусловено от естествените екологични условия в района,

Антропогенни

Не е констатирано отрицателно действие на фактори от антропогенен характер.

Мерки, препоръки

Конкретни заплахи, които действат отрицателно върху херпетофауната като цяло или върху отделни нейни компоненти не могат да се посочат. Следователно, към настоящия момент няма основание за предприемане на специални мерки за опазване на определени видове земноводни и влечуги или местообитанията им.

Видове, обект на специална защита

Няма видове, обект на специална защита.

1.15.4. Птици

Теренните орнитологични проучвания в резервата са извършени по трансектен метод със спиране на определени места за слушане на песните на птиците. За установяване на дневни грабливи птици са избрани високи места (точков метод) с добра видимост в и по границата на резервата. Проведени са и нощни наблюдения, както и опити да бъдат примамени със звук. Всички те не са дали положителен резултат, най-вероятно поради напредналия вече гнездов сезон и намаляване активността на совите.

При изследването на гнездовата орнитофауна в резервата е установено относително богато разнообразие от 23 гнездящи вида, **Приложение № 2 (Списък № 16).**

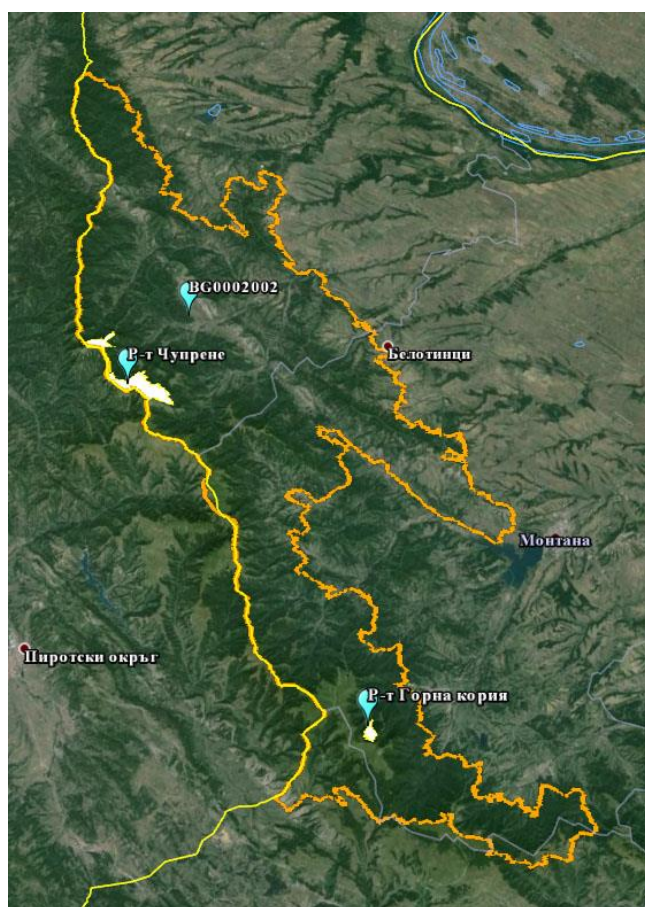
Видовият състав е типичен за старите смърчови гори, които са с най-голямо участие в резервата. Не са установени световно застрашени или много редки за страната птици. С по-важно значение са видове като черен кълвач, скален орел, белогуш дрозд, гарван, сокелица, кръсточовка. Скалният орел е наблюдаван да преминава през проучваната територия, което обаче не е основание да се смята, че гнезди в резервата. Наблюдаваните обаче възрастни и млади птици в Берковска планина по време на гнездовия сезон са сигурен белег за гнездене в района.

Специално внимание е отделено и на нощните грабливи птици, присъствието на които е установено по погадките, намерени в резервата.

Най-много данни за птиците в резервата се съдържат в Стандартния формуляр (СФ) за защитената зона „Западен Балкан“ с код BG 0002002, в Атласа на гнездящите птици в България (Янков, 2007) и в Червената книга на България (2011). Данните от два източника на информация за птиците на резервата „Горната кория“ са представени в **Приложение № 2 (Таблица № 4)**.

В Стандартния формуляр за тази защитена зона са включени 42 вида по чл. 6, ал. 1, т. 3 от ЗБР, малка част от които (отбелязани със знак „х“) може да се срещат в резерват „Горната кория“.

Територията на резервата заема част от площта на UTM квадрат FN68 (Фигура 1.15.4-2**), поради което с известно приближение може да се счита, че преобладаващата част видовете от този квадрат са представени и в резервата.

Фигура 1.15.4 -1. Разположение на резерват „Горната кория“ спрямо защитената зона „Западен Балкан“ с код BG 0002002

Фигура 1.15.4-2 Разположение на резерват „Горната кория“ (бялото петно) спрямо UTM квадрат FN68

При наличните теренни проучвания само от размножителния период може да се приеме, че орнитофауната на резервата „Горната кория“ е съставена от 76 гнездящи вида (данните от теренните проучвания и от UTM квадрат FN68) и от 25 други преминаващи, зимуващи и случайни вида (данни от СФ за защитената зона „Западен Балкан“), или общо **101 вида птици**.

Анализ на статуса, зоогеографския произход и природозащитния статут е извършен само по отношение на гнездящите 76 вида птици. Резултатите от него са представени в **Таблица 1.15.4-1**.

Таблица 1.15.4-1 Структура на гнездовата орнитофауна на резерват „Горната кория“
(включени са само сигурно гнездящите видове)

Категория	Брой видове	Забележка
Постоянни видове	54	
Гнездещо-прелетни видове	22	
ДП, Приложение I	5	
ДП, други приложения	15	Приложение II1, II2, III1 III2
Червена книга на България, категория EN	10	Категория
Червена книга на България,	9	Категории VU, LC, NT, DD

Категория	Брой видове	Забележка
други категории		
ЗБР, приложение III	60	
ЗБР, други приложения	16	Приложения II, IV, VI

Преобладаващата част от гнездящите видове (51) са от разред *Passeriformes*. Останалите 25 вида принадлежат към други 7 разряда.

Зоогеографската характеристика на гнездовата орнитофауна на резерват „Горната кория“ е извършена по Voous (1960), по който е определен зоогеографският произход на гнездящите видове птици в него. Резултатите са представени в **Приложение № 2 (Таблица № 5)**.

Гнездящите видове птици в резервата принадлежат към 12 зоогеографски области. С най-много видове е представен палеарктичния тип фауна, следван от европейският, европейско-туркестанският и т.н.

В **Приложение № 2 (Списък № 17)** е представен списък със структурата на гнездовата орнитофауна на резерват „Горната кория“ (включени са само сигурно гнездящите видове).

Отрицателно действащи фактори – естествени, антропогенни

Естествени

Липсата на отделни стари дървета и открити горски пространства.

Антропогенни

Не е констатирано отрицателно действие на фактори от антропогенен характер.

Видове обект на специални мерки

Видовете, за които трябва да се вземат специални мерки са определени по тяхната консервационна тежест (Световно застрашени видове - 5 точки; Видове от Прил. 1 на Директива 2009/147 - 5 точки; Други мигриращи видове от Директива 2009/147 (II) - 3 точки.; Вид от Червената книга - критични застрашен - RDB CR - 5 точки.; Вид от Червената книга -застрашен - RDB EN - 3 точки.; Закон за Биологичното разнообразие, приложение III -ЗБР III - 1 точка). Резултатите са показани в **Приложение № 2 (Таблица № 6)**.

От посочените 14 вида с най-голяма консервационна тежест от специални мерки за опазване се нуждае глухарят (*Tetrao urogallus*), чиято гнездова популация в района е силно намаляла в сравнение с миналото. За глухаря има стари сведения за района. Той е и един от видовете птици с доказана намаляваща численост. За съжаление не са установени нито индивиди от този вид, нито и каквито и да е следи от тях. Причина най-вероятно е неподходящата структура на гората понастоящем. Липсват богат боровинков чим, отделни стари дървета и открити горски пространства така необходими по време на токуването. При събирането на устни сведения е установено, че както служителите по горите, така и местните хора също нямат наблюдения на вида, а само споменават за присъствието му преди много години.

1.15.5. Бозайници

На територията на резерват “Горната Кория“ и ЗМ “Самарите” са установени общо 27 вида бозайници, от които 8 вида прилепи, като информацията е събирана чрез преки наблюдения, анкетиране на заинтересовани страни и чрез косвени методики: следи, звуци, фотокапани и др.

В Приложение № 2 (Таблица № 7) са представени източниците за използваната информация и прилаганите методи на установяване на видовото разнообразие на територията на резервата и защитената местност. Характерно за бозайната фауна е, че присъствието на видове се потвърждава главно с прилагането на косвени методи (следи, фотокапани, звуци и др.). Единствено при дребните бозайници са приложени методи за улов с капани тип “плашка” и при прилепите - улов с орнитологични мрежи.

Видове с природозащитен статус

В Приложение № 2 (Таблица № 8) е представен природозащитният, законов статут и “Консервационната тежест” (КТ) в национален и международен мащаб на видове бозайници (без прилепи), установени на територията на резервата.

Дребни наземни бозайници

Дребните бозайници на територията на резерват “Горната кория” са сравнително добре проучени. Видовият състав е типичен за планинските райони у нас. В зоогеографско отношение най-добре са представени европейските и европейско-сибирските видове.

Видово разнообразие

В резервата са установени общо 12 вида дребни бозайници, представители на 4 разреда и 6 семейства.

Пространствената диференциация на съобществата от дребни бозайници в резервата е сравнително слаба - имат сходна структура в различните местообитания. Главните фактори, определящи различията са наличието на открити местообитания, граничещи с гори от широколистния и иглолистния пояс и наличието или отсъствието на водни тела. Надморската височина е без особено значение.

Относителната плътност на съобществата е най-висока във влажни местообитания – букови гори в долове и ливади. Най-бедни и с ниска плътност са съобществата по дренираните склонове и ксеротермните участъци.

Структура според отделните морфофункционални групи:

- Сред земеровките почти навсякъде преобладава голямата кафявозъбка (*Sorex araneus*), следвана от малката кафявозъбка (*Sorex minutus*), като само на по-малка височина, съотношението между тях е обратно;

- В откритите пространства в средния планински пояс се среща голямата белозъбка (*Crocidura leucodon*);

- Сред мишките се среща главно и то в значителна плътност, жълтогърлата горска мишка (*Sylvaeus flavicollis*), която е най-широко разпространена в широколистните гори на по-малка надморска височина;

- От полевките се срещат три вида – подземната полевка (*Microtus (Pitymys) subterraneus*), преобладаваща в открити тревни пространства, кафявата горска полевка (*Clethrionomys (Myodes) glareolus*), която преобладава в горите и биотопично привързаната към каменни реки и каменни струпвания снежна полевка (*Chionomys (Microtus) nivalis*);

Важно е да се отбележи, че значителни площи от двата основни за дребните бозайници типове местообитания (горски и ливаден), заедно с техните модификации, свързани с наличието или отсъствието на водоеми, са представени на територията на резервата и ЗМ, като превес имат горските местообитания.

Видове с природозащитен статус при наземните дребни бозайници:

Редки (стенотопни) таксони - 1 вид - снежната полевка (*Chionomys (Microtus) nivalis*), която е и глациален реликт.

Съгласно Закона за защита на природата (Зап. № 1021 /14.11.1986 г.) защитен вид е източно-европейския таралеж (*Erinaceus concolor*) с КТ = 1.

В списъка на застрашените видове, съгласно програмата CORINE, е включен един вид - лешников сънливец (*Musccardinus avellanarius*) с КТ = 1.

Територии и съобщества с природозащитна стойност

От значение за опазване на популациите и разнообразието от дребни бозайници са влажни местообитания – букови гори и ливади, където се наблюдава най-висока относителна плътност на съобществата от дребни бозайници.

Хищни и едри бозайници

В резервата се срещат почти всички характерни за планините в страната хищници и диви копитни.

Видово разнообразие

В резервата са установени 7 вида едри бозайници – 5 вида хищници и 2 вида копитни. Резерватът е част от територията на едно вълче семейство, като заемащата от него територия може да се оцени на около 20 000 ha. През февруари-април присъствие на вълци е установено около старата хижа Ком, като следи от жизнената им дейност са открити и на няколко места в резервата към връх “Малък Самар”.

Лисицата (*Vulpes vulpes*) обитава почти цялата територия на резервата и ЗМ. Популацията е с нормална плътност за страната (между 0.3-0.5 инд. на 100 ha).

Златката (*Martes martes*) обитава горския пояс с изключение на горските култури и младите издънкови гори по периферията на резервата. Най-висока е плътността на популацията в старите смърчови гори.

Белката (*Martes foina*) е с по-голяма численост от златката. Обитава разнообразни местообитания с различна надморска височина, като достига и до субалпийската зона на резервата, включително каменните реки и скалните комплекси.

Невестулката (*Mustela nivalis*) се среща, както в горския пояс, така и в субалпийските съобщества.

Сърната (*Capreolus capreolus*) винаги е била част от фауната на резервата.

Числеността на популацията на дивата свиня (*Sus scrofa*) е относително висока.

Теренни проучвания на бозайниците, обект на лов

В рамките на разработване на ПУ на резервата и ЗМ конкретни изследвания на бозайниците, обект на лов, не са извършвани. Проучването на ловните бозайници е извършено през м. юли 2014 г. със стандартните методи, приложени към бозайната фауна -

Приложение № 2 (Списък № 9).

Литературни източници за допълване на данни

Литературни източници за допълване на данните за бозайната фауна от района на резервата не са известни. Използвана е информация на ДГС-Берковица.

Отрицателно действащи фактори

Естествени

Практически не съществуват отрицателно действащи фактори за местообитанията и видовете дребни наземни бозайници.

Антропогенни

Основните негативно действащи фактори за едрата бозайна фауна са свързани с различни форми на антропогенно въздействие:

- Безпокойството и присъствие на хора е лимитиращ фактор за европейския вълк и отчасти за дивата свиня в най-посещаваните от туристи източни части на ЗМ.

Видове обект на специални мерки

Видове с природозащитен статус

Според Българското законодателство: В ЗБР - 5 вида, ЧК - категория VU- 1 вид - европейски вълк (*Canis lupus*).

Според международното законодателство: Директ. 92/43 - 2 вида, Берн. конв. - 7 вида, IUCN - 19 вида, CITES -1 вид.

Два вида бозайници са с най-голяма “Консервационна тежест” за територията на резервата - европейски вълк (*Canis lupus*) (КТ = 14) и златка (*Martes martes*) (КТ = 4). За резервата с най-голяма значимост е вълкът. От едрите бозайници, включени в списъка на световно застрашените видове е представен само той. (IUCN Red List of Threatened Animals 1996), Европейската червена книга (Red Data Book of European Vertebrates) и Червена книга на България т.2.

Невестулката (*Mustela nivalis*) е с КТ=1.

Територии и съобщества с природозащитна стойност

От особено значение са териториите, които са местообитания на консервационно значими видове:

- Възрастните иглолистни гори в резервата и в района на връх Малък Самар до горната граница на гората - белка, златка, лисица и европейски вълк.

- Възрастните широколистни гори (над 70-80 год.) - златка, черен пор, европейски вълк., дива свиня и сърна.

- Участъците на каменните реки в резервата са местообитание на - белка, невестулка, европейски вълк, черен пор, лисица.

Въпреки че територията на резервата и защитената местност се обитават от видове с висока „консервационна тежест“, специални мерки за тяхното опазване не са необходими.

Прилепи

Теренните проучвания и събирането на информация е направено през месец юни 2014 год. Характерно за прилепната фауна е, че присъствието на видове се потвърждава единствено с прилагането на косвен метод – записване на ехолокационни звуци с ултразвуков детектор и разчитането им.

Основни хранителни биотопи за прилепите са откритите пространства около иглолистни и широколистни букови гори с хралупати дървета, където основно са установени и най-много видове.

Видово разнообразие

На територията на резерват „Горната кория“ и ЗМ „Самарите“ са установени 8 вида прилепи или 24% от общо 33 вида, населяващи страната.

От общо 8 вида, 1 вид принадлежи към семейство *Rhinolophidae* и 7 към сем. *Vespertilionidae* (Списък е представен в Приложение). Най-голям брой видове (7) са регистрирани в ЗМ „Самарите“. През цялата година доминира малкият подковонос (*Rhinolophus hipposideros*). Среща се постоянно в постройки от района и е установен при картиране по проект DIR59318-1-2 „Картиране и определяне на природозащитното състояние на природни местообитания и видове – фаза I“.

Нощниците от род *Myotis* са представени с висока численост, но поради близостта на формата и параметрите на ехолокационните им звуци не могат да бъдат определени до вид.

Полунощният прилеп (*Eptesicus serotinus*) е характерен за скалисти терени, но често се размножава и в постройки.

В ЗМ към резервата най-широко са разпространени прилепите от род *Pipistrellus*, които са основно синантропни и/или дендрофилни видове и обитават широколистните горски масиви.

Проучване на терени и пещери в съседство, важни за опазване на прилепи

На около 6 - 8 km югозападно от резервата има описани зимни местообитания, като например в пещерите Малката Балабанова пещера и Голямата Балабанова дупка, но

вероятността пещерни видове да прелитат това разстояние както за храна, така и за формиране на временни летни колонии не е голяма.

Литературни източници за допълване на данни

Конкретни предишни изследвания на прилепната фауна в резерват „Горната кория“ и ЗМ „Самарите“ липсват.

Отрицателно действащи фактори (от антропогенен и естествен характер) и препоръки за опазване

Основна заплаха за дендрофилните видове е отстраняването на старите дървета с хралупи. За всички останали видове прилепи, най-съществена заплаха е унищожаването на хранителните биотопи и преследването от човека.

Предвид статута на изследваната територия не са необходими специални мерки.

Видове, обект на специални мерки

Поради ниския си размножителен потенциал, високото им място в хранителните вериги и колониалния си начин на живот, прилепите са много силно уязвима група бозайници. По редица причини, числеността им в много от известните в миналото колонии намалява, разрушени или са станали непригодни редица техни убежища, влошени са качествата на местообитанията и е редуцирана хранителната им база.

Това отрежда на прилепите висок консервационен статус според националното природозащитно законодателство и международни конвенции - **Приложение № 2 (Таблица № 9).**

Всички видове прилепи и техните местообитания са защитени съгласно Закона за защита на природата - Заповед № 1086 (ДВ бр. 94/1986 г.).

Седем вида са включени в Приложение II на Бернската конвенция (като строго защитени) и един вид - кафяво прилепче (*Pipistrellus pipistrellus*) в Приложение III.

Всички видове са включени и в Приложение II на Бонската конвенция.

В Директива 92/43 на ЕЕС са включени 8 вида, от тях 2 в Приложение II (видове, чието съхраняване изисква обявяване на територии със специален режим) и 8 в Приложение IV (видове, които изискват строга защита).

Два вида прилепи са с най-голяма “Консервационна тежест” за територията на резервата - малък подковонос (*Rhinolophus hipposideros*) и трицветен нощник (*Myotis emarginatus*) (КТ = 5).

Територии и съобщества с природозащитна стойност

Основни хранителни биотопи за прилепите са откритите пространства около иглолистни и широколистни букови гори с хралупати дървета, където основно са установени и най-много видове.

Отрицателно действащи фактори

Основна заплаха за дендрофилните видове е отстраняването на старите дървета с хралупи. За всички останали видове прилепи, най-съществена заплаха е унищожаването на хранителните биотопи и преследването от човека.

КУЛТУРНА И СОЦИАЛНО-ИКОНОМИЧЕСКА ХАРАКТЕРИСТИКА

1.16. ПОЛЗВАНЕ НА РЕЗЕРВАТА И СОЦИАЛНО-ИКОНОМИЧЕСКИ АСПЕКТИ

1.16.1. Население и демографска характеристика на община Берковица, област Монтана

1.16.1.1. Брой население, възрастова и образователна структура и демографски процеси.

Община Берковица включва град Берковица и 19 села: Балювица, Бистрилица, Бокиловци, Боровци, Бързия, Гаганица, Замфирово, Комарево, Костенци, Котеновци, Лесковец, Мездря, Песочница, Пърлиево, Рашовица, Слатина, Черешовица, Цветкова бара и Ягодово. Освен кметството на общината в град Берковица, кметства има и в селата Борово, Бързия и Замфирово. Кметски наместничества има в останалите села с изключение на село Цветкова бара.

Община Берковица е на трето място по брой на населението в област Монтана след общините Монтана и Лом. Към 31.12.2013 г. населението на община Берковица по данни от текущата демографска статистика на НСИ е 17 912 души. От тях 9 194 (51.3%) са жени и 8 718 души (48.7%) са мъже.

Таблица 1.16.1-1. Полова структура и динамика на населението в община Берковица, област Монтана и Р България

Териториални единици	Брой население към:				Темп на нарастване, %
	2007	2009	2011	2013	
Община Берковица					
общ брой	20277	19642	18489	17912	-11,7
мъже	9733	9401	9016	8718	-10,4
жени	10544	10241	9473	9194	-12,8
бр.жени/100 мъже	108.3	108.9	105,1	105,5	
Област Монтана					
общ брой	161161	155899	145948	141596	-12,1
мъже	77870	75158	71682	69462	-10,8
жени	83291	80741	74302	72134	-13,4
бр.жени/100 мъже	107.0	107.4	103,7	103,8	
Р България					
общ брой	7640238	7563710	7327224	7245677	-5,2
мъже	3699689	3659311	3566762	3524945	-4,7
жени	3940549	3904399	3760457	3720732	-5,6
бр.жени/100 мъже	106.5	106.7	105,4	105,6	-11,7

За изследвания период 2007-2013 г. се запазва тенденцията на намаление на населението на общината. Общото намаление е с 2 365 души. Средногодишно населението на общината намалява с 295 души. Темпът на нарастване на населението на общината е отрицателен, което е характерно и за област Монтана и за страната като цяло. При определяне темпа на нарастване, броят на населението към 2007 г. е възприет за 100%. Така към 2013 г. броят на населението в общината намалява с 11,7% (ръст -11,7%). Този отрицателен ръст е малко по-нисък от средния за област Монтана - 12,1% и около два пъти по-висок от средния за страната - минус 5,2%.

Характерно е, че отрицателният прираст е с по-висок темп при мъжете в сравнение с този при жените, което е обусловено главно от възрастовата структура и по-голямата средна продължителност на живота за жените.

Запазва се тенденцията на урбанизация - в град Берковица към 2013 г. живеят 12 990 души, или 72.5%, а в селата - 4 922 души, или 27.5% от населението на общината.

Промените във възрастовата структура на населението се изразяват в непрекъснато намаляване на броя и относителния дял на лицата на възраст до 15 години и нарастване на дела на лицата над 65-годишна възраст. Докато през 2007 г. относителният дял на младите хора до 15 г. е 13.5%, а този на лицата над 65 години - 22.3%, през 2010 г. тези дялове са съответно 13.3% и 23.3%, а през 2013 г. - съответно 13.5% и 25.2%. Процесът на остаряване е по-силно изразен сред малките и много малките села, където повече от половината от населението им е над 65 години. Със стационарен тип възрастова структура към 2013 г. е град Берковица (15.4% население до 15 г. и 19,8% - на 65 и повече години). С нарушена, но не силно деформирана възрастова структура са селата Бързия, Замфирово и Боровци. В редица от по-малките села, делът на населението в надтрудоспособна възраст е над 60% - Костенци (74.3%), Лесковац (68.4%), Пърличево (67.1%), Бокиловци (65.4%) и др.

Таблица 1.16.1-2 Възрастова структура на населението 2007-2013 г.

Териториални нива	2007г .	2009 г.	2010 г.	2013 г.	2007 г.	2009 г.	2010 г.	2013 г.
	Брой				Структура - %			
Община Берковица								
Общо	20277	19642	19256	17912	100.0	100.0	100.0	100,0
0-14 г.	2747	2609	2569	2412	13.5	13.3	13.3	13,5
15-64 г.	13014	12544	12204	10982	64.2	63.9	63.4	61,3
65+	4516	4489	4483	4518	22.3	22.8	23.3	25,2
Област Монтана								

План за управление на резерват „Горната кория“

Общо	161161	155899	153066	141956	100.0	100.0	100.0	100,0
0-14 г.	20920	20207	20001	18770	13.0	13.0	13.1	13,2
15-64 г.	103801	100279	98199	87971	64.4	64.3	64.2	62,0
65+	36440	35413	34866	34855	22.6	22.7	22.7	24,8
Р България								
Общо	7640238	7563710	7504868	7245677	100.0	100.0	100.0	100,0
0-14 г.	1023409	1026200	1032440	996144	13.4	13.6	13.8	13,8
15-64 г.	5293641	5211619	5141057	4831866	69.3	68.9	68.5	66,7
65+	1323188	1325891	1331371	1417667	17.3	17.5	17.7	19,5

Коефициентът на възрастова зависимост показва броя на лицата от населението в "зависимите" възрасти (населението под 15 и на 65 и повече години) на 100 лица от населението в "независимите" възрасти (от 15 до 64 години). За периода се наблюдава нарастване на стойностите на показателя от 55.8% през 2007 г. на 57.8% през 2010 г. и 63,1% през 2013 г., дължащо се предимно на по-високия дял на населението на общината във възрастовата група над 65 години.

Възпроизводството на трудоспособното население се характеризира най-добре чрез **коефициентът на демографско заместване**, който показва съотношението между броя на влизащите в трудоспособна възраст (15-19 г.) и излизащите от трудоспособна възраст (60-64 г.). За община Берковица този коефициент намалява от 90.0 през 2007 г. на 73.4 през 2010 г., като през 2013 г. той е малко по-нисък – 73.0%. Всеки 100 лица, излизащи от трудоспособна възраст, се заместват от 73 млади хора. По-благоприятна е ситуацията в общинския център, където коефициентът на демографско заместване през 2010 г. е 99, а през 2013 г. е 98. В 1/3 от селата коефициентът на демографско заместване е „нулев”. В останалите села той се движи в широк диапазон - от 4 до 60, като най-нисък е в Бистрилица и Котеновци (4), а най-висок в Боровци (60) и Бързия (56).

За сравнение в област Монтана и Северозападен район всеки 100 лица, излизащи от трудоспособна възраст се заместват от 66.2-66.9 млади хора. Общо за страната този коефициент е 73.0.

Таблица 1.16.1-3 Коефициент на възрастова зависимост и демографско заместване
2007-2013 г.

Териториални нива	Коефициент на възрастова зависимост				Коефициент на демографско заместване			
	2007 г.	2009 г.	2010 г.	2013 г.	2007 г.	2009 г.	2010 г.	2013 г.
Общ. Берковица	55.8	56.6	57.8	63,1	90.0	79.8	73.4	73,0
Област Монтана	55.3	55.5	55.9	61,0	89.6	74.6	66.8	66,2
Северозападен район	52.2	52.7	53.4	59,8	87.3	73.9	67.0	66,9
Р България	44.3	45.1	46.0	50,0	98.8	81.7	73.6	73.0

Демографските характеристики на мобилното население според социологическите изследвания показват, че:

❖ **Възрастова структура:** с най-висок относителен дял сред мигриралите са лицата на възраст 20-29 навършени години, а най-малък е относителният дял на лицата на възраст 50-59 навършени години;

❖ **Структура по пол:** сред мигрантите на възраст от 30 до 59 години преобладават мъжете, докато жените са с по-висок относителен дял сред по- младите възрастови групи (до 30 години) и сред лицата на 60 и повече навършени години;

❖ **Образователна структура:** най-висок е дялът на мигриралите лица със средно образование, а най-нисък е този показател за лицата, никога не посещавали училище;

❖ **Структурата на мигриралите лица по семейно положение** показва, че по-голям е относителният дял на неженените/неомъжените, като дялът на неженените мъже сред мигриралите лица е по-висок отколкото на неомъжените жени;

❖ **По отношение на упражняваните професии** с най-висок относителен дял сред мигрантите са лицата, заети с „услуги за населението, търговия и охрана” и „специалистите”.

За формиране на потоците на изселените и съответно на заселените лица основно влияние оказват множество социално-икономически фактори, както и условията на живот в отделните населени места.

Таблица 1.16.1-4 Основни показатели, характеризиращи община Берковица (НСИ)

Показател	2007 г.			2012 г.		
	Община Берковица	Дял от		Община Берковица	Дял от	
		Област Монтана (%)	СЗР (%)		Област Монтана (%)	СЗР (%)
Брой населени места	20	15.4	3.1	20	15.4	3.1
Брой градове	1	12.5	2.2	1	12.5	2.2
Население (бр.), в т.ч.	20277	12.6	2.2	18205	12.6	2.2
Градско население (брой - %)	14189 - 70.0%	14.1	2.5	13156 - 72.3%	14.1	2.4
Селско население (брой - %)	8756 - 83.7%	10.1	1.7	5049 - 27.7%	9.9	1.7
Коефициент на възрастова зависимост	55.8	55.3	52.2	63.0	61.0	55.8
Обработваема земя на човек (дка/човек)	7.2	13.1	11.7	7.6	13.8	12.3
Заети лица (бр.)	3470	13.1	1.0	3361	11.7	0.9
Отн. дял на произведената продукция в селското, горското и рибното стопанство (%)	1.1	5.0		4.5	13.1	
Отн. дял на произведената продукция в индустрията (%)	82.6	78.0		64.3	67.4	
Отн. дял на произведената продукция в услугите (%)	16.3	17.0		31.2	19.5	
Произведена продукция на човек от населението (лв.)	3414	0.4		3448	0.4	
Равнище на безработица (%)	16.38	14.71	11.73	16.41	15.39	13.12
Коефициент на икономическа активност	44.3	45.8	46.4	45.6	46.2	45.0

Заетите лица в община Берковица през 2011 г. са 5 533, на възраст между 15 и 64 г. От общо заетите 2 887 са мъже (52.2%), а 2 646 – жени (47.8%).

От общо заетите лица 4 254 (76.9%) са в общинския център, а 1 279 (23.1%) – в селата. Разпределението на заетите по пол в центъра на общината и останалите населени места е аналогичното на общото, т.е. запазва се по-високият дял на заетите мъже в сравнение с този на жените.

Най-висок е дялът на заетите в третичния сектор на икономиката (услугите) - 56.2%. Във вторичния сектор са заети около 1/3 (36.3%) от общо заетите, а в първичния сектор - 7.5%.

Коефициентът на заетост, изчислен като отношение на броя на заетите лица към населението във възрастовата група 15-64 навършени години за община Берковица през 2011 г. е 47.1%, под средното ниво за област Монтана (52.0%), Северозападния район (53.0%) и страната (58.5%). Той е важен показател, който бележи степента на участие на населението и възможностите, които предлага пазарът на труда.

Заети по професии

При разпределението на заетите лица в община Берковица по професии към 01.02.2011 г. най-многобройна е групата „Персонал, зает с услуги за населението, търговия и охрана“. Тя се състои от 1 119 лица, или 20.2% от всички заети лица от 15 до 64 години. Втора по големина е групата „Професии, неизискващи специална квалификация“ - 892 лица, или 16.1%. С висок дял са и групите „Квалифицирани работници и сродни на тях занаятчии“ (772 лица - 14.0%), „Машинни оператори и монтажници“ (735 лица - 13.3%), „Специалисти“ (662 лица - 12.0%). Най- малък е броят на заетите лица в групата „Въоръжени сили“ - 32 лица (0.6%), и в групата „Квалифицирани работници в селското, горското, ловното и рибното стопанство“ - 155 лица (2.8%).

Мъжете преобладават в групите „Въоръжени сили“, „Машинни оператори и монтажници“ и „Квалифицирани работници и сродни на тях занаятчии“.

Най-висок е дялът на жените в групите „Помощен административен персонал“, „Специалисти“ и „Персонал, зает с услуги за населението, търговия“.

В град Берковица най-висок е броят на заетите в групата „Персонал, зает с услуги за населението, търговия и охрана“ - 884 лица, или 20.8%. Висок е и дялът на групата „Специалисти“ - 14.1%, а най-нисък е дялът на групата „Професии във въоръжените сили“ - 0.6%. В селата 4 групи са с високи, сходни стойности на заетите лица - „Квалифицирани работници и сродни на тях занаятчии“, „Персонал, зает с услуги за населението, търговия и

охрана”, „Машинни оператори и монтажници”, а също така и групата „Професии, неизискващи специална квалификация”.

Таблица 1.6.1-5 Заети лица на 15 – 64 години по класове професии, местоживееене и по пол – 2010 г.

Класове професии Специалисти	Общо			Град Берковица			В селата		
	общо	мъже	жени	общо	мъже	жени	общо	мъже	жени
Помощен административен персонал	383	92	291	319	84	235	64	8	56
Персонал, зает с услуги за населението, търговия и охрана	1119	481	638	884	377	507	235	104	131
Квалифицирани работници в селското, горското и рибното стопанство	155	113	42	75	54	21	80	59	21
Квалифицирани работници и сродни на тях занаятчий	772	516	256	521	343	178	251	173	78
Машинни оператори и монтажници	735	552	183	502	413	89	233	139	94
Професии, неизискващи специална квалификация	892	460	432	678	327	351	214	133	81
Професии във въоръжените сили	32	29	3	27			5		
Непосочена	118	68	50	94			24		
Структура - %									
Община Берковица	100.0	100.0	100.0	100.0	96.4	98.0	100.0	97.5	98.0
Ръководители	7.0	8.6	5.4	7.6	9.6	5.5	5.2	5.5	5.0
Специалисти	12.0	6.2	18.2	14.1	7.7	20.8	4.8	1.8	8.5
Техници и приложни специалисти	5.0	5.1	4.8	5.4	5.5	5.3	3.5	4.1	2.8
Помощен административен персонал	6.9	3.2	11.0	7.5	3.9	11.3	5.0	1.1	9.9
Персонал, зает с услуги за населението, търговия и охрана	20.2	16.7	24.1	20.8	17.4	24.4	18.4	14.5	23.2
Квалифицирани работници в селското, горското и рибното стопанство	2.8	3.9	1.6	1.8	2.5	1.0	6.3	8.3	3.7
Квалифицирани работници и сродни на тях занаятчий	14.0	17.9	9.7	12.2	15.8	8.5	19.6	24.2	13.8
Машинни оператори и монтажници	13.3	19.1	6.9	11.8	19.0	4.3	18.2	19.4	16.7

Професии, неизискващи специална квалификация	16.1	15.9	16.3	15.9	15.1	16.9	16.7	18.6	14.4
Професии във въоръжените сили	0.6	1.0	0.1	0.6			0.4		
Непосочена	2.1	2.4	1.9	2.2			1.9		

Наети лица

Според статуса на заетостта наетите лица са част от заетите лица. Те представляват лицата, които извършват определена работа по трудов договор, служебно правоотношение, граждански или друг договор или устна уговорка, за която получават възнаграждение в пари или в натура под формата на работна заплата, възнаграждение по граждански договор, надница, комисионна и други. Към наетите лица не се включват работодателите, самостоятелно работещите, неплатените семейни работници, членове на производствена или селскостопанска кооперация, селскостопански производители за собствена консумация и др., които се отнасят към заетите лица.

През 2010 г. наетите лица наброяват 3 607 души, като продължава тенденция на намаление и през 2012 г. броят на наетите достига 3 361 души. Общо за целия период 2007-2012 г. те постепенно намаляват с около 1/5. Най-голямо намаление на наетите е регистрирано след 2009 г. Във всички икономически дейности е налице намаление на наетите с изкл. на селското, горското и рибното стопанство където те леко нарастват и в ресторантьорството и хотелиерството, където запазват числеността си.

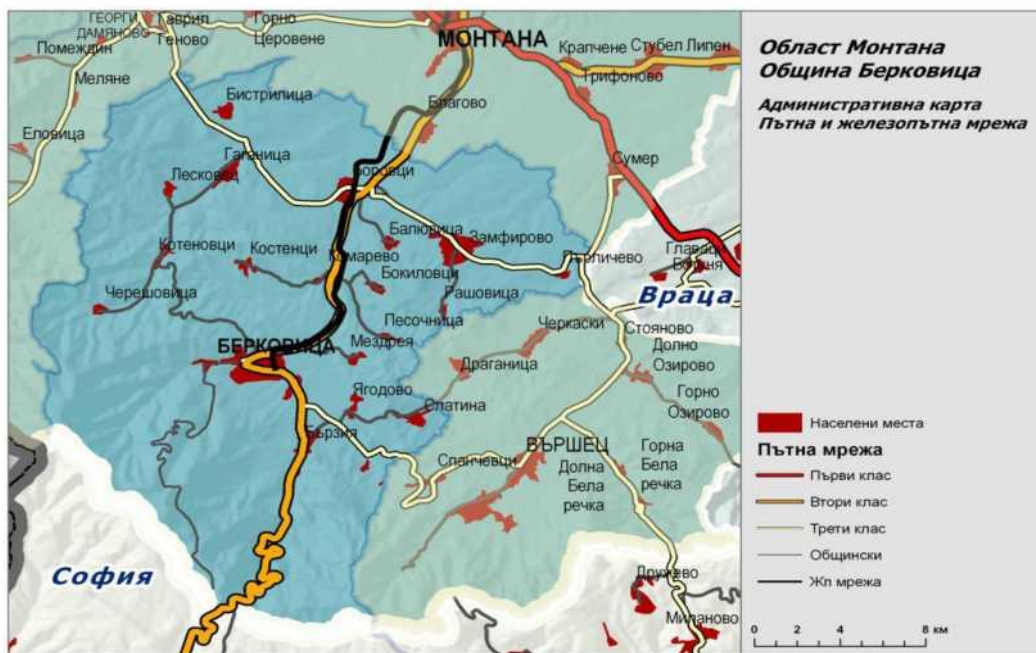
Наетите в сектора на услугите са концентрирани както в базисните услуги (търговия, хотели и ресторанти, транспорт, комуникации, индивидуални и обществени услуги, спомагателни дейности) така също и в модерните и социалните услуги (бизнес и финансови услуги, образование, здравеопазване и социални услуги).

Икономическите дейности, които са най-силно засегнати от кризата, отчитат и най-голям спад на наетите на годишна база. Наетите лица в индустрията, в т.ч. в преработваща промишленост, бележат съществено намаление, както и наетите в строителството.

1.16.2. Селищна мрежа

Община Берковица е разположена в южната част на област Монтана, в планинската и полупланинската част на Западна Стара планина. Най-ниската точка е 250 m н. в. в Боровци, а най-високата - връх Ком с 2016 m н.в. Общината е в район, разположен и граничещ с път от национално и с транснационално значение (11-81 Лом - Монтана -

София). Съседни общини са Вършец, Георги Дамяново и Монтана. На юг има обща граница с община Годеч от Софийска област. (Фигура 1.16.2-1).

Фигура 1.16.2-1 Селищна мрежа

Територията на община Берковица обхваща 465.043 m² (12.8% от територията на областта и 2.4% от територията на района). Тя е втората по територия община в рамките на област Монтана.

Освен функционален, град Берковица е и пространствен център. Останалите селища формират неравномерна мрежа в територията на общината, която има сериозни релефни бариери – полупланинска част на север и високи планини на юг. Естествено ненаселена е планинската ивица по южната граница на общината. Средната селищна гъстота е по-ниска от тази за страната (около 1 селище на 20 km²). Средното отстояние между населените места е значително - 5 km, което затруднява придвижването, формирането и функционирането на единна жизнена териториално-селищна общност.

В селищната мрежа към 2010 г. са включени 20 населени места. От тях само едно селище е град - общинският център гр. Берковица, а останалите са села (с. Балювица, с. Бистрилица, с. Бокиловци, с. Боровци, с. Бързия, с. Гаганица, с. Замфирово, с. Комарево, с. Костенци, с. Котеновци, с. Лесковец, с. Мездрея, с. Песочница, с. Пърличево, с. Рашовица, с. Слатина, с. Цветкова бара, с. Черешовица, с. Ягодово). Преобладават много малките села (с население до 200 д.) - 13 бр. и малките (от 201 до 500 д.) - 3 села, от 501 до 1000 д. – 1, с

население над 1000 д. - 3 населени места (вкл. гр. Берковица). Липсва категорията "големи села". Средните села Бързия и Замфирово са в долната граница на категорията и сравнително близко до центъра. Около 50% от територията на общината е заета от селища с нищожен демографски потенциал. Там се наблюдава подчертана тенденция към депопулация.

По отношение на действащата функционална категоризация на населените места в Р България от 3-та група (тип) е гр. Берковица, от 5-ти тип са селата Бързия и Замфирово, а от 7-ми и 8-ми тип - останалите населени места. С административен статут "кметство" към 2010 г. са 8 населени места.

Демографската структура определя и местното самоуправление - 3 села са със статут на кметства, а останалите с кметски наместничества.

В град Берковица е съсредоточено 72.5% от населението на общината. Освен функционален, град Берковица е и пространствен център от ниво 4 съгласно Националната концепция за пространствено развитие и местните функции на града следва да укрепват.

Икономическият облик на селата е селскостопански. Преобладава производство върху лична и арендувана земя, както и това в дребни стопанства за лична консумация. Като цяло, в селата липсват възможности за трудова заетост, осигуряваща жизнена кариера на млади хора. Промислените и обслужващите функции са съсредоточени изключително в гр. Берковица.

Структурата на първичните социални услуги е в зависимост от категорията на селищата и възрастовия профил на населението им. Само в 2 села има все още функциониращи общински училища. В останалите села няма училища и децата трябва да посещават училищата в съседни села или в Берковица. В повечето села няма лекарски практики. Центърът на общината компенсира с пълен набор от добре развити услуги на селищно и общинско ниво.

По степен на благоустроеност селата имат сходни характеристики - всички са електрифицирани и водоснабдени и разполагат със значителни зелени площи. Сравнима е и благоустроеността на уличната мрежа - няма канализация и някога изградената с трайна настилка улична мрежа, сега е повсеместно в лошо състояние.

1.16.3. Техническа инфраструктура, застроени площи и сгради

През община Берковица преминава най-краткият път от Северозападна към Югозападна България, както и от Западна Европа към Южна България и Близкия изток през

прохода Петрохан. Транспортната мрежа на община Берковица включва:

- II клас път с дължина 40 km от главен път 11-81. Осигурява връзката на общината със София - 87 km и с областния център Монтана - 23 km. Чрез него се осъществява и връзката с международен път Е-79.

- III клас път с дължина 51 km, осигуряващ връзката със съседните общини Вършец и Георги Дамяново.

- IV път с дължина 123 km, осигуряващ връзката на селищата с общинския център, от които 79.5 km са с трайна настилка, а останалите пътища са в проект (земни пътища).

По отношение на вътрешната свързаност на общината, тангиращите села до пътища втори и трети клас от пътната мрежа са безпроблемни, докато връзките между селата южно по склоновете на Стара планина са силно възпрепятствани от лошо състояние на пътищата или липсата на такива. Не е признат републиканският статут на пътя Ягодово - Черкаски - Сопово.

В гр. Берковица има отклонение на железопътната линия Мездра - Видин /Лом с дължина около 25 km.

Община Берковица има предимството да е разположена „на пътя“ между София и областния център Монтана, тъй като през цялата ѝ територия и общинския център преминава един от основните пътища, обслужващи област Монтана:

- второкласният 11-81 Лом - Монтана - София, свързващ Пристанище Лом с областния център Монтана и София, пресичайки направлението на международния път Е-79 „граница Румъния - ферибот Видин - Димово - Монтана - Враца - Мездра – София“. Това е вторият по значимост път за обслужване на областта и най-важната транспортна артерия за общината, тъй като я свързва с вътрешността на страната.

- на север от общината преминава първокласният път път 1-1 по направлението на Трансевропейския транспортен коридор ЕТК № 4 Дрезден - Нюрнберг - Прага - Виена - Братислава - Гьор - Будапеща - Арад - Констанца/Крайова - Видин - София - Солун - Пловдив - Истанбул. ЕТК № 4 провежда международните потоци между Румъния, България и Гърция посредством българския участък Видин - Монтана - София - Кулата, като осигурява връзка между р. Дунав и Бяло море.

Посредством пътя 11-81 (Берковица-Монтана), община Берковица има бърз достъп до ЕТК № 4 и пътната мрежа с национално значение. Често този път се разглежда като

алтернативно трасе на ЕТК № 4, въпреки че идеята за тунел през прохода „Петрохан“ в последно време не е актуална.

Два третокласни пътя допълват транспортното обслужване на общината:

- III-812 Петрохан - Берковица- Вършец - Долна Бела река - Стояново, свързващ общинския център Берковица с центъра на съседната община Вършец;
- III-815 Берковица – Благово – Боровци – Белимел - Монтана, който в комбинация с път III-102 (Монтана – Белоградчик) осъществява връзката на община Берковица със съседната община Чипровци.

Почти една трета от второкласните пътища в областта преминават през територията на община Берковица, което много улеснява комуникациите между населените места вътре в общината и със съседните общини. Относителният дял на второкласните пътища в общината (58.75%) е повече от два пъти по-висок от този в област Монтана (26.87%), преобладаващо обслужвана от регионални пътища, и този в страната (20.65%).

Гъстотата на Републиканската пътна мрежа в община Берковица (0.178) е по-висока от тази в област Монтана (0.166) и равна на средната за страната (0.178).

Гъстотата на общинската пътна мрежа (0.243) е два пъти по-висока от тази за областта (0.126) и по-висока от средната за страната (0.161).

Предвид планинския релеф на територията, общинската пътна мрежа е с особена важност за община Берковица. За повече от населените места общинските пътища са единствените, които ги свързват с центъра на общината или други населени места. Най-често в планинските общини общинската пътна мрежа е с много по-голяма дължина от републиканската пътна мрежа и състоянието ѝ е от определящо значение за социално-икономическото развитие на общината.

Състоянието на третокласните пътища е лошо, тъй като по-голямата част от тях нямат необходимата способност на пътната настилка и не отговарят на техническите изисквания. Пътната маркировка също е в много лошо състояние и не гарантира безавариен превоз на пътници и товари. В зимни условия проблемите се задълбочават, поради недостатъчно финансови средства за поддържане.

• **ЖП транспорт**

Обслужването на община Берковица с жп транспорт се осъществява посредством жп отклонението Бойчиновци – Монтана - Берковица от VII главна жп линия Видин – Бойчиновци – Мездра - София. От жп гара Бойчиновци, жп клонът свързва областния град

Монтана и общинския център Берковица в южната част на областта. Жп линията е единична, електрифицирана, с обща дължина 36 km. Общината се обслужва от жп гара Берковица и жп спирките в с. Бокиловци и с. Боровци.

Водостопанска инфраструктура

За водоснабдяване на населените места от община Берковица са изградени следните водоизточници:

- Речно водохващане „Бачилище” – 2.0 l/s;
- Речно водохващане „Бали Ефенди” – 1.0 l/s;
- Речно водохващане „Шабовица” – 2.0 l/s;
- Извор „Сливашка бара” – 2.0 l/s;
- Извори „Равно буче” – 1.0 l/s;
- Каптаж „Женска река” – 1.0 l/s;
- Каптаж „Извора” – 2.0 l/s;
- Извор „Бъркачица” – 1.0 l/s;
- Речно водохващане „Къса река” - 2,0 l/s (прекратено с решение № 150/18.06.2009 г на БДУВДР – Плевен).

Състоянието на водоизточниците е добро, имат разрешително за водоползване от БДУВ - Плевен, учредени са и санитарно-охранителни зони (СОЗ).

За с. Бързия е изградено речно водохващане на р. Десна бара – 20.0 l/s, което е с издадено разрешително, но е в лошо техническо състояние. Има одобрен проект и изпълнител за реконструкция. Предвижда се проект за водоподаване и от ХВ „Среченска бара”.

От планинските водохващания при поройни дъждове има отклонения от качеството на питейната вода за всички потребители.

В ход е реализацията на проект за изграждане на пречиствателна станция за питейни води, алпийско водохващане и реконструкция на водопроводна мрежа на с. Бързия.

Дължината на изградените външни водопроводи в общината е общо 60 km. Вътрешната водопроводна мрежа в населените места е с обща дължина 145 km. Състоянието е лошо, с чести аварии и загуби на вода, достигащи до 60 %. След 2000 г е извършена частична подмяна в рамките на 10% в гр. Берковица и селата Боровци, Замфирово, Мездрея, Песочница и Бързия . В останалите села няма реализирани проекти.

Степента на изграденост на водопроводната мрежа е висока - всички населени места са водоснабдени, като относителният дял на водоснабденото население е почти 100%.

Подход към резервата

Подход към резервата е пътят от гр. Берковица до Спортно-туристическия комплекс „Ком“, който е изходен пункт за много туристически маршрути и излети. Връх Ком е най-високата точка от туристическия маршрут „Западен Балкан“ (Берковица – Чипровци – Белоградчик). Съществува и екологичната пътека от ски-пистата по посока на Малкия Самар. В долната част, в близост до резервата е екопътека с маршрут от местността „Бачилището“, при водослива на „Голяма река“ и „Къса река“, пресича две реки – „Сливашка бара“ и „Средна бара“, по които има няколко водни каскади и стига до природната забележителност „Хайдушки водопади“. От тях до най-долната точка на резервата, преминаването е много трудно. При аварийни ситуации – пожар, природни бедствия, спасителни дейности и др. най-надежден е асфалтовият път от гр. Берковица до спортно-туристическия комплекс „Ком“.

В близост до границата на резервата и защитената местност се намират старата и новата хижа Ком, показани в **Приложение № 3-1 (Карта № 1)**.

В границите на резервата и защитената местност няма сгради и изградена техническа инфраструктура.

1.16.4. Селско стопанство

Община Берковица е класифицирана и попада към 231-те общини в страната, които са обхванати в Програмата за развитие на селските райони.

Икономиката в община Берковица продължава традициите да се съчетава с природните дадености, и създадените умения на работната сила в отделните сфери на стопанския живот. Чистата природа дава възможности за екологично земеделие и животновъдство. Общината има всички условия да продължи да е водеща в производството на ягоди, малини, кестени, лешници, касис, къпини, арония и невероятен по качество пчелен мед. Горите могат да подпомогнат не само почивното дело, балнеолечението и ловния туризъм. Те са източник за дървообработването и мебелното производство, достигнали високо ниво в последния век. Бижутерията, сребърен филигран, кована и лята мед, има вековни традиции. Цветният мрамор в Берковския балкан (втори по обем залежи, след Пиринския край) дава друго традиционно направление в местната икономика. Промисленото развитие на общината е в областта на машиностроенето, различни

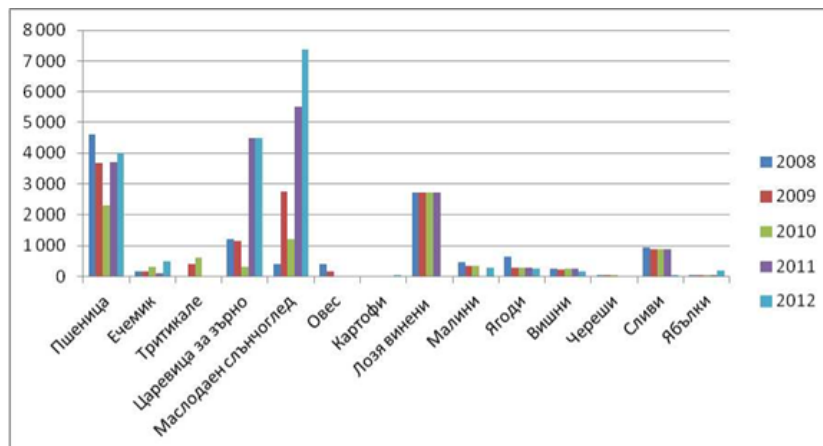
направления в областта на строителната индустрия, пластмасова, алуминиева и дървена дограма.

Основни направления в развитието на селското стопанство са: животновъдството, трайните насаждения и по-специално отглеждане на ягоди и малини, алтернативно земеделие. Наблюдава се тенденция на увеличаване на площите с малини и ягоди. Увеличават се масивите от лозя, вишни, създават се нови такива. Животновъдството се развива в направление овцевъдство и говедовъдство.

Производството в Берковица и общината е природосъобразно, за да се изпълни основната цел: Берковица - национален балнеоложки курорт, с възможности за ски - център, културно средище и средище на историческия туризъм на Северозападна България.

Растениевъдство

Балансът на поземлените ресурси показва, че земеделските територии заемат 214 302 dka или 46.1% от общата площ на общината. Обработваемата земя съставлява 146 268 dka (68.3%) от земеделските територии, като една трета от нея са естествените ливади. Релефът на общината е по-благоприятен за развитие на растениевъдството в северната част на общината, докато в южната преобладават трайни насаждения. Разпределението на посевните площи по години и видове е следното:

Фигура 1.16.4-1 Разпределение на посевните площи по години и видове

Постоянни по години се очертават площите, заети със зърнени, технически култури и от трайните насаждения - сливите, вишните, ягодите и малините.

Получените средни добиви за периода 2007-2012 г. от основните култури - пшеница, ечемик, тритикале и маслодаен слънчоглед са под средните за страната и само тези на царевицата за зърно, с изключение на последната година са в рамките и над националните отчети.

Регистрираните земеделски стопанства в общината са 1038, като тези с ИЗП са 946 при среден размер на ИЗП на едно стопанство 32.7 dka. Преобладават стопанствата с ИЗП от 10 до 20 dka - 93 бр. и тези от 20 до 100 dka – 80 бр. Основните земеделски структури са: частни кооперации, арендатори, частни семейни стопанства и лични стопанства. Освен регистрираните земеделски производители, в общината действат и фирмите “Агрофока”, “Балкан ОБСТ”, “Еко терра”, “Тера Ком” и др.

Наличието на арендатори, занимаващи се с производството на зърнени култури, които се изнасят без да я преработват, се отразява върху добавената стойност и заетостта в отрасъла.

Положителен факт е, че отглежданите земеделски култури не са монокултурни. Налице е липса на достатъчно инвестиции за създаване на нови трайни насаждения и лошото поддържане на съществуващите. В същото време възможността за биопроизводство от тях е напълно реалистична.

Изводите, които се налагат от прегледа за развитие на отрасъла за годините след 2007 г. са: Запазва се ниският дял на използваемост на обработваемите земи, като в максимална степен се използват само тези до 4-та категория. Изключително малък е делът на използваните поливни площи.

Средният темп на намаление на обработваемата земя е 6.04 %, на нивите 11.09 %, на трайните насаждения – 6.03 %, и на естествените ливади – 16.6 %. Може да се прецени, че това са твърде високи темпове на свиване на използваемостта на земята в общината. Формата на собственост е изцяло частна.

По видове култури намалението на засетите площи е следното, по реда на най-високите темпове:

- дини и пъпеши – 25.99 % средно на година;
- ниви – 11.09 %;
- овес – 8.9 %;
- слънчоглед – 7.25 %.

Животновъдство

За разлика от растениевъдството, животновъдството в общината през последните години показва неустойчива тенденция в развитието си. Основните групи отглеждани животни в общината по последни данни са:

- говеда - 563, в т.ч. 295 крави;

- овце - 6643, в т.ч. 3957 майки;
- кози - 2887, в т.ч. 1060 майки;
- птици - 9020 бр.;
- пчелини - 126 с 2424 пчелни семейства.

Повечето животни са в домашни стопанства, като сертифицираните по Закона за ветеринарномедицинската дейност от първа група са едва 2, а тези от втора - 13.

Животновъдството се развива предимно в личните стопанства. При него се очертава трайна тенденция на намаляване на отглежданите животни.

Перспективите за развитието на селското стопанство са в сферата на трайните насаждения - чрез създаване на нови масиви от ягоди, малини и овощни насаждения, засилване позициите на фуражното растениевъдство, развитие на животновъдство, базирано на развитието на местни фуражи и пасища, развитие на пчеларството - чрез създаване на предприятие за обработка и разфасовка на пчелен мед.

1.16.5. Горско стопанство

Горските територии на територията на общината представляват един от първостепенните ресурси със стратегическо значение, поради високия си рекреационен, екологичен и естетически потенциал (все още недостатъчно използван).

Няма установени неместни дървесни видове в границите на резервата и прилежащите територии.

Няма регистрирани дейности, свързани с горски пожари, гасене, възстановяване и противопожарни мероприятия.

Поради стриктното спазване на режима на резерватната територия, не са осъществявани мерки по опазване и охрана на горскодървесната растителност през миналите периоди.

Отчитат се различни видове повреди, които засягат около 64.2% от насажденията (93.4 ha). Най- големи по площ са повредите от гниене при бука – 55.5 ha, но те не будят тревога и са очаквани при напредналата му възраст. По-сериозни са повредите от корояди, съхнене и ветровали при смърча. Обхванати са 37.8 ha. Започналите процеси са от десетина години, като през последните четири те се развиват твърде динамично и бързо обхващат нови дървета.

Всички повредите са от първа степен (10 - 20%) – 15.7 ha от насажденията. По време на проучванията през 2009 год. е направено обследване на фитосанитарното състояние на растителността, с което се установява, че има наличие на сериозни стресори на територията на резервата, започнали от околните гори и буферната зона (при смърча) и се потвърди глобалната тенденция към започналите изменения в затопляне и засушаване на климата.

Описаните повреди в резервата са леки и средни (няма каламитет), макар и да заемат голяма площ, няма да окажат съществено влияние за развитието на екосистемите. Каламитетите са с подчертан вторичен характер, възникнали в условията на отслабена съпротива от страна на атакуваните индивиди и насаждения.

Първопричина за масово развитие на короядите е кореновата гъба. Чистите, прости, неотгледани смърчови насаждения, в диапазона 1000-1300m н. в. на северни и североизточни изложения, разположени на склонове - долна част създават отличен влажностно-топлинен режим за разпространението на кореновата гъба. Гъстите корони на смърча създават и поддържат приземни влажни въздушни маси, без проветрение, които са “катализатор” за развитието на този патоген.

Наред с ниската индивидуална стабилност на индивидите в насаждението влияние оказват и сравнително дълбоките и влажни почви на тези места, както и плитката коренова система на смърча. Смърчовите гори съществуват в условията на студен и влажен климат, при който затрудненото разлагане на мъртвата органична маса в гората води до натрупването ѝ в дебел слой. Понякога този слой възпрепятства възобновяването на горите.

Сечите, изнасянето на мъртвата дървесина и последващото изкуствено залесяване оказват отрицателно въздействие върху естествения характер и биологичното разнообразие на смърчовите гори, а оттук и на тяхната устойчивост. Природните нарушения имат съществено значение за оцеляване на смърчовите гори. Пожарите, ветровалите и короядните каламитети не само подобряват условията за разлагане на органичната маса и трансформацията ѝ в достъпни хранителни вещества, но и повишават пространственото, възрастовото и биологичното разнообразие в горите. Тъй като природните нарушения представляват неразделна част от развитието на смърчовите гори, затова тези гори са развили редица свои механизми за последващото си възстановяване:

- първоначално израстване на светлолюбиви видове като бреза, трепетлика, офика и др., които предоставят оптимална защита на младите смърчове;
- последващо възобновяване на смърча, предимно върху гниещите стволоче и около стъблата на изсъхналите дървета, където снеготопенето настъпва по-рано и подтискащото влияние на тревите е по-слабо.

Във всяка смърчова гора старите дървета загиват едно по едно от старост, в резултат на суша, мълнии, повяляне от вятър (ветровал), гниене, насекомни вредители и др. От друга страна много характерно за столетните смърчови гори е и едроплощното им съхнене, предизвикано от масовото развитие на корояди (малки бръмбарчета с размер няколко милиметра), сред които основна роля играе короядът-типограф (*Ips typographus* L.).

Пагубно влияние оказват и последвалите горещи години. Топлото време благоприятства развитието не на едно, а на две и три поколения корояди всяко лято. Известно е, че поколението, развило се в едно дърво, може да нападне нови десет здрави дървета и обратното по-суровите климатични условия намаляват драстично числеността на короядите и затрудняват разпространението им. Най-често короядът-типограф напада повалени, увредени и слаби стари смърчове. Размножаването му протича под кората на нападнатите дървета, където ларвите на насекомото прегризват проводящата тъкан. В резултат на това се нарушава движението на вода и хранителни вещества в дърветата и те

загиват безвъзвратно. В здравата смърчова гора числеността на короядите се поддържа в определен минимум от естествените им врагове (хищни бръмбари, мухи и др.), но при наличието на голяма хранителна база (повалени от смерч дървета), тяхната численост може да нарастне и да достигне критични стойности. Въпреки че смърчовете устояват на първоначалните нападения чрез отделяне на смола, увеличаващият се брой корояди успява да преодолее съпротивителните сили дори и на здравите дървета. Можем лесно да разпознаем засегнатите от корояд дървета по кафявите стърготини, изхвърлени от пробивите на възрастните корояди в кората; капките смола по стъблото; опадане или почервяване на листата; характерно обелване на кората от кълвачи.

Природните нарушения като ветровалите, пожарите и каламитетите на насекоми са важна част от естествените процеси в горските екосистеми и поради това имат неизменна роля в динамиката на развитие на естествените гори, като поддържат тяхното ландшафтно, структурно и биологично разнообразие. Именно с цел поддържането на това разнообразие се счита за необходимо една част от горските екосистеми да се оставят на естествената им динамика на развитие, т.е. извън човешка намеса.

Смърчовите гори се отличават като едни от най-податливите на ветровали типове гори поради склонността им да образуват гъсти и хомогенни насаждения и поради плоската коренова система на обикновения смърч.

Чрез естествени механизми като масовото размножаване на корояди в повалените дървета, а понякога и чрез естествени пожари, се осъществява бързото рециклиране на повалената дървесина във ветровалните площи и създаването на условия за възобновяването на смърчовите гори. Развитието на смърчовия подраст върху мъртвата дървесина протича защитено от заглушаващата тревна растителност и задържащия се в микропониженията студен въздух. Поради по-ранното стопяване на снега около мъртвата дървесина, вегетационният период се удължава, а нападенията от патогенни гъби намаляват.

Във връзка с горното могат да бъдат направени следните препоръки за адекватното управление на смърчовите гори в условията на природни нарушения:

Повишаване информираността на обществото и инициране на обществени дискусии относно значението на природните нарушения в смърчовите гори, целите на управление на защитената територия, както и българския и международния опит в управлението на смърчови гори в условията на природни нарушения.

Анализ на силните и слабите страни на подходите, които се прилагат за справяне с природните нарушения в защитени територии, както в резервата, така и в Европа.

Актуализиране на плана за действие за възстановяване и опазване на засегнатите в резервата горски екосистеми на базата на по-широко обществено и експертно участие.

Създаване на диференциран подход за контролиране числеността на короядите, който да включва ненамеса в резерватните зони, и използването на ловни дървета в горските територии в съседство на резерватните площи, обелване на кората на заразените дървета в труднодостъпните участъци и участъците с трудно възобновяване на гората, както и концентрация на санитарните сечи в ивиците около резерватните зони.

С цел ограничаване развитието на корояда-типограф и предпазването на здравата смърчова гора от нападение, извън резерватите се препоръчват следните лесозащитни мероприятия:

- проследяване разпространението на короядите;
- отсичане на всички сухи, нападнати, или подходящи за развитието на короядите дървета;
- поставяне на капани (кутии с привличащи бръмбарите вещества, наречени феромони);
- почистване на сечищата чрез изгаряне на клоните;
- разработване на мерки за адаптиране на смърчовите екосистеми на резервата към климатичните промени и тяхното негативно въздействие.

1.16.6. Лов, риболов, събиране на природни продукти:

Не е констатирано неправилно прилагане на лесоустройствени проекти.

В района на дейност на ловно рибарско дружество „Сокол - Берковица“ - гр. Берковица се включват 16 съседно принадлежащи ловностопански района с обща площ 54 641.5 ha.

Към настоящия момент в района на дейност на сдружението се прибавят стопанисваните от 2001 г. до 24.04.2009 г. от ЛС „Ботуня“ – гр. Вършец 3 ЛСР (Долно Озирово, Долна Бяла Речка и Вършец).

От административна гледна точка районът на дейност на сдружението изцяло обхваща територията на община Берковица и община Вършец.

Сдружението е в границите на РДГ-Берковица и изцяло в района на дейност на ДГС - Берковица и УОГС - Петрохан - с. Бързия

Ловен туризъм се осъществява само по заявка и след сключен договор. Заявките за ловни екскурзии са много малко. Браконьерски лов на терена на РДГ-Берковица не е констатиран.

По-важните представители, които обитават постоянно или временно района на резервата и защитена месност „Самарите“ и имат пряко или косвено значение за ловното стопанство са:

- вълк - обитава повсеместно територията на резервата и защитена месност;
- лисица - обитава повсеместно територията на резервата и защитената месност с тенденция към намаление;
- сърна - на територията на резервата и защитената месност е разпространена повсеместно с неравномерна гъстота;
- дива свиня - разпространена е повсеместно с неравномерна гъстота;
- заек - обитава предимно по-големите открити площи в разкъсаните горски масиви и окрайнината на гората. Повсеместно разпространение с незначителна гъстота.
- катерица - обитава целият район с неравномерна гъстота.

Установено е наличие на вида балканска пъстърва (*Salmo trutta*) в участъка над местност „Хайдушки водопади“. Може да се допусне, че балканската пъстърва се придвижва нагоре по течението на реките от резервата, но само до участъците с по-големи водни количества (най-долните зони на резервата). Практически тя не може да бъде обект на браконьерство поради изключително ниската ѝ численост, както и забраната на риболов в зоната на резервата.

При съвременното дивечовъдство се провеждат различни мероприятия за запазване и увеличаване на дивеча. Чрез опазване на горите се осигуряват удобни места на дивеча за размножаване и укриване при преследване.

В ловностопанско отношение според Закона за лова и опазване на дивеча, ловните видове се разделят на полезен и вреден дивеч. Полезният от своя страна се подразделя на полезен дивеч, предмет на лов, и полезен дивеч, забранен за лов. В Правилника за приложение на Закона за лова и опазване на дивеча са изброени поотделно всички видове дивеч и е посочено в кои групи те са включени. В групата на полезния дивеч, предмет на лов, спадат онези видове, които поради ценното си месо, кожи, пух и др. са обект на лов - елени, сърна, заек, фазани, патици, яребица и други, при които плътността и числеността на популациите им са високи и дават възможност за редуцирането им. В групата на полезния

дивеч, забранен за лов, спадат всички бозайници и птици, които се смятат като полезни за селското и горското стопанство, понеже унищожават много насекоми, гризачи, плевели и други, а техните популации са малочислени и в регресия. Ловуването им е забранено. Много от тях са защитени като редки и изчезващи видове от Закона за биоразнообразието, международни конвенции и други нормативни документи, като редки и изчезващи видове.

Еколого-икономическите условия и природните дадености на нашата страна позволяват отглеждането на голям брой животни, имащи важно ловностопанско значение.

За животинските видове от приложение № 3 на ЗБР се забраняват: всички форми на умишлено улавяне или убиване на екземпляри с каквито и да е уреди, средства и методи; преследване и обезпокояване, особено през периодите на размножаване, отглеждане на малките, презимуване и миграция; унищожаване или вземане на яйца, включително в случаите, когато те са изоставени; разрушаване увреждане или преместване на гнезда; увреждане или унищожаване на места за размножаване, почивка и струпване по време на миграция; вземане на намерени мъртви екземпляри; притежаване, пренасяне, превозване, изнасяне зад граница, търговия и предлагане за продажба или размяна на взети от природата екземпляри; препариране, притежаване, излагане на публични места, пренасяне, превозване, изнасяне зад граница, търговия и предлагане за продажба или размяна на препарирани екземпляри.

Някои от българските ловни бозайници се характеризират с голяма трофейна стойност (например благородният елен), което ги превръща в ценен обект на международен ловен туризъм. Редица видове хищници са източник на ценни кожи (лисица, дива котка и др.). От едрите бозайници най-голямо стопанско значение имат видовете, които са обект на лов: благороден елен, сърна, дива свиня, представителите на сем. Кучета (*Canidae*), сем. Порови (*Mustelidae*) и др.

Според резултатите от пролетното таксиране на дивеча, популациите на сърната, дивата свиня и заека са в относително добро състояние. Тези видове показват равномерно разпределение в района и сравнително висока численост, поради което са обект на стопанско ползване.

За благородния елен през 2006 г. са преброени само 3 екземпляра. Необходимо е изясняване на причините за състоянието на вида в района на резервата и предприемане на съответните мерки за възстановяване на числеността и за защитата му.

Сведенията от таксациите показват сравнително висока численост и широко разпространение на вълка, чакала и лисицата. Тези данни обаче трябва да се интерпретират внимателно. Твърде възможно е сумирането на бройките от различните отчети да води до получаване на завишени стойности поради преброяването на едни и същи екземпляри в различните ловно-стопански райони. Това се отнася в най-голяма степен за вълка, чиито глутници се характеризират с доста големи територии – от десетки до стотици квадратни километри, а дневно един индивид може да измине над 100 km. Макар и в по-малка степен, паралелно преброяване на едни и същи екземпляри е възможно също така при чакала и лисицата

Ловната таксация дава възможност да се установят количеството на дивеча, съотношението по пол при видовете с добре изразен полов диморфизъм, съотношението по възраст, здравословното и физическото състояние на дивеча. Тя е основа за планирането в ловното стопанство. Пролетната таксация се провежда преди размножителния период, а есенната - преди изработването на плана за отстрел. У нас през есента се извършват само контролни таксации, от които се съди дали планираният прираст е налице.

Районът на резервата се характеризира с добър ресурс по отношение на природните продукти. В границите на резервата не са установени богати находища на природни продукти и лечебни растения, поради характера на територията.

Ползването на лечебните растения е регламентирано в Закон за лечебните растения, в който събирането на лечебни растения се осъществява, чрез издаване на разрешително за тяхното бране. То се издава на основание чл. 21, ал.2; чл. 22, т. 2 и чл. 26 от цитирания по-горе закон. Разрешителното се издава от: Директора на Държавно лесничество, Кмета на общината, Областния управител, Директора на Дирекция национален парк и то на физическо лице. Наредба № 2 от 20.01.2004 год. за правилата и изискванията за събиране на билки и генетичен материал от лечебните растения, уточняваща начина и периода на събиране на лечебни растения, използването на инструменти и изисквания за опазване на находищата на лечебните растения при тяхното бране и Наредба № 5 от 19 юли 2004 г. за изискванията, на които трябва да отговарят билкозаготвителните пунктове и складовете за билки (обн. ДВ. бр.85 от 28 септември 2004 г.).

Няма установени нарушения в резервата и в прилежащата защитена местност по отношение на събиране на природни продукти.

Видовете и прогнозната оценка на количествата (ресурса) по данни на проучване, изготвено от Община Берковица, е както следва:

Боровинка червена (*Vaccinium vitis-idaea* L.), разпространена е по каменливи поляни в иглолистни гори. Разпространена е в Берковския Балкан (местности: „Голямо мочурище“, „Щърковица“, „Берковска деленица“). Прогнозният ресурс за цялата община Берковица е около 3000 kg. **Състоянието на ресурса / находището е добро.**

Боровинка черна (*Vaccinium myrtillus* L.), разпространена е по скалите и каменливи поляни в иглолистни и широколистни гори. Разпространена е в Берковския Балкан (местности: „Голямо мочурище“, „Щърковица“, „Берковска деленица“). Прогнозният ресурс за цялата община Берковица е около 6000 kg. **Състоянието на ресурса / находището е добро.**

Смрадлика/тетра/ (*Cotinus coggygia* Scop.), разпространена е из храсталаци и дъбови гори, по сухи и каменливи места до 800m н.в. Разпространена е по пътя за Боровци и Бистрилица (местности: „Старите лозя“, „Бялата земя“ – с. Боровци, „Китката“ – с. Бистрилица). Прогнозният ресурс за цялата община Берковица е около 5000 kg. **Състоянието на ресурса / находището е добро.**

Бъз черен (*Sambucus nigra* L.), расте покрай реките, из храсталаците и в населени места из цялата страна. В град Берковица е разпространен до детска градина „Пролетна дъга“, пътеката съединяваща ж.к. „Изгрев“ и ул. „Мусала“ (месността: „Бежан“ - с. Замфирово). Прогнозният ресурс за цялата община Берковица е около 6000 kg. **Състоянието на ресурса / находището е добро.**

Бреза обикновена (*Betula pendula* Roth.), разпространена е по ливади, пасища, ниви, градини, паркове. Намира се и в регулацията на населените места в Община Берковица (местности: парк „Св. Георги Победоносец“, ул. „Атанас Кюркчиев“, Централна градска част и др.). Прогнозният ресурс за цялата община Берковица е около 1000 kg. **Състоянието на ресурса / находището е влошено.**

Киселец, обикновен (*Rumex acetosa* L.), разпространен е в изобилие по поляните, градините и се отглежда като листен зеленчук. Намира се и в регулацията на населените места в община Берковица (местности: „Йончови ханове“, „Муглата“ – с. Мездрей). Прогнозният ресурс за цялата община Берковица е около 750 kg. **Състоянието на ресурса / находището е добро.**

Глухарче обикновено (*Taraxcum officinale*), разпространено е по ливади, пасища, ниви, градини, паркове. Намира се и в регулацията на населените места в община Берковица (местности: „Голямо мочурище“, парк „Св. Георги Победоносец“ – гр. Берковица, „Йончови ханове“ – с. Мездря). Прогнозният ресурс за цялата община Берковица е около 500 kg. **Състоянието на ресурса / находището е влошено.**

Глог червен (*Crateagus monogyna* Jacq), разпространен е из храсталаци и гори до 1500 m н.в. (местности: „Бежан“ – с. Замфирово, „Калето“ – гр. Берковица). Прогнозният ресурс за цялата община Берковица е около 4000 kg. **Състоянието на ресурса / находището е добро.**

Бръшлян (*Hedera helix* L.), разпространен е в широколистни гори, по скалисти места, вкл. и в регулационните граници на община Берковица (местности: „Калето“ – гр. Берковица, „Кършията“ – с. Боровци). Прогнозният ресурс за цялата община Берковица е около 2000 kg. **Състоянието на ресурса / находището е добро.**

Дилянка (*Valeriana officinalis*), разпространена е покрай влажни места и ливади в горите и скалите (местността: „Калето“ – гр. Берковица). Прогнозният ресурс за цялата община Берковица е около 1500 kg. **Състоянието на ресурса / находището е добро.**

Живовлек перестолистен, ланцетовиден (*Plantago coronopus* L., *Plantago lanceolata* L.), разпространени са из тревисти места, покрай пътища и насипи, върху бедни на кислород почви, около храсталаци, по пасищата, по ливадите. Намират се и в регулацията на населените места в община Берковица (местността: парк „Св. Георги Победоносец“, „Калето“ – гр. Берковица и др.). Прогнозният ресурс за цялата община Берковица е около 2000 kg. **Състоянието на ресурса / находището е добро.**

Здравец (*Gerdnium macrorrhizum*), култивира се предимно в градини като декоративно. Разпространен е и в Берковския Балкан (местности: „Хайдушки Водопади“ – гр. Берковица, „Здравченица“ – гр. Берковица, „Деленица“ – с. Черешовица, „Стежи“ – с. Бързия). Прогнозният ресурс за цялата община Берковица е около 4000 kg. **Състоянието на ресурса / находището е добро.**

Конски кестен (*Aesculus hippocastanum* L.), разпространен е като декоративно дърво, главно в регулацията на селищата в град Берковица: (ж.к „Изгрев“, Централна градска част и др.). Прогнозният ресурс за цялата община Берковица е около 8000 kg. **Състоянието на ресурса / находището е влошено.**

Дяволска уста обикновена (*Leonurus cardiaca* L), разпространена е покрай пътищата, из ниви, тревисти места, попадащи и в регулацията на населените места. Разпространява се до 1000 m н.в. (местността: „Орниче” – с. Бързия). Прогнозният ресурс за цялата община Берковица е около 1000 kg. **Състоянието на ресурса / находището е добро.**

Синя жлъчка (*Cichorium intybus* L.), разпространена е по ливади и сухи тревисти места, край пътища и изкопи, като плевел из окопните култури и стърнищата и като бурен по рудерализирани места из цялата страна (местността: „Старите лозя” – с. Боровци). Прогнозният ресурс за цялата община Берковица е около 2000 kg. **Състоянието на ресурса / находището е добро.**

Кукуряк миризлив (*Helleborus odoratus*), разпространен е из храсталаци, редките гори и по поляните (местности: „Клисурски манастир” – с. Бързия, „Цветкова бара” – с. Бързия). Прогнозният ресурс за цялата община Берковица е около 1000 kg. **Състоянието на ресурса / находището е добро.**

Къпина (*Rubus caesius* L.), разпространена е и като диворастваща. В регулационните граници на община Берковица (местността: „Калето” – гр. Берковица, с. Котеновци, с. Мездрей, с. Замфирови, с. Боровци). Прогнозният ресурс за цялата община Берковица е около 500 000 kg. **Състоянието на ресурса / находището е добро.**

Липа - сребролистна, дребно и широколистна (*Tilia argea* Mill, *T. cordata* Mill, *T. platyphyllos*), разпространени са из паркове, покрай улици и пътища. Разпространени са и в община Берковица (село Замфирово, ЦГЧ-Берковица, ж.к. „Изгрев“, кв. „Беговица“, местности: „Гаджовица” – гр. Берковица, „Дрянов дол” – гр. Берковица, „Клисурски манастир” – с. Бързия, „Бабките” – с. Бързия, „Равната ливада” – с. Бързия и др.) Прогнозният ресурс за цялата община Берковица е около 15 000 kg. **Състоянието на ресурса / находището е добро.**

Лопен лечебен (*Verbascum phapsiforme* L.), разпространен е по сухи тревисти места, песъчливи и каменливи склонове, из редки храсталаци, по необработваеми площи из цялата страна. Среща се по пътя за село Бокиловци (местността: „Цивовица”, ж.к. „Изгрев” - гр. Берковица, „Клисурски манастир” – с. Бързия, с. Балювица, с. Замфирово и др. места.) Прогнозният ресурс за цялата община Берковица е около 2000 kg. **Състоянието на ресурса / находището е добро.**

Маточина, лечебна (*Melissa officinalis*), разпространена е из храсталаци и редки гори по тревисти и каменисти места из цялата страна. Разпространена е и в гр. Берковица

(местността: „Голема река“). Прогнозният ресурс за цялата община Берковица е около 5 000 kg. **Състоянието на ресурса / находището е добро.**

Подбел (*Tussilago farfara* L.), разпространен е покрай потоци и реки, изкопи. На територията на община Берковица е разпространен в местности: с. Бързия, с. Боровци, „Петрохан“ – покрай пътя. Прогнозният ресурс за цялата община Берковица е около 2000 kg. **Състоянието на ресурса / находището е добро.**

Шипка (*Rosa canina*), среща се по нивите, ливадите, синорите, из горите и храсталаците. На територията на община Берковица е разпространена в местности: „Калето“ – гр. Берковица, „Острика“ – с. Замфирово, „Равнище“ – с. Мездрея, с. Боровци. Прогнозният ресурс за цялата община Берковица е около 200 000 kg. **Състоянието на ресурса / находището е добро.**

Минзухар, есенен (*Crocus pallasii* Bieb.), разпространен е по ливади, в поземлените фондове на община Берковица и горски поляни, около Профилаториума на ОБА-Берковица (местности: „Клисурски манастир“ – с. Бързия, „Острика“ – с. Замфирово, „Бабките“ – с. Бързия, „Равнище“ – с. Балювица). Прогнозният ресурс за цялата община Берковица е около 500 kg. **Състоянието на ресурса / находището е добро.**

Великденче лечебно (*Veronica officinalis*), разпространено е в по-сухи почви, из горите и покрай пътищата (местности: „Хайдушки водопади“ – гр. Берковица, „Мъртвина“ – с. Боровци). Прогнозният ресурс за цялата община Берковица е около 500 kg. **Състоянието на ресурса / находището е добро.**

Върбинка лечебна (*Verbena officinalis* L.), разпространена е покрай пътища и огради, из ливади (местности: „Чешмата“ – с. Боровци, „Базян“ – с. Боровци). Прогнозният ресурс за цялата община Берковица е около 500 kg. **Състоянието на ресурса / находището е добро.**

Еньовче (*Galium verum* L.), разпространено е из ливади, по скатове, сипеи (местности: „Равнище“ – с. Бързия, „Брънявец“ – с. Боровци, „Брестовец“ – с. Мездрея). Прогнозният ресурс за цялата община Берковица е около 500 kg. **Състоянието на ресурса / находището е добро.**

Змийско мляко (*Chelidonium majus* L.), разпространено е по влажни, каменливи и сенчести места, около градините, запустели дворове (местността: „Клисурски манастир“ – с. Бързия). Прогнозният ресурс за цялата община Берковица е около 300 kg. **Състоянието на ресурса / находището е добро.**

Камшик лечебен (*Agrimonia eupatoria*), разпространен е навсякъде из храсталаците и ливадите (местности: „Клисурски манастир“ – с. Бързия, „Мъртвината“ – с. Боровци). Прогнозният ресурс за цялата община Берковица е около 200 kg. **Състоянието на ресурса / находището е добро.**

Червен кантарион (*Centaureum erythraea* Rafn.), разпространен е покрай пътищата и по сипеите, слънчево, полусянка; ливади, ниви и горски поляни; предпочита сухи и каменисти почви. Ресурсите са ограничени (местности: „Брестовец“ – с. Мездрея, „Острика“ – с. Замфирово, „Базян“ – с. Боровци, „Равнище“ – с. Балювица, „Барата“, „Лицето“, „Церовско орниче“ – с. Бистрилица). Прогнозният ресурс за цялата община Берковица е около 5 000 kg. **Състоянието на ресурса / находището е добро.**

Жълт кантарион (*Hypericum perforatum*), разпространен е из тревисти места, храсталаци, сечищата, край пътищата, нивите и угарите (местности: „Брестовец“ – с. Мездрея, „Острика“ – с. Замфирово, „Базян“ – с. Боровци, „Равнище“ – с. Балювица, „Барата“, „Лицето“, „Церовско орниче“ – с. Бистрилица). Прогнозният ресурс за цялата община Берковица е около 10 000 kg. **Състоянието на ресурса / находището е добро.**

Машерка (*Thymus vulgaris*) разпространена е в района около язовир „Мишковец“ „Петрохан“, и в други райони на община Берковица. Прогнозният ресурс за цялата община Берковица е около 1 000 kg. **Състоянието на ресурса / находището е добро.**

Лук мечи (Левурда) (*Allium ursinum* L.), разпространен е из цялата страна в сенчести широколистни гори. Разпространен е предимно в Берковския Балкан (местности: „Петрохан“ – с. Бързия, „Шабовица“ – гр. Берковица). Прогнозният ресурс за цялата община Берковица е около 10 000 kg. **Състоянието на ресурса / находището е добро.**

Овчарска торбичка (*Capsella bursa-pastoris*), разпространена е из ливадите, пътищата, поляните и нивите (местности: „Острика“ – с. Замфирово, „Барата“, „Лицето“, „Церовско орниче“ – с. Бистрилица). Прогнозният ресурс за цялата община Берковица е около 1 500 kg. **Състоянието на ресурса / находището е добро.**

Пача трева (*Polygonum aviculare*), разпространена е по каменисти почви, насипи, покрай пътища и ниви (местността: „Щърковица“ – гр. Берковица, „Церовско орниче“ – с. Бистрилица). Прогнозният ресурс за цялата община Берковица е около 1 000 kg. **Състоянието на ресурса / находището е добро.**

Равнец хилядолистен (Равнец бял) (*Achillea millefolium*), широко разпространен на територията на общината вкл. и в регулационните граници на населените места, най-често

като бурен или плевел край огради, пътища (местности: „Базян“, „Брънявец“ – с. Боровци, „Брестовец“ – с. Мездрея, „Острика“ – с. Замфирово, „Базян“ – с. Боровци, „Равнище“ – с. Балювица, „Барата“, „Лицето“, „Церовско орниче“ – с. Бистрилица). Прогнозният ресурс за цялата община Берковица е около 7 000 kg. **Състоянието на ресурса / находището е добро.**

Трънка (*Prunus spinosa* L.), разпространена из храсталаци, по склонове в зоната на дъбовите гори, в низините и планините на цялата страна до 1 200 m н.в. На територията на община Берковица се разпространява в местности „Базян“, „Брънявец“ – с. Боровци, „Брестовец“ – с. Мездрея, „Острика“ – с. Замфирово, „Базян“ – с. Боровци, „Равнище“ – с. Балювица, „Барата“, „Лицето“, „Рапливец“ – с. Бистрилица. Прогнозният ресурс за цялата община Берковица е около 40 000 kg. **Състоянието на ресурса / находището е добро.**

Хвощ полски (*Equisetum arvense* L.), разпространен е по влажни места, насипи, из ливади и по нивите като плевел в цялата страна до 1500 m н.в. (местности: „Равната ливада“ – с. Бързия, „Мъртвината“ – с. Мездрея). Прогнозният ресурс за цялата община Берковица е около 1 000 kg. **Състоянието на ресурса / находището е добро.**

Мъжка папрат (*Dryopteris filix-mas* (L.) Schott.), разпространена е из влажни, сенчести гори и храсталаци в планините до 1800 m н. в. Разпространена е предимно в Берковския Балкан (местности: „под връх Ком“ – гр. Берковица, „Големи касач“ – с. Слатина, „Дългата ливада“ – с. Бистрилица). Прогнозният ресурс за цялата община Берковица е около 1 000 kg. **Състоянието на ресурса / находището е добро.**

Ягода горска (*Fragaria vesca* L.), разпространена е по поляни, из храсталаци и гори в цялата страна, дори и над 1000 m н. в. В град Берковица се среща около района на язовир „Мишковец“ (местности: „под връх Ком“ – гр. Берковица, „Петрохан“, „Айдушки кладенец“, „Бръдо“, „Пръшковица“ – с. Бързия). Прогнозният ресурс за цялата община Берковица е около 2 000 kg. **Състоянието на ресурса / находището е добро.**

Иглика лечебна (*Primula officinalis* (L.) Hill.), разпространена е като култивирано растение в градини (местности: „Шабовица“, „Долна курия“, „Здравченица“ – гр. Берковица, „Стежи“, „Хайдушки водопади“ – с. Бързия). Прогнозният ресурс за цялата община Берковица е около 1 300 kg.

Ранилист лечебен (*Betonica officinalis*), разпространен е по тревисти места из храсталаци из цялата страна (местности: „Равнище“ – с. Балювица, „Страшливец“,

„Молча“ – с. Бистрилица). Прогнозният ресурс за цялата община Берковица е около 1 300 kg.

Лазаркиня (*Galium odoratum* L.), разпространена е из сенчести и влажни гори (предимно букови). Разпространена е предимно в Берковския Балкан (местности: „Шабовица“, „Долна курия“, „Здравченица“ – гр. Берковица, „Хайдушки водопади“ – с. Бързия). Прогнозният ресурс за цялата община Берковица е около 1 300 kg.

Решетка (*Carlina acanthifolia*), разпространена е в Берковски Балкан (подножието на връх Ком). Местообитанието е *разредени гори и храсталци, пасища* като елемент на тревната растителност от 800 m до 1800 m н.в., *каменливи поляни и песъкливи склонове* (местности: „Горна Кория“, „Здравченица“ – гр. Берковица). Прогнозният ресурс за цялата община Берковица е около 590 kg.

Лудо биле (*Atropa belladonna*), разпространен е из сенчестите гори, сечищата и храсталаците, в по-високите места навсякъде в България, в Берковската планина е разпространен в местности: „Шабовица“, „Долна Кория“ – гр. Берковица). Прогнозният ресурс за цялата община Берковица е около 1 000 kg.

1.16.7. Туризм, рекреация, спорт, услуги:

На територията на резервата има маркирана и определена със Заповед на Министъра на околната среда и водите пътека за посетители, показана в **Приложение № 3-1 (Карта № 1) и Приложение № 14**.

Основната част от туристопотока в резервата се придвижва по нея.

Резерватът се използва за посещение основно с цел отдих, през летния сезон.

В близост до защитена местност „Самарите“, която преди това е била буферна зона на резервата е разположен спортно-туристическия комплекс „Ком“, който се използва за туризм, рекреация, спорт и други услуги. Не съществува информация територията на резервата да се използва за такива нужди. Общинската управа на Берковица създава условия и подкрепя за развитие на туризма, рекреацията, спорта и други услуги.

1.16.7.1 Регионални и общински стратегии, програми и планове за развитие на туризма

Община Берковица няма разработена стратегия за развитие на туризма. Развитие на туризма, като съществен отрасъл на общината е застъпен в Общинския план за развитие 2014-2020 г.; Стратегията за местно развитие и други стратегически документи, касаещи община Берковица.

В Общинския план за развитие една от приоритетните цели - *Приоритет 1.3. Развитие на туризъм, валоризиращ културно-историческото наследство и природния потенциал на общината*, касае изцяло развитието на туристическия потенциал в общината.

Също така община Берковица разработва и План за развитие на туризма в община Берковица.

Както в стратегията, така и в плана не са предвидени дейности, популяризиращи резерват „Горната кория“ като туристическа дестинация.

1.16.7.2 Туристически маршрути

Туризм в община Берковица

Общината има предпоставки за развитие на екологичен, ваканционен, културно-исторически, селски, планински, ловен туризъм.

Община Берковица е разположена в планинската и полупланинска част на Северозападна България в хълмист планински терен. Най-ниската точка е 250 m. н.в. в с. Боровци, а най-високата - връх Ком - 2016 m.

С красотата на своята девствена природа Берковската планина е прекрасно място за туризъм, спортуване и отмора. Лечебният климат, минералните води, липсата на сухи летни и сурови зимни ветрове, меката и слънчева зима и прохладното лято са благоприятни предпоставки за пълноценен отдих и възстановяване.

На 15 km от града се намира туристически и спортен комплекс "Ком" с добра база за зимен отдих. В района има алпийска и бегова ски-писти, като алпийската писта се обслужва от два ски-влека. Намират се сред вековни дървета. Оттук е и изходният пункт за много туристически маршрути – Ком - Емине, Международен пешеходен маршрут Е-3 от Атлантическия океан до Средиземно море, Ком - Петрохан, четиридневен маршрут х. Ком - Белоградчик и др. През лятото Берковица може да ви очарова с дивната красота на слънчевите изгреви над планинските върхари, с аромата на горски малини, боровинки и диви цветя, носещ се във въздуха, с ромона на планинските ручей и шума на Хайдушките водопади

Районът на „Здравченица“ е на 9 km. от Берковица с голямата открита поляна в подножието на връх „Здравченица“ (1176 m), предоставя възможност за развитие на конен спорт и велотуризм. Преходът до района е за около 4 часа с маршрут по долината на „Женска река“. Другият маршрут е от с. Черешовица за около 3 часа.

Природна забележителност „Хайдушки водопади“ е на 9 km. от град Берковица. Разположена е в красивата долина на „Голяма река“. По този маршрут е изградена екопътека - маршрутът тръгва от местността „Бачилището“, при водослива на „Голяма река“ и „Къса река“, пресича две реки - „Сливашка бара“ и „Средна бара“, по които има няколко водни каскади. По пътеката се откриват великолепни гледки към местностите „Къси дел“ и „Тузлата“. Преходът е средно тежък с времетраене 4 часа и максимална денивелация 340 m. Желателно е да има водач, а туристическата екипировка е задължителна.

Местността „Синия вир“ е на 3 km югозападно от града в долината на река Шабовица. Вирът е дълбок повече от 1 m, водата е кристално чиста и ледено студена. Тук запалените рибари могат да се отдадат на своята страст - да ловят планинска пъстърва в бистрите води. Подходяща за едnodневни излети.

Местността „Ашиклар“ е разположена на 3.5 km от града, в полите на Стара планина. Предпочитано място за излети и разходки.

Лесопарк „Калето“ се издига на север от града. На хълма Калето (515 m н. в.) има разкопки от римско време. От него се открива панорамна гледка към Старопланинското било, гр. Берковица и околностите. Лесопаркът предлага възможности за краткотрайни излети за различни категории туристи.

Град Берковица е курорт от национално значение. Базата и богатото дивечово стопанство са предпоставка за развитие на ловния и риболовния туризъм:

- Планинските маршрути на територията на общината (9 бр.) са маркирани и представляват интерес за туристите, които предпочитат ваканционен туризъм (Приложение № 3-1, Карта № 1).
- Термалните води в Берковица са предпоставка за развитие на здравен и балнеоложки туризъм.
- С местно значение за здравен и балнеоложки туризъм е село Бързия, което се намира на 6 km южно от град Берковица.
- Съществуват възможности за велотуризм и делта- и парапланеризъм.
- Общината е изходен пункт за много туристически маршрути: Ком - Емине, Международен пешеходен маршрут - Е-3 от Атлантическия океан до Средиземно море, Ком - Белоградчик.

В общината е разработена Програма за развитието и утвърждаването на Берковица като туристически и спортен център в национален мащаб.

Комплекс „Ком“ е подходящ за любители на тишината, природата и зимните спортове. Изходен пункт е за много туристически маршрути и излети, които дават възможност да се опознае планината в цялото ѝ многообразие и богатство. От тук до връх Ком (2016 m) има само два часа ходене. Трасето минава над местността Фунията, където снегът е целогодишен, а боровинките, които зреят август и септември, могат да отклонят всекиго от пътеката. Седловината преди изкачването на върха е „кръстопътят“, който разделя този маршрут от Трансграничния пешеходен път Е 3 Ком – Емине. Връх Ком е най-високата точка от туристическия маршрут „Западен Балкан“ (Берковица – Чипровци – Белоградчик). От него при хубаво време се вижда р. Дунав, а на североизток – Малкия и Голям Самар (островърхи възвишения с гъсти гори и каменисти била). Само на един час път пеша от хижа „Ком“ се намира местността Щърковица (1688 m). Берковският Балкан е известен със своите малинови масиви, зреещи през месеците юли – август. В боровите и буковите гори има голям асортимент от ядливи гъби.

Маршрут № 1 От град Берковица до връх Ком

Следва асфалтовия път от града до хижа „Ком“ (16 km или 4 часа и половина пеша) и след около час и половина път по маркирана пътека се стига до върха. Обща денивелация 1 600 m.

Маршрут № 1а „Пряката пътека“

Отчасти дублира асфалтовия път от града до хижа „Ком“, като значително го съкращава посредством маркирана горска пътека – дължина 7 km.

Маршрут № 2 От м. Клисурски соват до м. Пръшковица

Отклонение от трасето Ком – Емине в източна посока, около 3 часа, трасето минава през вековна букова гора.

Маршрут № 3 От м. Пръшковица до с. Бързия – трасето е по съществуващия път, около 2 часа.

Маршрут № 4 От м. Синия вир (табелата „Добре дошли в Берковския балкан“) до м. Пръшковица, около 3 часа път.

Маршрут № 5 От м. Щърковица до м. Пръшковица

Изключително живописен и стръмен маршрут – 800 m денивелация.

Маршрут № 6 От ЮЗ край на село Бързия до м. Ашиклар

Лек двучасов преход, почти по хоризонтала.

Маршрут № 7 Хайдушки водопади

Започва от кв. „Беговица“, следва пътя (7 km) и продължава по екопътека.

Маршрут № 8 Берковица – Здравченица – Ком

Еднодневен преход. Красивите природни гледки оправдават сериозните усилия за преминаването му.

Маршрут № 9 Тодорини кукли – Клисурски манастир

Отклонение от трасето Ком – Емине в СИ посока. Близко 1 200 m денивелация. Около 5 часа път, ако се тръгне от Петрохан.

Маршрут № 10 От м. Пръшковица до м. Малка Бързия

Следва канала на ВЕЦ. Приятен преход от около час и половина.

Пешеходен маршрут Западна Стара планина (България)

През 2004 г. беше трасиран и маркиран пешеходен маршрут в Западна Стара планина от около 200 km. Маршрутът започва от Берковица, преминава през малки села и градове, включително Чипровци, Горни Лом, Чупрене, и завършва в Белоградчик. Той комбинира активното ходене с почивка и отсядане в местните села.

Района на "Здравченица" - на 9 km. от Берковица. Голяма открита поляна в подножието на връх "Здравченица" (1176 m), с възможност за развитие на конен спорт и колотуризм. Прехода до района е за около 4 часа с маршрут по долината на "Женска река". Другият маршрут е от с. Черешовица за около 3 часа.

"Хайдушки водопади" - 9 km. от града. Природна забележителност, разположена в красивата долина на "Голяма река". По този маршрут е изградена екопътека - маршрутът тръгва от местността "Бачилището", при водослива на "Голяма река" и "Къса река", пресича две реки - "Сливашка бара" и "Средна бара", по които има няколко водни каскади. По пътеката се откриват великолепни гледки към местностите "Къси дел" и "Тузлата". Преходът е средно тежък с времетраене 4 часа и максимална денивелация 340m. Желателно е да има водач, а туристическата екипировка е задължителна.

Местността "Синия вир" - на 3 km. югозападно от града в долината на река Шабовица. Вира е дълбок повече от 1 m, водата е кристално чиста и ледено студена. Тук запалените рибари могат да се отдадат на своята страст - да ловят планинска пъстърва в бистрите води. Подходяща за еднодневни излети.

Местността "Ашиклар" - разположена на 3.5 km. от града, в полите на Стара планина. Предпочитано място за излети и разходки.

Лесопарк "Калето" - издига се на север от града. На хълма калето (515 m н. в.) има разкопки от римско време. От него се открива панорамна гледка към Старопланинското било, гр. Берковица и околностите.

1.16.7.3 Карта на туристическите маршрути

Картата е представена в **Приложение № 3-1 (Карта № 1).**

1.16.8. По-значими дейности и занаяти в района.

Заетите лица в община Берковица през 2011 г. са 5 533 на възраст между 15 и 64 г. От общо заетите 2 887 са мъже (52.2%), а 2 646 – жени (47.8%).

От общо заетите лица 4 254 (76.9%) са в общинския център, а 1 279 (23.1%) – в селата. Разпределението на заетите по пол в центъра на общината и останалите населени места е аналогичното на общото, т.е. запазва се по-високият дял на заетите мъже в сравнение с този на жените.

Най-висок е дялът на заетите в третичния сектор на икономиката (услугите) - 56.2%. Във вторичния сектор са заети около 1/3 (36.3%) от общо заетите, а в първичния сектор - 7.5%.

Информация за заетостта в района (коефициент на заетост, заети по професии и др.) е представена в **точка 1.16** от ПУ.

1.16.9. Информираност на обществеността за резервата и отношението към него

1.16.9.1 Ниво на информираност на обществеността за резервата

В процеса на изготвяне на плана за управление, в гр. Берковица бяха проведени анкети за отчитане информираността на обществеността за резервата и отношението на местното население към него.

Резултатите от анкетите показват, че повечето от местните жители знаят, че на територията на община Берковица се намира резерват „Горната кория“.

Почти половината от анкетираните никога не са ходили в резервата.

По-голямата част от анкетираните са минавали по пътеката за посетители в резервата.

Малко са анкетираните, които знаят, че в момента на провеждане на анкетата, се изготвя ПУ на резервата. За подобряване на информираността преди общественото

обсъждане е необходимо да се проведе информационна кампания за повишаване на информираността на местното население, което да доведе до тяхното включване в изготвянето на ПУ (чрез участие в общественото обсъждане).

Местните жители одобряват това, че заради категорията на ЗТ и опазването на биологичното разнообразие не могат да използват територията с друга цел, освен преминаване по маркираната пътека за посетители, включително с образователна цел и познавателен туризъм, съобразно разпоредбите на ЗЗТ.

Почти равен е процентът на хората, които са запознати и тези, които не са, с режимите, нормите и забраните в резерватната територия.

В резултат на проведените анкети, анкетиранияте имат следните забележки и препоръки, както следва (без корекции):

1. Да се направи спортна база.
2. Резерватът да се стопанисва правилно, законосъобразно и съвместно.
3. Да се подобрява обстановката в резервата.
4. Да има обозначителни табели в резервата – както за границите му, така и за пътеката за посетители.

Законосъобразните предложения са взети предвид при изготвянето на ПУ.

1.16.9.2 Дейност на РИОСВ-Монтана, ИАГ и други органи, организации и лица, по отношение на образователни проекти и програми, производство и разпространение на информационни и рекламни материали за резервата и др.

Съгласно получената информация, събрана във връзка с изготвянето на ПУ и направеното проучване, с представители от МОСВ, РИОСВ-Монтана, община Берковица, ДГС-та и др. институции и организации, до момента няма издавани образователни, рекламни и други материали, свързани с резервата и защитената местност.

Изготвена е карта, с финансовата помощ на ЕС – програма ФАР, в рамките на проект BG 0202.02.ESC.G.DBET.007 за обособяване на екопарк „Ком-Петрохан“ и възстановяване на съществуващата туристическа инфраструктура.

Не са правени образователни програми, свързани с резервата и популяризирането му, както и мероприятия и инициативи и програми за еко образование, свързани с него. Няма местна НПО, която има отношение към резервата, с изключение на местното туристическо дружество – Берковица.

1.16.9.3 Възможности за ползване на съществуващия информационно – туристически център в гр. Берковица за информирание на гости, туристи и др.

Информационно-туристическият център в гр. Берковица дава възможност за получаване на информация за туристическите маршрути в района.

1.16.9.4 Публикации, пътеводители, книги и др. материали за резервата, които са известни до сега

Съгласно получената информация, до момента няма издавани и разпространявани пътеводители и книги за резервата.

В Приложение № 2 (Списък № 18) са представени публикациите, свързани с резервата.

1.17. НАСТОЯЩО ПОЛЗВАНЕ НА ПРИЛЕЖАЩИТЕ ТЕРИТОРИИ И ВЛИЯНИЕТО ВЪРХУ РЕЗЕРВАТА

В точка 1.16 и приложенията към ПУ е представена подробна информация за околните селища, които оказват социално-икономически, културни и екологични въздействия върху резервата.

Взети са предвид площите от бившата буферна зона - сега защитена местност "Самарите".

Описани са границите, разположението, собствеността, административната и фондова принадлежност на защитената местност (Приложение № 13).

Представена е информация за настоящите дейности на населението: земеделие, риболов, животновъдство, промишлени производства, строителство на инфраструктурни обекти, туризъм, народни занаяти и традиционни производства.

Описан е видът, състоянието и влиянието на застроените прилежащи територии, както и обекти от техническата инфраструктура, пътища, строителство, водоснабдителни съоръжения и др.), които имат отношение към територията на резервата.

Описан е и начинът на ползване на земеделските земи и други селскостопански обекти в прилежащите територии.

Не се наблюдава залесяване с нетипични (инвазивни), включително чужди дървесни и храстови видове в непосредствена близост с резервата в бившата буферна зона – сега защитена местност "Самарите".

В точка 1.16 е подробно описана и туристическата дейност и рекреационните ресурси в прилежащата на резервата защитена местност.

1.18. КУЛТУРНО – ИСТОРИЧЕСКО НАСЛЕДСТВО

1.18.1 Списък със значими археологически обекти и архитектурни паметници и исторически места в прилежащите територии

Община Берковица има голям културно-исторически потенциал и експозиционен потенциал. На територията на общината се намират следните недвижими паметници на културата.

- Етнографският музей на Берковица представя материалната и духовна култура на града и региона. Помещава се в Сърбинската къща - сграда, типичен представител на старата градска къща в Берковица. В различните колекции на музея посетителите могат да видят експонати от берковска керамика, чипровски килими, каракачански костюми, градски рокли от 20-те години на XIX в. Представени са и характерните за региона занаяти - грънчарство, медникарство, свиларство (производство на коприна) и др.
- Къщата-музей „Иван Вазов“, която се намира много близо до Етнографския музей. Поетът Иван Вазов (1850 - 1921 г.) е живял и писал в нея в периода 1879-1880 г. Къщата е строена в началото на XIX в. Къщата-музей „Иван Вазов“ е обявена за архитектурно-строителен паметник с национално значение в ДВ. бр. 60 от 1940 г.
- Градската художествена галерия в гр. Берковица, която се намира в двора на църквата „Свети Николай Чудотворец“. Галерията съхранява над 1400 художествени творби - графики, карикатури, скулптури и др. Градска художествена галерия „Отец Паисий“ - в непосредствена близост до съборната църква „Св. Николай Чудотворец“ е сградата на старото двукратно класно училище „Отец Паисий“, градено през 1870 г. – днес Градска художествена галерия. След реконструкция на училищната сграда, в нея на 15.03.1980 г. е открита новата експозиция на Градската художествена галерия. Първата ѝ експозиция е открита на 09.02.1969 г. в хана. Намира се в двора на църквата „Св. Николай Чудотворец“.
- Часовниковата кула - най-отличителният архитектурен паметник в центъра на Берковица – неин символ и емблема. Строена е през 1762-1764 г. Висока е 21.42 m , е обявена за архитектурно-строителен паметник от национално значение в ДВ. бр. 100 от 1964 г.;
- Антична и средновековна крепост “Калето” (до града). Тя се намира в лесопарк римска крепост „Калето“ - горист хълм (515 m н.в.). Той се издига на север като

ветробранна стена и естествен лесопарк на Берковица. Чрез широко ларго зеленината на хълма навлиза в центъра на града. Над нея е валът, който някога е служил като предкрепостно отбранително съоръжение, а днес отделя археологическата база от крепостта.

- Църквата "Свети Николай Чудотворец" в гр.Берковица е един от най-забележителните архитектурни паметници в града. Представлява трикорабна църква, построена през далечната 1871 г. от майстор Георги Новаков Джонгар. По-късно храмът е разширен и преустроен, като през 1898 г. е построена и камбанарията му. Днес в нея е разположена градската художествена галерия с фонд от над 1500 произведения на изкуството, разделени в различни категории - живопис, графики, скулптури, икони и др. Обявена в ДВ, бр. 60 от 1940 г. с национално значение като паметник на изобразителното изкуство.

- Турска баня – ул. “Кестенарска” № 71, е обявена за архитектурно-строителен паметник в ДВ, бр. 100 от 1964 г. с местно значение;

- Джамия с джамийски бунар, обявена в ДВ, бр. 60 от 1940 г. , за архитектурно-строителен паметник с местно значение;

- Политехническа гимназия “Д-р Иван Панов”, кв. 75, декларирана с писмо № 2535 от 03.07.1980 г.;

- Къща на Борис Канчев, кв. 37, декларирана с писмо № 2535 от 03.07.1980 г.

- Къща на Димитър Софийски, кв. 55, декларирана с писмо № 2286 от 26.07.1976 г.;

- Къща на Илия Томов на ул. “Ангел Кънчев” № 6, декларирана с писмо № 2286 от 26.07.1976 г.;

- Къща на Николай Кръстев на ул. “Шейново” № 5, декларирана с писмо № 2286 от 26.07.1976 г.;

- Къща на Иван Грозданов на ул. “Васил Левски” № 1, декларирана с писмо № 2286 от 26.07.1976 г.;

- Къща на Екатерина Стефанова на ул. “Кирил и Методий” № 5, декларирана с писмо № 2286 от 26.07.1976 г.;

- Къща на Петър Антонов на ул. “Т. Генов” № 9, декларирана с писмо № 2286 от 26.07.1976 г.;

- Къща на Николина Томова на ул. “Берковска река “ № 35, декларирана с писмо № 2286 от 26.07.1976 г.;
- Училище “Отец Паисий” в църковния двор, декларирано с писмо № 2286 от 26.07.1976 г.;
- Къща на Исак Хаския на ул. “Кирил и Методий” № 4, декларирана с писмо № 3517 от 12.11.1985 г.;
- Жилищно-търговска сграда на ул. “Д. Филипов”, декларирана с писмо № 3517 от 12.11.1985 г.;
- Жилищно-търговска сграда на ул. “Иван Вазов”, декларирана с писмо № 3517 от 12.11.1985 г.;
- Къща на Емил Солаков на ул. “Г. Генов”, декларирана с писмо № 3517 от 12.11.1985 г.;
- Къща на Шишков на ул. “Д. Филипов”, декларирана с писмо № 3517 от 12.11.1985 г.;
- Камбанария при църквата “Св. Николай”, кв. 159, декларирана с писмо № 3517 от 12.11.1985 г.;
- Камбанария при църквата “Св. Богородица”, кв. 59, декларирана с писмо № 3517 от 12.11.1985 г.;
- Къща на Ванчуриката на ул. “Тимок”, декларирана с писмо № 3517 от 12.11.1985 г.;
- Къща-фурна на ул. “Хризантема”, N 3, декларирана с писмо № 3517 от 12.11.1985 г.;
- Къща на П. Сиринярски на ул. “Хризантема”, № 1, декларирана с писмо № 3517 от 12.11.1985 г.;
- Къща на П. Симеонова на ул. “Иван Вазов”, № 8, декларирана с писмо № 3517 от 12.11.1985 г.;
- Къща на В. Андреев на ул. “Васил Левски ”, № 4, декларирана с писмо № 3517 от 12.11.1985 г.;
- Къща на А. Филипов на ул. “Васил Левски ”, № 6, декларирана с писмо № 3517 от 12.11.1985 г.;
- Къща на В. Дойчинова на ул. “Васил Левски ”, № 7, декларирана с писмо № 3517 от 12.11.1985 г.;

- Къща на К. Кръстев на ул. “Кирил и Методий ”, № 8, декларирана с писмо № 3517 от 12.11.1985 г.;
- Къща на Клисурски на ул. “Кирил и Методий ”, № 18, декларирана с писмо № 3517 от 12.11.1985 г.;
- Къща на Симерски на ул. “Берковска река ”, № 33, декларирана с писмо № 3517 от 12.11.1985 г.;
- Къща на А. Томов на ул. “Берковска река”, № 35, декларирана с писмо № 3517 от 12.11.1985 г.;
- Жилищно-търговска сграда на ул. “Александровска” и ул. Иван Вазов”, декларирана с писмо № 941 от 17.03.2008 г.;
- Родна къща на Иван Изатовски в гр. Берковица. Обявена в ДВ, бр. 5 от 1973 г. с национално значение;
- Сграда на класното училище в двора на църквата “Св. Никола”, обявена в ДВ, бр. 75 от 1978 г. с местно значение;
- Гроб на П. Кръстев в двора на църквата “Св. Богородица”. Обявен в ДВ, бр. 75 от 1978 г. с местно значени като исторически паметник;
- Място на сражение от 1923 г. , м. Алчов баир, обявено в ДВ, бр. 5 от 1973 г. с местно значение като исторически паметник;
- Лобно място на Пено Еленков – казармите, обявено в ДВ, бр. 5 от 1973 г. с местно значение;
- Къща на Димитър Филипов на ул. “Кирил и Методий” в гр. Берковица, обявена в ДВ, бр. 5 от 1973 г. с местно значение;
- Лобно място на Филип Дамянов в гр. Берковица, обявено в ДВ, бр. 5 от 1973 г. с местно значение;
- Лобно място на въстаниците от 1923 г., м. Куртов гроб, обявено в ДВ, бр. 5 от 1973 г. с местно значение;
- Църква “Рождество Богородично” в гр. Берковица, обявена в ДВ, бр. 101 от 1971 г. с национално значениекато паметник на изобразителното изкуство
- Хан, деклариран с писмо № 3019 от 16.08.1983 г. като паметник на изобразителното изкуство
- Клисурският манастир „Св. св. Кирил и Методий” се намира в подножието на старопланинския връх Тодорини кукли (1785 m), на 9 km от Берковица и 12 km от Вършец.

Основан е през първата половина на XIII век и тогава е бил наричан Врещицки манастир заради разположението си в долината на река Врещица. В периода 1887 - 1890 г. е построен и храмът „Св. св. Кирил и Методий“. Постепенно се оформя цял манастирски комплекс с храмове и стопански сгради. Новият храм е официално осветен през 1891 г. от Видинския митрополит. Клисурският манастир е едно от средищата за развиване на българската просвета и книжнина и за утвърждаване на християнската религия.

- Историческо място, м. Равнилото, 12 km южна посока, обявено в ДВ. бр. 5 от 1973 г. с местно значение в с. Бързия
- Място на сражение м. „Петрохан“, обявено в ДВ. бр. 5 от 1973 г. с местно значение.
- Църква „Св. Николай“ в с. Бързия, обявена в ДВ. бр. 100 от 1964 г. с местно значение;
- Къща на братя Ананиеви в село Бързия декларирана с писмо № 411 от 08.02.1975 г.
- Антична крепост на 5 km. в южна посока от с. Бързия, обявена в ДВ. бр. 98 от 1971 г. с местно значение;

1.18.2 Дейности от миналото, свързани с поминъка на населението и местните занаяти

В миналото, на територията на бившата Берковска околия, поминакът на населението е бил свързан със земеделие, гърнчарство, по-късно каменодобив и изработване на мраморни изделия.

В последните десетилетия, в община Берковица се създава фирма Екотера за биологично производство. Тя се занимава с производството на ягоди и износа им в чужбина. Към 2012 г. край Берковица фирмата обработва 15 000 dka земя. Освен ягоди се произвеждат малини, ябълки, сливи, лешници, кестени, лешници, касис, къпини, арония, мед.

На територията на община Берковица са развива и екологично животновъдство. Горите се използват за подпомагане на почивно дело, балнеолечение и ловен туризъм. Също така са източник на дървообработване и мебелно производство.

Общината има традиции в златарството - златна бижутерия, сребърен филигран, кована и лята мед. На територията на общината се намира вторият по обем залеж от цветен мрамор - в Берковския балкан. В областта на машиностроенето най-силна е държавната

компания - Берковски „ЗАИ“ - доскоро единствен производител на абразивни инструменти в Югоизточна Европа. В момента конкуренция са му местните „Булфлекс и Ко“ ООД, „Примекс инженеринг“ ЕООД и други по-малки фирми

В Берковица има наличие на термални води, които са с доказано минало (изградена инфраструктура, материална база, паркоустройство, но не със запълнен капацитет).

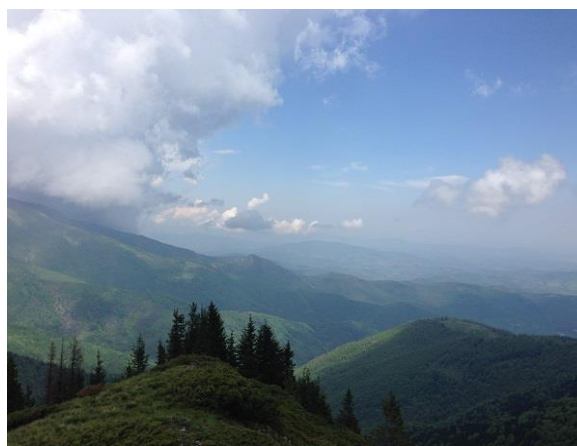
1.19. ЛАНДШАФТ

1.19.1 .Структура на ландшафта.

Структурата и функционирането на ландшафтите е свързана с височинните пояси. Главен фактор при определяне на структурата е литоложката основа и като съставни части участват литоложките особености, релефа, почвата и др. Обособяването на височинните ландшафтни пояси е извършено по геолого-геоморфоложки, климатични, почвени и растително-географски показатели, както и приложени различни индикатори. За Старопланинския височинен ландшафтен пояс са установени (*Природният и икономически потенциал на планините в България, Том 1, 1989 г.*):

- Нископланински – от 500 до 700-900 m н.в.
- Среднопланински – от 700-900 до 188-1900 m н.в.
- Високопланински – над 1800-1900 mн.в.

Съгласно Ландшафтното райониране на България (*География на България, 1997 год.*), територията на резервата попада в Старопланинската област, в която на базата на различията в спектрите на височинната ландшафтна поясност в различните ѝ части са обособени 4 подобласти – Западностаропланинска, Централностаропланинска, Източностаропланинска и Приморско-старопланинска, Територията на резервата попада в Западностаропланинска подобласт (**Фигура 1.19.1-1**).

Фигура 1.19.1-1 Резерват „Горната кория“

При класификация на ландшафтите, използвайки като главен диагностичен показател морфолитогенния компонент, са оперделени 4 класове ландшафти – Равнинни, Междупланински равнинно-низинни, Котловинни и Планински. Територията на резервата попада в **класа ландшафти „Планински“**. Втората по ранг таксономична единица **„тип ландшафт“**, определена на базата на зонални хидротермични показатели, типа почва и тип растителност, територията на резервата попада в :

Тип 4.10. – Ландшафти на умереновлажните планински гори

Тип 4.11. – Ландшафти на високопланинските ливади

„Подтип ландшафт“ е определен на базата на диференциацията на същите зонални показатели, както при тип ландшафт, но с величини, вариращи в интервала на съответния тип. На територията на резервата се срещат следните подтипове и групи ландшафти:

Подтип 4.10.22. - Ландшафти на среднопланинските иглолистно-широколистни гори

Група 4.10.25. – Ландшафти на високопланинските субалпийски ливади и храсти.

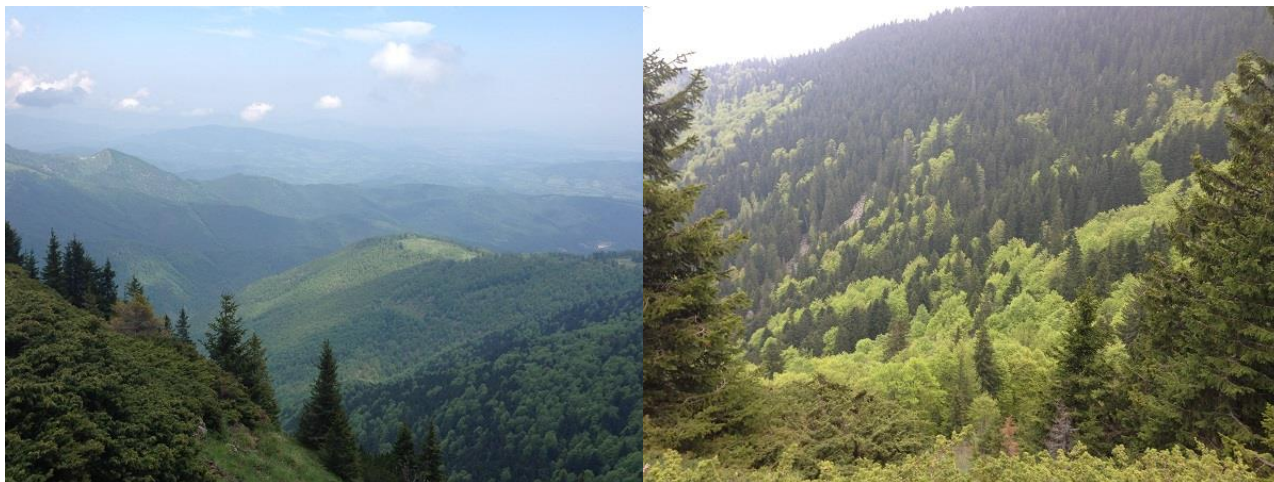
На ниво **„група (вид) ландшафти“**, определени в зависимост от мезоморфолитогенни показатели, на територията на резервата се срещат следните групи:

Група 4.10.22.54 – Ландшафти на среднопланинските иглолистно-широколистни гори върху масивни и метаморфни скали

Група 4.10.25.63 – Ландшафти на високопланинските субалпийски ливади и пасища.

1.19.2. Естетически качества

За оценка на естетическите качества на ландшафтите е приложена петстепенна скала, която се базира на характерните особености на „отделните групи“ ландшафти. За резервата с най-висока степен са ландшафтите, в които отсъства човешка намеса, релефът е силно раздвижен и са с наклон над 15°. Това е групата **4.10.25.63** – Ландшафти на високопланинските субалпийски ливади и пасища. Със средна оценка е група **4.10.22.54** – Ландшафти на среднопланинските иглолистно-широколистни гори върху масивни и метаморфни скали.

Фигура 1.19.2-1 Резерват „Горната кория“

Няма фактори и процеси в района, които да водят до негативни нарушения в ландшафта.

1.20. СЪСТОЯНИЕ НА КОМПОНЕНТИТЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА

Качеството на атмосферния въздух в района на резервата е добро. Няма установени превишения на НДЕ по отношение на КАВ в района.

Състоянието на повърхностните и подземните води е добро. Няма установени превишения на ПДК.

На територията няма регистрирани значими замърсявания с битови и строителни отпадъци, както и нерегламентирани сметища.

В резултат на направеното описание и анализ на компонентите на околната среда, е направено заключението, че общото състояние на основните компоненти на околната среда е добро и не съществуват значими нарушения и замърсявания.

Няма значими източници на замърсяване в района, които да повлияят върху качеството на околната среда в района.

ПЪРВА ОЦЕНКА

1.21. ЕКОЛОГИЧНА ОЦЕНКА

Съгласно Наредбата за разработване на ПУ на ЗТ, Екологичната оценка е направена по възприетите като общоевропейски критерии (уязвимост, рядкост, естественост, типичност, размери, биологично разнообразие, стабилност и нестабилност). Взето е предвид, че за запазването на резерват „Горната кория“ **положителна роля** имат следните фактори:

- Забраната за паша на добитък, сечене, кастрене, изкореняване на дървета преследване и ловуване събиране и повреждане на яйца и гнезда на птици и леговища на бозайници, внасяне на нови растителни и животински видове, копаене на камъни, глина, и пясък, движение на хора извън определените места;

- Труднодостъпният терен в по-голяма част от територията на резервата;
- Голямата денивелация;
- Чистата околна среда;
- Високата степен на естественост;

Отрицателни фактори са:

- Близостта до ски-пистата и ски-влека.

1.21.1 Уязвимост

Промяна на условията на местообитанията и предимно климатичните промени и някои антропогенни фактори могат да водят до намаляване или изчезване на видове и до промяна в естествените сукцесионни процеси.

Най-уязвими за резерват „Горната кория“ и защитената местност „Самарите“ са местата с човешко присъствие - това са териториите на спортно-туристически комплекс „Ком“, където прякото човешко присъствие може да предизвика безпокойство, особено през размножителния период. Уязвими са и откритите местообитания, където в резултат на ограниченото човешко присъствие и липса на паша, се засилват сукцесионните процеси и настъпва силно захрастяване.

Уязвимостта на природния комплекс по отношение на природни и антропогенни процеси е минимална и не налага мерки за премахване на фактори или намаляване на тяхното въздействие.

Група	Степен	Причини
Лихенизирани гъби	ниска	2 вида условно застрашени - не са включени в законови документи (<i>Cetraria islandica</i> и <i>Lobaria pulmonaria</i>) -Промяна в чистотата на въздуха, изнасянето на падналата дървесина, изключително бавно растящи и трудно възстановяващи се групи.
Макромицети	средна	1 вид застрашен (<i>Hydrulum suaviolens</i>) 2 вида почти застрашени – <i>Phellinus niglolomitatus</i> и <i>Spathularia flavida</i> ; - Общото и локално засушаване - Нерегламентираното (забранено) събиране на 4 вида стопански важни видове
Мъхообразни	средна	1 застрашен вид – <i>Lophozia longidens</i> 3 уязвими вида – <i>Lophozia ascendens</i> , <i>Trychodon cylindricus</i> , <i>Racomitrium affine</i> 1 вид с недостатъчно данни - <i>Pohlia longicolla</i> - Продължителното засушаване - Пресъхване на реки и потоци - Евентуални съществени промени в почвената покривка
Висши растения	ниска	Критично застрашени – няма Застрашени – няма Уязвими: <i>Acer heldreichii</i> ; <i>Silene balcanica</i> ; <i>Soldanella carpatica</i> Почти застрашени: <i>Crocus veluchensis</i>
Лечебни растения	ниска	Застрашени или други категории – няма Заплаха от естествен характер: - промяна в климата – засушаване, сукцесионни процеси и обрастване на откритите пространства Пълна забрана за събиране; Няма пространства с висока концентрация на лечебни растения, с изключение на площите, заети от черна

Група	Степен	Причини
		боровинка. Останалите находища са точкови.
Водни безгръбначни	ниска	Всички видове са без консервационен статус, повсеместно разпространени у нас в „планински тип“ река. Няма основание за антропогенни фактори, които да ги застрашават. Естествени фактори – засушаване и спадане на водните нива не се очакват, имайки предвид състава на фауната - характерна с постоянно живеещи във водата видове (<i>Gammarus fossarum</i> , <i>Dina lineata</i>).
Сухоzemни безгръбначни	ниска	<p>На територията на резервата не са установени конкретни фактори, застрашаващи безгръбначната фауна. Единствено предизвикване на пожари край пътеката за посетители “Малък Самар“ може да представлява заплаха за ларвите и бавно подвижните видове. Като цяло уязвимостта на резервата по отношение на безгръбначните е слаба поради труднодостъпният му терен.</p> <p>По IUCN – 2 вида са в категория LR, near threatened, 6 вида са в категория LR, least concern; 1 вид (<i>Formica rufa</i>), установен извън резервата, но в близост с неговата периферия е в категория LR, near threatened; 1 вид (<i>Morimus asper funereus</i>), установен също в периферията на резервата е в категория VU.</p> <p>Освен тях в резервата се срещат 2 редки вида, 3 български ендемита, 6 балкански ендемита, два реликтни вида, един вид е включен в Червения списък на българските паякообразни (<i>non Acari</i>).</p>
Риби	ниска	Не се очаква сериозно антропогенно влияние. Може да се предположи наличие на незаконен улов, както и незаконно (необосновано научно) зарибяване с риби от неподходящи популации.
Земноводни и	ниска	На територията на резервата не са установени конкретни

Група	Степен	Причини
влечуги		фактори, застрашаващи херпетофауната. По IUCN - всички установени видове са в категория “незастрашен”.
Птици	ниска	Уязвимостта на резервата по отношение на птиците е малка, поради труднодостъпния терен в него.
Бозайници	средна	От общо 19 вида бозайници, (без прилепи) един вид е включен в ЧК на България - европейски вълк (<i>Canis lupus</i>) - категория VU; 1 вид - златка (<i>Martes martes</i>) - EN; 5 вида са в категория NT - горски сънливец (<i>Dryomys nitedula</i>), лешников сънливец (<i>Muscardinus avellanarius</i>), катерица (<i>Sciurus vulgaris</i>), заек (<i>Lepus capensis</i>) и снежна полевка (<i>Chionomys (Microtus) nivalis</i>). По IUCN - всички установени видове са в категория “незастрашен”.
Прилепи	ниска	От общо 8 вида прилепи 6 вида са включени в ЧК на България - трицветен нощник (<i>Myotis emarginatus</i>), малък вечерник (<i>Nyctalus leisleri</i>)-категория VU; малък подковонос (<i>Rhinolophus hipposideros</i>), полунощен прилеп (<i>Eptesicus serotinus</i>), натузиово прилепче (<i>Pipistrellus nathusii</i>), кафяво прилепче (<i>Pipistrellus pipistrellus</i>) - категория LC. По IUCN - 7 са в категория LC - слабо засегнати: трицветен нощник (<i>Myotis emarginatus</i>), малък вечерник (<i>Nyctalus leisleri</i>), малък подковонос (<i>Rhinolophus hipposideros</i>), полунощен прилеп (<i>Eptesicus serotinus</i>), натузиово прилепче (<i>Pipistrellus nathusii</i>), средиземноморско прилепче (<i>Pipistrellus kuhlii</i>), кафяво прилепче (<i>Pipistrellus pipistrellus</i>).
Местообитания	средна	8 типа природни местообитания, от които 9110 Букови гори <i>ot muna Luzulo-Fagetum</i> и 4070*Храстови съобщества с <i>Pinus tugo</i> - уязвими

Група	Степен	Причини
		<p>4060 Алпийски и бореални ерикоидни съобщества и 9410 Ацидофилни гори от <i>Picea</i> в планинския до алпийския пояс (<i>Vaccinio-Piceetea</i>) – потенциално застрашени 91ВА Мизийски гори от обикновена ела- застрашено</p> <p>Основните заплахи са свързани с промени в климата, пожари, сукцесионни процеси. Не се налагат специални мерки за премахване на фактори на въздействие.</p>

Не са необходими мерки за премахване на фактори или намаляване на тяхното въздействие.

1.21.2. Рядкост

Съгласно международните документи, рядкостта на застрашените растения, животни и типовете природни местообитания се смята като елемент на заплаха. Повечето от групите на флората са с ниска степен на рядкост. От висшите растения са установени 4 терциерни реликата - *Abies borisii-regis*; *Abies alba*; *Picea abies*; *Pinus mugo*, които се приемат, че са с висока степен на рядкост. По отношение на херпетофауната – в резервата не са установени видове, които могат да се определят като редки в световен, европейски, национален или локален мащаб. По отношение на бозайници (и прилепи), също не са установени редки и ендемични видове. Няма причини да се смята, че числеността на видовете намалява.

Редки, реликтни и ендемични видове:

Група	Степен	Причини
Лихенизирани гъби	ниска	Няма нови за страната и (или) района. Установени 2 вида се събират, като лечебни растения, но се срещат на много места.
Макромицети	ниска	Има нови видове за страната и (или) района. Установени 3 вида (1 застрашен и 2 почти застрашени) се срещат в други зони на страната.
Мъхообразни	средна	Няма нови видове за страната и (или) района. От

Група	Степен	Причини
		установените 5 консервационно значими видове 1 е застрашен, 3 уязвими, за 1 вид няма достатъчно информация.
Висши растения	висока	Няма видове нови за страната и (или района). Установени 4 терциерни реликата - <i>Abies borisii-regis</i> ; <i>Abies alba</i> ; <i>Picea abies</i> ; <i>Pinus mugo</i> .
Лечебни растения	ниска	Широко разпространени видове.
Водни безгръбначни	ниска	От установените видове само два са по-рядко срещани: пиявицата (<i>Dina lineata</i>) се намира рядко в планинските ни реки, а мамареца (<i>Gammarus fossarum</i>) е познат предимно в реки от Западна Стара планина.
Сухоzemни безгръбначни	висока	В резервата 2 са редки вида, 3 български ендемита, 6 балкански ендемита, два реликтни вида сухоzemни безгръбначни. В резервата, от природозащитна гледна точка, интерес представляват: <i>редките видове</i> (един от паяците (<i>Macrargus rufus</i>), един от насекомите (<i>Formica sanguinea</i>)); <i>ендемичните видове</i> (един от земните червеи (<i>Dendrobaena rhodopensis</i>), от опилионите – един български (<i>Leiobunum rumelicum</i>) и три балкански ендемита (<i>Paranemastoma radewi</i> , <i>Pyza bosnica</i> , <i>Rilaena serbica</i>); последният е включен и в Червения списък на българските паякообразни (<i>non Acari</i>); Сред бръмбарите-бегачи има един български (<i>Molops alpestris kalofericus</i>) и три балкански ендемита (<i>Pterostichus brucki</i> , <i>Tapinopterus cognatus winkleri</i> , <i>Cychrus semigranosus balcanicus</i>); <i>реликтните видове</i> - те са сред групата на паяците и са два: <i>Segestria senoculata</i> (гладциален реликт) и <i>Gonatium orientale</i> .
Риби	ниска	Балканска пъстърва е широко разпространена в планинските

Група	Степен	Причини
		течения в България.
Земноводни и влечуги	ниска	Установените видове са широко разпространени във високите планини в страната. Според Българското законодателство: В ЗБР – 8 вида, Според международното законодателство: Директ. 92/43 - 9 вида, Берн. конв. - 8 вида.
Птици	ниска	В групата на птиците няма ендемични и реликтни, както и световно застрашени видове. Относително редки за България са глухарят (<i>Tetrao urogallus</i>), скалният орел (<i>Aquila chrysaetos</i>), пернатоногата кукумявка (<i>Aegolius funereus</i>).
Бозайници	ниска	Повечето видове се срещат повсеместно при наличие на подходящи местообитания. Според Българското законодателство: В ЗБР - 4 вида, ЧК - 1 вид - европейски вълк (<i>Canis lupus</i>). Според международното законодателство: Директ. 92/43 - 2 вида, Берн. конв. - 7 вида, CITES -1 вид.
Прилепи	ниска	Повечето видове се срещат повсеместно при наличие на подходящи местообитания. Според Българското законодателство: В ЗБР - 8 вида, ЧК - 6 вида.
Екосистеми и биотопи	средна	4070* <i>Храстови съобщества с Pinus tugo</i> - едно от малкото компактни местообитания със запазени <i>клекови съобщества</i> в Стара планина. 9410 <i>Ацидофилни гори от Picea в планинския до алпийския пояс (Vaccinio-Piceetea)</i> - едно от малкото находища на смърчови екосистеми в Стара планина 91ВА <i>Мизийски гори от обикновена ела</i> - едно от малкото находища от елови екосистеми в Стара планина.

Концентрацията от реликтни видове и балкански ендемити дава основание за оценка на рядкостта от европейски (балкански) мащаб.

Не са установени негативни тенденции, които да влияят дефинитивно върху числеността на видовете.

Геоморфологични особености:

На територията на резервата, не са описани геоморфорожки особености с особена рядкост.

1.21.3 Естественост

Преобладават първични екосистеми с коренни смърчови, букови и смесени иглолистни-широколистни съобщества с висока степен на естественост. Ландшафтите са с висока степен на естественост и не са повлияни от антропогенни фактори.

Установените видове лихенизирани гъби (лишеи), макромитети, мъхообразни, висши растения, лечебни растения имат естествен произход. Няма разселване на инвазивни видове. Коренната растителност доминира на територията на резервата. Установени са 4 дървесни реликтни вида.

По отношение на херпетофауната - степента на естественост е максимална. Няма основания да се очаква навлизане на чужди/инвазивни видове земноводни и влечуги.

По отношение на бозайници (и прилепи) - всички видове на територията на резервата се отличават с висока степен на естественост. С по-ниска степен на естественост се оценява районът на ски-пистата, който граничи със защитената местност.

Група	Степен	Причини/ Основания
Екосистеми	висока	Преобладават първични екосистеми с <i>коренни смърчови, букови и смесени иглолистни-широколистни съобщества.</i> Въздействието на прилежащите територии върху екосистемите е незначително.
Ландшафти	висока	Преобладават естествени ландшафти, с <i>коренни иглолистни, широколистни и иглолистно/широколистни съобщества,</i> които са незначително повлияни от антропогенна дейност.

Група	Степен	Причини/ Основания
Флора	висока	Установените видове лихенизирани гъби (лишеи), макромикети, мъхообразни, висши растения, лечебни растения имат естествен произход. Няма разселване на инвазивни видове. Коренната растителност доминира на територията на резервата. Установени са 4 дървесни реликтни вида.
Безгръбначни животни	висока	Съставът на сухоземните безгръбначни животни е естествен. Не са открити инвазивни видове.
Водни безгръбначни	висока	Съставът на водната безгръбначна фауна е естествен за планински тип реки. Не са открити инвазивни видове.
Сухоземни	висока	Засега не бяха установени чужди/инвазивни видове безгръбначни животни. Може да се приеме, че по отношение на безгръбначната фауна, резерватът се отличава с <i>естественост</i> .
Риби	висока	Установената балканска пъстърва е естествен вид за планински тип реки, каквито са тези от резервата.
Земноводни и влечуги	висока	Не са установени чужди/инвазивни видове.
Птици	висока	Между установените видове няма интродуцирани, инвазивни и чужди (от други биогеографски области) видове птици. Поради това може да се приеме, че по отношение на птиците резерватът се отличава с подчертана естественост.
Бозайници	висока	Като цяло бозайниците се характеризират с относително висока степен на екологична

Група	Степен	Причини/ Основания
		пластичност. Всички видове, обитаващи резервата са типични обитатели на мезофитните широколистни и иглолистни гори на Палеарктика.
Прилепи	висока	Всички видове прилепи, обитаващи Р и ЗМ, са типични горски обитатели

Общата оценка: Висока степен на естественост.

1.21.4 Типичност.

В съответствие с екологичните условия, за резервата са характерни местообитания и видове. Отсъствието на значими антропогенни въздействия от обявяването на резервата е причина в относително малката площ да съществуват типични местообитания, свързани с букови, смърчови и клекови съобщества. Видовият състав от флората и фауната е типичен за съществуващите горски и планинска екосистеми и не са повлияни от антропогенна дейност. Резерватът има съществено значение за съхраняване на типичните за района местообитания, отразяващи закономерната вертикално-поясна зоналност на растителността, проявяваща се на малки площи по северните склонове на Стара планина.

Резерватът има висока, комплексна консервационна значимост за флората поради опазването на гори от реликтен тип, флора с доминиране на бореални видове и балкански ендемити.

По отношение на херпетофауната, значението на резервата не е голямо, тъй като основната част от територията му е заета от стари смърчови гори, които от своя страна са сред местообитанията с най-ниско видово разнообразие по отношение на земноводни и влечуги в страната. Много по-голямо значение имат откритите терени и покрайнините на гората, но тяхната площ е малка.

Група	Степен	Причини/ Основания
Типични местообитания	висока	9130 Букови гори от типа <i>Asperulo-Fagetum</i> , 9410 Ацидофилни гори от <i>Picea</i> в планинския до алтйския пояс (<i>Vaccinio-Piceetea</i>) и

Група	Степен	Причини/ Основания
		4070* Храстови съобщества с <i>Pinus tugo</i> , са типични местообитания за съществуващите екологичните условия и за добре изразената вертикална поясност на растителността.
Лихенизирани гъби	висока	Видовият състав е типичен за този тип микроместообитания.
Макромицети	висока	Видовият състав е типичен за този тип микроместообитания.
Висши растения	висока	Видовият състав е типичен за този тип горска и планинска екосистеми. Локални ендемити няма.
Лечебни растения	висока	Видовият състав е типичен за този тип горска и планинска екосистеми.
Водни безгръбначни	висока	Видовете са типични за „много добри“ екологични условия, каквито се установяват в реките от резервата.
Сухоzemни безгръбначни	висока	Всички установени видове безгръбначни са типични обитатели за съответната надморска височина, релеф и типове хабитати в средната и високопланинската зона.
Риби	висока	Балканската пъстърва е типичен вид за планински тип реки, каквито са всички в резервата, както и за „много добри“ екологични условия, каквито са констатираните във водните екосистеми.
Земноводни и влечуги	ниска	Като типични за покрайнините и откритите места във високопланинските иглолистни гори могат да се посочат 4 вида, но този тип местообитания е слабо застъпен в резервата.

Група	Степен	Причини/ Основания
Птици	висока	Видовият състав на птиците е типичен за старите смърчови гори, които са с най-голямо участие в резервата. С по-важно значение са видове като черен кълвач (<i>Dendrocopus martius</i>), белогуш дрозд (<i>Turdus torquatus</i>), сокерица (<i>Nucifraga caryocatactes</i>), кръсточовка (<i>Loxia curvirostra</i>).
Бозайници	висока	Всички установени видове са типични обитатели на съответната надморска височина, релеф, хабитат, както и за целия район на Западна Стара Планина.
Прилепи	висока	Всички установени видове прилепи са типични обитатели на съответната надморска височина, релеф, хабитат, както и за целия район на Западна Стара Планина.

Забележка за компонент флора: Посочените биотични групи не са повлияни от въздействия с антропогенен характер.

Резерватът има висока, комплексна конзервационна значимост за флората поради опазването на гори от реликтен тип, флора с доминиране на бореални видове и балкански ендемити.

1.21.5 Размери.

Резерват “Горната кория“ и защитена местност „Самарите“ осигуряват опазването на местообитанията, растителните съобщества и видовото разнообразие, което се съдържа в тях. Установените 9 типа природни местообитания в Р и ЗМ показват достатъчност на размерите на двете територии за запазване на биологичното разнообразие и за постигане на устойчиво управление на териториите. Във връзка с това не се налагат промени в границите на двете територии.

Група	Оценка	Причина
Природни местообитания	висока	Установените 9 типа природни местообитания в резервата и ЗМ „Самарите“ показват достатъчност на размерите на двете територии за запазване на биологичното разнообразие и за постигане на устойчиво управление на териториите. Във връзка с това не се налагат промени в границите на двете територии.
Лихенизирани гъби	висока	Богатството на микроместообитания прави територията на резервата оптимална.
Макромицети	висока	Богатството на микроместообитания, падналата дървесина, дебелата почвена покривка правят територията на резервата оптимална.
Мъхообразни	висока	Разнообразието на екологичните ниши, разнородна растителност (иглолистна, широколистна), ручей, потоци и др. правят територията на резервата оптимална.
Висши растения	висока	Наличието на възможности за генен дрейф, както между дървесните, така и при многогодишните тревисти видове прави територията оптимална за този тип растителност.
Лечебни растения	средна	При предимно точковото разпространение на видовете лечебни растения териториалния фактор не е от значение. Там, където има свободна площ - над горната граница на гората, се развиват с големи площи видове боровинки.
Водни безгръбначни	висока	Размерите на резервата са достатъчни за поддържане устойчиви популации от водни безгръбначни.
Сухоzemни безгръбначни	висока	Няма данни за отрицателно влияние на размерите на резервата и ЗМ върху безгръбначната фауна.
Риби	ниска	Популацията на балканска пъстърва вероятно се среща

Група	Оценка	Причина
		в по-голямата си част извън зоната на резервата, в по-дълбоките речни участъци на реките. Увеличаването на площта на резервата в посока към долните течения (посока към местност „Хайдушки водопади“) би имало положително влияние върху защитата на популацията.
Земноводни и влечуги	висока	Няма данни за отрицателно влияние на размерите на резервата върху херпетофауната.
Птици	висока	Няма данни за отрицателно влияние на размерите на резервата върху гнездовите популации на птиците.
Бозайници	висока	Площта на Р и ЗМ дават възможност както за опазване, така и за поддържане на размножителния потенциал на характерните за този район видове бозайници.
Прилепи	висока	Площта на Р и ЗМ дават възможност както за опазване, така и за поддържане на размножителния потенциал на характерните за този район видове прилепи.

1.21.6 Биологично разнообразие.

На територията на резервата е формиран комплекс от ценози, типични за умерения пояс на Северното полукукло. Установено е значително разнообразие (16 групи) на флорни елементи. По численост отделните групи флорни елементи се подреждат по следния начин: Бореални – 35 вида (32.11%); Субмедитерански – 15 вида (13.76%); Европейски – 12 вида (11.01%); Евразийски – 11 вида (10.09%); Евромедитерански – 8 вида (7.33%); Алпо-Карпато-Балкански – 6 вида (5.50%); Балкански – 5 вида (4.58%); Космополитни – 4 вида (3.66%); Балкано-Карпатски – 3 вида (2.75%); Суббореални – 3 вида (2.75%); Понтийско-Медитерански – 1 вид (1.83%); Понтийски – 1 вид (0.91%); Алпийско-Медитерански – 1 вид (0.91%); Карпато-Балкански – 1 вид (0.91%); Медитерански – 1 вид (0.91%); Арктоалпийски – 1 вид (0.91%).

Очевидно е формирането на една флора под въздействието на формообразователни процеси с много широк географски спектър, с доминиране на бореалния елемент, допълнен от субмедитеранско влияние.

Група	Оценка	Причини
Лихенизирани гъби	средна	Сравнително еднородните условия в доминиращите по площ смърчови гори предопределят ограничен видов състав.
Макромицети	средна	Сравнително еднородните условия в доминиращите по площ смърчови гори предопределят ограничен видов състав.
Мъхове	средна	Сравнително еднородните условия в доминиращите по площ смърчови гори предопределят ограничен видов състав.
Висши растения	висока	Около 50% от високопланинската флора в комбинация със сенколюбивите растения от горските местообитания.
Лечебни растения	средна	Разнообразни семейства, представени с малко количество индивиди - вероятно поради ограничената площ на просветлените места в горите.
Водни безгръбначни	ниска	Няма включени видове в нормативни документи, изтъкващи тяхната консервационна значимост. Видовете <i>Gammarus fossarum</i> и <i>Dina lineata</i> обаче са по-слабо разпространени в България.
Сухоzemни безгръбначни	ниска	От сухоzemните безгръбначни един вид (<i>Helix pomatia</i>) е в Червения списък на Международния съюз за опазване на природата и природните ресурси IUCN Red List of Threatened Species. Както и в Приложение V на ЕЕС Директива за хабитатите 92/43 в списъка на животински видове от интерес за общността, чието взимане от дивата природа и експлоатация могат да

		<p>бъдат предмет на мерки за управление.</p> <p>Два вида (<i>Formica rufa</i> и <i>Morimus asper funereus</i>), потенциални за видовия състав на резервата, но установени извън него, в близост с неговата периферия, са включени в Приложенията 2 и 3 на ЗБР. <i>Morimus asper funereus</i> е в Приложение II на ЕЕС Директива за хабитатите 92/43 – изисква приоритетно съхранение на местообитанието на вида.</p> <p>Освен тях два са в групата на редките видове, 3 са български ендемити, 6 са балкански ендемити, два са реликтни видове; един е включен в Червения списък на българските паякообразни (<i>non Acari</i>).</p>
Риби	ниска	1 вид включен в IUCN Red list (слабо засегнат)
Земноводни и влечуги	ниска	1 вид от Прил. II на Дир. 92/43 (също Прил. II на ЗБР); 8 вида от Прил. III на ЗБР; 5 вида от Прил. IV на Дир. 92/43 (същите и в Прил. II на Бернската конвенция).
Птици	средна	За относително малката площ на резервата установените 76 гнездящи вида показват относително голямо видово разнообразие.
Бозайници	средна	От общо около 70 вида, разделени в 6 разряда, на територията на резервата се срещат 19 вида бозайници от 5 разряда и 10 семейства или над 35% от всички видове в страната.
Прилепи	средна	От общо 33 вида, разделени в 2 разряда, на територията на резервата са регистрирани 8 вида прилепи или 24% от всички видове в страната.
Приоритетни местообитания	висока	На относително малката площ на резервата са установени 8 типа природни местообитания, включени в Приложение 1 на ЗБР, като 5 от тях са включени в Червената книга на РБ. Независимо от малката площ в Р на приоритетно местообитание 4070* <i>Храстови съобщество от Pinus tugo</i> , заедно с площта на същото

		местообитание в съседната ЗМ „Самарите“, резерватът има съществено значение за неговото опазване.
Наличие и брой растителни съобщества	средна	Значително разнообразие на растителни съобщества, обединени в 11 групи асоциации, от които 8 коренни и 3 производни.

За относително малката площ на резервата установените 76 гнездящи вида, 19 вида бозайници и 8 вида прилепи показват относително голямо видово разнообразие.

Независимо от малката площ на резервата в него са установени 8 типа природни местообитания, включени в Приложение 1 на ЗБР, като 5 от тях са включени в Червената книга на Република България. Малката площ в Р на приоритетно местообитание 4070* *Храстови съобщество от Pinus tugo*, се допълва с площта на същото местообитание в съседната ЗМ „Самарите“, което има съществено значение за неговото опазване.

1.21.7 Стабилност и нестабилност

Група	Оценка	Причина
Лихенизирани гъби	висока	Постоянното присъствие на микрообитанията, сравнително стабилният водно-въздушен режим правят тази група стабилна.
Макромицети	висока	Постоянното присъствие на микрообитанията, сравнително стабилният водно-въздушен режим, забранителният режим за събиране, сечи, доброто състояние на горския комплекс правят тази група стабилна.
Мъхове	висока	Постоянното присъствие на микрообитанията, сравнително стабилният водно-въздушен режим, сечи, доброто състояние на горския комплекс правят тази група стабилна.
Висши растения	висока	Високата степен на естественост, липсата на агресивни фактори от антропогенен тип прави тази група стабилна.
Лечебни растения	висока	Като част от висшата флора и забранения режим.

Група	Оценка	Причина
Фауна	висока	Високата степен на естественост, липсата на агресивни фактори от антропогенен тип осигурява стабилност на фаунистичния комплекс.
Горски екосистеми	висока	Преобладават естествените горски екосистеми с висока степен на стабилност. Показателите, свързани със структурата и функциите на растителните съобщества показват добро природозащитно състояние на природните местообитания.
Тревни екосистеми	висока	Относително стабилно състояние на производните тревните екосистеми, които заемат малко площи в резервата.

Не са установени популации на видове, които се намират в нестабилно състояние.

Не са необходими нови мерки за премахване на вредното въздействие на дадени фактори по отношение популациите на растителните видове.

Не са установени приоритетни местообитания и популации на видове, които са в нестабилно състояние.

Като превантивни мерки, които могат да ограничат въздействието на възможни антропогенни фактори и да водят към нестабилност на местообитанията и популациите на видове са:

- Засилен контрол и превантивни действия през пожароопасния период на територията на резервата;
- Недопускане на човешко присъствие и безпокойство по време на размножителния период;
- Засилен контрол и санкции срещу браконьерство;
- Разяснителна и информационна дейност за защитния режим и забраните в резервата и защитената местност, чрез табла, дипляни и други форми, особено по време на по-масово посещение на спортно-туристическия комплекс.

1.22. СОЦИАЛНА И ИКОНОМИЧЕСКА ОЦЕНКА

1.22.1. Формиране на основните и на специфичните проблеми на територията.

Резерватът няма ясно изразени проблеми, които да пречат на изпълнението на функциите на ЗТ. Като специфични проблеми може да се отбележат развитието на ОУП в района, здравословното състояние на отделни екземпляри в ЗМ като обитание на прилепите, донякъде битовите отпадъци и шума, обучение и административен потенциал на РИОСВ.

Всички от посочените проблеми са оценени в ПУ и са предвидени съответните мерки и проекти, които да доведат до намаляване на тяхното въздействие върху резервата.

Показател	Оценка	Препоръки
Условия за участие на местни органи и обществеността при обсъждането и вземането на решенията, свързани с управлението на резервата. Оценка на информираността на населението.	Нормативната уредба (ЗЗТ, Наредбата за изготвяне на ПУ) предоставя възможност за участие на местните органи и обществеността при обсъждането и вземането на решенията, свързани с управлението на резервата.	При провеждане на общественото обсъждане да се осигури реална възможност за участие на местните органи (Община; ДГС) и обществеността в общественото обсъждане.
Оптимални форми на бъдещото управление и охрана на резервата.	Настоящият документ (План за управление) е база за оптимално бъдещо управление на резервата. Към момента няма данни за нарушение на режима на ЗТ.	Следване на изготвения план за управление на резервата. Назначаване на щатен служител за охрана на резервата.
Стопанисване и туристически дейности в прилежащите територии и защитената местност. Оценка на тяхната съвместимост с предназначението, целите и режимите, определени със	РИОСВ-Монтана стопанисва законосъобразно резервата. Няма установени нарушения, при теренните проучвания не са установени негативни тенденции. Съгласно ЗЗТ на територията на резервата се забраняват туристически дейности. Има	Подобряване на възможностите за запознаване на туристите с ценностите на резервата, за да може районът максимално да се възползва от съвременното потребление и нагласи на

Показател	Оценка	Препоръки
ЗЗГ.	обособена пътека за посетители, която позволява преминаването на хора през резервата, включително с образователна и познавателна цел. Районът е богат на природни дадености, които високо се ценят от посетителите. Извършваните към момента преминавания на посетители са съвместими с предназначението, целите и режимите на резервата.	посетителите.
Културно-историческото наследство	В района резервата няма установени паметници на културата и/или туристически обекти. Характерните за района на гр. Берковица обичаи и традиции са туристически ресурс, който трябва да бъде максимално използван.	Организиране на мероприятия с община Берковица, които да включват както природен, така и културен туризъм в района около резервата.
Оценка на дейностите по ползване на ресурсите	В района извън резервата има развит дърводобив и ловен туризъм. Също така общината има добър ресурс по отношение на природните продукти. Няма установени нарушения на режимите и начина на ползване на горите, дивеча и природните продукти.	Да се положат усилия за запазване на тенденциите за природосъобразно използване на горите, дивеча и другите природни продукти.
Потенциал и условия в Р за развитие и упражняване на образователни, туристически и	Предвид високата природна стойност на резервата той представлява безценен ресурс по отношение на образователни и	Да се изгради информационно – обучителен център. Да се положат усилия за

План за управление на резерват „Горната кория“

Показател	Оценка	Препоръки
рекреационни дейности	рекреационни дейности.	популяризиране на ценностите на резервата като място за опознаване на българската природа.
Необходимостта от провеждане на санитарни дейности в горите, ако са установени проблеми.	Не е необходимо провеждането на санитарни дейности в горите. В резервата има установено увреждане на дървесната растителност, но в голямата си част то се дължи на естествения характер на насаждението и цикъла на неговото развитие. В района на резервата (извън неговите граници) се извършват научно обосновани сечи, които поддържат ресурса в добро състояние.	Постоянен мониторинг на фитосанитарното състояние на горите.
Нетипични и чуждоземни дървесни видове	Не са установени на територията на резервата и в района.	Провеждане на мониторинг.
Интереси на собствениците и ползвателите на земите и горите, граничещи с Р при различните форми на собственост и ползване с оглед статута на Р и ЗМ	Интересите на собствениците в района не се нарушават.	Няма препоръки.
Възможности за привличане на частните собственици за изпълнение на целите и задачите на Плана	Няма отношение към целите на плана.	Няма препоръки.
Степен на кадрова и материално-техническа	РИОСВ-Монтана е с добра материално-техническа	Повишаване на квалификацията на

План за управление на резерват „Горната кория“

Показател	Оценка	Препоръки
осигуреност на РИОСВ-Монтана и на регионалните структури на ИАГ (ТП ДГС-Берковица) и необходимостта от развитие.	обезпеченост.	персонала, отговарящ за управлението на резервата. При необходимост осигуряване на необходимите материали и технически средства.
Оценка на установените връзки и взаимодействие на РИОСВ-Монтана с регионалните структури на ИАГ - ТП ДГС -Берковица, община Берковица, полиция, пожарна и др. и с неправителствени организации и необходимостта от разширяването им.	Налице са добре установени връзки и взаимодействие.	Засилване на обмена на информация.
Оценка на други органи или НПО, които изпълняват функции по: мониторинг на фактори на околната среда; обезпечаване сигурността и здравето на посетителите; борба с пожарите и други дейности (извън тези на РИОСВ и ДЛС/ДГС) на територията на резервата.	Не са установени дейности от други органи или НПО, свързани с резервата.	Насърчаване на участието на НПО при вземане на решения за управлението на резервата.

1.23. ПОТЕНЦИАЛНА СТОЙНОСТ НА ЗАЩИТЕНАТА ТЕРИТОРИЯ

Параметър	Оценка	Основание
Биологично разнообразие	Резерват „Горната Кория“ и ЗМ “Самарите” са територия със средна стойност на биологично разнообразие, отнесено към територията на България.	<p>На територията се съхраняват редки (3) и ендемични растителни видове (балкански ендемити 9) с европейско консервационно значение.</p> <p>Наличието на реликтни видове, балкански ендемити, редки видове придават на флорния комплекс висока стойност.</p> <p>На сравнително малка площ, съществуват 8 природни местообитания, което е основание за висока оценка.</p> <p>Добре съхранените широколистни и иглолистни гори определят и фаунистичния комплекс на привързаните към тези местообитания видове, като цяло, потенциалът е със средна стойност.</p> <p>Относително еднообразният характер на горските екосистеми предопределя сравнително нисък брой микроместообитания и съответно по-малък брой видове гъби, лишеи и мъхове.</p> <p>С ниска стойност са лечебните растения, които са предимно точково разпространени.</p>
Място на обекта в екологичната мрежа на страната	Средна стойност	Резерватът попада в границите на две защитени зони от мрежата Натура 2000. защитената зона „Западен Балкан“ с код BG0002002 по Директивата за птиците и защитената зона BG 0001040 “Западна

Параметър	Оценка	Основание
		Стара планина и Предбалкан” по Директивата за местообитанията. Установени са 9 целеви вида по Директива 92/43 на ЕС за местообитанията и 42 целеви вида по Директива 79/409 на ЕС за опазване на дивите птици.
Територия за съхранение на местообитания и видове с европейско и световно консервационно значение;	Средна стойност	<p>На територията се съхраняват редки и ендемични растителни видове (балкански ендемити) с европейско консервационно значение. От сухоземните безгръбначни, 6 са балкански ендемита. Девет вида птици и един бозайник са по CITES, 74 вида птици и 16 вида гръбначни животни са по Бернска конвенция, 9 вида по Директива 92/43 на ЕС за местообитанията и 42 вида по Директива 79/409 на ЕС за опазване на дивите птици.</p> <p>Установените в Р 8 типа природни местообитания са включени в Приложение 1 на ЗБР, от които 1 е приоритетно според Директива 92/43/ЕЕС.</p>
Обект за образователни и научно-изследователски дейности, свързани с дългосрочен ефект върху опазването на	Средна стойност	<p>Поради съчетание на различни типове местообитания тази територия е подходяща за образователна и научно-изследователска дейност. Липсата на данни е още един елемент в полза на последното.</p> <p>Направления, подходящи за провеждане на научно-изследователски дейности:</p>

Параметър	Оценка	Основание
природния комплекс		<ul style="list-style-type: none"> - Проучване на слабо изучените растителни и животински видове; - Комплексен мониторинг на екосистемите и биотопите; - Проучване на насоките на протичащите сукцесии в горските местообитания; <p>Направления, подходящи за провеждане на образователни програми:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Опознаване и защита на редки и застрашени видове в района на резервата и защитената местност; - Опознаване на основните типове растителни съобщества и свързаните с тях природни местообитания; - Запознаване с правилата на поведение в резервата ; - Популяризиране на съществуващите екологични маршрути; - Повишаване информираността и познанието на местните хора за ценността и значимостта на природния комплекс.
Ресурси - обобщаваща оценка	Ниска стойност	<p>Горските насаждения се характеризират със средна стойност по растежни показатели.</p> <p>Ресурсът на фрагменти от тревните екосистеми по просветлените места в гората, както и по западната граница на резервата е среден – основните растителни популации са мозаечни или дисперсни, при което теоритичният</p>

План за управление на резерват „Горната кория“

Параметър	Оценка	Основание
		ресурс е сравнително нисък. Не са налични значими по численост и видов състав популации на животински видове.
Територия с възможности за развитие на туризъм и рекреация – територията предлага условия за посещения с опознавателна и образователна цел.	Висока стойност	Източно от резервата има инфраструктурни обекти за спорт и туризъм. Местоположението на резервата и защитената местност са достъпни, тъй като на близко разстояние от тях има асфалтов път и пешеходни пътеки, които са маркирани за любителите на пешеходния туризъм. Налице е реална възможност за развитие на познавателен туризъм, съчетан с рекреация в ЗМ. Има обособена пътека за посетители, която дава възможност за посещения с опознавателна и образователна цел в резервата.

Ч А С Т 2: ДЪЛГОСРОЧНИ ЦЕЛИ И ОГРАНИЧЕНИЯ

2.1. ДЪЛГОСРОЧНИ ЦЕЛИ

2.1.1. Главните цели

Определянето на главните цели е направено съгласно изискванията на Закона за защитените територии и приетата система за категоризация на Международния съюз за защита на природата IUCN.

Чл. 16. (2) Резерватите се управляват с цел:

1. запазване на естествения им характер;
2. научна и образователна дейност и/или екологичен мониторинг;
3. опазване на генетичните ресурси;
4. запазване на естествени местообитания и на популациите на защитени редки, ендемитни и реликтни видове;
5. развитие на мрежа от представителни за България и Европа екосистеми и застрашени местообитания.

Закон за защитените територии

Категория I - Строг природен резерват/ Територия с дива природа:

Защитена територия, управлявана основно с научни цели и опазване на дивата природа

IUCN- Насоки за управление на категории защитени територии

Основният принцип при определяне на дългосрочните цели е територията да бъде управлявана по такъв начин, че да се осигурява опазване и поддържане на биоразнообразието в дългосрочен план.

Идентифицирани са главните цели на управление на резервата, в съответствие с нормативните изисквания, направената оценка и изискванията, посочени в Заповедите за обявяване на защитената територия. Към главните цели са посочени и специфични цели.

Главна цел 1: Съхраняване и опазване на естествения характер и ненарушеност на местообитанията.

Запазване на приоритетното местообитание 4070* (*храстови съобщества с Pinus tugo*).

Главна цел 2: Съхраняване и опазване на естествения характер и ненарушеност на популации на видове.

Запазване на естествените местообитания на популациите на реликтни, ендемитни, редки и застрашени растителни видове

Запазване на естествените местообитания на популациите на животински видове с висока консервационна тежест.

Главна цел 3: Опазване и съхранение на естественото състояние и целостта на ландшафта.

Недопускане разширяването на техническата инфраструктура в границите на резервата, с единствено изключение на такава, която допринася за неговото опазване и управление.

Засилен контрол върху инфраструктурата, предвидена за изграждане в близост до резервата.

2.1.2. Определяне на второстепенните цели

Второстепенна цел 1: Опазване, поддържане или възстановяване на горите.

Запазване на естествения характер на горските екосистеми.

Ненамеса в горските екосистеми с изключение на потушаване на пожари и санитарни мероприятия в горите, увредени вследствие на природни бедствия и каламитети, с изключение на случаите, регламентирани в ЗЗТ.

Второстепенна цел 2: Запазване и поддържане на условията за посещения с познавателна цел.

Поддържане на съществуващите пътеки за посетители.

Разкриване на потенциалната стойност и осигуряване на устойчиво развитие на територията.

Второстепенна цел 3: Създаване на условия за развитие на научни и образователни дейности.

Организиране на комплексен мониторинг.

Повишаване екологичната култура на местното население и посетителите.

Подобряване и поддържане обществената информираност за възможностите, значимостта и ценността на резервата.

Създаване и поддържане на база данни.

Създаване на „Планински образователен център“ - възможно е в някои от хижите - например хижа Ком, да се направи "Планински образователен център", където специалисти да обучават желаещи да се запознаят с флорния, фаунистичен и биотичен комплекс, да се

провеждат летни практики и (или) зелени училища, скаутски лагери и др. Същите центрове биха могли да изпълняват и редица задачи по инвентаризация и (или) комплексен мониторинг.

Второстепенна цел 4: Институционално развитие.

Усъвършенстване на управлението.

Постигане на дълготрайна подкрепа на местните общности за реализиране на целите на управлението.

Развиване възможностите за привличане и работа с доброволци, особено такива от селищата около резервата.

Постигане на дълготрайна подкрепа на ключови партньори за целите на консервацията и устойчивото развитие на територията.

Подобряване и поддържане обществената информираност за ценностите, възможностите и изключителните ресурси на резервата.

Разработеният до тук спектър от главни и второстепенни цели и задачи осигурява устойчивото съществуване на резервата съобразно неговата естествена динамика.

2.2. ОГРАНИЧЕНИЯ

Постигането на посочените главни и второстепенни цели зависи от множество фактори на средата (от естествен или антропогенен произход), които както могат да стимулират тяхното осъществяване, така и да ограничат постигането им.

Ограниченията и заплахите за постигане на главните и второстепенни цели, съответстват на направените констатации и оценки. Оценката е направена като се използват един или свободно съчетание на подходящи критерии.

По-долу са представени основните фактори (тенденции), които потенциално биха могли да повлияят на изпълнението на целите, идентифицирани в процеса на изготвяне на настоящия план за управление.

2.2.1. Тенденции от естествен характер

Промени в климата, почвите, хидроложкия режим

Глобалното затопляне е трайна тенденция, водеща до промяна на климата в световен мащаб и съответно локалните условия на средата. Води и до промяна в климатичните и почвените условия, хидроложкия режим и другите абиотични компоненти на средата. При трайно проявление може да настъпи промяна във видовия състав, намаляване и дори изчезване на консервационно значими видове и хабитати. Явлението има негативно

въздействие върху горското стопанство и други фактори за развитие на територията. По този начин се ограничава постигането на основните цели, свързани с опазването на консервационно значимите видове и местообитания.

Тип цел	Цел	Степен на въздействие	Обект на въздействие	Обхват на въздействие
Главна	Съхраняване и опазване на естествения характер и ненарушеност на местообитанията.	Средно	Хабитати	Потенциално Повсеместно
Главна	Съхраняване и опазване на естествения характер и ненарушеност на популации на видове.	Средно	Видове	Потенциално Повсеместно
Главна	Опазване и съхранение на естественото състояние и целостта на ландшафта	Средно	Видове Хабитати	Потенциално Повсеместно
Второстепенна	Опазване, поддържане или възстановяване на горите	Средно	Видове Хабитати	Потенциално Повсеместно
Второстепенна	Запазване и поддържане на условията за посещения с познавателна цел.	Ниско	За хората	Потенциално Повсеместно
Второстепенна	Създаване на условия за развитие на научни и образователни дейности	Ниско	За хората	Потенциално Повсеместно
Второстепенна	Институционално развитие	Средно	За хората	Потенциално Повсеместно

Природни бедствия (пожари и други)

Горските пожари са едни от основните причини, които могат да доведат до значителни загуби на биологично разнообразие. Други природни бедствия, които могат да повлияят върху биологичното разнообразие и да доведат до неизпълнение на целите на резервата са ветровали, ветроломи, снеговали, снеголоми, смерч и други.

План за управление на резерват „Горната кория“

Тип цел	Цел	Степен на въздействие	Обект на въздействие	Обхват на въздействие
Главна	Съхраняване и опазване на естествения характер и ненарушеност на местообитанията.	Високо	Хабитати	Локално
Главна	Съхраняване и опазване на естествения характер и ненарушеност на популации на видове.	Високо	Видове	Локално
Главна	Опазване и съхранение на естественото състояние и целостта на ландшафта	Високо	Видове Хабитати	Локално
Второстепенна	Опазване, поддържане или възстановяване на горите	Високо	Видове Хабитати	Локално
Второстепенна	Запазване и поддържане на условията за посещения с познавателнаа цел.	Средно	За хората	Локално
Второстепенна	Създаване на условия за развитие на научни и образователни дейности	Високо	За хората	Локално
Второстепенна	Институционално развитие	Високо	За хората	Локално

Природна уязвимост на видовете и хабитатите

Природната уязвимост на основните консервационно значими видове и хабитати в резервата изисква повече усилия и по-комплексни мерки за тяхното опазване. Тясната специализация към местообитания и хранителна база, слабата репродуктивност и късният матуритет на част от приоритетните видове, междувидовата конкуренция, изолация, каламитетите, конкуренцията за хранителна база, промяна в протичането на естествените сукцесии, като цяло затруднява тяхното опазване. Явява се ограничител за постигане на основните консервационни цели.

По същия начин уязвимостта на приоритетни видове хабитати и различни групи на гъбите, водорасловата, мъховата флора и на голяма част от безгръбначната фауна и земноводните, тясно свързани с микроклимата в резервата, ще изисква значително повече усилия за тяхното опазване, свързани с допълнителни мерки.

Тип цел	Цел	Степен на въздействие	Обект на въздействие	Обхват на въздействие
Главна	Съхраняване и опазване на естествения характер и ненарушеност на местообитанията.	Ниско	Хабитати	Локално
Главна	Съхраняване и опазване на естествения характер и ненарушеност на популации на видове.	Ниско	Видове	Локално
Главна	Опазване и съхранение на естественото състояние и целостта на ландшафта.	Ниско	Видове Хабитати	Локално
Второстепенна	Опазване, поддържане или възстановяване на горите.	Средно	Видове Хабитати	Повсеместно
Второстепенна	Запазване и поддържане на условията за	Ниско	За хората	Потенциално

Тип цел	Цел	Степен на въздействие	Обект на въздействие	Обхват на въздействие
	посещения с познавателна цел.			
Второстепенна	Създаване на условия за развитие на научни и образователни дейности.	Ниско	За хората	Локално
Второстепенна	Институционално развитие	-	-	-

2.2.2. Тенденции от антропогенен характер

Ерозия, нарушения върху ландшафта, увреждане на местообитанията

В резервата няма условия за развитие на ерозия, нарушения на ландшафта и установени увредени местообитания.

Въздействието е само потенциално, ниско, засягащо хабитатите.

Бракониерство по горите, лова, риболова и ползване на ресурси – билки, паша и др.

Няма установени нарушения и съставени актове. ДГС Берковица осъществява ефективен контрол върху лова.

Няма условия за риболов.

Не съществуват отрицателни въздействия от антропогенен характер, свързан с ползване на ресурси - билки и паша.

Въздействието е само потенциално, ниско, засягащо видовете.

Замърсяване на околната среда

В близост до резервата има условия за генериране на битови отпадъци и шум, които биха повлияли негативно върху целите на опазване

Тип цел	Цел	Степен на въздействие	Обект на въздействие	Обхват на въздействие
Главна	Съхраняване и опазване на естествения характер и ненарушеност на местообитанията.	Ниско	Хабитати	Локално

Тип цел	Цел	Степен на въздействие	Обект на въздействие	Обхват на въздействие
Главна	Съхраняване и опазване на естествения характер и ненарушеност на популации на видове.	Средно	Видове	Локално
Главна	Опазване и съхранение на естественото състояние и целостта на ландшафта.	Ниско	Видове Хабитати	Локално
Второстепенна	Опазване, поддържане или възстановяване на горите.	Няма въздействие	-	-
Второстепенна	Запазване и поддържане на условията за посещения с познавателна цел.	Ниско	Видове Хабитати	Локално
Второстепенна	Създаване на условия за развитие на научни и образователни дейности.	Ниско	Видове Хабитати	Локално
Второстепенна	Институционално развитие.	Няма въздействие		

Нарушаване на водния режим

Няма условия за нарушаване на водния режим

2.2.3. Ограничения и тенденции извън резервата

Селско и горско стопанство

Не се прилагат дейности в селското и горското стопанство, които биха повлияли биологичното разнообразие. Не съществува опасност за обитаващите животински видове извън резервата.

В близост до резервата териториите са включени във вододайна зона със специален режим на защита.

По отношение на практиките в селското стопанство, нямат отношение към резервата.

По отношение на горското и ловно стопанство въздействието е положително,

повсеместно, силно, по отношение на хабитатите и видовете.

Предвиждания на регионални и местни планове и програми

Предвижданията на регионални и местни планове и програми, свързани с увеличаване на антропогенния натиск могат да доведат до намаляване на екологичната стойност на района и да доведат до загуба на биологично разнообразие. В конкретния случай, община Берковица има влязъл в сила ОУП в района, който предвижда изграждане на туристически комплекс, включващ ски писти, лифтове, хотели. Към момента на изготвяне на плана не се реализират дейности, които ОУП включва.

Тип цел	Цел	Степен на въздействие	Обект на въздействие	Обхват на въздействие
Главна	Съхраняване и опазване на естествения характер и ненарушеност на местообитанията.	Средно	Хабитати	Локално
Главна	Дългосрочно опазване и поддържане на популации на видове.	Средно	Видове	Локално
Главна	Опазване и съхранение на естественото състояние и целостта на ландшафта.	Високо	-	Локално
Второстепенна	Опазване, поддържане или възстановяване на горите.	Средно	Видове Хабитати	Локално
Второстепенна	Запазване и поддържане на условията за посещения с познавателна цел.	Високо	За хората	Повсеместно
Второстепенна	Създаване на условия за развитие на научни и образователни дейности.	-	-	-

Тип цел	Цел	Степен на въздействие	Обект на въздействие	Обхват на въздействие
Второстепенна	Институционално развитие.	Високо	Хабитати Видове Хора	Локално

Пропуски в познанията за биологичното разнообразие в резервата и липса на организиран мониторинг.

Липсата на достатъчно познания върху разпространението, числеността и динамиката на популациите на видовете и местообитанията, лишава управлението на резервата от възможността за провеждане на мониторинг върху тяхното състояние и вземане на адекватни мерки за опазването им. Това е от особено значение за консервационно значимите и приоритетни за опазване видове.

Настоящите проучвания поставят началото на натрупване на знания за някои групи растения и животни - начало на систематизирани проучвания върху разпространението, таксономичния състав, популационното състояние. Те ще са основата за по-нататъшни изследвания, наблюдаване на промените и влияние върху тях. За значителна част от видовете, особено с консервационен статут се дават конкретни данни за разпространението, състоянието и уязвимостта.

Някои групи и видове се нуждаят от по-продължителни проучвания, свързани със скрития им начин на живот, широкия ареал на разпространение и липсата на знания за тях до момента.

Ограничителят въздейства в различна степен върху постигането на всички консервационни цели.

Недостатъчно ниво на знания и опит на местно ниво

Недостатъчното ниво на знания и опит много често е в основата на разрушителното отношение спрямо природата, което от своя страна води до намаляване на популациите на видове и местообитания, унищожаване на животни и растения от приоритетни и други видове. Ограничението въздейства върху постигането както на консервационните цели, така и на целите на устойчивото развитие.

Въздействието е високо, потенциално по отношение на видове и хабитати.

2.2.4. Други ограничения и тенденции

Конкретни ограничителни фактори, които влияят негативно върху поставените цели към момента на изготвяне на плана няма.

Идентифицирани са потенциални ограничителни фактори, които има вероятност да окажат негативно въздействие върху поставените цели. Те са: значим туристопоток в района; предвижданията на ОУП за изграждане на инфраструктура, ски писта и туристически комплекс за развитие на зимен туризъм в района.

ВТОРА ОЦЕНКА

2.3. ЕФЕКТ НА ОГРАНИЧЕНИЯТА ВЪРХУ ДЪЛГОСРОЧНИТЕ ЦЕЛИ

Въздействието на ограниченията от естествен характер - глобално изменение на климата, снеголоми, снеговали, ветровали и ветроломи може да доведе до промяна на местообитанията, загуба на биологично разнообразие - на видово и популационно ниво. При трайно проявление е възможна промяна в екосистемното и ландшафтно разнообразие.

Въздействието на антропогенните ограничители, като пряко унищожаване на растителни и животински видове, може да доведе до нарушаване на естествената стабилност на структурите на популациите в дългосрочен план, и за поддържане на цялостния баланс в екосистемата. Липсата на достатъчно познания върху разпространението, числеността и динамиката на популациите на видовете, не дават възможност за провеждане на мониторинг върху тяхното състояние и вземане на адекватни мерки за тяхното опазване. Недостатъчната екологична култура често е в основата на отрицателното поведение в природата, а това води до унищожаване на растения и животни.

План за управление на резерват „Горната кория“

Цел	Ограничения	Значимост	Обхват	Честота	Мерки за преодоляване на ограниченията
Главна цел 1: Съхраняване и опазване на естествения характер и ненарушеност на местообитанията.	Промени в климата, почвите, хидроложкия режим.	Средно	Потенциално	Постоянно	Управленски решения на локално и глобално ниво.
	Природни бедствия (пожари и други).	Значително	Локален	Рядко	Изготвяне на противопожарни планове. Изграждане на противопожарна кула в района на резервата.
	Природна уязвимост на видовете и хабитатите.	Незначително	Локално	Рядко	Мониторинг.
	Ерозия, нарушения върху ландшафта, увреждане на местообитанията.	Незначително	Локално	Рядко	Мониторинг.
	Бракониерство по горите, лова, риболова и ползване на ресурси – билки, паша и др.	Незначително	Локално	Рядко	Засилен контрол.
	Замърсяване на околната среда.	Незначително	Локално	Периодично	Засилен контрол.

План за управление на резерват „Горната кория“

Цел	Ограничения	Значимост	Обхват	Честота	Мерки за преодоляване на ограниченията
	Нарушаване на водния режим.	Средно	Повсеместно	Рядко	Мониторинг.
	Селско и горско стопанство.	Незначително	Локално	Рядко	Запазване на статута на околните терени (вододайна зона).
	Предвиждания на регионални и местни планове и програми.	Средно	Локално	Постоянно	Прилагане на законоопределените процедури, съгласно ЗООС и ЗУТ по отношение на предвижданията на ОУП. Мониторинг на туристопотока в района около резервата и оценка на влиянието на ски пистите и другата инфраструктура.

План за управление на резерват „Горната кория“

Цел	Ограничения	Значимост	Обхват	Честота	Мерки за преодоляване на ограниченията
	Пропуски в познанията за биологичното разнообразие в резервата и липса на организиран мониторинг.	Значително	Повсеместно	Постоянно	Организиране на мониторинг по направления.
	Недостатъчно ниво на знания и опит на местно ниво.	Значително	Повсеместно	Постоянно	Повишаване на капацитета на местната администрация, имаща отношение към управлението и опазването на резервата. Провеждане на образователни програми.
Главна цел 2: Съхраняване и опазване на естествения характер и ненарушеност на популации на видове.	Промени в климата, почвите, хидроложкия режим.	Средно	Потенциално	Постоянно	Управленски решения на локално и глобално ниво.
	Природни бедствия (пожари и други).	Значително	Локален	Рядко	Изготвяне на противопожарни

План за управление на резерват „Горната кория“

Цел	Ограничения	Значимост	Обхват	Честота	Мерки за преодоляване на ограниченията
					планове Изграждане на противопожарна кула в района на резервата.
	Природна уязвимост на видовете и хабитатите.	Незначително	Локално	Рядко	Мониторинг.
	Ерозия, нарушения върху ландшафта, увреждане на местообитанията.	Незначително	Локално	Рядко	Мониторинг.
	Бракониерство по горите, лова, риболова и ползване на ресурси – билки, паша и др.	Незначително	Локално	Рядко	Засилен контрол.
	Замърсяване на околната среда.	Средна	Локално	Постоянно	Засилен контрол. Недопускане на замърсяване с битови отпадъци. Осигуряване на подходящи контейнери за битови отпадъци в

План за управление на резерват „Горната кория“

Цел	Ограничения	Значимост	Обхват	Честота	Мерки за преодоляване на ограниченията
					района на резервата. Информационни табели със забранителен характер по отношение на шума и битовите отпадъци.
	Нарушаване на водния режим	Средно	Повсеместно	Рядко	Мониторинг.
	Селско и горско стопанство	Незначително	Локално	Рядко	Запазване на статута на околните терени (вододайна зона).
	Предвиждания на регионални и местни планове и програми.	Средно	Локално	Постоянно	Прилагане на законоопределените процедури, съгласно ЗООС и ЗУТ по отношение на предвижданията на ОУП.

План за управление на резерват „Горната кория“

Цел	Ограничения	Значимост	Обхват	Честота	Мерки за преодоляване на ограниченията
					Мониторинг на туристопотока в района около резервата и оценка на влиянието на ски пистите и другата инфраструктура.
	Пропуски в познанията за биологичното разнообразие в резервата и липса на организиран мониторинг.	Значително	Повсеместно	Постоянно	Организиране на мониторинг по направления.
	Недостатъчно ниво на знания и опит на местно ниво.	Значително	Повсеместно	Постоянно	Повишаване на капацитета на местната администрация, имаща отношение към управлението и опазването на резервата. Провеждане на образователни

План за управление на резерват „Горната кория“

Цел	Ограничения	Значимост	Обхват	Честота	Мерки за преодоляване на ограниченията
					програми.
Главна цел 3: Опазване и съхранение на естественото състояние и целостта на ландшафта.	Промени в климата, почвите, хидроложкия режим.	Средно	Потенциално	Постоянно	Управленски решения на локално и глобално ниво.
	Природни бедствия (пожари и други).	Значително	Локално	Рядко	Изготвяне на противопожарни планове. Изграждане на противопожарна кула в района на резервата
	Природна уязвимост на видовете и хабитатите.	Незначително	Локално	Рядко	Мониторинг.
	Ерозия, нарушения върху ландшафта, увреждане на местообитанията.	Незначително	Локално	Рядко	Мониторинг.
	Бракониерство по горите, лова, риболова и ползване на ресурси – билки, паша и др.	Незначително	Локално	Рядко	Засилен контрол.

План за управление на резерват „Горната кория“

Цел	Ограничения	Значимост	Обхват	Честота	Мерки за преодоляване на ограниченията
	Замърсяване на околната среда.	Незначително	Локално	Периодично	Засилен контрол.
	Нарушаване на водния режим.	Незначително	Повсеместно	Рядко	Мониторинг.
	Селско и горско стопанство.	Незначително	Локално	Рядко	Запазване на статута на околните терени (вододайна зона).
	Предвиждания на регионални и местни планове и програми.	Значително	Локално	Постоянно	Прилагане на законоопределените процедури, съгласно ЗООС и ЗУТ по отношение на предвижданията на ОУП. Мониторинг на туристопотока в района около резервата и оценка на влиянието на

План за управление на резерват „Горната кория“

Цел	Ограничения	Значимост	Обхват	Честота	Мерки за преодоляване на ограниченията
					ски пистите и другата инфраструктура.
	Пропуски в познанията за биологичното разнообразие в резервата и липса на организиран мониторинг.	Значително	Повсеместно	Постоянно	Организиране на мониторинг по направления.
	Недостатъчно ниво на знания и опит на местно ниво.	Значително	Повсеместно	Постоянно	Повишаване на капацитета на местната администрация, имаща отношение към управлението и опазването на резервата. Провеждане на образователни програми.
Второстепенна цел 1: Опазване, поддържане или възстановяване на	Промени в климата, почвите, хидроложкия режим.	Средно	Потенциално	Постоянно	Управленски решения на локално и глобално ниво.

План за управление на резерват „Горната кория“

Цел	Ограничения	Значимост	Обхват	Честота	Мерки за преодоляване на ограниченията
горите.	Природни бедствия (пожари и други).	Значително	Локално	Рядко	Изготвяне на противопожарни планове. Изграждане на противопожарна кула в района на резервата.
	Природна уязвимост на видовете и хабитатите.	Средно	Повсеместно	Рядко	Мониторинг.
	Ерозия, нарушения върху ландшафта, увреждане на местообитанията.	Незначително	Локално	Рядко	Мониторинг.
	Бракониерство по горите, лова, риболова и ползване на ресурси – билки, паша и др.	Незначително	Локално	Рядко	Засилен контрол.
	Замърсяване на околната среда.	Незначително	Локално	Рядко	Засилен контрол.
	Нарушаване на водния режим.	Средно	Повсеместно	Рядко	Мониторинг.
	Селско и горско стопанство.	Значително	Повсеместно	Рядко	Запазване на статута на околните терени

План за управление на резерват „Горната кория“

Цел	Ограничения	Значимост	Обхват	Честота	Мерки за преодоляване на ограниченията
					(вододайна зона).
	Предвиждания на регионални и местни планове и програми.	Средно	Локално	Постоянно	Прилагане на законоопределените процедури, съгласно ЗООС и ЗУТ по отношение на предвижданията на ОУП. Мониторинг на туристопотока и влиянието на ски пистите и другата инфраструктура.
	Пропуски в познанията за биологичното разнообразие в резервата и липса на организиран мониторинг.	Значително	Повсеместно	Постоянно	Организиране на мониторинг по направления.
	Недостатъчно ниво на знания и опит на	Значително	Повсеместно	Постоянно	Повишаване на

План за управление на резерват „Горната кория“

Цел	Ограничения	Значимост	Обхват	Честота	Мерки за преодоляване на ограниченията
	местно ниво.				капацитета на местната администрация, имаща отношение към управлението и опазването на резервата. Провеждане на образователни програми.
Второстепенна цел 2: Запазване и поддържане на условията за посещения с познавателна цел.	Промени в климата, почвите, хидроложкия режим.	Незначително	Потенциално	Постоянно	Управленски решения на локално и глобално ниво.
	Природни бедствия (пожари и други).	Средно	Локален	Рядко	Изготвяне на противопожарни планове. Изграждане на противопожарна кула в района на резервата.

План за управление на резерват „Горната кория“

Цел	Ограничения	Значимост	Обхват	Честота	Мерки за преодоляване на ограниченията
	Природна уязвимост на видовете и хабитатите	Незначително	Локално	Рядко	Мониторинг.
	Ерозия, нарушения върху ландшафта, увреждане на местообитанията.	Незначително	Локално	Рядко	Мониторинг.
	Бракониерство по горите, лова, риболова и ползване на ресурси – билки, паша и др.	Незначително	Локално	Рядко	Засилен контрол.
	Замърсяване на околната среда.	Незначително	Локално	Периодично	Засилен контрол.
	Нарушаване на водния режим.	Незначително			Мониторинг.
	Селско и горско стопанство.	Незначително	Локално	Рядко	Запазване на статута на околните терени (вододайна зона).
	Предвиждания на регионални и местни планове и програми.	Значително	Локално	Постоянно	Мониторинг на туристопотока в района около резервата.
	Пропуски в познанията за биологичното разнообразие в резервата и липса на	Значително	Повсеместно	Постоянно	Организиране на мониторинг по

План за управление на резерват „Горната кория“

Цел	Ограничения	Значимост	Обхват	Честота	Мерки за преодоляване на ограниченията
	организиран мониторинг				направления. Изготвяне на информационни брошури, табели и други материали.
	Недостатъчно ниво на знания и опит на местно ниво.	Средно	Повсеместно	Постоянно	Повишаване на капацитета на местната администрация, имаща отношение към управлението и опазването на резервата. Провеждане на образователни програми.
Второстепенна цел 3: Създаване на условия за развитие на научни и	Промени в климата, почвите, хидроложкия режим.	Незначително	Потенциално	Постоянно	Управленски решения на локално и глобално ниво.

План за управление на резерват „Горната кория“

Цел	Ограничения	Значимост	Обхват	Честота	Мерки за преодоляване на ограниченията
образователни дейности.	Природни бедствия (пожари и други).	Значително	Локално	Рядко	Изготвяне на противопожарни планове. Изграждане на противопожарна кула в района на резервата.
	Природна уязвимост на видовете и хабитатите.	Незначително	Локално	Рядко	Мониторинг.
	Ерозия, нарушения върху ландшафта, увреждане на местообитанията.	Незначително	Локално	Рядко	Мониторинг.
	Бракониерство по горите, лова, риболова и ползване на ресурси – билки, паша и др.	Няма отношение.			
	Замърсяване на околната среда	Няма отношение.			
	Нарушаване на водния режим.	Няма отношение.			
	Селско и горско стопанство.	Няма			

План за управление на резерват „Горната кория“

Цел	Ограничения	Значимост	Обхват	Честота	Мерки за преодоляване на ограниченията
		отношение.			
	Предвиждания на регионални и местни планове и програми.	Няма отношение.			
	Пропуски в познанията за биологичното разнообразие в резервата и липса на организиран мониторинг.	Няма отношение.			
	Недостатъчно ниво на знания и опит на местно ниво.	Няма отношение.			
Второстепенна цел 1: Институционално развитие.	Промени в климата, почвите, хидроложкия режим.	Средно	Потенциално	Постоянно	Управленски решения на локално и глобално ниво.
	Природни бедствия (пожари и други).	Значително	Локално	Рядко	Изготвяне на противопожарни планове. Изграждане на противопожарна кула в района на резервата.

План за управление на резерват „Горната кория“

Цел	Ограничения	Значимост	Обхват	Честота	Мерки за преодоляване на ограниченията
	Природна уязвимост на видовете и хабитатите.	Незначително	Локално	Рядко	Мониторинг.
	Ерозия, нарушения върху ландшафта, увреждане на местообитанията.	Незначително	Локално	Рядко	Мониторинг.
	Бракониерство по горите, лова, риболова и ползване на ресурси – билки, паша и др.	Незначително	Локално	Рядко	Засилен контрол.
	Замърсяване на околната среда	Незначително	Локално	Периодично	Засилен контрол.
	Нарушаване на водния режим.	Средно	Повсеместно	Рядко	Мониторинг.
	Селско и горско стопанство.	Незначително	Локално	Рядко	Запазване на статута на околните терени (вододайна зона).
	Предвиждания на регионални и местни планове и програми	Средно	Локално	Постоянно	Прилагане на законоопределените процедури, съгласно ЗООС и ЗУТ по

План за управление на резерват „Горната кория“

Цел	Ограничения	Значимост	Обхват	Честота	Мерки за преодоляване на ограниченията
					отношение на предвижданията на ОУП. Мониторинг на туристопотока в района около резервата и оценка на влиянието на ски пистите и другата инфраструктура.
	Пропуски в познанията за биологичното разнообразие в резервата и липса на организиран мониторинг.	Значително	Повсеместно	Постоянно	Организиране на мониторинг по направления.
	Недостатъчно ниво на знания и опит на местно ниво.	Значително	Повсеместно	Постоянно	Повишаване на капацитета на местната администрация, имаща отношение към управлението и

План за управление на резерват „Горната кория“

Цел	Ограничения	Значимост	Обхват	Честота	Мерки за преодоляване на ограниченията
					опазването на резервата. Провеждане на образователни програми.

2.4. ПОТЕНЦИАЛНИ ВЪЗМОЖНОСТИ НА ЗАЩИТЕНАТА ТЕРИТОРИЯ

Оценка на потенциала	Основание
Опазване на биологичното разнообразие - След допълнителни проучвания е възможно да се обогати, с което ще увеличи потенциалните си възможности, при установения модел и режим на ниво на подпочвени води и заливане.	На територията се съхраняват редки и ендемични растителни видове (балкански ендемити) с европейско консервационно значение. От сухоземните безгръбначни, 6 са балкански ендемита. Девет вида птици и 1 бозайник са по CITES, 74 вида птици и 16 вида гръбначни животни са по Бернска конвенция, 9 вида по Директива 92/43 на ЕС по местообитанията и 42 вида по Директива 79/409 на ЕС за опазване на дивите птици. Установените в Р 8 типа природни местообитания са включени в Приложение 1 на ЗБР, от които 1 е приоритетно според Директива 92/43/ ЕЕС.
Територии с възможност за развитие на рекреационни дейности – туризъм, спорт, познавателен и екотуризм.	Местоположението на резервата и защитената местност е достъпно чрез асфалтов път. В близост до защитените територии съществуват добре обозначени туристически маршрути - от град Берковица до връх Ком, маршрут “Пряката пътека”, комплекс „Ком“, който е изходен пункт за много туристически маршрути и излети, които дават възможност да се опознае планината в цялото ѝ многообразие и богатство. Съществува и ски-писта и ски-влекове. В близост до резервата е природната забележителност „Хайдушките водопади“, до която има екопътека.
Източник на ползи за местното население - Дейности, свързани с използване на потенциалните възможности на територията	Възможност за водачество, продажба на информационни материали, доходи от извършване на услуги в туристическата сфера.

План за управление на резерват „Горната кория“

Територията притежава 100% потенциал за преживяване на видовете.

Съществуват реални възможности (50%-70%) за посещения с опознавателна и научна цел, определено ниво на научно-изследователска и научно-обучителна дейност на национално ниво.

Трасето Ком-Емине е включено в трансевропейската мрежа за пешеходен туризъм.

Възможност за организиране на постоянна изложба в град Берковица (или където е възможно) на експонати от биоразнообразието на резервата.

ЧАСТ 3: РЕЖИМИ, НОРМИ, УСЛОВИЯ И ПРЕПОРЪКИ ЗА ОСЪЩЕСТВЯВАНЕ НА ДЕЙНОСТИТЕ

Предложените режими и норми са определени на базата на нормативно определени изисквания и аналитичната информация и оценки, представени в Част 1. Тяхното налагане цели преодоляване или ограничаване на въздействието на заплахите, идентифицирани в Част 2, осигуряване на условия за контрол и взимане на управленски решения.

3.1. ЗОНИРАНЕ И ФУНКЦИОНАЛНО ПРЕДНАЗНАЧЕНИЕ НА ЗОНИТЕ

Местоположението, характерът на територията и биологичното разнообразие не налагат зонироване.

3.2. РЕЖИМИ И НОРМИ

Резерватът се управлява с цел:

- а) Запазване на естествените сукцесионни процеси в екосистемите;
- б) Опазване на образци от естествени екосистеми, включващи характерни и/или забележителни диви растителни и животински видове и местообитанията им;
- в) Запазване на структурни особености на ландшафта;
- г) Насърчаване на научно-изследователска дейност и екологичен мониторинг.

Територията на резервата отговаря на следните критерии за определяне на **Режими и норми**:

- а) свободна от директна човешка намеса;
- б) съхраняването на биоразнообразието е постижимо само чрез опазване и не изисква активно управление или манипулиране на местообитанията;
- в) дава възможност за постигане на целите, поради които се опазва.

Режим на защитената територия, определен в ЗЗТ

Чл. 17. (1) В резерватите се забраняват всякакви дейности, с изключение на:

1. тяхната охрана;
2. посещения с научна цел;
3. преминаването на хора по маркирани пътеки, включително с образователна цел;
4. събиране на семенен материал, диви растения и животни с научна цел или за възстановяването им на други места в количества, начини и време, изключващи нарушения в екосистемите;
5. потушаване на пожари и санитарни мероприятия в горите, увредени вследствие на природни бедствия и каламитети.

(2) Пътеките по ал. 1, т. 3 се определят със Заповед на министъра на околната среда и водите.

(3) Посещенията по ал. 1, т. 2 и 4 се осъществяват с разрешение от Министерството на околната среда и водите.

(4) Санитарните мероприятия по ал. 1, т. 5 се извършват с разрешение от Министерството на околната среда и водите, издадено след положително научно становище от Българската академия на науките и положително решение на Националния съвет по биологичното разнообразие.

ЗЗТ- ДВ, бр. 133/11.11.98 г., изм. и доп. ДВ, бр.98/99 г., изм. и доп. ДВ, бр. 28/04.04.2000 г., ДВ, бр.48/13.06.2000 г., ДВ бр. 78/26.09.2000 г. , изм. ДВ. бр.23 от 1 Март 2002г., изм. ДВ. бр.77 от 09 .08. 2002г., изм. ДВ. бр.91 от 25 .09. 2002г., ДВ. бр.66 от 26 Юли 2013 г.

Режимът на защитената територия, определен със Заповед № 508/28.03.1968 г. на Министерство на горите и горската промишленост за обявяване на резерват “Горната кория”

В района на резервата се забраняват всякакви действия, които нарушават самобитния характер на природата:

1. Паша на добитък от всякакъв вид и през всяко време.
2. Сечене, кастрене, чупене, изкореняване, обелване, дълбане на подписи, засичане или каквото и да било повреждане на цели дървета или части от тях.
3. Ловуване и гърмене с огнестрелно оръжие и други средства. Преследване, убиване на диви животни, ловене на риба, както и събиране или повреждане яйцата и гнездата на птиците и леговищата на бозайниците.
4. Внасяне на нови растения или животни.
5. Движение на посетители извън определените пътища, вдигане на шум и палене на огън.
6. Повреждане на съществуващи пътища, отваряне на нови или преминаването на превозни средства извън определените такива.
7. Копаене на камъни, глина, пясък, събиране на почвена постилка, както и всякакъв вид действия, които рушат, изменят или загрозяват защитените обекти.

РЕЖИМИ И НОРМИ, ОБЩОВАЛИДНИ ЗА ЦЯЛАТА ТЕРИТОРИЯ НА РЕЗЕРВАТА

РЕЖИМИ

(1) Въвеждат се следните допълнителни забрани:

а) Използване на моторизирани средства, освен при изпълнение на неотложни дейности в горите и спасителни акции;

б) Преминаване на домашни животни;

в) Събиране на гъби, билки и диворастящи плодове;

г) Преминаване и престой на лица с арбалети, лъкове, гладкоцевно или нарезно огнестрелно оръжие, независимо дали е сглобено или разглобено, или в калъф, освен за служители на РИОСВ и МВР, при изпълнение на служебните им задължения или при отстрел за научни цели.

(2) Забранява се всякаква човешка дейност освен:

а) Поддържане на маркираната пътека за посетители;

б) Извършване на научни изследвания;

РЕЖИМИ И НОРМИ ПО ВИДОВЕ ДЕЙНОСТИ НА ТЕРИТОРИЯТА НА РЕЗЕРВАТА

ПРЕМИНАВАНЕ ПО МАРКИРАНА ПЪТЕКА ЗА ПОСЕТИТЕЛИ

НОРМИ

(3) При преминаване по пътеката за посетители в границите на резервата да се следва маркировката и да не се допуска излизане на хора извън посочения маршрут и граници.

УСЛОВИЯ

(4) Изграждането на нагледната информационна система за резервата, свързана с маркировка, информационни табла, указателни табели и печатна информация се извършва съгласно утвърдени работни проекти.

НАУЧНИ ИЗСЛЕДВАНИЯ

УСЛОВИЯ

(5) Използването на техника е ограничено.

(6) Всички съоръжения след приключване на наблюденията се демонтират и се възстановява изходното състояние.

ПРЕПОРЪКИ

(7) Предложенията за научно-изследователски дейности съдържат следните сведения:

- В случай на стартирали вече проекти се дава представа за досегашните постигнати резултати;

- Конкретно се формулира проблематиката в проекта и се посочва как той служи на целите на опазването;

- Вид на данните и методика за получаването им.

(8) При провеждане на научни изследвания и мониторинг, да се оставя екземпляр от разработките на разположение в РИОСВ-Монтана.

(9) Необходимите контролни наблюдения на територията на резервата да се извършват пеш.

ПОЛЗВАНЕ НА ПРИЛЕЖАЩИТЕ ТЕРИТОРИИ

ПРЕПОРЪКИ

(11) Определяне и оборудване на информационни точки:

- Да служи като място за контакт с туристически оператори;
- Да има информация, къде туристът може да намери обучен водач;
- Дейността им да се съчетае с предлагане на резервации, продажба на дипляни и др., не само за този обект, но за целия район;

- Изборът на място да е съобразен с лесната ориентация за посетителите;

(12) Ежегодно да се провеждат срещи за обсъждане проблемите с браконьерството и дивечовите запаси, извън защитената територия, с представители на РИОСВ, ловните дружини, общините, ДЛ, НПО, РПУ.

В част Приложения, на карта, е показана пътеката, по която може да се преминава през резервата и туристическите маршрути в района около резервата.

ЧАСТ 4: ОПЕРАТИВНИ ЗАДАЧИ И ПРЕДПИСАНИЯ ЗА ОПАЗВАНЕ И ПОЛЗВАНЕ

4.1. ОПРЕДЕЛЯНЕ НА ПРИОРИТЕТИТЕ

Отчитайки дългосрочните цели и фактори, които оказват влияние върху тяхното изпълнение, са формулирани следните **основни приоритети** по отношение на устройство, организация и управление през 10-годишния период на действие на Плана за управление на резерват „Горната кория“:

- Управление на природните ресурси чрез опазване, поддържане и възстановяване на биологичното разнообразие;
- Координация на научни изследвания и публикации;
- Подобряване на условията за познавателен туризъм в резервата, чрез поддържане на пътеката за посетители, подновяване и добавяне на нови указателни табели;
- Природозащитно образование;
- Информационно осигуряване;
- Връзки с обществеността;
- Комплексен и дългосрочен мониторинг за опазване на биологичното разнообразие;
- Прилагане на законодателството и нормативната база;

4.2. ПРОГРАМИ

С Програмите се постигат целите на управлението. Групирани са в 4 направления. За всяка от програмите са посочени **проекти**, които могат да се изпълняват през целия период на действие на Плана за управление.

1. Програма „Научни изследвания“.

Проекти по програмата

- Проучване на флората, растителността, фауната и местообитанията.
- Проучване за установяване на условията за гнездене на глухаря (*Tetrao urogallus*).

2. Програма „Комплексен и дългосрочен мониторинг“

Проекти по програмата

- Мониторинг на растителни и животински видове.

- Мониторинг на приоритетните местообитания, съгласно приета методика по проект Картиране и определяне на природозащитното състояние на природни местообитания и видове - фаза I”.
- Мониторинг на санитарното състояние на горските насаждения.
- Мониторинг на туристопотока в прилежащите към резервата територии (извън неговите граници).

3. Програма „Природозащитно образование и връзки с обществеността“.

Проекти по програмата

- На територията на хижа Ком устройване на "Планински образователен център“.
- Поставяне на информационни табели в гр. Берковица и в близост до х. Ком Развитие на партньорство на различни нива, чрез координация и сътрудничество при изготвяне и изпълнение на различни програми, свързани с развитието на екологичния и познавателен туризъм.
- Издаване на брошури за резервата и заснемане на рекламен видеофилм за резервата.

4. Програма „Усъвършенстване, политика на управление и съблюдаване на законовата и институционална база“

- Институционално развитие на РИОСВ и обучение на хората, управляващи територията на резервата.

4.3. ПРОЕКТИ

4.3.1 Проект: “Проучване на флората, растителността, фауната и местообитанията”.

Цел:

Попълване на пропуските в познанията и създаване на база от данни за биологичното разнообразие. и сравнителни анализи за състоянието на отделните елементи.

Обект на прилагане:

Флора, фауна и местообитания.

Метод:

Трансектни и точкови методи; преки и косвени; картиране; за местообитанията - прилагане на утвърдените методики в НАСЕМ.

Очакван резултат:

Установяване на нови видове и местообитания. Разширяване на познанията за биологичното разнообразие на територията на резервата.

Срок за изпълнение:

2016 – 2017 г.

4.3.2 Проект: „Проучване за установяване на условията за гнездене на глухаря (*Tetrao urogallus*)“.

Цел:

Установяване на условията на гнездене на *Tetrao urogallus*.

Обект на прилагане:

Tetrao urogallus

Метод:

Трансектен, определяне по звуци, фотокапани.

Очакван резултат:

Установяване присъствието на *Tetrao urogallus*.

Срок за изпълнение:

2016 г.

4.3.3 Проект: „Мониторинг на растителни и животински видове“.

Цел:

Създаване на база данни допълване на познанията за територията на резервата.

Обект на прилагане:

Редки, защитени, консервационно значими видове;

Два вида лишей, които не попадат в горните категории:

- *Lobaria pulmonaria* (L.) Hoffm.
- *Cetraria islandica* (L.) Ach.,

Метод:

Използване на одобрени методики.

Очакван резултат:

Основа за вземане на управленски решения.

Срок за изпълнение:

2015-2025 г.

4.3.4 Проект: „Мониторинг на приоритетните местообитания“

Цел:

План за управление на резерват „Горната кория“

Създаване на база данни и допълване на познанията за територията на резервата.

Обект на прилагане:

Местообитания 4070; 91ВА; 6430;

Метод:

Използване на одобрени методики.

Очакван резултат:

Основа за вземане на управленски решения.

Срок за изпълнение:

2019-2020 г.

4.3.5 Проект: „Мониторинг на санитарното състояние на горските насаждения“.

Цел:

Установяване на здравословното състояние на горските насаждения.

Обект на прилагане:

Смърчови гори.

Метод:

Съгласно приета методика за оценка на здравословното състояние.

Очакван резултат:

Управленски решения.

Срок за изпълнение:

2015-2025 г.

4.3.6 Проект: „Мониторинг на туристопотока в прилежащите към резервата територии (извън неговите граници)“.

Цел:

Установяване на натоварването на защитената местност.

Обект на прилагане:

ЗМ «Самарите».

Метод:

По възприети методи.

Очакван резултат:

Създаване на режими и норми за намаляване на отрицателното антропогенно въздействие.

Срок за изпълнение:

2015-2016 г.

Едногодишен след въвеждане в експлоатация на новата ски писта и туристически комплекс.

4.3.7 Проект: „Устройство на "Планински образователен център" на територията на хижа Ком“.

Цел:

Развитие на природозащитното образование на местното население и посетителите на резервата.

Обект на прилагане:

Различни възрастови групи.

Метод:

Лекции; Беседи; Презентации;

Очакван резултат:

По-висока екологична култура; Опазване на биоразнообразието в резервата.

Срок за изпълнение:

2015-2025 г.

4.3.8 Проект: „Поставяне на информационни табели в гр. Берковица. М. Млакия Самар и в близост до х. Ком“.

Цел:

Повишаване на информираността.

Обект на прилагане:

Посетители в района.

Метод:

Визуален.

Очакван резултат:

Опазване на биоразнообразието.

Срок за изпълнение:

Поставяне на табелите 2015 г.

4.3.9 Проект: „Развитие на партньорство на различни нива“.

Цел:

План за управление на резерват „Горната кория“

Координация и сътрудничество при изготвяне и изпълнение на различни програми, свързани с развитието на екологичния и познавателен туризъм.

Обект на прилагане:

Резерват “Горната кория” и ЗМ “Самарите”.

Метод:

Провеждане на срещи, организиране на проекти, изработка на планове и други документи.

Очакван резултат:

Провеждане на различни мероприятия с цел популяризиране на резервата.

Срок за изпълнение:

2015-2025 г.

4.3.10 Проект: „Издаване на брошури за резервата и заснемане на рекламен видеофилм за резервата“.

Цел:

Популяризиране на резервата.

Обект на прилагане:

Резерват “Горната кория” и ЗМ “Самарите”.

Метод:

Издаване на нагледни материали и заснемане на филм.

Очакван резултат:

Популяризиране на резервата и ЗМ.

Срок за изпълнение:

2016 г.

4.3.11 Проект: „Институционално развитие на РИОСВ и обучение на хората, управляващи територията на резервата“.

Цел:

Повишаване капацитета.

Обект на прилагане:

Служители на РИОСВ.

Метод:

Посещения на обучения, научни конференции, образователни курсове, курсове за повишаване на квалификацията и други.

Очакван резултат:

Подобряване на управлението.

Срок за изпълнение:

2015-2025 г.

4.4. ОПЕРАТИВНИ ЗАДАЧИ

Изброените оперативни дейности се отнасят до отговорностите на РИОСВ-Монтана по изпълнение на предвидените в Плана за управление програми и проекти. Те се изпълняват ежегодно в рамките на служебните задължения на служителите съгласно техните длъжностни характеристики.

При разработването на ежегодни планове за пожарна безопасност, предварително се събира информация от отговорните служители. Тя включва пожароопасни места, състояние на съществуващите и необходимост от оборудване на нови депа и др.

Ежегодно се организира обучение и инструктаж на служители и доброволци преди началото на пожароопасния сезон. Организират се съвместно с местните власти и се провеждат със съответните служби на Национална служба по противопожарна и аварийна безопасност, МВР, Гражданска защита и др.

Ежегодно се разработва график за конкретните задачи и дейности, за които са осигурени партньори и средства за изпълнение и отговарят на определените в Част 3 режими, норми и препоръки.

Прилагането на програмите за мониторинг се извършва от служители или се възлага на външни изпълнители, в зависимост от техните компетенции, по предварително изготвени графици, съгласно Програмата за Комплексен мониторинг за опазване и поддържане на биоразнообразието.

За проекти, финансирани от външни донори и спонсори, след съгласуване по съответния ред, се определя експерт от РИОСВ, който следи тяхното изпълнение и резултатност. След приключване на всеки един проект или етап от него, той прави актуализация и на данните в ГИС. Създаването и поддържането на такава база данни може да се ползва от заинтересовани институции и от експерти, ангажирани с разширяване и доразвитие на информационната система.

Възможните допълнителни източници на финансиране са ОП „Околна среда“, Life+ и други. За постигане на желанния ефект (осигурено финансиране) е необходимо на базата на заложените проекти да се изработи качествено проектно приложение към съответната

План за управление на резерват „Горната кория“

финансираща организация или фонд. За повишаване на ефективността на финансиране се определя експерт от РИОСВ-Монтана, който приоритетно да се занимава с кандидатстване по проекти. Задължително условие е експертът да притежава необходимите знания и опит за подготовка на качествено проектно предложение.

Работата в партньорство с местните правителствени и неправителствени организации предлага повече опит, познания и идеи. Целта е приемане на общи планове за действие и обмен на опит, разпространение на периодичен печатен и/или електронен бюлетин и др. Координира се от експерта за връзки с обществеността.

Основни партньори са общинските администрации, природозащитните екологични НПО, лесничействата, представители на търговски ориентиран и на социален туризъм, регионалните органи на РСПАБ, РДВР и РИОСВ.

План за управление на резерват „Горната кория“

4.5. РАБОТЕН ПЛАН

Проекти и задачи	Срок За изпълнение	Работен план за три години			Етапи предвидени за първата година
		Година 1	Година 2	Година 3	
Проучване на флората, растителността, фауната и местообитанията	2016- 2017 г.	Организация на работа. Провеждане на теренни проучвания.	Провеждане на теренни проучвания. Изготвяне на окончателен доклад.		Избор на обекти и приемане на методики за провеждане на теренните проучвания; Провеждане на теренни проучвания по направления. Изготвяне на междинен доклад.
Проучване за установяване на условията за гнездене на глухаря (<i>Tetrao urogallus</i>)	2016 г.	Изпълнение на целия проект в рамките на 1 г.			Организация на работа, провеждане на проучвания. Изготвяне на анализи и отчет.
Мониторинг на растителни и животински видове.	2015-2025 г.	Организация на работа. Провеждане на теренни проучвания.	Провеждане на теренни проучвания	Провеждане на теренни проучвания.	Избор на обекти и приемане на методики за провеждане на теренните проучвания; Провеждане на теренни

План за управление на резерват „Горната кория“

					проучвания по направления. Изготвяне на междинен доклад.
Мониторинг на приоритетните местообитания.	2019-2020 г.	Организация на работа. Провеждане на теренни проучвания. Изготвяне на отчет.	Теренни проучвания. Изготвяне на отчет.	Теренни проучвания. Изготвяне на отчет.	Организация на работа . Провеждане на теренни проучвания. Изготвяне на отчет.
Мониторинг на санитарното състояние на горските насаждения.	2015-2025 г.	Организация на работа. Провеждане на теренни проучвания.	Провеждане на теренни проучвания.	Провеждане на теренни проучвания.	Избор на обекти. Провеждане на проучвания.
Мониторинг на туристопотока в прилежащите към резервата територии (извън неговите граници).	2015-2016 г.	Организация на работа. Провеждане на теренни проучвания. Анализ на набраната информация.	Провеждане на теренни проучвания.		Организация на работа. Провеждане на теренни проучвания. Анализ на набраната информация. Изготвяне на отчет.
Устройване на "Планински	2015-2025 г.	Устройване на центъра.	Провеждане на обучения.	Провеждане на обучения.	Устройване на центъра. Разработване на

План за управление на резерват „Горната кория“

образователен център» на територията на хижа Ком		Провеждане на обучения		Актуализиране на програмите.	обучителни програми и материали. Провеждане на обучения.
Поставяне на информационни табели в гр. Берковица м. Малкия Самар и в близост до х. Ком.	2015 г.	Изработка и поставяне на информационни табели.			Изработка и поставяне на 3 броя информационни табели.
Развитие на партньорство на различни нива.	2015-2025 г.	Изготвяне на списък с потенциални партньори. Изграждане на партньорство.	Координация и сътрудничество при изготвяне и изпълнение на различни програми, свързани с развитието на посещения с познавателна и научна цел.	Координация и сътрудничество при изготвяне и изпълнение на различни програми, свързани с посещения с познавателна и научна цел.	Изготвяне на списъци с потенциални партньори, осъществяване на контакти; изграждане на партньорска мрежа. Планиране на общи дейности.
Издаване на брошури за резервата и заснемане на рекламен видеофилм за	2016 г.	Изготвяне на рекламни и образователни материали (брошури			Изготвяне на рекламни и образователни материали (брошури за резервата). Заснемане на видеофилм.

План за управление на резерват „Горната кория“

резервата.		за резервата). Заснемане на видеофилм.			
Институционално развитие на РИОСВ и обучение на хората, управляващи територията на резервата.	2015-2025 г.	Участие на отговорниците за управление на резервата в обучения, конференции и други.	Участие на отговорниците за управление на резервата в обучения, конференции и други.	Участие на отговорниците за управление на резервата в обучения, конференции и други.	Участие в поне едно обучение, научна конференция, свързана с управлението на ЗТ и опазване на биологичното разнообразие.

ЧАСТ 5: ПРЕГЛЕД НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ЦЕЛИТЕ И ЗАДАЧИТЕ

5.1. ПРЕРАЗГЛЕЖДАНЕ НА ЦЕЛИТЕ

Съгласно ЗЗТ (чл. 55, ал. 2) Планът за управление се актуализира на всеки 10 години. Процесът на изготвяне на актуализацията на Плана започва непосредствено след публичното обсъждане на втория четиригодишен период от действието на Плана. На базата на направения пълен преглед и ревизия се изготвя план за действие през останалите две години и задание за актуализация на Плана за управление. Самата актуализация приключва на десетата година от действието на първоначално приетия План.

5.2. ПРЕРАЗГЛЕЖДАНЕ НА ЗАДАЧИТЕ

В края на всяка година се извършва отчет за изпълнените задачи и проекти и тяхното значение за постигане на оперативните цели на Плана. Оценка на извършената работа и изразходваните средства и време по изпълнението на проектите се прави текущо през годината. Това позволява да се променят приоритетите при изпълнение на дейностите и да се пренасочат средства.

Оценката на изпълнението на проектите заляга в годишните отчети пред МОСВ и представлява база за съставянето на годишния план и бюджет за следващата година.

В годишния план се вземат предвид и писмено изразени законосъобразни становища и препоръки на всички партньори на РИОСВ и отделни заинтересовани физически и юридически лица. За тази цел е необходимо създаване на “Приемна” или “Пощенска кутия” към РИОСВ за изразяване на мнения и препоръки.

По отношение на състоянието на компонентите на околната среда, ежегодно да се представят доклади в РИОСВ за резултатите от мониторинговата дейност за всеки обект поотделно, в срок до месец март на следващата година, от оторизираната за това институция (организация) лице.

При констатиране отклонения от допустимите норми, да се предприемат мерки от РИОСВ за налагане на законовите санкции на виновната страна и спиране на дейности, довели до това замърсяване.

ПРИЛОЖЕНИЯ